IV

Preot Ioan Sorin Usca

Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți

NUMERII

Seria de tâlcuiri verset cu verset ale cărților Vechiului Testament, continuată prin volumul de față și realizată de preotul Ioan Sorin Usca, se întemeiază cu precădere pe marele tezaur exegetic al patristicii răsăritene, dar aduce, de câte ori este cazul, și precizări istorice și filologice de dată recentă. Autorul îmbină rigorile teologiei cu exigențele culturii actuale, oferind un valoros instrument de lucru adresat mai ales seminariștilor și studenților în Teologie, dar și intelectualității creștine în general.

în curând, în aceeași serie:

DEUTERONOMUL

și

CÂNTAREA CÂNTĂRILOR

editura christiana

Preot Ioan Sorin Usca

VECHIUL TESTAMENT ÎN TĂLCUIREA SFINȚILOR PĂRINȚI

NUMERII

Coperta:
Valentin Dan

Foto coperta I:
Deşertul Iudeii

© **Asociaţia Filantropică Medicală Christiana»**
pentru prezenta ediţie – Bucureşti, 2003

Editura Christiana – Şos. Pantelimon 27, sector 2, Bucureşti
Tel. / fax: 021 / 2520517; e-mail: chr@mediasat.ro

Director literar: **Răzvan Codrescu**
Consilier editorial: **Gabriela Moldoveanu**

ISBN 973-8125-47-2

Preot IOAN SORIN USCA

VECHIUL TESTAMENT
ÎN TÂLCUIREA SFINŢILOR PĂRINŢI

IV

NUMERII

Serie editată cu binecuvântarea
Î. P. S. Nicolae Corneanu
Mitropolitul Banatului

Editura Christiana
Bucureşti – 2003

COMENTARII
LA
CARTEA NUMERII

Numerii este cea de-a patra carte a *Pentateuhului*. Evreii o numesc, după conţinut, *Bamidbar* (= în pustie), titlu mai sugestiv şi mai complet. *Septuaginta* numeşte cartea *Arithmi* (= număr; numărătoare), datorită celor două recensăminte descrise aici, parte importantă a scrierii. *Vulgata* păstrează ambele denumiri: *Liber Vaiedabber id est Numeri.* Versiunile româneşti au urmat *Septuaginta*, numind cartea *Numerele* sau *Numerii.*

Numerii înfăţişează desele răzvrătiri ale poporului evreu împotriva lui Dumnezeu şi pedepsele ce şi le-a atras astfel asupra sa. În acest mod, o nouă generaţie este pregătită, spre a nu mai cădea în aceleaşi păcate ca şi părinţii săi, o dată cu intrarea în Canaan.

În cazul cărţii *Numerii*, ne-a părut cel mai potrivit să prezentăm fiecare capitol în parte, urmând împărţirii din Scriptură; deoarece sunt arareori mai multe capitole, ar putea fi reunite pentru înrudirea tematică.

Cap. 1 - Numărătoarea triburilor

1-3: *„În ziua întâi a lunii a doua din anul al doilea după ieşirea Israeliţilor din pământul Egiptului, a grăit Domnul cu Moise în cortul adunării, în pustiul Sinai, şi a zis: Număraţi toată obştea fiilor lui Israel după seminţiile lor, după familiile lor şi după numele lor, om cu om. Tot bărbatul de la douăzeci de ani în sus, tot cel ce poate ieşi la oaste în Israel, să se numere de tine şi de Aaron şi să se rânduiască în tabăra lui."*

Este un prim recensământ efectuat în Israel, amintit, indirect, şi la *Ieşirea* 38,26. „Scopul recensământului a fost

să se știe capacitatea de luptă a oștirii lui Israel și să se stabilească o organizație militară după regulele artei strategice."[1] Dar, dacă ar fi vorba numai despre atât, nu s-ar justifica prezența acestor numărători în Scriptură. „Nu toți sunt vrednici de numerele sfinte. Este o anumită rânduială în desemnarea acelora care trebuie să fie cuprinși în Numerii lui Dumnezeu, Cartea *Numerii* oferindu-ne o dovadă concretă. În ea ni se raportează că, la porunca lui Dumnezeu, femeile nu trebuie numărate (...), fără îndoială din pricina slăbiciunii lor femeiești. De asemenea nici un rob, din cauza nivelului de viață și a moravurilor lor. Chiar dintre egipteni, nici unul dintre cei ce au fost încorporați poporului nu pot fi numărați, pentru că sunt străini și păgâni. Nu se vor număra toți israeliții, ci numai cei de la douăzeci de ani în sus. Nu se va lua în seamă numai vârsta, ci se va căuta să se știe dacă omul se dovedește destul de tare pentru a purta războiul (...). Nu numai o anumită vârstă, ci și o anumită putere se cere israelitului. Pruncii nu sunt numărați și luați în seamă după aceste socoteli dumnezeiești, decât atunci când este vorba despre primii născuți sau despre urmașii din ramura preoțească a lui Levi. (...) Însă, dacă urmăm celor spuse de sentința lui Pavel și credem că *Legea este duhovnicească* (Romani 7,13) și dacă înțelegem duhovnicește cuprinsul ei, atunci din acest text se degajă o mare dobândă pentru suflet. Textul acesta mă învață că dacă depășesc neputința copilăriei și voi înceta să am cugetul unui copil și dacă *devenit bărbat am lepădat cele ale copilului* (I Corinteni 13,11) și, aș zice, am devenit un *om nou* și *un om tânăr* (I Ioan 2,13), în stare a învinge răul, mă voi arăta vrednic să fac parte dintre aceia despre care este scris: *toți cei care vor merge la oaste în Israel,* și voi fi destul de bun ca să intru între Numerii sfinți. Câtă vreme, însă, într-unul din noi rămân gânduri copilărești și primejdioase, sau o trândăvie femeiască și cicălitoare, ori

[1] NUM – *Monumenta linguae dacoromanorum, Biblia 1688,* pars IV, *Numeri,* p. 204

dacă ne purtăm ca egiptenii și ca păgânii, atunci nu suntem vrednici a fi socotiți în numărul sfânt și închinat lui Dumnezeu."[2] „E limpede din acestea că bărbatul și cel bun de luptă și ajuns la tinerețe, adică la o vigoare duhovnicească și la măsura vârstei plinirii lui Hristos, a fost înscris în cartea lui Dumnezeu. Căci socotesc că nu pentru altceva e numărat bărbatul ajuns la douăzeci de ani și mai sus, decât ca să putem cugeta și noi că cel plăpând și nedesăvârșit la minte e respins ca nefolositor. Și acestea sunt proprii celor încă nevârstnici, care n-au ajuns la măsura tinereții, pe care o hotărăște legea dumnezeiască (...). Iar prețuit și numărat și cunoscut de Dumnezeu, după mulțime și neamuri și capete și pe nume, e bărbatul și cel în vigoare."[3]

4: *„Dar cu voi să mai fie din fiecare seminție câte un om, care e cel mai de seamă în neamul său."*

„Fiecare seminție își pune drept căpetenie, apărător, prim sfătuitor și propunător al celor ce trebuie făcute, pe cel mai floros și luptător. Aceștia sunt închipuiți (sau închipuie pe - *n. n.*) prin îngerii care sunt puși peste cei aleși și scriși în cartea vieții. Căci s-a scris despre orice drept: *Tăbărî-va îngerul Domnului în jurul celor ce se tem de El și-l va izbăvi pe el* (*Psalm* 33, 7 – *Biblia 1914*)."[4] Dregătoriile lumești urmează, astfel, unui model ceresc.

5-16: *„Iată numele bărbaților care vor fi cu noi: din Ruben: Elițur, fiul lui Ședeur; din Simeon: Șelumiel, fiul lui Țurișadai; din Iuda: Naason, fiul lui Aminadab; din Isahar: Natanael, fiul lui Țuar; din Zabulob: Eliab, fiul lui Helon; din fiii lui Iosif: Elișama, fiul lui Amihud, din Efraim; și Gamaliel, fiul lui Pedațur, din Manase; din Veniamin: Abidan, fiul lui Ghedeon; din Dan: Ahiezer, fiul lui Amișadai; din Așer: Paghiel, fiul lui Ocran; din Gad: Eliasaf, fiul lui Raguel; din Neftali: Ahira, fiul lui Enan. Aceștia sunt bărbații*

[2] Origen, *Omilii la Cartea Numerii,* I,1
[3] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr,* IV
[4] *Ibid.*

aleşi ai obştii, capii seminţiilor părinţilor lor, căpeteniile peste mii în Israel."

Pentru claritate, reluăm numele căpeteniilor triburilor lui Israel, alăturând traducerile ce ne-au părut a fi mai potrivite aici:

1. Din Ruben: *Elițur* (= Dumnezeu este stânca mea), fiul lui *Şedeur* (= duhul luminii).
2. Din Simeon: *Şelumiel* (= pacea Domnului), fiul lui *Ţurişadai* (= Atorputernicul e stânca mea).
3. Din Iuda: *Naason* (= şarpe), fiul lui *Aminadab* (= rudă darnică).
4. Din Isahar: *Natanael* (= Dumnezeu a dat), fiul lui *Ţuar* (= mic).
5. Din Zabulon: *Eliab* (= Dumnezeu e tată), fiul lui *Helon* (= puternic).
6. Din Efraim: *Elişama* (= Dumnezeu a ascultat), fiul lui *Amihud* (= ruda vrednică de laudă).
7. Din Manase: *Gamaliel* (= recompensa lui Dumnezeu) fiul lui *Pedaţur* (Stânca a mântuit).
8. Din Veniamin: *Abidan* (= tatăl judecă), fiul lui *Ghedeon* (= tăietor de lemne).
9. Din Dan: *Ahiezer* (= fratele ajutorului), fiul lui *Amişadai* (= Atotputernicul e aliat).
10. Din Aşer: *Paghiel* (= Dumnezeu e soarta mea), fiul lui *Ocran* (= întristat).
11. Din Gad: *Eliasaf* (= Dumnezeu a adăugat), fiul lui *Raguel* (= păstorul lui Dumnezeu).
12. Din Neftali: *Ahira* (= fratele răului), fiul lui *Enan* (= cel cu ochi buni).

„Seminţiile sunt înşiruite conform ordinei obişnuite (cf. Ieşirea 1,1-4). Lista notabililor arată că Israel în vremea aceea constituia o comunitate ierarhizată. Cei chemaţi nu sunt slujbaşi temporari, ci oameni de mare vază, cu un rol activ în organizarea şi conducerea triburilor."[5] *Biblia 1688* îi numeşte *boiari.*

[5] NUM, p. 204

17-46: *„Luând deci Moise şi Aaron pe bărbaţii aceştia, care au fost numiţi pe numele lor, au adunat toată obştea în ziua întâi a lunii a doua din anul al doilea şi au înscris, după spiţele neamului lor, pe toţi bărbaţii de la douăzeci de ani în sus pe seminţii, pe familii şi pe numele lor, om cu om. Numărătoarea aceasta a făcut-o Moise în pustiul Sinai, cum îi poruncise Domnul. Fiii lui Ruben, întâiul născut al lui Israel, după seminţia lor, după neamurile lor, după familiile lor, după numele lor, toţi bărbaţii om cu om, de la douăzeci de ani în sus, toţi cei buni de oaste, s-au numărat în seminţia lui Ruben patruzeci şi şase de mii cinci sute. Fiii lui Simeon, după seminţia lor, după neamurile lor, după familiile lor, după numele lor, toţi bărbaţii om cu om, de la douăzeci de ani în sus, toţi cei buni de oaste, s-au numărat în seminţia lui Simeon cincizeci şi nouă de mii trei sute. Fiii lui Gad, după seminţia lor, după neamurile lor, după familiile lor, după numele lor, toţi bărbaţii om cu om, de la douăzeci de ani în sus, toţi cei buni de oaste, s-au numărat în seminţia lui Gad patruzeci şi cinci de mii şase sute cincizeci. Fiii lui Iuda, după seminţia lor, după neamurile lor, după familiile lor, după numele lor, toţi bărbaţii om cu om, de la douăzeci de ani în sus, toţi cei buni de oaste, s-au numărat în seminţia lui Iuda şaptezeci şi patru de mii şase sute. Fiii lui Isahar, după seminţia lor, după neamurile lor, după familiile lor, după numele lor, toţi bărbaţii om cu om, de la douăzeci de ani în sus, toţi cei buni de oaste, s-au numărat în seminţia lui Isahar cincizeci şi patru de mii patru sute. Fiii lui Zabulon, după seminţiile lor, după neamurile lor, după familiile lor, după numele lor, toţi bărbaţii om cu om, de la douăzeci de ani în sus, toţi cei buni de oaste, s-au numărat în seminţia lui Zabulon cincizeci şi şapte de mii patru sute. Fiii lui Iosif: fiii lui Efraim, după seminţia lor, după neamurile lor, după familiile lor, după numele lor, toţi bărbaţii om cu om, de la douăzeci de ani în sus, toţi cei buni de oaste, s-au numărat în seminţia lui Efraim patruzeci de mii cinci sute. Fiii lui Manase, după seminţia lor, după neamurile lor,*

după familiile lor, după numele lor, toți bărbații om cu om, de la douăzeci de ani în sus, toți cei buni de oaste, s-au numărat în seminția lui Manase treizeci și două de mii două sute. Fiii lui Veniamin, după seminția lor, după neamurile lor, după familiile lor, după numele lor, toți bărbații om cu om, de la douăzeci de ani în sus, toți cei buni de oaste, s-au numărat în seminția lui Veniamin treizeci și cinci de mii patru sute. Fiii lui Dan, după seminția lor, după neamurile lor, după familiile lor, după numele lor, toți bărbații om cu om, de la douăzeci de ani în sus, toți cei buni de oaste, s-au numărat în seminția lui Dan șaizeci și două de mii șapte sute. Fiii lui Așer, după seminția lor, după neamurile lor, după familiile lor, după numele lor, toți bărbații om cu om, de la douăzeci de ani în sus, toți cei buni de oaste, s-au numărat în seminția lui Așer patruzeci și una de mii cinci sute. Fiii lui Neftali, după seminția lor, după neamurile lor, după familiile lor, după numele lor, toți bărbații om cu om, de la douăzeci de ani în sus, toți cei buni de oaste, s-au numărat în seminția lui Neftali cincizeci și trei de mii patru sute. Aceștia sunt cei care au intrat la numărătoarea făcută de Moise și Aaron și de cei doisprezece bărbați, căpeteniile lui Israel, câte un bărbat de fiecare seminție, după neamul strămoșesc. Deci toți fiii lui Israel de la douăzeci de ani în sus, buni de oaste, care au intrat la numărătoare, după familiile lor, au fost șase sute trei mii cinci sute cincizeci."

Reluăm datele acestui prim recensământ:

Seminția	*Numărul luptătorilor*
Ruben	46 500
Simeon	59 300
Gad	45 650
Iuda	74 600
Isahar	54 400
Zabulon	57 400
Efraim	40 500
Manase	32 200

Veniamin	35 400
Dan	62 700
Așer	41 500
Neftali	53 400
Israel	603 550

„Rezultatul recensământului este considerat de majoritatea cercetătorilor prea mare față de numărul populației care ar fi existat atunci."[6] Plecând de la această presupunere, unii autori au căutat mesaje cabalistice în numerele de mai sus. Noi n-am văzut ascunse aici sensuri mistice, părându-ne forțate astfel de încercări. Oricum, numărul celor înscriși ar indica un popor foarte numeros în acel timp, suficient pentru a stăpâni Canaanul; dar la Ieșirea 23, 29-30 se arată că Dumnezeu va alunga treptat pe canaaniți dinaintea lui Israel, ca să nu se pustiască pământul și să nu se înmulțească fiarele sălbatice, rezultând că evreii nu erau foarte numeroși. Problema încă n-a fost rezolvată mulțumitor; în ce ne privește, nu dorim să avansăm ipoteze care, de altfel, nici nu credem că ar folosi prea mult.

47-54: *„Iar leviții, după seminția părinților lor, n-au fost numărați între ei. Și a grăit Domnul cu Moise și a zis: Vezi ca seminția lui Levi să n-o bagi la numărătoare și să nu-i numeri pe fiii lui Levi cu fiii lui Israel; ci rânduiește pe leviți la cortul adunării și le încredințează toate lucrurile lui și toate câte sunt în el. Ei să poarte cortul și toate lucrurile lui, să slujească în el și să își așeze tabăra împrejurul lui. Când va fi să plece cortul, leviții să-l strângă, și când va fi să se oprească, leviții să-l așeze; iar de se va apropia unul străin, să fie omorât. Fiii lui Israel să poposească fiecare în tabăra sa și fiecare sub steagul său și în cetele lor. Iar leviții să-și așeze tabăra aproape, împrejurul cortului adunării, ca să nu vină mânia asupra obștii fiilor lui Israel; și să slujească leviții la cortul adunării! Și au făcut fiii lui Israel toate câte poruncise Domnul lui Moise și Aaron; așa au făcut."*

---

[6] *Ibid.*

Leviții, ca trib sacerdotal, sunt numărați aparte de restul poporului. „Așadar, s-a înscris poporul, dar Dumnezeu a pus oarecum deoparte neamul ales și sfințit și nu l-a lăsat în același rând cu ceilalți, ci i-a rezervat locul de frunte (...). Căci sorțul sfinților e deosebit și răsplățile lor sunt cele mai înalte."[7] Separarea e evidentă și din grija cu care sunt încredințate sacerdoților obiectele sfințite, fiind dat morții *străinul* care le-ar fi atins. „*Străinul*, cu sensul: *profanul*; cel ce nu este nici preot, nici levit; cel ce nu este învestit cu sacerdoțiu și care, profanând locul cel sfânt al prezenței lui Dumnezeu, urmează să moară."[8] E sugerată moartea în care se cufundă cel ce se apropie cu nevrednicie de cele sfinte; desigur, în Biserică, atenția față de sacru trebuie să fie mult mai mare decât în Legea veche. E ceea ce nu înțeleg grupările desprinse din Reformă, căzute într-un laicism cras.

Cap. 2 - Locul triburilor în tabără

1-2: *„Atunci a grăit Domnul cu Moise și cu Aaron și a zis: Fiii lui Israel să poposească fiecare lângă steagul său, în preajma semnelor familiei sale, și să-și așeze taberele înaintea cortului mărturiei și împrejurul lui."*

„Întregul capitol e dedicat modului în care cele douăsprezece triburi ale lui Israel își așază taberele pe durata unui popas. Schema întregii tabere e un pătrat pe ale cărui laturi se află câte trei triburi, două din ele avându-și la mijloc pe cel principal. În mijlocul pătratului se află cortul mărturiei, străjuit de leviți. Principiul dominant este acela că întotdeauna Dumnezeu – prezent, activ și grăitor în cortul mărturiei – Se află în centrul poporului."[9]

3-4: *„Întâi, spre răsărit, să poposească steagul taberei lui Iuda, cu cetele sale, cu Naason, fiul lui Aminadab,*

[7] Sf. Chiril al Alexandriei, *op. cit.*, XIII
[8] PENT – *Pentateuhul*, redactat și comentat de Bartolomeu Anania, p. 243
[9] *Ibid.*

căpetenia fiilor lui Iuda, și cu oștenii săi în număr de șaptezeci și patru de mii șase sute."

„Semința lui Iuda, pentru că era mai cinstită, și-a fixat locuința spre Răsărit."[10] Din Iuda avea să Se nască Mântuitorul Hristos; Răsăritul (gr. *Anatoli*), Îl indică tot pe Hristos, numit astfel la Ieremia 23,5; Luca 1,78; II Petru 1,19 ș. a.

5-31: *„Alături să poposească semința lui Isahar, cu Natanael, fiul lui Țuar, căpetenia fiilor lui Isahar, și cu oștenii săi în număr de cincizeci și patru de mii patru sute. Mai departe va poposi semința lui Zabulon, cu Eliab, fiul lui Helon, căpetenia fiilor lui Zabulon, cu oștenii săi în număr de cincizeci și șapte de mii patru sute. Toți aceștia în număr de o sută optzeci și șase de mii patru sute, care țin de tabăra lui Iuda, să plece întâi. Spre miazăzi să se așeze tabăra lui Ruben, cu cetele sale și Elițur, fiul lui Ședeur, căpetenia fiilor lui Ruben, și cu oștenii săi în număr de patruzeci și șase de mii cinci sute. Lângă el va poposi semința lui Simeon, cu Șelumiel, fiul lui Țurișadai, căpetenia fiilor lui Simeon, și cu oștenii săi în număr de cincizeci și nouă de mii trei sute. După acesta va poposi semința lui Gad, cu Eliasaf, fiul lui Raguel, căpetenia fiilor lui Gad, și cu oștenii săi în număr de patruzeci și cinci de mii șase sute cincizeci. Toți aceștia cu luptătorii lor în număr de o sută cincizeci și una de mii patru sute cincizeci, care țin de tabăra lui Ruben, rânduiți în tabere, vor pleca în rândul al doilea. După aceea, când va pleca cortul adunării, tabăra leviților va fi în mijlocul taberelor și precum au poposit așa să și plece, fiecare la rândul său și sub steagul său. Spre apus va poposi tabăra lui Efraim cu cetele sale și cu Elișama, fiul lui Amihud, căpetenia fiilor lui Efraim, și cu oștenii săi în număr de patruzeci de mii cinci sute. Lângă ea se va așeza semința lui Manase cu Gamaliel, fiul lui Pedațur, căpetenia fiilor lui Manase, și cu oștenii săi în număr de treizeci și două de mii două sute. După acesta semința lui Ve-*

[10] Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*, IV,12

niamin cu Abidan, fiul lui Ghedeon, căpetenia fiilor lui Veniamin, şi cu oştenii lui în număr de treizeci şi cinci de mii patru sute. Toţi aceştia cu luptătorii lor în număr de o sută opt mii o sută, care ţin de tabăra lui Efraim, vor pleca în al treilea rând, aşezaţi în cete. La miazănoapte se va aşeza tabăra lui Dan cu cetele sale şi cu Ahiezer, fiul lui Amişadai, căpetenia fiilor lui Dan, şi cu oştenii săi în număr de şaizeci şi două de mii şapte sute. Lângă el îşi va aşeza tabăra seminţia lui Aşer, cu Paghiel, fiul lui Ocran, căpetenia fiilor lui Aşer, şi cu oştenii săi în număr de patruzeci şi una de mii cinci sute. Mai departe îşi va aşeza tabăra seminţia lui Neftali cu Ahira, fiul lui Enan, căpetenia fiilor lui Neftali, şi cu oştenii săi în număr de cincizeci şi trei de mii patru sute. Toţi aceştia cu luptătorii lor în număr de o sută cincizeci şi şapte de mii şase sute, care ţin de tabăra lui Dan, să plece la urmă sub steagurile lor şi rânduiţi în cete."

„Cel ce poate, să afle prin simboluri şi calea care a fost arătată acelor oameni care se vor înălţa spre cele dumnezeieşti. Să citească (...) Numerii, să caute pe cineva care să-l iniţieze în misterele arătate prin taberele fiilor lui Israel. Se precizează acolo care anume seminţii au fost puse la sud-vest sau la sud, care erau cele de lângă mare şi care erau la miazănoapte, acestea fiind ultimele."[11] „Vezi că înainte a fost pus Iuda şi cei împreună cu el şi că el are locul ales, cel spre Răsărit şi spre miazăzi? Căci cei în Hristos sunt în lumină şi ard de duh. Al doilea e Rubin şi cei împreună cu el. Şi cei de al treilea sunt iarăşi cei născuţi din liberă. Apoi după aceştia alţi trei, cei din servitoare, despre care s-a spus că vor purcede cei din urmă. Deci ne e vădit şi cu totul neîndoielnic că al doilea, sau cel în Hristos, a fost cinstit şi chemat înaintea celui întâi născut, şi cel liber în credinţă înaintea celor din robie? Căci cei dintâi, care sunt din Iuda, merg înainte pentru Hristos. Iar ceilalţi de-abia vin pe urmă şi sunt puşi în rândul al doilea."[12]

[11] Origen, *Contra lui Celsus*, VI,23
[12] Sf. Chiril al Alexandriei, *op. cit.*, X

În aşezarea taberei, locurile cele mai de cinste revin urmaşilor fiilor Liei; în primul rând, e poziţia centrală a lui Levi; apoi, spre Răsărit, sunt Iuda, Isahar şi Zabulon. Către sud sunt alţi doi fii ai Liei, Ruben şi Simeon, numărul lor fiind completat cu Gad, născut din roabă. La apus tăbărau urmaşii Rahilei, Efraim şi Manase, din Iosif, şi Veniamin; în sfârşit, către nord erau Dan, Aşer şi Neftali, aceştia fiind toţi născuţi din roabe.

32-34: *„Aceştia sunt fiii lui Israel care au intrat la numărătoare după familiile lor. Toţi, câţi au intrat la numărătoare pe tabere şi pe cete erau şase sute trei mii cinci sute cincizeci. Iar leviţii nu s-au numărat cu ei, după cum poruncise Domnul lui Moise. Şi au făcut fiii lui Israel toate câte poruncise Domnul lui Moise: aşa se aşezau în tabere sub steagurile lor şi aşa purcedeau fiecare cu seminţia sa şi cu familia sa."*

Următoarele două capitole vor trata despre leviţi, socotiţi deosebit de restul poporului.

Cap. 3 – Numărătoarea leviţilor şi slujbele lor

1-4: *„Iată acum spiţa neamului lui Aaron şi a lui Moise, din timpul când a grăit Domnul cu Moise pe Muntele Sinai, şi iată numele fiilor lui Aaron: Nadab, întâiul născut, Abiud, Eleazar şi Itamar. Acestea sunt numele fiilor lui Aaron, preoţi miruiţi, care au fost sfinţiţi, ca să slujească cele ale preoţiei. Însă Nadab şi Abiud au murit înaintea feţei Domnului, când au adus foc străin înaintea feţei Domnului în pustiul Sinai, neavând copii, şi au rămas preoţi numai Eleazar şi Itamar cu tatăl lor Aaron."*

Despre moartea fiilor lui Aaron, Nadab şi Abiud, s-a vorbit în Cartea Levitic 10,1-7. Aducerea de *foc străin* poate indica folosirea unor cădelniţe proprii, a unor aromate diferite de cele poruncite, aprinderea tămâiei cu alt foc decât cel de la altar sau tămâierea în afara timpurilor cerute de Dumnezeu.

5-10: *„Atunci a grăit Domnul cu Moise şi a zis: Ia seminţia lui Levi şi o pune la îndemâna lui Aaron preotul, ca*

să-l ajute în slujba lui. Să fie de pază în locul lui şi în locul fiilor lui Israel la cortul adunării; să facă slujbele la cort; să păstreze toate lucrurile cortului adunării, să străjuiască în locul fiilor lui Israel şi să facă slujbele la cort. Dă pe leviţi la îndemâna lui Aaron, fratele tău, şi fiilor lui, preoţilor; să-Mi fie dăruiţi Mie dintre fiii lui Israel. Iar lui Aaron şi fiilor lui încredinţează-le cortul adunării, ca să-şi păzească datoria lor preoţească şi toate cele de la jertfelnic şi de după perdea; iar de se va apropia cineva străin, să fie omorât."

„Şi în acestea avem un chip (tip) curat al lui Hristos, pe care L-a aşezat Tatăl peste casa Lui, a Cărui casă suntem noi. Iar cei ce preoţesc împreună cu Aaron înfăţişează limpede ceata sfântă şi vrednică de laudă a sfinţilor Apostoli, împreună lucrători şi împreună liturghisitori cu Hristos."[13] Aaron, ca Arhiereu, închipuie pe Hristos.

11-13: *„Şi a grăit Domnul cu Moise şi a zis: Iată, Eu am luat din fiii lui Israel pe leviţi în locul tuturor întâilor născuţi, în locul tuturor celor ce se nasc întâi în Israel, şi aceia vor fi în locul acestora. Leviţii să fie ai Mei, căci toţi întâi-născuţii sunt ai Mei. În ziua când am lovit pe toţi întâi-născuţii în pământul Egiptului, atunci Mi-am sfinţit pe toţi întâi-născuţii lui Israel de la om până la dobitoc şi aceştia să fie ai Mei. Eu sunt Domnul."*

„Dumnezeu a ales o singură seminţie pentru serviciul divin, ca prin unitatea sanctuarului şi a sacerdoţiului să se păstreze unitatea credinţei şi, implicit, a naţiunii. (...) Motivul pentru care a fost aleasă seminţia lui Levi şi nu o alta dintre cele douăsprezece nu este bine cunoscut. Se poate spune că aşa a fost voia Domnului, ca această seminţie să împlinească o astfel de misiune. Dar se ştie totuşi că, atunci când evreii s-au dedat cultului idolatru, în Sinai, cerându-i lui Aaron să le facă viţelul de aur, cei care s-au împotrivit şi mai apoi au manifestat un zel deosebit în suprimarea acestei

[13] *Ibid.*, XIII

practici idolatre au fost leviţii (Ieşirea 32,26-29)."[14] Leviţii sunt aleşi în locul celor întâi-născuţi din Israel, deşi ei nu sunt întâi-născuţi; Levi nu e primul născut al lui Israel, iar ceata leviţilor, desigur, nu e alcătuită doar din întâi-născuţi. Într-un alt sens, ei sunt întâi-născuţi ai minţii văzătoare de Dumnezeu (Israel), dar nu în înţeles trupesc, căci aceasta nici n-ar fi cu putinţă în relaţia noastră cu Cel netrupesc. „Aşadar l-a primit pe leviţi în loc de întâi-născuţi, ca sfinţi. Şi ştim din Epistola către Evrei (12,23) că sfinţii sunt întâi-născuţi. (...) Dar, după cum sfinţii Bisericii sunt întâi-născuţi, la fel sunt şi leviţii, fiindcă şi ei sunt întâi-născuţi. Ei nu după rânduiala naşterii sunt sfinţi, ci după darul sfinţirii. Căci Levi a fost al treilea fiu al Liei, şi nu primul (Facerea 29,34). Dar cel ce se sfinţeşte este el însuşi prim-născut. Cum adică? Ascultă ce se spune într-un psalm: *păcătoşii au rătăcit din pântece* (57,3). Ai înţeles că este întâi-născut cel ce a ieşit primul din pântecele mamei sale, înţelegându-se prin aceasta mama cea bună, de care nu se rătăcesc sfinţii, ci păcătoşii."[15] Iar mama cea bună este, desigur, Biserica.

14-15: *„Iarăşi a grăit Domnul cu Moise, în pustiul Sinai, şi a zis: Numără pe fiii lui Levi, după familiile lor, după neamurile lor; pe toţi cei de parte bărbătească, de la o lună în sus, să-i numeri."*

„S-a înscris poporul de la douăzeci de ani în sus. Căci nu învredniceşte legea cea precisă pe cei moi şi slabi să fie înscrişi în cartea lui Dumnezeu. (...) Dar la leviţi s-a făcut înscrierea de la o lună. Căci Stăpânul tuturor primeşte, şi chiar cu mare plăcere, pruncia în Hristos a celor aleşi, ca şi înţelepciunea. Pentru că e un lucru deosebit a se distinge cineva în amândouă, adică în înţelepciunea şi în simplitatea cea după Hristos."[16] Ni se cere să fim şi, totodată, să nu fim prunci, după cuvântul Apostolului Pavel: *Fraţilor, nu fiţi*

[14] AB – D. Abrudan şi E. Cornițescu, *Arheologie biblică*, pp. 227-228
[15] Sf. Ambrozie al Milanului, *Scrisori*, XXXIII,4-5
[16] Sf. Chiril al Alexandriei, *op. cit.*, XIII

prunci la minte, ci fiți prunci prin nerăutate, iar la minte fiți desăvârșiți (I Corinteni 14,20). Cei ce au înțelepciunea unită cu nerăutatea sunt vrednici a-I sluji Domnului la jertfelnic și a pătrunde tainele *de după perdea.*

16-38: *„Și i-au numărat Moise și Aaron, după cuvântul Domnului, cum le poruncise Domnul. Iată dar care sunt fiii lui Levi, după numele lor: Gherșon, Cahat și Merari. Iar numele fiilor lui Gherșon, după neamurile lor, sunt: Libni și Șimei. Fiii lui Cahat, după neamurile lor, sunt: Amram, Iț-har, Hebron și Uziel. Fiii lui Merari, după neamurile lor, sunt: Mahli și MușI. Acestea sunt neamurile lui Levi, după familiile lor. Din Gherșon au ieșit neamul lui Libni și neamul lui Șimei: aceste neamuri sunt din Gherșon. Socotindu-se la număr tot cel de parte bărbătească, de la o lună în sus, s-au numărat în neamul lui Gherșon șapte mii cinci sute. Fiii lui Gherșon trebuia să se așeze cu tabăra în urma cortului, spre asfințit. Eliasaf, fiul lui Lael, era căpetenia familiei fiilor lui Gherșon. Fiii lui Gherșon la cortul adunării aveau să păzească cortul și acoperișul lui, perdeaua de la ușa cortului adunării, perdelele curții, perdeaua de la intrarea curții celei dimprejurul cortului și jertfelnicului, frânghiile și toate uneltele lor. Din Cahat a ieșit familia lui Amram, familia lui Iț-har, familia lui Hebron și familia lui Uziel: aceste familii sunt din Cahat. Socotindu-se la număr tot cel de parte bărbătească, de la o lună în sus, s-au numărat în neamul acesta opt mii trei sute. Ei păzeau locașul sfânt. Familiile fiilor lui Cahat trebuia să-și așeze tabăra lângă cort, în partea de miazăzi; iar căpetenie în familiile neamului lui Cahat era Eliț-afan, fiul lui Uziel. În paza lor se afla chivotul, masa, sfeșnicul, jertfelnicul, vasele sfinte, care se întrebuințează la slujbe, și perdeaua cu toate ale ei. Căpetenie peste căpeteniile leviților era Eleazar, fiul preotului Aaron, care era rânduit să privegheze pe cei ce aveau în păstrare locașul sfânt. Din Merari au ieșit familia lui Mahli și familia lui MușI; aceste familii sunt din Merari. Socotindu-se la număr tot cel de parte bărbătească de la o lună în sus, s-au numărat în neamul acesta șase mii două sute; iar căpetenie peste familiile din neamul lui Merari era Țuriel, fiul lui Abihael. Aceștia trebuia să-și așeze tabăra lângă cort, în partea de miazănoapte. În paza fiilor lui Merari s-au rânduit scândurile dimprejurul cortului, pârghiile lui, stâlpii lui, postamentele acestora, și toate lucrurile și uneltele lor, stâlpii curții din toate părțile ei, postamentele lor, țărușii curții și frânghiile ei. Iar în partea de dinainte a cortului adunării, spre răsărit, trebuia să-și așeze tabăra Moise și Aaron și fiii acestuia, cărora li se încredințase paza locașului sfânt în locul fiilor lui Israel. Iar de se va apropia vreun străin, să fie omorât".*

„Diferitele munci săvârșite de leviți la montarea, demontarea și transportul tabernacolului nu sunt o degradare, ci au un caracter sacru, continuarea serviciului divin pe care doar preoții consacrați au îngăduința s-o facă."[17]

Leviții se împărțeau în trei familii, după fiii lui Levi: Gherșon, Cahat și Merari (Facerea 46,11). Aceste neamuri se subîmpart în familii, după fiii acelora, astfel:

Gherșon: *Libni* (= cel alb) și *Șimei* (= renumit);

Cahat: *Amram* (= popor nobil), *Iț-har* (= strălucire), *Hebron* (= uniune) și *Uziel* (= puterea Domnului);

Merari: *Mahli* (= fragil) și *MușI* (= îndepărtat).

Moise și Aaron aparțineau neamului lui Cahat, pe linia lui Amram (Ieșirea 6,16-20). Căpetenii peste familii erau:

Eliasaf (= Dumnezeu a adăugat), fiul lui *Lael* (= cel ce aparține lui Dumnezeu), peste familiile din neamul lui Gherșon;

Țuriel (= stânca mea este Dumnezeu), fiul lui *Abihael* (= tatăl puterii), peste familiile din neamul lui Merari;

Eliț-afan (= Dumnezeu a ascuns), fiul lui *Uziel* (= puterea Domnului), peste familiile din neamul lui Cahat. Căpetenie peste căpeteniile leviților era preotul Eleazar, fiul lui Aaron.

[17] NUM, p. 205

Cortul adunării era străjuit, în cele patru laturi, de către familiile leviților, astfel: Gherşon la apus; Cahat în sud; Merari în nord; Moise, Aaron şi fiii săi către Răsărit. Chiar şi numai din această aşezare este evidentă poziția dominantă a aaroniților.

După numărul celor recenzați, familiile levitice se prezentau, la acel moment, astfel: Gherşon – 7500; Cahat – 8300; Merari – 6200.

39: *„Deci toți leviții numărați, pe care i-au numărat Moise şi Aaron, cum poruncise Domnul, după neamurile lor, parte bărbătească, de la o lună în sus, au fost douăzeci şi două de mii."*

Deşi, față de celelalte triburi, leviții sunt numărați de la o lună în sus, şi nu de la douăzeci de ani, numărul lor este foarte mic, comparativ cu al acelora. Poate fi aici indicația unui anume ascetism. „Nu se poate dovedi cu texte din Scriptură că cineva din cei din vechime s-a apropiat de soția lui când era însărcinată, ci s-a apropiat mai târziu, după ce a născut, după ce a alăptat copilul. (...) Şi semința lui Levi a păstrat această lege dată de Dumnezeu, de aceea semința lui Levi a intrat în pământul făgăduit cu un număr mai mic de oameni decât celelalte semințli. Că nu creşte uşor un neam în număr mare când bărbații cunosc femeile numai când sunt căsătoriți legal cu ele şi când nu aşteaptă numai să le nască femeile, ci să şi termine de alăptat."[18] Şi acesta ar putea fi un motiv pentru alegerea leviților ca sacerdoți.

40-48: *„Apoi a zis Domnul către Moise: Socoteşte pe tot bărbatul întâi-născut dintre fiii lui Israel, de la o lună în sus, şi ia numărul numelor lor. Şi în locul tuturor întâi-născuților ai fiilor lui Israel, să iei pentru Mine pe leviți. Eu sunt Domnul. Şi vitele leviților să le iei în locul a tot întâi-născutului din vitele fiilor lui Israel! Şi a numărat Moise, după cum îi poruncise Domnul, pe toți întâi născuții dintre fiii lui Israel; şi întâi-născuții de parte bărbătească de la o lună în sus,*

[18] Clement Alexandrinul, *Stromate*, III, 72, 1-4

după numărul numelor, au fost toți douăzeci şi două de mii două sute şaptezeci şi trei. Şi a grăit Domnul cu Moise şi a zis: Ia pe leviți în locul tuturor întâi-născuților fiilor lui Israel şi vitele leviților în locul vitelor lor, şi să fie leviții ai Mei. Eu sunt Domnul! Iar ca răscumpărare pentru cei două sute şaptezeci şi trei de întâi-născuți ai fiilor lui Israel, care trec peste numărul leviților, să iei câte cinci sicli de cap, socotind câte douăzeci de ghere într-un siclu, după siclul sfânt, şi argintul acesta să-l dai lui Aaron şi fiilor lui, ca răscumpărare pentru cei ce prisosesc peste numărul lor."

„Când Dumnezeu a omorât pe întâii născuți ai egiptenilor, a luat semința lui Levi în locul acestora; dar; pentru că numărul celor din semința lui Levi era mai mic decât numărul celor din întâii născuți ai iudeilor, Dumnezeu a poruncit să se plătească câte un siclu în locul celor care lipseau la număr. Şi de atunci s-a împământenit obiceiul ca cei întâi născuți să plătească această dajdie."[19] Scriptura vorbeşte, de fapt, despre o dajdie de cinci sicli de om.

49-51: *„Şi adunând Moise argintul de răscumpărare pentru întâi-născuții lui Israel, care treceau peste numărul leviților, s-au găsit o mie trei sute şaizeci şi cinci de sicli, după siclul sfânt. Şi a dat Moise argintul de răscumpărare, pentru cei ce prisoseau, lui Aaron şi fiilor lui, după cuvântul Domnului, precum poruncise Domnul lui Moise."*

„Pentru cei 273 întâi născuți s-a prevăzut acea greutate ridicată la rangul de *sfântă*, căreia nu i s-a putut fixa cu exactitate ponderea."[20]

Cap. 4 – Slujbe deosebite ale leviților şi numărul lor

1-3: *„Şi a grăit Domnul cu Moise şi cu Aaron şi a zis: Numără din fiii lui Levi pe fiii lui Cahat, după neamurile şi după familiile lor, pe toți cei buni de slujbă, de la treizeci de*

[19] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, LVIII,1
[20] NUM, p. 205

ani în sus, până la cincizeci de ani, ca să lucreze la cortul adunării."

Textul ebraic spune să fie numărați cei buni de oaste, dar leviții erau scutiți de acest serviciu, dată fiind calitatea lor de sacerdoți. Vârsta intrării leviților în slujba cortului diferă de la o versiune la alta; *Septuaginta* și, după ea, *Biblia 1914* și Anania indică 25 de ani; *Biblia 1688*, surprinzător, 20 de ani; *Biblia Hebraica* și *Vulgata* au 30 de ani. Preferăm aici vârsta de 30 de ani pentru începutul slujirii levitice, ca o aluzie la vârsta începerii activității publice a Mântuitorului (cf. Luca 3,23). „Limita superioară de slujire la Cort a rămas în decursul timpului neschimbată: 50 de ani; cea inferioară, pe vremea lui David, de la 30 de ani, a fost redusă la 25 și chiar 20, dovedindu-se că slujba la tabernacol cerea mai multe persoane."[21] „Înscrierea de la o lună și mai sus arată că lui Dumnezeu îi este plăcută și bine primită însăși nevinovăția sfinților. Iar faptul de a rândui pentru lucrurile sfinte numai vârsta hotărâtă de lege, adică cea de la (treizeci) de ani până la cincizeci, arată (...) că slujbă aleasă și fără prihană lui Dumnezeu săvârșește tot cel ce este deja și încă înțelept și în putere. Se află în acestea cel ajuns la (treizeci) de ani; și este cel ce înaintează până la cincizeci. Căci s-a aplecat deja spre sfârșitul vigoarei bărbatul care a trecut dincolo de cincizeci de ani și nu e în vigoarea fără prihană, ci alunecă spre slăbiciunile bătrâneții. Și nici un neînțelept sau lipsit de vigoare nu poate sluji fără prihană lui Dumnezeu, dacă este drept să se spună că faptele ce privesc spre virtute și se bucură de lauda legiuitorului sunt fapte ale vigoarei și chibzuinței preafrumoase."[22]

4-6: *„Slujba fiilor lui Cahat la cortul adunării va fi să ducă sfânta sfintelor. Când va pleca tabăra, să intre Aaron și fiii lui, să ia perdeaua despărțitoare între sfânta și sfânta sfintelor, să învelească cu ea chivotul legii; să pună apoi un*

[21] NUM, p. 205
[22] Sf. Chiril al Alexandriei, *op. cit.*, XIII

acoperământ de piei vinete, iar pe deasupra aceluia să arunce un înveliș de lână albastră și să pună pârghiile la chivot."

„Chivotul, din cauza sfinteniei sale deosebite, era protejat prin trei învelitori, ca de altfel și masa pâinilor, în timp ce sfeșnicul și jertfelnicele nu au decât două."[23] Învelitorile aveau diferite culori. „În ritualul ebraic, culorile aveau nu numai un rol practic, acela de a deosebi cu ușurință rostul și folosirea diferitelor obiecte, ci și o încărcătură simbolică."[24] Despre simbolismul culorilor am vorbit în comentariul la *Ieșirea*.

7-15: *„Apoi să aștearnă pe masa pâinilor punerii înainte o față de masă violetă și să pună pe ea blidele, talerele, oalele și cupele cele pentru turnat, și pâinile ei pururi să fie pe ea. Peste acestea să pună o poală purpurie, iar pe deasupra ei să pună un acoperământ de piele vânătă și să-i pună pârghiile. Să ia apoi o îmbrăcăminte violetă și să acopere sfeșnicul și candelele lui, cleștele lui, plutele lui, și toate vasele cele pentru untdelemn, care se întrebuințează la el. Să-l acopere pe el și toate uneltele lui cu un acoperământ de piei vinete și să-l pună pe năsălie. Peste jertfelnicul cel de aur să pună o îmbrăcăminte violetă, să-l acopere cu un acoperământ de piei vinete și apoi să-i așeze pârghiile în verigi. Să ia toate lucrurile cele pentru slujbă, care se întrebuințează la slujbă în locașul sfânt, și să le pună în învelișuri de lână violetă, să le acopere cu acoperăminte de piei vinete și să le pună pe năsălie. După aceea să curețe jertfelnicul de cenușă, să-l acopere cu o îmbrăcăminte violetă, să pună pe el toate vasele lui, care se întrebuințează la el în timpul slujbei: cleștele, furculițele, lopețile, oalele și toate vasele jertfelnicului, să-l acopere cu un acoperământ de piei vinete și să-i pună pârghiile. Să ia apoi o îmbrăcăminte violetă și să acopere baia și postamentul ei; să pună pe deasupra lor un acoperământ vânăt de piele și să le pună pe năsălie. După aceea Aaron și fiii lui, înainte de plecarea taberei la drum,*

[23] NUM, p. 205
[24] PENT, p. 247

vor strânge tot cortul şi vor înveli toate lucrurile locaşului sfânt, iar fiii lui Cahat vor veni să le ia; dar nu trebuie să se atingă ei de sfânta sfintelor, ca să nu moară. Aceste lucruri ale cortului să le ducă fiii lui Cahat."

„În grija celor din ceata lui Cahat erau Sfintele Sfinţilor, premergându-le preoţii, care le acopereau pe acelea. Căci pretutindeni e mai în cinste cel mai înalt în treaptă şi toate cele ce sunt la Dumnezeu sunt în ordine şi nimic nu e fără ordine. Iar neamul levitic este ajutător şi mai prejos de lucrările sfinte ale celor superiori. Şi se acoperă cu piei şi cu îmbrăcăminte vinete sfântul sicriu (chivot), jertfelnicul de aur, sfeşnicul şi vasele de slujbă, vânătul înfăţişându-ne ceea ce e de sus şi din cer. Căci aceasta e culoarea eterului de sus şi din înălţime. Şi sfintele vase sunt chipuri ale lui Hristos (...). Iar masa, pe lângă acoperămintele vinete, are şi o cămaşă toată de porfiră. Altarul jertfelor încă are o cămaşă roşie, iar spălătorul o cămaşă întreagă de porfiră peste învelişurile vinete. Şi masa, care are punerea înainte a pâinilor, înfăţişează *jertfa nesângeroasă*, prin care suntem binecuvântaţi toţi, mâncând pâinea din cer, adică pe Hristos, Care S-a făcut şi ca noi, dar era şi este şi Dumnezeu Care vine de sus şi de la Tatăl şi se află deasupra tuturor. Iar faptul de-a întinde peste masă cămaşa de purpură sau învelişul de porfiră e (...) o imagine a împărăţiei lui Dumnezeu. Iar altarul jertfelor se îmbracă în cămaşă roşie. Iar cămaşa de culoare roşie o vom socoti drept chip al sângelui. Căci Hristos S-a jertfit din pricina şi în favoarea noastră şi S-a suit ca un Miel pe altar, spre miros de bună mireasmă lui Dumnezeu şi Tatăl. Spălătorul avea şi el, pe lângă acoperămintele vinete, o cămaşă întreagă de porfiră. Iar spălătorul înfăţişează în sine chipul sfântului Botez, care ne spală în apele sfinte spre lepădarea păcatelor şi ne duce în împărăţia cerurilor. Şi sfântul Botez e de sus, din cer. Iar imagine a acestui fapt e culoarea vânătă."[25]

[25] Sf. Chiril al Alexandriei, *op. cit.*, XIII

16: *„Eleazar, fiul preotului Aaron, va fi supraveghetor peste untdelemnul pentru sfeşnic, aromatele de tămâiat, darul zilnic de pâine şi mirul; va avea şi supraveghere peste tot cortul şi peste câte sunt în el şi în locaşul sfânt şi peste toate lucrurile."*

Eleazar, ca mai mare peste căpeteniile leviţilor, supraveghea peste toate cele ce ţineau de cort.

17-20: *„Şi a grăit Domnul cu Moise şi cu Aaron şi a zis: Să nu lăsaţi să se stingă sămânţa neamului lui Cahat dintre leviţi. Iată ce trebuie să le faceţi, ca să trăiască şi să nu moară, când se vor apropia de sfânta sfintelor: să vină Aaron şi fiii lui şi să pună pe fiecare la slujba lui şi la sarcina lui; dar ei să nu vină să privească la cele sfinte, când le învelesc, ca să nu moară."*

Având a purta cele mai sfinte părţi ale cortului, cahatiţii erau şi cei mai primejduiţi, putând să greşească accidental; chiar privirea celor sfinte le-ar fi profanat pe acestea şi ar fi atras pedeapsa divină.

21-33: *„Şi a grăit Domnul cu Moise şi a zis: Numără şi pe fiii lui Gherşon, pe familii şi pe neamuri, de la treizeci de ani până la cincizeci de ani; şi să numeri pe toţi cei buni de slujbă, ca să lucreze la cortul adunării. Iată slujba familiilor lui Gherşon, adică ce au de făcut şi de dus: Să ducă acoperişurile cortului, cortul adunării, acoperişul lui, acoperişul cel de piei vinete, care e pe deasupra lor, perdeaua, care se atârnă la uşa cortului adunării, perdeaua de la poarta curţii, pânzele curţii celei dimprejurul cortului şi a jertfelnicului, frânghiile lor şi toate lucrurile lor de slujbă şi tot ce este de făcut la ele să facă ei. Toate slujbele fiilor lui Gherşon la ducerea poverilor şi la toate lucrările lor trebuie să se facă după porunca lui Aaron şi a fiilor lui şi lor să le încredinţaţi spre păstrare tot ceea ce au ei de dus. Acestea sunt slujbele fiilor lui Gherşon la cortul adunării şi acestea li se vor încredinţa spre păstrare sub supravegherea lui Itamar, fiul preotului Aaron. Pe fiii lui Merari iar să-i numeri, după neamurile şi după familiile lor, de la treizeci de ani în sus*

până la cincizeci de ani. Să numeri pe toți cei buni de slujbă, ca să lucreze la cortul adunării. Iată ce să ducă ei, după slujba lor la cortul adunării: scândurile cortului cu pârghiile lor, stâlpii lui cu postamentele lor, funiile cortului cu țărușii lor; stâlpii curții de pe toate laturile ei cu postamentele lor, funiile cortului cu țărușii lor; stâlpii curții de pe toate laturile ei cu postamentele lor, țărușii curții cu frânghiile lor, toate uneltele lor și tot ce ține de ele. Să numărați pe nume toate lucrurile ce sunt datori să ducă. Aceasta este slujba neamului fiilor lui Merari și tot ce au să facă la cortul adunării, sub supravegherea lui Itamar, fiul preotului Aaron."

„Transportul lucrurilor mai grele, ca de pildă stâlpii și tălpile lor, se făcea cu care trase de boi. Sarcina lor nu era de loc ușoară, din cauza consemnelor privind Cortul Mărturiei, atât de amănunțit amintite."[26] Despre acestea vom vorbi în alt loc. Itamar, fiul lui Aaron, supraveghea lucrările săvârșite de gherșoniți și de merariți.

34-49: *„Atunci au numărat Moise și Aaron cu căpeteniile obștii pe fiii lui Cahat după neamurile și după familiile lor, de la treizeci de ani în sus până la cincizeci de ani, pe toți cei buni de slujbă, ca să lucreze la cortul adunării. Și s-au găsit la numărătoare, după familiile lor, două mii șapte sute cincizeci. Acesta este numărul fiilor lui Cahat, toți cei buni de slujbă la cortul adunării, pe care i-au numărat Moise și Aaron, după porunca Domnului, dată prin Moise. S-au numărat apoi fiii lui Gherșon, după neamurile și după familiile lor, de la treizeci de ani în sus, până la cincizeci de ani, toți cei buni de slujbă, ca să lucreze la cortul adunării. Și s-au găsit la numărătoare, după neamurile și după familiile lor, două mii șase sute treizeci. Acesta este numărul fiilor lui Gherșon, toți cei buni de slujbă la cortul adunării, pe care i-au numărat Moise și Aaron, după porunca Domnului. S-a numărat după aceea și neamul fiilor lui Merari, după rudeniile și după familiile lor, de la treizeci de ani în sus, până*

[26] NUM, p. 205

la cincizeci de ani, toți cei buni de slujbă, ca să lucreze la cortul adunării. Și s-au găsit la numărătoare, după neamul lor și după familii, trei mii două sute. Acesta este numărul fiilor lui Merari, pe care i-au numărat Moise și Aaron, după porunca Domnului, dată prin Moise. Toți leviții, numărați de Moise și de Aaron și de căpeteniile lui Israel, după neamurile și după familiile lor, de la treizeci de ani în sus, până la cincizeci de ani, toți cei buni de slujbă, ca să lucreze la cortul adunării și să-l ducă, s-au găsit la numărătoare opt mii cinci sute optzeci. Și după porunca Domnului, dată prin Moise, s-au rânduit fiecare la lucrul său și la slujba sa, și au fost numărați, cum poruncise Domnul lui Moise."

După familii, numărul leviților între 30 și 50 de ani a fost: Cahat – 2750; Gherșon – 2630; Merari – 3200. Toți leviții buni de slujbă erau 8580.

Astfel s-a încheiat primul recensământ în Israel, cel de-al doilea făcându-se după aproape 40 de ani (cap. 26).

Cap. 5 – Curățirea taberei; femeia bănuită de adulter

1-4: *„Și a grăit Domnul cu Moise și a zis: Poruncește fiilor lui Israel să scoată din tabără pe toți leproșii, pe toți cei ce au scurgere și pe toți cei întinați prin atingere de mort. De la bărbat la femeie să-i scoateți și să-i trimiteți afară din tabără, ca să nu pângărească taberele lor, în mijlocul cărora locuiesc Eu! Și au făcut așa fiii lui Israel: i-au scos afară din tabără. Cum poruncise Domnul lui Moise, așa au făcut fiii lui Israel."*

„Acest pasaj a fost interpretat ca prezentarea unui Dumnezeu al Vechiului Testament care n-ar cunoaște mila și îndurarea. E vorba aici de păstrarea purității sacramentale a unei comunități pornite spre Țara Făgăduinței. În Levitic 15, scurgerea e descrisă minuțios; se prescrie pentru oprirea ei o aducere de jertfă, în orice caz nu alungarea din tabără, de altfel ca și pentru atingerea unui cadavru."[27] „Cred că e

[27] NUM, p. 205

clar pentru oricine că nu s-ar socoti un lucru drept ca legea să pedepsească în acestea pe cei cărora li se întâmplă ceva de silă şi fără să vrea. Căci pentru ce s-ar pedepsi boala trupească şi cum ar suporta o osândă dreaptă a legii cel ce a căzut în niscai boli trupeşti? Deci e înţelept şi necesar să fie luate cele trupeşti ca icoană şi tip al bolilor din suflete. Căci în felul acesta legea va fi duhovnicească şi toate cele poruncite de Dumnezeu la vremea sa pentru fiecare lucru sunt hotărâri cuvioase, care nu supun pedepselor pe cel stăpânit de boli fără voie, ci pe cei care pentru motivul unui păcat îşi primesc lovitura dreaptă."[28] „Leprosul închipuieşte pe cel împuns de feluritele patimi din tinereţe. Iar acestea sunt faptele cărnii (...). Celălalt, adică cel cu scurgerea sămânţei, închipuieşte pe cel ce se mişcă neîncetat şi fără frâu în întinăciuni, iar capacitatea firii spre rodirea virtuoasă şi vrednică de laudă o cheltuieşte în nimicuri."[29] Iar prin cei întinaţi prin atingere de mort „legea închipuia că cel ce se va împărtăşi de starea de moarte în care se află cineva prin moravuri şi purtări, va fi întinat şi plin de necurăţie spirituală. (...) Drept aceea se scoate din curtea dumnezeiască şi dintre cei dintâi născuţi ai Bisericii şi din ceata drepţilor cel ce a comunicat cu cei ce cugetă şi săvârşesc cele moarte, sau a venit aproape de ei, prin aceea că s-a hotărât să cugete şi să facă aceleaşi lucruri"[30].

5-10: *„Şi a grăit Domnul lui Moise şi a zis: Spune fiilor lui Israel: Dacă vreun bărbat sau o femeie va face vreun păcat faţă de un om, şi prin aceasta va păcătui împotriva Domnului şi va fi vinovat sufletul acela, să-şi mărturisească păcatul ce a făcut şi să întoarcă deplin aceea prin ce a păcătuit şi să mai adauge la aceea a cincea parte şi să dea aceluia faţă de care a păcătuit. Dacă însă omul acela nu va avea moştenitor, căruia să dea cele pentru greşeală, atunci să le dea Domnului şi vor fi ale preotului, pe lângă berbecul de cu-*

[28] Sf. Chiril al Alexandriei, *op. cit.*, XV
[29] *Ibid.*, XIV
[30] *Ibid.*, XVII

răţire, cu care acesta îl va curăţa. Toată pârga din toate darurile fiilor lui Israel, pe care le aduc ei la preot, să fie ale lui. Orice lucru afierosit să fie al lui; şi orice va da cineva preotului este al lui."

„Practica prevedea în cazul că cel care a adus paguba supralicitează darurile, ele să fie sfinţite de preot şi înapoiate acestuia, dar pârga ofrandelor rămânea partea preotului."[31] E anticipată aici Taina Spovedaniei şi arătată clar mijlocirea preotului, prin care Dumnezeu dăruieşte curăţirea şi iertarea.

11-17: *„Şi a grăit Domnul lui Moise şi a zis: Grăieşte fiilor lui Israel şi zi către ei: De va greşi femeia unui bărbat şi-l va înşela, şi va dormi cineva cu ea în pat, şi lucrul va fi ascuns de bărbatul ei, şi ea se va spurca pe ascuns, şi nu vor fi martori împotriva ei, nici nu va fi prinsă asupra faptului; de va cădea asupra bărbatului duhul îndoielii bănuind pe femeia sa, vinovată fiind aceasta, sau de va cădea asupra lui duhul îndoielii şi va bănui femeia sa, nevinovată fiind: să-şi aducă bărbatul femeia sa la preot şi să aducă jertfă pentru ea a zecea parte de efă de făină de orz, dar să nu toarne deasupra untdelemn, nici să pună tămâie, pentru că acesta este dar de bănuială, dar de amintire, care aminteşte vinovăţia; iar preotul să o aducă şi să o pună înaintea Domnului. Apoi să ia preotul apă curată de izvor într-un vas de lut, să ia ţărână din pământ de dinaintea cortului adunării şi să o pună în apă."*

Textul ebraic are *maim qedoşim*, „*apă sfântă*, expresie unică în Vechiul Testament, cu sens incert: fie păstrată într-un loc sfânt (un sanctuar), fie adusă dintr-un izvor sfinţit. *Apa vie* (*Septuaginta*) nu presupune neapărat sacralitatea; ea este *apă curgătoare*, *apă de izvor* sau, în orice caz, apă scoasă dintr-o fântână de mare adâncime, cât mai aproape de pânza freatică, *apa vie* prin excelenţă"[32].

[31] NUM, p. 205
[32] PENT, p. 251

18-31: *„După aceea să pună preotul femeia înaintea Domnului, să descopere capul femeii şi să-i dea în mâini darul de pomenire, darul de bănuială, iar preotul să aibă în mâini apa cea amară, care aduce blestemul. Apoi să jure preotul femeia şi să-i zică: Dacă n-a dormit nimeni cu tine şi tu nu te-ai spurcat şi n-ai călcat credincioşia către bărbatul tău, nevătămată să fii de această apă amară care aduce blestem; iar de te-ai abătut, fiind măritată, şi te-ai spurcat, de a dormit cineva cu tine, afară de bărbatul tău, atunci să dea Domnul să fii de blestem şi de ocară în poporul tău; să facă Domnul ca sânul tău să cadă şi să se umfle pântecele tău. Şi apa aceasta, care aduce blestem, să intre înăuntrul tău, ca să ţi se umfle pântecele şi să-ţi cadă sânul tău! Iar femeia să zică: Amin, amin! Apoi să scrie preotul jurămintele acestea pe hârtie, să le moaie în apa cea amară, şi să dea femeii să bea apa cea amară aducătoare de blestem, şi va înghiţi ea apa aducătoare de blestem spre vătămarea ei. După aceea să ia preotul din mâinile femeii darul de pâine cel pentru bănuială şi să ridice acest dar înaintea Domnului şi să-l ducă la jertfelnic. Să ia apoi preotul cu pumnul o parte din darul de amintire, s-o ardă pe jertfelnic şi după aceasta să dea femeii să bea apa. După ce va bea apa cea amară a blestemului, dacă ea va fi necurată şi dacă va fi înşelat pe bărbatul său, se va umfla pântecele ei şi sânul ei va cădea şi va fi femeia aceea blestemată în poporul său. Iar dacă femeia nu s-a spurcat, ci va fi curată, nevătămată va rămâne şi va naşte copii. Aceasta este rânduiala pentru femeia bănuită, care, fiind măritată, s-ar abate şi s-ar spurca, sau pentru omul asupra căruia ar cădea duhul geloziei şi ar bănui pe femeia sa. Atunci să pună el pe femeie înaintea feţei Domnului şi să facă preotul cu ea după legea aceasta. Şi va fi bărbatul curat de păcat, iar femeia aceea îşi va purta păcatul ei."*

„Judecata divină, frecventă şi în evul mediu, are rădăcini mai vechi şi era practicată de vecinii lui Israel. În codul Hammurabi se prevede că soţul care are îndoieli în privinţa

fidelităţii soţiei sale este dator să-şi supună consoarta ordaliei Fluviului (nr. 132). Dacă adulterul femeii era dovedit, după alte surse (Levitic 20, 10; Daniel 13, 41), ea trebuia să fie omorâtă, după Deuteronom 22, 21 , lapidată. (...) Insistenţa asupra ritualului legat de aflarea vinovăţiei sau inocenţei unei femei se explică prin importanţa pe care o avea la iudei unirea prin căsătorie, în urma căreia doi inşi diferiţi deveneau un singur *trup*, pentru a sluji cât mai bine pe Iahve."[33] Din încheierea pasajului biblic se înţelege că principalul efect al blestemului era, în caz de vinovăţie, lovirea femeii cu sterilitate. „Spre a sugera starea de bănuială sub care se afla femeia, nu se îngăduia să fie adusă ca jertfă făină albă de grâu, ci numai făină de orz. Nu se admiteau nici ulei şi nici tămâie, pentru că aceste produse închipuiau: uleiul – harul lui Dumnezeu, iar tămâia – rugăciunea adusă din inimă curată; ori femeia bănuită nu dăduse dovadă de o astfel de comportare încât să se creadă că s-ar fi îndeletnicit cu practicarea rugăciunii, care să-i aducă drept răsplată harul dumnezeiesc."[34]

Cum Scriptura nu mai face pomenire de cazuri în care să se recurgă la această judecată divină, suntem tentaţi să căutăm mai degrabă sensul mistic al acestora. „A poruncit ca femeia bănuită de preacurvie, când suferă de o pără ce nu se poate dovedi, să fie dusă la preot şi pusă în faţa lui Dumnezeu. Aceasta socotesc că înseamnă că toţi vom avea să ne înfăţişăm lui Hristos. Apoi să se aducă pentru ea un dar de făină de orz, nu stropită cu tămâie, nu îmbibată cu untdelemn. Căci e jertfa de bănuială, ce aduce în amintire păcatul. (...) Iar făina de orz e semn clar al vieţii decăzute şi animalice. Căci e un lucru animalic şi nepotrivit cu omul nestăpânirea în pofte şi dorinţa de-a alerga după plăceri nebuneşti. De aceea femeia acuzată de viaţă decăzută a dus lui Dumnezeu făină de orz, fără tămâie şi untdelemn, adică fără bună mireasmă şi bucurie. Căci aminteşte de păcat. Iar unde e

[33] NUM, pp. 205-206
[34] AB, p. 170

amintirea păcatului, cum ar mai fi bucurie? Căci cel aflat sub judecată nu se află în nădejdea cununilor, ci în frica judecății și a focului. Pe lângă aceasta, femeia e adusă la judecător neacoperită, adică nu în podoaba obișnuită și cuvenită. Și care e înțelesul acestui lucru? Păcatele sunt dovada lipsei de frumusețe și pâra se îndreaptă împotriva urâciunii. (...) Deci femeia nu mai era în podoabă, fiind acuzată de necuviință. Dar era descoperită și din alt motiv. Anume toate sunt goale în ochii judecătorului și nimeni nu se poate ascunde Celui ce cercetează inimile și rărunchii (...). Apoi arată prin imagine că cel ce judecă este Hristos. Căci a spus că trebuie pusă apă vie și curată într-un vas de lut și țărână care se află în cort. Apoi, după ce se va înmuia hârtia cu cuvintele de blestem în apă, a poruncit să bea femeia bănuită de-a fi curvit. (...) Prin apa vie și curată să înțelegi pe Cuvântul de viață făcător al lui Dumnezeu, pe Cel cu adevărat curat și cu totul nepărtaș de păcat, Care a fost în trup, ca într-un vas de lut. Căci cum ne-am îndoi că trupul e pământ și din pământ? Iar prin pământul din cort să înțelegi pe Cel ce-a murit pentru noi. (...) Iar prin cuvintele de blestem să înțelegi pe Cel ce pentru noi blestem S-a făcut, prin aceea că S-a spânzurat pe lemn. (...) Emanuil, fiind Dumnezeu după fire, când coboară în adâncul minții omenești, mustră și pedepsește pe cei vinovați de greșeli. Iar pe cei ce nu sunt stăpâniți de acestea, îi face roditori. Căci înțelesul acestora socotesc a fi că lucrarea puterii face sămânță – aceasta trupească indicând puterea roditoare a sufletului."[35]

Cap. 6 – Nazireii; forma binecuvântării

1-8: *„Și a grăit Domnul cu Moise și a zis: Vorbește fiilor lui Israel și zi către ei: Dacă bărbat sau femeie va hotărî să dea făgăduință de nazireu, ca să se afierosească nazireu Domnului, să se ferească de vin și de sicheră; oțet de vin și oțet de sicheră să nu bea și nimic din cele făcute din struguri să nu bea; nici struguri proaspeți sau uscați să nu mănânce. În toate zilele, cât va fi nazireu, să nu mănânce, nici să bea vreo băutură făcută din struguri, de la sâmbure până la pieliță. În toate zilele făgăduinței sale de nazireu să nu treacă brici pe capul său; până la împlinirea zilelor, câte a afierosit Domnului, este sfânt și trebuie să crească părul pe capul lui. În toate zilele, pentru care s-a afierosit pe sine să fie nazireul Domnului, să nu se apropie de trup mort; când va muri tatăl său, sau mama sa, sau fratele său, sau sora sa, să nu se spurce prin atingerea de ei, pentru că afierosirea lui Dumnezeu este pe capul lui. În toate zilele cât va fi nazireu, este sfântul Domnului."*

„Nazireu (ebr. *nazir*) înseamnă *separat* și, totodată, *binecuvântat, sfințit*; cineva care face legământul, făgăduința de a se hărăzi Domnului."[36] „Făgăduințele nu constau numai din afierosirea unor persoane, animale și bunuri Domnului, ci și din obligația unui credincios de a venera pe Dumnezeu prin abținerea de la unele lucruri permise de Lege. În acest caz făgăduințele sunt negative și cel mai reprezentativ exemplu în acest sens este votul nazireatului (*neder nazir*), depus de bărbat sau de femeie ca să se ferească de vin și sicheră, de orice produs din struguri, chiar dacă sunt proaspeți sau uscați, de raderea părului și de atingerea de cadavre. Votul nazireatului dura în general 30 de zile, uneori se prelungea la o perioadă de timp mai lungă, de un an, trei ani, ori pe viață."[37]

Pentru votul nazireatului, *Septuaginta* are *megálos evxite* (= mare juruință); în *Biblia 1914*: *făgăduință mare*. „Există felurite afierosiri: unul face juruință să aducă la templu obiecte de aur și de argint, altul să aducă a zecea parte din roadele sale, altul (să aducă) din bunurile sale, altul (să aducă) pe cele mai bune (animale) din turma sa și altul afie-

[35] Sf. Chiril al Alexandriei, *op. cit.*, XIV

[36] NUM, p. 206

[37] AB, p. 293

roseşte Domnului bunurile ce-i servesc pentru existenţă; dar despre nici unul nu se spune că a făcut o jurıuinţă mare, afară numai de cel care şi-a consacrat în întregime viaţa lui Dumnezeu."[38] Nazireul era oprit de la orice produs din struguri, căci încă nu venise Viţa cea adevărată (cf. Ioan 15,1-5). „Cu alte cuvinte, cel ce se angajează şi se consacră Domnului nu va culege fructe din rodul viţei, din cauză că acesta produce totdeauna beţie şi rătăcire. Ştim din Scripturi că există două feluri de vii, că au stăpân şi rod separat. Una este dătătoare de nemurire şi dreptate, alta (dătătoare) de nebunie. Viţa cumpătării şi a bucuriei, de care atârnă ciorchinele harurilor, din care curge dragostea, este Domnul nostru Iisus Hristos (...); (viţa) cea sălbatică şi ucigătoare este diavolul. De la el picură turbare, venin şi mânie."[39] „Dacă cineva îşi ia drept scop să se curăţească lui Dumnezeu printr-o făgăduinţă mare, adică prin modul vieţuirii celei mai înalte şi prin alegerea căii drepte şi fără prihană a dreptăţii desăvârşite, să se depărteze de vin şi sicheră, adică să-şi elibereze mintea de tot ce poate să-l îmbete şi de tot ce obişnuieşte să-l tulbure. Iar acestea socotesc că sunt cugetul lumesc, poftele pământeşti, grijile trupului, distracţiile deşarte. (...) Deci opreşte mintea sfinţită de la tot ce obişnuieşte să o îmbete. Şi spune că nu trebuie să fie părtaşă la oţet, numind, socotesc, oţet, plăcerile contrare firii şi perverse. De asemenea opreşte întrebuinţarea stafidei şi a sâmburilor, nelăsând mintea să coboare nici măcar la vechile rămăşiţe ale plăcerilor din noi."[40]

9-12: *„De va muri însă cineva lângă el fără de veste şi de năprasnă, şi prin aceasta îşi va întina capul său de nazireu, să-şi tundă capul său în ziua curăţirii sale; în ziua a şaptea să se tundă, iar în ziua a opta să aducă preotului două turturele sau doi pui de porumbel, la uşa cortului adunării, şi preotul să aducă o pasăre jertfă pentru păcat, iar pe cealaltă*

[38] Metodiu de Olimp, *Banchetul sau despre castitate*, V,1
[39] *Ibid.*, V,5
[40] Sf. Chiril al Alexandriei, *op. cit.*, XVI

ardere detot, şi să-l cureţe de spurcarea cea prin atingerea de trupul mort şi să-i sfinţească în ziua aceea capul lui. Apoi să-şi înceapă din nou zilele sale de nazireu, afierosite Domnului, şi să aducă un berbec de un an jertfă de iertare, iar zilele dinainte sunt pierdute, pentru că nazireatul a fost întinat."

„Prin *moarte năprasnică* este arătat păcatul fără de voie; iar prin *pângărire* este arătată murdăria sufletului. De aceea, sfătuindu-l să-şi radă îndată capul, îi spune să caute să se vindece repede; îl povăţuieşte să lepede pletele neştiinţei, care îi umbresc mintea. Lăsând lipsită mintea de această pădure stufoasă, care este păcatul, Pedagogul se instalează în creierul lui şi-l face să pornească iarăşi pe drumul pocăinţei."[41] Nazireatul e premergător voturilor monahale: „Socotesc că şi Moise, rânduind celor ce vor să se curăţească în rugăciunea cea mare să-şi radă tot trupul, le-a poruncit prin aceasta să se lepede cu desăvârşire de averi, iar în al doilea rând să uite de familie şi de toţi cei apropiaţi, în aşa măsură încât să nu mai fie câtuşi de puţin tulburaţi de amintirile lor."[42] „Capul trupului închipuieşte (...) mintea. (...) Iar cugetările ce răsar în mod firesc din ea şi în ea, prin care suntem călăuziţi spre cunoaşterea oricărui lucru, le asemănăm cu perii şi cu pletele. Căci aceştia răsar din cap. (...) Deci mintea din noi e oarecum nerasă şi împodobită cu plete pentru Dumnezeu când e plină de cugetări bune. Dar e goală şi rasă şi suferă de o pleşuvie atotnecinstită când nu are cugetări drepte despre Dumnezeu şi nu e îmbogăţită cu ştiinţa aleasă şi fără pată a celor ce trebuie săvârşite. (...) Ghicitura aceasta, poruncind ca Israil cel ce a făcut o făgăduinţă să se radă, ca unul ce s-a spurcat de cadavru, adică s-a făcut vinovat de crima uciderii Domnului, arată că rânduiala Legii trebuie să înceteze. El trebuie să-şi sfinţească altă chică lui Dumnezeu, după ziua a opta, adică după înviere, şi anume o cuviinţă şi o disciplină exactă şi fină a poruncilor evanghelice."[43]

[41] Clement Alexandrinul, *Pedagogul*, I,5,1
[42] Nil Ascetul, *Cuvânt ascetic*, 43
[43] Sf. Chiril al Alexandriei, *op. cit.*, XVI

13-21: *„Iată legea cea pentru nazireu: când se vor împlini zilele lui de nazireu, să se aducă la uşa cortului adunării; să aducă darul său Domnului: un miel de un an, fără meteahnă, ardere detot; o mioară de un an, fără meteahnă, jertfă pentru păcat, şi un berbec de un an, fără meteahnă, jertfă de împăcare, şi un paner cu azime de făină de grâu, frământate cu untdelemn, şi cu turte nedospite, unse cu untdelemn, cu darul lor de pâine şi cu turnarea lor. Pe acestea le va înfăţişa preotul înaintea Domnului, va săvârşi jertfa lui pentru păcat şi arderea de tot a lui. Şi îşi va tunde nazireul la intrarea cortului adunării capul său de nazireu şi va lua părul capului său de nazireu şi-l va pune pe focul cel de sub jertfa de împăcare. Apoi va lua preotul şoldul cel fiert al berbecului, o pâine nedospită şi o turtă nedospită din paner şi le va pune nazireului pe mâini, după ce acesta şi-a tuns capul de nazireu, şi să înalţe preotul acestea, legănându-le înaintea Domnului. Această sfinţenie să fie a preotului pe lângă pieptul legănat şi pe lângă şoldul înălţat. După aceasta nazireul poate să bea vin. Iată rânduiala cea pentru nazireul care a dat făgăduinţă şi jertfa ce trebuie să aducă el Domnului pentru nazireatul său, pe lângă ceea ce-i îngăduiesc mijloacele lui. După făgăduinţa sa, pe care o va da, aşa să facă, după cele legiuite pentru nazireatul său."*

„Cel ce s-a îndatorat lui Dumnezeu cu făgăduinţa de-a se curăţi, lepădând grosimea istoriei mozaice şi eliberându-şi mintea de slujirea în chip şi umbră, ca de o chică lungă şi grea şi bucurându-se ca de o nouă odrăslire a părului de cunoştinţa şi păzirea cu adevărat curăţitoare a poruncilor lui Hristos, va fi sfânt şi sfinţit şi, pe lângă aceasta, vrednic de primire. Şi se va aduce pe sine spre miros de bună mireasmă lui Dumnezeu şi va oferi ca jertfă primită cuviinţa strălucitoare şi fără prihană a vieţuirii sale. (...) (Apoi), prin miel se va înţelege, în chip potrivit, pruncia în Hristos a celui ce aduce, iar prin berbec plinătatea în minte şi în rodnicie. (...) Iar la mijloc e o mieluşea pentru păcat. (...) Vedem că şi

viaţa celor ce s-au curăţit mult şi s-au desăvârşit în simplitatea, neräutatea şi nevinovăţia în Hristos, nu e cu totul fără pată, ci mai are lipsă numaidecât de curăţire. Căci nimeni nu poate câştiga o stare cu totul fără reproş, ci numai lui Emanuil s-a rezervat (aceasta). (...) Iar prin pâinile nedospite se indică viaţa fără viclenie şi curată. (...) Să ne aducem, aşadar, pe noi înşine ca pe un miel pentru pruncia în Hristos; ca pe o mieluşea, pentru slăbiciunea firii noastre şi pentru uşurinţa cu care suntem duşi la păcat, căci partea femeiască e chipul slăbiciunii; ca pe un berbec, adică desăvârşiţi şi ajunşi la măsura vârstei celei în Hristos; ca nişte pâini nedospite, adică curaţi; şi ca nişte turte, adică dulci, dar miluiţi prin Hristos. Căci nu din faptele dreptăţii pe care le-am făcut noi ne-am îndreptăţit, ci după mila Lui cea multă. Pentru aceasta pe drept se turna untdelemn peste pâini. Şi mijloceşte preotul şi aduce întâi jertfa pentru păcat, apoi arderea de tot şi în al treilea rând, după aceasta, berbecul. Căci mijlocind Hristos şi aducându-ne El lui Dumnezeu şi Tatăl, vom fi primiţi, aducând rugăciuni pentru păcatele noastre şi cerând iertarea vechilor vini. Şi ne aducem ardere detot spirituală, adică cu totul şi în întregime sfinţi şi sfinţiţi şi ne vom preda spre miros de bună mireasmă lui Dumnezeu (...). Să aducem şi cele de mulţumire pentru mântuirea şi viaţa noastră, cinstindu-L pe Dumnezeu nu prin cele stricăcioase şi pământeşti, ci aducându-I viaţa noastră curată şi nedospită, dulce şi sfântă, ca pe un dar vrednic de primire. (...) (Iar tunderea părului e) împlinirea votului şi sfârşitul celor făgăduite. Iar semnul primirii de către Dumnezeu a celor dăruite e mistuirea părului de foc. Pentru că Sfânta Scriptură atribuie firii dumnezeieşti chipul focului. (...) Şi ia seama că tunderea întru desăvârşire, adică sfârşitul a toată dreptatea şi curăţia, se face la uşa cortului. Căci cum ne-ar putea introduce în Sfintele Sfinţilor numai curăţia şi dreptatea păzite de noi, care nu au în chip desăvârşit nevinovăţia şi lipsa de păcat? (...) Dar ne introduce Hristos, eliberându-ne fără nici o

pomenire a răului şi iertându-ne tot păcatul. Căci a intrat înaintemergător pentru noi (Evrei 6,20), netezind intrarea nu Sieşi, ci celor dinafara uşilor, care au ajuns deja pe pragul cortului sfânt."[44]

22-27: *„Şi a grăit Domnul cu Moise şi a zis: Spune lui Aaron şi fiilor lui şi le zi: Aşa să binecuvântaţi pe fiii lui Israel şi să ziceţi către ei: Să te binecuvânteze Domnul şi să te păzească! Să caute Domnul asupra ta cu faţă veselă şi să te miluiască! Să-Şi întoarcă Domnul faţa Sa către tine şi să-ţi dăruiască pace! Aşa să cheme numele Meu asupra fiilor lui Israel şi Eu, Domnul, îi voi binecuvânta."*

„Formula de binecuvântare e redată într-un limbaj arhaic şi într-un stil concis; cu timpul, ea devine mai solemnă, sugerând o îndelungată transmisie orală. Anumite variante plasează verbele la viitor, ceea ce le dă o valoare profetică, despre care au scris şi Părinţii creştinismului."[45] „Aşadar porunceşte celor încununaţi cu preoţia să binecuvinteze poporul, dar îi depărtează cu folos de cugetări deşarte, arătând că nu mâna omului e cea care binecuvintează, ci El Însuşi, Domnul. (...) Iar calea binecuvântării e Hristos; şi El ne este distribuitorul bunătăţilor veşnice; în El şi prin El ni se dau toate cele de la Tatăl."[46]

Cap. 7 – Darurile căpeteniilor la sfinţirea cortului

1-8: *„Când a aşezat Moise cortul şi l-a miruit şi l-a sfinţit pe el şi toate lucrurile lui, jertfelnicul şi toate obiectele lui, şi le-a miruit şi le-a sfinţit, atunci au venit cele douăsprezece căpetenii ale lui Israel, capii familiilor lor, maimarii seminţiilor, care supravegheaseră numărătoarea, şi au adus Domnului darurile lor, şase care acoperite şi doisprezece boi, câte un car de fiecare două căpetenii şi câte un bou de fiecare căpetenie şi le-au adus înaintea cortului. A grăit Domnul lui Moise zicând: Primeşte-le de la ei, ca să fie pentru facerea lucrărilor trebuitoare la cortul adunării şi le dă leviţilor, potrivit cu felul slujbei fiecăruia! Şi Moise, luând carele şi boii, le-a dat leviţilor: două care şi patru boi a dat fiilor lui Gherşon, după slujba lor; patru care şi opt boi a dat fiilor lui Merari, după slujba lor, sub povaţa lui Itamar, fiul lui Aaron, preotul."*

Merariţii primesc un număr mai mare de care cu boi, în sarcina lor revenind cele mai grele părţi ale cortului. Cât priveşte carele, ele pot avea un dublu înţeles, pozitiv sau negativ, după cum va rezulta din comentariile patristice. „Observă că boii au fost aduşi spre a fi daţi la lucrurile cortului ca, la pornirile taberei, purtând ei poverile pe care, să se elibereze slujitorii de muncă şi de osteneală. Căci Biserica se odihneşte în Hristos şi El ne poartă pe noi, nelăsând neamul sfânt şi cinstit şi poporul priceput la lucrurile sfinte să cadă sub munci mai presus de putere."[47]

9: *„Iar fiilor lui Cahat nu le-a dat, pentru că slujba lor era de a duce lucrurile sfinte, pe care trebuia să le poarte pe umeri."*

„Cele două neamuri, Gherşon şi Merari, par să înfăţişeze popoarele de sub lege, adică pe Israil (şi pe Iuda). Iar cahatiţii, pe cei sfinţiţi în Hristos prin credinţă. Cei dintâi aveau în grijă pânzele curţii, pieile cortului, acoperămintele şi stâlpii, capetele şi tălpile, cuiele şi perdelele şi, precum spune Sfânta Scriptură: *toate cele de prisos*, prin care se înseamnă cele ce nu sunt necesare pentru slujbă. Iar ceilalţi au prins curaj să poarte Sfintele Sfinţilor şi cele prin care se închipuieşte Hristos, nu într-un singur fel, ci în multe feluri şi moduri, ca sicriul (chivotul), ca masa şi ca sfeşnicul şi jertfelnicul de aur. Căci fiind simplu după fire ca Dumnezeu, se cunoaşte în chip felurit prin varietatea lucrării. Căci Cuvântul Tatălui este, fără îndoială, viu şi lucrător şi, pe lângă a-

[44] *Ibid.*
[45] NUM, p. 206
[46] Sf. Chiril al Alexandriei, *op. cit.*, XI
[47] *Ibid.*, X

ceasta, viață și lumină și miros de bună mireasmă spirituală. Așadar, cei ce rămân pe lângă poruncile date prin Moise au în grijă cele de prisos ale cortului. Căci legea e nefolositoare, dacă nu e înțeleasă duhovnicește. Iar cei ce au prins curaj să poarte Sfintele Sfinților sunt în Hristos, nepurtând nici un lucru de prisos, ci purtându-L pe Hristos Însuși. (...) Cei încredințați cu cele de prisos ale cortului sfânt le transportă pe acelea pe care. Dar cahatiții purtau Sfintele Sfinților nu pe care, nu pe altceva, ci punându-le pe umerii lor. (...) Pentru că (...) legea e grea și e o povară anevoie de purtat. Iar semnul clar al acestui fapt e că cele de prisos nu sunt purtate pe umeri, pentru neputința celor supuși lor. (...) Iar cahatiții, punând pe umerii lor cele prin care se închipuiește Hristos, își fac din ele o povară ușoară și lesne de purtat."[48] În veacul acesta nu putem scăpa de poveri, dar putem alege jugul cel bun și povara cea ușoară a lui Hristos (Matei 11,30).

10-13: *„Au mai adus căpeteniile jertfe pentru sfințirea jertfelnicului, în ziua miruirii lui, și au înfățișat căpeteniile prinoasele lor înaintea jertfelnicului. Atunci a zis Domnul către Moise: Câte o căpetenie pe fiecare zi să aducă prinosul său pentru sfințirea jertfelnicului! În ziua întâi a adus darul său Naason, Fiul lui Aminadab, căpetenia seminției lui Iuda. Și darul lui a fost: un blid de argint în greutate de o sută treizeci de sicli și o cupă de argint de șaptezeci de sicli, după siclul sfânt, amândouă pline cu făină de grâu, amestecată cu untdelemn, pentru jertfă."*

„Prin blid și cupă și prin pâinea din amândouă, căci erau pline de făină cernută, se închipuiește, ca prin mâncare și băutură, Hristos viața și de viață făcătorul."[49]

14: *„O cădelniță de aur de zece sicli, plină cu miresme."*

„Cățuia este chipul și forma unui altar de tămâiere, care e făcut la fel cu un vas pentru tămâiere. Căci Hristos este bună mireasmă și altar de tămâiere, neavând din afară buna mireasmă, cum o avem noi, care câștigăm putința de a fi aceasta prin participarea la virtute și la sfințenia evlaviei. El are, ca Dumnezeu, de la Sine și în firea Sa cele prin care ne minunăm de El și umple toată lumea de mireasma mai presus de lume și mai presus de creație. Căci e cunoscut ca Cel ce e prin fire și cu adevărat Dumnezeu și are în firea Sa mireasma cunoștinței Tatălui. De aceea e plină cățuia."[50]

15-16: *„Un vițel, un berbec și un miel de un an pentru ardere detot; un țap, jertfă pentru păcat."*

„Apoi se aduce un (vițel) și un berbec; pe lângă acestea se aduce un miel și un ied de capre. Prin toate e desemnat Același. Prin (vițel), pentru marea lui tărie și pentru că (vițelul) stă în fruntea animalelor prin blândețe și curățenie și le întrece prin mărimea corpului. La fel, toate ale lui Hristos se află pe treapta spirituală cea mai înaltă și El Însuși le întrece pe toate și e deasupra tuturor printr-o deosebire neasemănată în orice. Prin berbec, pentru desăvârșirea, prin miel, pentru nerăutatea lui. (...) Prin ied, fiindcă a fost junghiat pentru cei păcătoși. Căci iedul e jertfă pentru păcate după lege."[51]

17: *„Iar ca jertfă de împăcare: doi boi, cinci berbeci, cinci țapi, cinci miei de un an. Acestea au fost darurile lui Naason, fiul lui Aminadab."*

„Iar cele spre jertfa pentru mântuire le-au adus căpeteniile pentru ei înșiși, închinându-le într-un oarecare mod cortului sfânt și oferindu-le lui Dumnezeu spre miros de bună mireasmă. Acestea erau două juninci (*Septuaginta*), cinci berbeci, cinci țapi și cinci miei. (Vițelul) am spus că este Hristos. Iar junincile suntem noi. Iar rațiunea lor e într-adevăr și vădit înrudită. Căci bărbatul e pururi conducător și în cinste și slavă aleasă la Dumnezeu. Martor despre aceasta e firea, care mărturisește acest lucru. Iar femeia e mai mică și mai supusă și mai prejos de bărbați în tărie și slavă. Deci du-

[48] *Ibid.*, XIII
[49] *Ibid.*, X
[50] *Ibid.*
[51] *Ibid.*

pă asemănarea viţelului bărbat, Hristos ne este conducător, iar noi îi suntem supuşi şi mult mai prejos de El în tărie şi slavă, fiind despărţiţi printr-o mare deosebire. Pentru că deşi S-a făcut ca noi – căci juninca e de acelaşi neam cu viţelul –, dar cele ale Lui sunt cu mult superioare. (...) Iar junincile sunt două, închipuind, socotesc, cele două popoare, care s-au unit într-unul, Cel Care S-a făcut pentru noi şi între noi adunându-le în unitatea cea duhovnicească. Iar berbecii şi mieii în număr egal şi iezii nu mai puţini înseamnă mulţimea credincioşilor, care s-au adunat în timpul al cincilea, în care a avut loc venirea (lui Hristos). (...) Prin berbeci se închipuie desăvârşirea credincioşilor în judecata şi integritatea vârstei spirituale; se înţelege, a celei în Hristos. Prin miei, se închipuie desăvârşirea în simplitate şi nerăutate. (...) Iar prin iezii pentru păcat, se închipuie faptul de-a avea totdeauna trebuinţă de curăţire şi de iertarea greşelilor."[52]

18-83: *„În ziua a doua a adus Natanael, fiul lui Ţuar, căpetenia seminţiei lui Isahar. Acesta a adus dar din partea sa: un blid de argint în greutate de o sută treizeci de sicli şi o cupă de argint de şaptezeci de sicli, după siclul sfânt, amândouă pline cu făină de grâu, amestecată cu untdelemn, pentru jertfă; o cădelniţă de aur de zece sicli, plină cu miresme. Un viţel, un berbec şi un miel de un an pentru ardere detot; un ţap, jertfă pentru păcat; iar ca jertfă de împăcare, doi boi, cinci berbeci, cinci ţapi şi cinci miei de un an. Acestea au fost darurile lui Natanael, fiul lui Ţuar. În ziua a treia a adus căpetenia fiilor lui Zabulon, Eliab, fiul lui Helon. Darurile lui au fost: un blid de argint în greutate de o sută treizeci de sicli şi o cupă de argint de şaptezeci de sicli, după siclul sfânt, amândouă pline cu făină de grâu, amestecată cu untdelemn, pentru jertfă; o cădelniţă de aur de zece sicli, plină cu miresme; un viţel, un berbec şi un miel de un an ardere detot; un ţap, jertfă pentru păcat; iar pentru*

[52] *Ibid.*

jertfa de împăcare: doi boi, cinci berbeci, cinci ţapi şi cinci miei de un an. Acestea sunt darurile lui Eliab, fiul lui Helon. În ziua a patra a adus căpetenia fiilor lui Ruben, Eliţur, fiul lui Şedeur. Darurile lui au fost: un blid de argint în greutate de o sută treizeci de sicli şi o cupă de argint de şaptezeci de sicli, după siclul sfânt, amândouă pline cu făină de grâu, amestecată cu untdelemn, pentru jertfă; o cădelniţă de aur de zece sicli, plină cu miresme, un viţel, un berbec şi un miel de un an pentru ardere detot; un ţap, jertfă pentru păcat; iar pentru jertfa de împăcare: doi boi, cinci berbeci, cinci ţapi şi cinci miei de un an. Acestea sunt darurile lui Eliţur, fiul lui Şedeur. În ziua a cincea a adus căpetenia fiilor lui Simeon, Şelumiel, fiul lui Ţurişadai. Darurile lui au fost: un blid de argint în greutate de o sută treizeci de sicli şi o cupă de argint de şaptezeci de sicli, după siclul sfânt, amândouă pline cu făină de grâu, amestecată cu untdelemn, pentru jertfă; o cădelniţă de aur de zece sicli, plină cu miresme; un viţel, un berbec şi un miel de un an, pentru ardere detot; un ţap, jertfă pentru păcat; iar pentru jertfa de împăcare: doi boi, cinci berbeci, cinci ţapi şi cinci miei de un an. Acestea sunt darurile lui Şelumiel, fiul lui Ţurişadai. În ziua a şasea a adus căpetenia fiilor lui Gad, Eliasaf, fiul lui Raguel. Darurile lui au fost: un blid de argint în greutate de o sută treizeci de sicli şi o cupă de argint de şaptezeci de sicli, după siclul sfânt, amândouă pline cu făină de grâu, amestecată cu untdelemn, pentru jertfă; o cădelniţă de aur de zece sicli, plină cu miresme; un viţel, un berbec şi un miel de un an pentru ardere detot; un ţap, jertfă pentru păcat; iar pentru jertfa de împăcare: doi boi, cinci berbeci, cinci ţapi şi cinci miei de un an. Acestea sunt darurile lui Eliasaf, fiul lui Raguel. În ziua a şaptea a adus căpetenia fiilor lui Efraim, Elişama, fiul lui Amihud. Darurile lui au fost: un blid de argint în greutate de o sută treizeci de sicli şi o cupă de argint de şaptezeci de sicli, după siclul sfânt,

amândouă pline cu făină de grâu, amestecată cu untdelemn, pentru jertfă; o cădelniță de aur de zece sicli, plină cu miresme; un viței, un berbec și un miel de un an pentru ardere detot; un țap, jertfă pentru păcat; iar pentru jertfa de împăcare: doi boi, cinci berbeci, cinci țapi și cinci miei de un an. Acestea sunt darurile lui Elișama, fiul lui Amihud. În ziua a opta a adus căpetenia fiilor lui Manase, Gamaliel, fiul lui Pedațur. Darurile lui au fost: un blid de argint în greutate de o sută treizeci de sicli și o cupă de argint de șaptezeci de sicli, după siclul sfânt, amândouă pline cu făină de grâu, amestecată cu untdelemn, pentru jertfă; o cădelniță de aur de zece sicli, plină cu miresme; un viței, un berbec și un miel de un an pentru ardere detot; un țap, jertfă pentru păcat; iar pentru jertfa de împăcare: doi boi, cinci berbeci, cinci țapi și cinci miei de un an. Acestea sunt darurile lui Gamaliel, fiul lui Pedațur. În ziua a noua a adus căpetenia fiilor lui Veniamin, Abidan, fiul lui Ghedeon. Darurile lui au fost: un blid de argint în greutate de o sută treizeci de sicli și o cupă de argint de șaptezeci de sicli, după siclul sfânt, amândouă pline cu făină de grâu, amestecată cu untdelemn, pentru jertfă; o cădelniță de aur de zece sicli, plină cu miresme; un viței, un berbec și un miel de un an, pentru ardere detot; un țap, jertfă pentru păcat; iar pentru jertfa de împăcare: doi boi, cinci berbeci, cinci țapi și cinci miei de un an. Acestea sunt darurile lui Abidan, fiul lui Ghedeon. În ziua a zecea a adus căpetenia fiilor lui Dan, Ahiezer, fiul lui Amișadai. Darurile lui au fost: un blid de argint în greutate de o sută treizeci de sicli și o cupă de argint de șaptezeci de sicli, după siclul sfânt, amândouă pline cu făină de grâu, amestecată cu untdelemn, pentru jertfă; o cădelniță de aur de zece sicli, plină cu miresme; un viței, un berbec și un miel de un an, pentru ardere detot; un țap, jertfă pentru păcat; iar pentru jertfa de împăcare: doi boi, cinci berbeci, cinci țapi și cinci miei de un an. Acestea sunt darurile lui Ahiezer, fiul

lui Amișadai. În ziua a unsprezecea a adus căpetenia fiilor lui Așer, Paghiel, fiul lui Ocran. Darurile lui au fost: un blid de argint în greutate de o sută treizeci de sicli și o cupă de argint de șaptezeci de sicli, după siclul sfânt, amândouă pline cu făină de grâu, amestecată cu untdelemn, pentru jertfă; o cădelniță de aur de zece sicli, plină cu miresme; un viței, un berbec și un miel de un an pentru arderea de tot; un țap, jertfă pentru păcat; iar pentru jertfa de împăcare: doi boi, cinci berbeci, cinci țapi și cinci miei de un an. Acestea sunt darurile lui Paghiel, fiul lui Ocran. În ziua a douăsprezecea a adus căpetenia fiilor lui Neftali, Ahira, fiul lui Enan. Darurile lui au fost: un blid de argint în greutate de o sută treizeci de sicli și o cupă de argint de șaptezeci de sicli, după siclul sfânt, amândouă pline cu făină de grâu, amestecată cu untdelemn, pentru jertfă; o cădelniță de aur de zece sicli, plină cu miresme; un viței, un berbec și un miel de un an pentru ardere detot; un țap, jertfă pentru păcat; iar pentru jertfa de împăcare: doi boi, cinci berbeci, cinci țapi și cinci miei de un an. Acestea sunt darurile lui Ahira, fiul lui Enan."

„Toate căpeteniile semințiilor lui Israel aduc aceleași daruri, cu toată importanța lor numerică diferită. Prezentarea darurilor, descrisă la fel, cu aceleași cuvinte, corespunde stilului vechi oriental de istorisire. Referindu-se la acest pasaj din Biblie, într-un eseu publicat în *Oceanografie*, Mircea Eliade arată că de la o vreme repetarea nu mai plictisește, ci e simțită ca de o deosebită frumusețe."[53] Într-un text sacru, însă, repetarea unei formule nu urmărește efecte estetice (chiar dacă le obține), nici mnemotehnice, ci se dă cuvintelor o putere reală, prin repetarea de un anumit număr de ori (3,7,12,40 ș. a.).

84-88: *„Acestea au fost darurile din partea căpeteniilor lui Israel, aduse la sfințirea jertfelnicului, în ziua miruirii lui: douăsprezece blide de argint, douăsprezece cupe de argint, douăsprezece cădelnițe de aur, având fiecare blid o*

[53] NUM, p. 206

sută treizeci de sicli de argint şi fiecare cupă câte şaptezeci de sicli; deci argintul tot în aceste vase a fost două mii patru sute sicli, după siclul sfânt; douăsprezece cădelniţe de aur, pline cu miresme, de câte zece sicli fiecare, după siclul sfânt; deci tot aurul cădelniţelor a fost o sută douăzeci de sicli; pentru arderi de tot au fost: doisprezece viţei din vitele mari, doisprezece berbeci şi doisprezece miei de un an şi împreună cu ei prinosul de pâine şi turnarea lor; doisprezece ţapi, jertfă pentru păcat; iar pentru jertfa de împăcare au fost: douăzeci şi patru de boi, şaizeci de berbeci, şaizeci de ţapi şi şaizeci de miei de un an, fără meteahnă. Acestea au fost darurile la sfinţirea jertfelnicului, după miruirea lui."

Numerele din acest capitol au inspirat diferite calcule cabalistice. Nu negăm simbolismul sau chiar forţa unor numere; uneori chiar aghiografii transmit mesaje numerologice, invitând la descifrarea lor. Totuşi, forţarea înţelesului numerelor ne pare riscantă, chiar şi în cazul unor tâlcuiri patristice impunându-ne o anume prudenţă, când socotim că se îndepărtează de intenţia Scripturii.

89: *„Când a intrat Moise în cortul adunării, ca să grăiască cu Domnul, a auzit un glas, care-i grăia de sus de pe chivotul legii, dintre cei doi heruvimi. Glasul acela grăia cu el."*

„Verset izolat, fără aparentă legătură cu contextul: el însă confirmă modalitatea prin care Moise a primit toate poruncile de mai sus, precum şi plinirea făgăduinţei din *Ieşirea* 25, 22. În ce priveşte ultima propoziţie a versetului, textul original (atât cel ebraic, cât şi cel grecesc) nu acordă o anume determinare pronumelui personal, aşa încât traducerile oscilează între *El* (Domnul) *îi vorbea* (lui Moise) şi *el* (Moise) *Îi vorbea* (Domnului). Contextul însă impune varianta a doua: comunicarea dintre om şi Dumnezeu nu înseamnă monologul Acestuia, ci dialogul celor doi."[54]

[54] PENT, p. 257

Cap. 8 – Sfinţirea leviţilor

1-3: *„Atunci a grăit Domnul cu Moise şi a zis: Vorbeşte cu Aaron şi-i spune: Când vei pune candelele în sfeşnic, ca să lumineze partea cea dinaintea lui, să aprinzi în el şapte candele! Şi a făcut Aaron aşa: a aprins în sfeşnic, ca să lumineze partea cea din faţa lui, şapte candele, cum poruncise Domnul lui Moise."*

„Înţelegi deci că cele şapte candele trimiteau lumina în priviri întoarse spre faţa sfeşnicului. Căci nu luminează lumina dumnezeiască şi spirituală celor ce rămân îndărăt şi sunt întorşi de la Dumnezeu, ci celor ce au fost aduşi la vederea ei prin sfinţenie şi au ajuns (în) faţă prin îndrăznirea credinţei şi prin cuviinţa preafrumoasă a vieţuirii celei drepte. Pentru că e urât şi neplăcut lui Dumnezeu tot ce este în păcat şi neascultare. Iar scump lui Dumnezeu şi sub privirea Lui e cel ascultător şi uşor de călăuzit de El."[55]

4: *„Iată cum era făcut sfeşnicul: fusul lui de aur era lucrat din ciocan; florile lui toate erau tot din ciocan. După modelul pe care îl arătase Domnul lui Moise, aşa s-a făcut sfeşnicul."*

„Candelabrul avea un rol cultic, întrebuinţarea lui fiind rezervată lui Aaron (cf. Ieşirea 30,8; Levitic 24,3). El este deja un *obiect sacru*, consacrat printr-o onctiune şi simbolizând prezenţa continuă a lui Iahve în sfântul locaş, căci el trebuie să ardă necontenit (cf. Levitic 24,4). Cu timpul, simbolismul lui se amplifică, el devenind *ochii Domnului care cutreieră tot pământul* (Zaharia 4,10), semnul prezenţei Lui în Israel"[56]

5-8: *„Şi a grăit cu Moise Domnul şi i-a zis: Ia pe leviţi din mijlocul fiilor lui Israel şi-i curăţă; şi ca să-i cureţi, să faci cu ei aşa: să-i stropeşti cu apa curăţirii, să-şi radă cu briciul tot trupul lor, să-şi spele hainele şi vor fi curaţi.*

[55] Sf. Chiril al Alexandriei, *op. cit.*, IX
[56] NUM, p. 206

Apoi ei să ia un viţel şi prinosul de pâine, făină de grâu, amestecată cu untdelemn; iar tu să mai iei un viţel, jertfă pentru păcat."

Apa curăţirii „indică mortificarea lui Hristos săvârşită în sfântul Botez. De aceasta a spus că trebuie să se facă părtaşi şi cei care se află în treapta Leviţilor, despovărându-se ca în umbră de tot felul de necurăţenie trupească. Aceasta socotesc că o arată şi curăţirea prin brici a părului de pe trup. *Căci viu este cuvântul lui Dumnezeu şi lucrător şi mai ascuţit decât orice sabie* (Evrei 4,12), răzând ca pe nişte peri şi unghii necurăţia mişcărilor (trupeşti) crescute în noi. (...) Dar precum briciul nu scoate cu totul din rădăcină însuşi părul ce creşte din noi, ci-l taie îndată ce răsare, aşa şi cuvântul lui Dumnezeu nu smulge din rădăcină mişcarea înnăscută a poftei (căci sfinţenia desăvârşită ne e rezervată pentru veacul viitor), ci mai degrabă o mortifică când odrăsleşte şi se întăreşte în noi şi potoleşte legea din mădularele trupului, când devine sălbatecă. Deci tăierea părului înseamnă curăţirea minţii, pe care o lucrează în noi cuvântul dumnezeiesc şi ascuţit. Iar spălarea hainelor înfăţişează vieţuirea noastră strălucitoare şi nepătată, arătată în afară"[57].

9-12: *„Adu după aceea pe leviţi înaintea cortului adunării, unde vei aduna toată obştea fiilor lui Israel. Să se apropie leviţii înaintea Domnului şi fiii lui Israel să-şi pună mâinile pe leviţi; iar Aaron să aducă pe leviţi înaintea Domnului, din partea fiilor lui Israel, ca să facă ei slujbă Domnului. Apoi leviţii să-şi pună mâinile pe capetele viţeilor şi tu să aduci unul jertfă pentru păcat, iar pe celălalt ardere detot Domnului pentru curăţirea leviţilor."*

„Punerea mâinilor pe leviţi are însemnătatea transferului unei obligaţii purtate de întreaga comunitate."[58] „Punerea mâinilor pe capul viţeilor, precum şi arderea de tot a unuia dintre ei, este explicată ca reîntărirea Alianţei, al cărei semn permanent rămâne inocenţa (leviţilor) cu prilejul cultului viţelului de aur."[59] „Ia seama că viţelul se arde tot, iar viţelul de un an se junghie pentru păcat, ca să înţelegi prin amândoi deodată pe Cel Unul Care Se oferă în desăvârşirea virtuţilor ca bună mireasmă spirituală şi Se junghie în simplitate şi neviclenie. (...) Iar că tot neamul slujitorilor e adus pentru toţi şi de către toţi ca dar lui Dumnezeu, o arată punerea mâinilor de către fiii lui Israil. (...) Fiindcă precum îşi puneau Leviţii mâinile peste capetele victimelor şi a animalelor ce se junghiau pentru ei drept chip al lui Hristos şi n-o făceau aceasta nicidecum binecuvântând, ci arătând prin punerea mâinilor pe Dumnezeu Care poartă păcatele noastre şi e jertfit pentru noi (...), aşa vei înţelege că se făcea punerea mâinilor de către popor asupra Leviţilor. Îşi puneau mâinile ca să aşeze în locul lor cu osebire pe Leviţi înaintea lui Dumnezeu spre slujirea jertfei. Atunci se săvârşea punerea mâinilor. Dar acum, schimbându-se lucrurile neasemănat de mult, poporul îşi dă consimţirea pentru cei aleşi prin Hristos spre slujirea jertfei, strigând că sunt vrednici. Şi aceasta o fac în biserici, precum şi cei vechi săvârşeau punerile mâinilor peste Leviţi la sfântul şi dumnezeiescul cort. E vădit, aşadar, că dacă nu se face o hirotonie (punerea mâinilor) în biserici în prezenţa poporului, va fi împotriva voiei lui Dumnezeu şi în afara legilor sfinte."[60] În Biserică, clerul e hirotonit de către episcop, iar poporul consimte prin aclamaţia: *Vrednic este!* Punerea mâinilor de către popor asupra leviţilor e doar tip, nu şi echivalent al Hirotoniei.

13-19: *„Pune apoi pe leviţi înaintea Domnului şi înaintea lui Aaron şi înaintea fiilor lui şi-i adu dar Domnului. Aşa vei osebi pe leviţi de fiii lui Israel, că vor fi ai Mei. După aceea vor merge leviţii să slujească la cortul adunării, după ce îi vei curăţa şi îi vei afierosi Domnului; căci Îmi sunt daţi Mie dintre fiii lui Israel în locul tuturor celor întâi-*

[57] Sf. Chiril al Alexandriei, *op. cit.*, XI
[58] NUM, p. 206

[59] *Ibid.*
[60] Sf. Chiril al Alexandriei, *op. cit.*, XI

născuți, care deschide orice pântece; căci al Meu este tot întâi-născutul lui Israel, de la om până la dobitoc, pentru că Mi i-am sfințit Mie în ziua când am lovit în pământul Egiptului pe toți întâi-născuții; și în locul tuturor întâi-născuților fiilor lui Israel am luat pe leviți; și i-am dat pe leviți dar lui Aaron și fiilor lui dintre fiii lui Israel, ca să slujească pentru fiii lui Israel, la cortul adunării, și să se roage pentru fiii lui Israel, ca să nu-i ajungă pe fiii lui Israel vreo urgie, când s-ar apropia de locașul sfânt."

„De abia după ce au fost sfințiți (...), Leviții s-au atins de toate cele privitoare la jertfe. Drept aceea tot cel ce nu e sfânt în Hristos și nu s-a curățit de mai înainte, după modul cuvenit, să stea departe. Căci nu se va atinge nepedepsit de dumnezeiește altare."[61] Cuvântul vizează în special clerul; aplicat credincioșilor, el devine un avertisment referitor la primirea Euharistiei cu vrednicie, după ce ne-am curățit prin Taina Spovedaniei.

20-26: *„Moise și Aaron și toată obștea fiilor lui Israel au făcut cu leviții cum poruncise Domnul lui Moise pentru leviți; așa au făcut cu ei fiii lui Israel. S-au curățit deci leviții și și-au spălat hainele, iar Aaron a săvârșit sfințirea lor înaintea Domnului și s-a rugat pentru ei, ca să fie curați. După aceea au intrat leviții să-și facă slujbele lor la cortul adunării, înaintea lui Aaron și înaintea fiilor lui. Cum poruncise Domnul lui Moise pentru leviți, așa au făcut cu ei. Și a grăit Domnul cu Moise și a zis: Aceasta este legea leviților: de la douăzeci și cinci de ani în sus să intre să lucreze la cortul adunării; iar la cincizeci de ani să înceteze și să nu mai lucreze. De acolo înainte să ajute fraților a străjui la cortul adunării, dar de lucrat să nu mai lucreze. Așa să faci cu leviții, ca fiecare să fie la slujba lui de paznic."*

Inițial fixată la 30 de ani, vârsta minimă pentru intrarea leviților în slujbă a fost coborâtă curând la 25 de ani, ie-

[61] *Ibid.*

șind din slujbă la 50 de ani, adică dublul vârstei intrării în slujbă. „Numărul 25, al cincilea număr pătrat începând de la 1, se spune că este simbolul seminției levitice."[62] Atât 25 cât și 50 cuprind pe 5, întărit prin repetiție. Cum numărul 5 arată simțurile, poate fi un indiciu al slujirii levitice în chipuri, adresându-se în special simțualității; sau mai poate arăta că slujirea levitică se săvârșește până în timpul al cincilea, al venirii Mântuitorului (după Adam, Avraam, Moise și Profeți). Leviții își încheie slujirea la 50 de ani, semn al încetării preoției Legii vechi odată cu Pogorârea Duhului Sfânt în ziua Cincizecimii (anului 30).

Cap. 9 – Paștile în pustie; stâlpul de nor și de foc

1-12: *„În vremea aceea a grăit Domnul cu Moise în pustiul Sinai, în anul al doilea după ieșirea din Egipt, în luna întâi, și a zis: Spune fiilor lui Israel să facă Paștile la vremea rânduită pentru ele: în ziua de paisprezece a lunii întâi, spre seară, să le facă la vremea lor, după legea lor și după regulile lor să le săvârșiți! Și a spus Moise fiilor lui Israel să facă Paștile. Și au făcut ei Paștile în luna întâi, în ziua a paisprezecea, spre seară, în pustiul Sinai; cum poruncise Domnul lui Moise, așa au făcut fiii lui Israel. Dar erau și oameni necurați, care se atinseseră de trup de om mort, și nu puteau să săvârșească Paștile în ziua aceea. Aceștia au venit în ziua aceea la Moise și Aaron, și le-au spus oamenii aceia: Noi suntem necurați, pentru că ne-am atins de trup de om mort; de ce să nu fim lăsați să aducem Domnului dar la vremea cea rânduită pentru fiii lui Israel? Iar Moise a zis către ei: Stați aici, că am să ascult ce poruncește Domnul pentru voi! A grăit Domnul lui Moise și a zis: Spune fiilor lui Israel: Dacă cineva din voi sau din urmașii voștri va fi necurat prin atingere de trup de om mort, sau va fi departe în călătorie, sau între neamuri străine, și acela să*

[62] Clement Alexandrinul, *Stromate*, VI,85,4

facă Paştile Domnului. Dar să le facă în ziua a paisprezecea a lunii a doua, seara, şi să le mănânce cu azime şi cu ierburi amare; să nu lase din ele pe a doua zi, nici oasele să nu le zdrobească; şi să le săvârşească după toată rânduiala Paştilor."

Dumnezeu ne dăruieşte timpul, spre a ne pregăti pentru *trecerea* (*pesah*) la viaţa de veci. Sunt chemaţi şi cei ce odinioară s-au întinat de păcat, s-au îndepărtat cândva de la Adevăr ori au petrecut între falsele învăţături ca între neamuri străine. Timpul e, pentru aceştia, intervalul în care se pot curăţi. „Chiar şi o astfel de slăbiciune în leagănul credinţei este susţinută de mama iubire, până când noul om se ridică la starea de bărbat desăvârşit şi nu mai poate fi purtat încoace şi încolo de orice vânt al învăţăturii."[63]

13: *„Iar omul curat, care nu se află departe în călătorie şi nu va face Paştile, sufletul acela să se stârpească din poporul său, că n-a adus dar Domnului la vreme. Omul acela îşi va purta păcatul său."*

Prin omul curat ce nu e călătorit, însă nu face Paştile, înţelegem pe cel rămas doar formal în Biserică, ortodoxul nepracticant.

14: *„De va trăi la voi vreun străin, să facă şi el Paştile Domnului: după legea Paştilor şi după rânduiala lor să le facă. O singură lege să fie şi pentru voi şi pentru străin."*

Nimeni nu este exclus de la unirea cu Hristos, dacă a primit tăierea împrejur a inimii (Botezul).

15-23: *„În ziua când a fost aşezat cortul, nor a acoperit cortul adunării, şi de seara până dimineaţa a fost deasupra cortului, ca o vedere de foc. Aşa era totdeauna: ziua îl acoperea un nor şi noaptea o vedere de foc. Când se ridica norul de deasupra cortului, atunci fiii lui Israel plecau şi, în locul unde se oprea norul, acolo poposeau cu tabăra fiii lui Israel. După porunca Domnului se opreau fiii lui Israel cu tabăra lor şi după porunca Domnului plecau; tot timpul cât norul stătea deasupra cortului, stăteau şi ei cu tabăra. Când însă norul stătea multă vreme deasupra cortului, urmau acestui semn al Domnului şi fiii lui Israel şi nu plecau. Câteodată se întâmpla ca norul să stea numai puţină vreme deasupra cortului; după glasul Domnului se opreau şi după porunca Lui plecau la drum. Câteodată norul stătea numai de seara până dimineaţa, iar dimineaţa se ridica norul; atunci plecau şi ei; sau stătea norul o zi şi o noapte şi, când se ridica, plecau şi ei; sau de umbrea norul deasupra cortului două zile, sau o lună, sau un an, fiii lui Israel stăteau şi nu plecau la drum; iar când se ridica el, atunci plecau, că din porunca Domnului se opreau şi din porunca Domnului plecau la drum: urmau semnul Domnului, după porunca dată de Domnul prin Moise."*

[63] Fericitul Augustin, *Mărturisiri*, V,6

„Îndată ce s-a întemeiat şi a răsărit pe pământ cortul cel prea adevărat, adică Biserica, s-a umplut de slava lui Hristos. Căci socotesc că faptul că vechiul cort a fost acoperit de nor nu arată altceva decât aceasta. Deci a umplut Hristos Biserica de slava Sa. Şi celor ce petrec în neştiinţă şi rătăcire, ca într-o noapte şi într-un întuneric, El le străluceşte ca un foc, sădind în ei lumina ce se cunoaşte cu mintea (inteligibilă). Iar celor ce sunt deja luminaţi şi au în inimă ziua spirituală (inteligibilă), le dăruieşte umbra şi acoperământul Său, îmbibându-i cu roua duhovnicească, adică cu mângâierile de sus şi cele prin Duhul. Aceasta înseamnă noaptea în chipul focului şi ziua în chipul norului. Căci cei ce sunt încă prunci au nevoie de o lumină care îi duce la cunoaşterea lui Dumnezeu. Iar cei ce sunt mai sus de aceştia şi sunt luminaţi prin credinţă, au lipsă de acoperământ şi ajutor, ca să poată purta cu vitejie arşiţa vieţii prezente şi povara zilei. (...) Apoi, ridicându-se norul, pleca împreună cu el şi cortul; şi oprindu-se acela, se opreşte şi acesta, iar împreună cu acesta făceau şi Israeliţii la fel. Căci Biserica urmează în toate lui Hristos şi sfânta mulţime a celor credincioşi nu se desparte de Cel ce o cheamă la mântuire. (...) Dar pătrunzând la înţelesuri mai

subțiri, vom spune iarăși că prima plecare este cea de la necredință la credință și de la necunoștință la cunoștință și de la a nu ști cine este Cel prin fire și cu adevărat Dumnezeu la a ști clar pe Stăpânul și Făcătorul tuturor. O a doua (plecare) folositoare, după aceea, e cea din viciu și neînfrânare, spre voința de a săvârși și cugeta cele bune. Iar a treia, mai înainte și mai slăvită ca aceea, e cea de la ceea ce-i cu lipsă spre ceea ce-i întreg, în făptuire și dogme. Sau oare nu sporim pe încetul în creșterea cea în Hristos, înaintând spre bărbatul desăvârșit și înălțându-ne la măsura vârstei plinirii Lui?"[64]

Cap. 10 – Trâmbițele de argint; călătoria Israeliților

1-2: *„Și a grăit Domnul cu Moise și a zis: Fă-ți două trâmbițe de argint: din ciocan să le faci, ca să fie pentru chemarea obștii și pentru plecarea taberei."*

Folosirea trâmbițelor e și un indiciu că, „în vremea lui Moise, muzica a fost introdusă în cult"[65].

3-5: *„De se va trâmbița din ele, se va aduna toată obștea la ușa cortului adunării. De se va trâmbița numai din una, se vor aduna la tine toate căpeteniile cele mai mari ale lui Israel. Când veți însoți sunetele cu strigăte, se vor ridica taberele dinspre răsărit."*

Biblia 1688 are la versetul 5: *Și veți trâmbița semnu...* „În unele versiuni ebraice: *când veți suna alarma* sau *când veți striga cu strigăte*. Text nu îndeajuns de clar, care sugerează emiterea unor strigăte de război, de pornire la luptă, menite să-i încurajeze pe luptători și să-i sperie pe adversari, strigăte cu care însă era aclamat un rege sau de care era însoțită purtarea chivotului. Cu toate acestea, se pare că nu e vorba de voci omenești, ci de o anume modulare a sunetului de trâmbiță, într-un fel de triluri clocotitoare."[66]

[64] Sf. Chiril al Alexandriei, *op. cit.*, V
[65] AB, p. 139
[66] PENT, p. 260

6: *„Când veți însoți a doua oară sunetele cu strigăte, se vor ridica taberele cele dinspre miazăzi. Când veți însoți a treia oară sunetele cu strigăte, se vor ridica taberele cele dinspre mare. Când veți însoți a patra oară sunetele cu strigăte, se vor ridica taberele cele dinspre miazănoapte. Să însoțiți sunetele cu strigăte numai pentru plecare."*

Despre taberele dinspre apus și miazănoapte se vorbește doar în *Septuaginta*, ele nefiind amintite în textul ebraic.

7-8: *„Iar când chemați adunarea, să sunați, dar să nu însoțiți sunetele cu strigăte. Din trâmbițe vor suna preoții, fiii lui Aaron: aceasta-i pentru voi lege veșnică, din neam în neam."*

„Numai preoții au dreptul să sune din trâmbițe (...). În (Apocalipsă), preoții sunt înlocuiți cu îngeri sunând din șapte trâmbițe. Autorii creștini văd în cele două instrumente de argint Vechiul și Noul Testament."[67] Sau trâmbițele de argint sunt „învățătura măreață și cerească a propovăduirii"[68]. „Trâmbițele sunt două pentru că propovăduirea în biserici e îndoită. Una conduce pe credincioși la cunoașterea dumnezeiască a dogmelor și arată falsitatea învățăturii celor ce (le) strică (...), alta conduce spre îndreptarea morală și luminează calea petrecerii în Hristos. Trâmbițele sunt de argint, materia aceasta arătându-ne prin firea ei, în chip fin, strălucirea și curăția ambelor învățături. Și prin trâmbițe să se cheme, zice, poporul la cort. Căci prin propovăduiri adunăm pe cei ce petrec în corturile proprii, la biserici. Iar odată adunați, îi îndreptăm să purceadă de la cele mai de rușine spre cele mai cuvenite celor sfințiți și-i învățăm să se mute oarecum de la rău la bine. (...) Apoi a poruncit să se dea patru semnale deosebite ca prin ele să se miște și să plece cei de la răsărit, de la miazăzi, de la miazănoapte și de la apus. Prin acestea socotesc că ni se arată cele patru Evanghelii, prin care e condusă toată lumea spre cunoștința dogmatică și morală. (...) Dar ia

[67] NUM, p. 206
[68] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, VII, 1

seama că numai celor învredniciți de preoție le rânduiește să se folosească de trâmbițe, încredințându-le, socotesc, numai povățuitorilor popoarelor și celor sfințiți pentru preoție cuvântul de învățătură și pregătire spre dorirea virtuții."[69]

9-10: *„Când veți merge la război, în pământul vostru, împotriva vrăjmașilor care năvălesc asupra voastră, însoțiți sunetele de trâmbiță cu strigăte și veți fi pomeniți înaintea Domnului Dumnezeului vostru și veți fi izbăviți de vrăjmașii voștri. În ziua voastră de bucurie, la sărbătorile voastre și la lunile noi ale voastre, să trâmbițați din trâmbițe la arderile de tot ale voastre și la jertfele voastre de împăcare și prin aceasta veți fi pomeniți înaintea Dumnezeului vostru. Eu sunt Domnul Dumnezeul vostru."*

Urmând sfintei propovăduiri, vom birui pe toți vrăjmașii noștri văzuți și nevăzuți și vom fi pururi pomeniți înaintea Domnului.

11-13: *„În anul al doilea, în luna a doua, în douăzeci ale lunii, s-a ridicat norul de deasupra cortului adunării; și au plecat fiii lui Israel din pustiul Sinai după așezarea taberelor lor și s-a oprit norul în pustiul Paran. Aceasta a fost întâia plecare, după porunca lui Dumnezeu, dată prin Moise."*

Israel a tăbărât în pustiul *Paran* (= glorie; frumusețe), în nordul peninsulei Sinai și în sudul Palestinei (Canaanului).

14-28: *„Întâi s-a ridicat steagul taberei fiilor lui Iuda cu cetele lor și peste cetele lor era Naason, fiul lui Aminadab. Peste cetele seminției lui Isahar era Natanael, fiul lui Țuar; iar peste cetele seminției fiilor lui Zabulon era Eliab, fiul lui Helon. Apoi s-a ridicat cortul și au plecat fiii lui Gherșon și fiii lui Merari, care duceau cortul. După aceea s-a ridicat steagul taberei lui Ruben cu cetele sale; peste cetele lui era Elițur, fiul lui Ședeur; peste cetele seminției lui Simeon era Șelumiel, fiul lui Țurișadai; iar peste cetele seminției fiilor lui Gad era Eliasaf, fiul lui Raguel. După aceea au plecat fiii lui Cahat, care duceau lucrurile sfinte, căci cortul trebuia să fie așezat înainte de sosirea lor. Apoi s-a ridicat steagul taberei fiilor lui Efraim cu cetele lor; peste cetele lui era Elișama, fiul lui Amihud. Peste cetele fiilor seminției lui Manase era Gamaliel, fiul lui Pedațur; iar peste cetele fiilor lui Veniamin era Abidan, fiul lui Ghedeon. După toate taberele, cel din urmă a fost ridicat steagul taberei fiilor lui Dan cu cetele sale; peste cetele lui era Ahiezer, fiul lui Amișadai; peste cetele seminției fiilor lui Așer era Paghiel, fiul lui Ocran; iar peste cetele seminției fiilor lui Neftali era Ahira, fiul lui Enan. Aceasta era rânduiala în care mergeau fiii lui Israel cu taberele lor. Și așa au plecat."*

[69] Sf. Chiril al Alexandriei, *op. cit.*, V

Israeliții plecau la drum într-o ordine bine stabilită, după cum urmează: 1) triburile Iuda, Isahar și Zabulon; 2) familiile levitice ale gherșoniților și merariților, care duceau cortul și curtea cortului; 3) triburile Ruben, Simeon și Gad; 4) familia levitică a cahatiților, purtând chivotul și lucrurile sfinte; 5) triburile Efraim, Manase și Veniamin; 6) triburile Dan, Așer și Neftali.

29-32: *„Atunci a zis Moise către Hobab, fiul lui Raguel, madianitul, socrul lui Moise: Noi plecăm la locul acela de care a zis Domnul: Vouă vi-l voi da. Hai cu noi și-ți vom face bine, căci Domnul a grăit bine de Israel! Acela însă a zis către el: Nu merg, ci mă duc în țara mea și la neamul meu! Dar Moise a zis: Nu ne părăsi, pentru că tu știi cum ne așezăm noi taberele în pustie și vei fi ochiul nostru. Dacă mergi cu noi, binele ce ni-l va face Domnul, îl vom face și noi ție."*

Pentru prima dată e pomenit aici *Hobab* (= iubit), ce pare a fi cumnat al lui Moise; după alte interpretări, Hobab e un alt nume al lui Ietro (sau Raguel), socrul lui Moise. Oricum, acest Hobab a însoțit pe Israel, urmașii săi fiind menționați ca locuitori ai Canaanului (Judecători 4,11).

33-34: *„Plecând ei de la muntele Domnului, au mers trei zile; iar chivotul legii Domnului a mers înaintea lor cale*

de trei zile, ca să aleagă pentru ei loc de odihnă. Norul Domnului îi umbrea ziua, când plecau de la popas."

Când nu era montat cortul, norul se purta deasupra chivotului, arătând calea. Cum s-a mai spus, chivotul închipuie pe Hristos. „Deci mergea chivotul înainte, ca să caute odihnă fiilor lui Israil. Dar merge şi Hristos înaintea noastră (...). Şi pe lângă aceasta, împlinind slujba mijlocitorului, se face rugător către Tatăl şi ispăşire pentru noi (I Ioan 2,1), ca şi vechiul Moise."[70]

35-36: *„Când se ridica chivotul, ca să plece la drum, Moise zicea: Scoală, Doamne, şi să se risipească vrăjmaşii Tăi şi să fugă de la faţa Ta cei ce Te urăsc pe Tine! Iar când se oprea chivotul, el zicea: Întoarce-te, Doamne, la miile şi zecile de mii ale lui Israel!"*

„Rugăciunea lui Moise e chipul mijlocirii lui Hristos, Care, ca om, Se roagă şi cere pentru noi lucrurile cele mai frumoase de la Dumnezeu şi Tatăl. (...) (Se arată că cei ce urmează lui Hristos) se vor împărtăşi de grija Lui, ce le e îndestulătoare spre mântuire. Pentru că Îl vor avea pe El conducător, înainte-luptător şi înainte-mergător spre a le căuta odihnă. Căci cel dintâi Hristos s-a bătut cu satana, vechiul biruitor postind şi ispitindu-Se în pustie, ca noi să avem odihnă văzându-l pe acela biruit, doborât şi aşternut sub picioarele Lui. (...) (Tot) El e cel dintâi Care a înfruntat, din pricina noastră şi în favoarea noastră, moartea, şi a surpat stăpânirea ei şi ne-a aflat nouă odihna, înnoindu-ne spre nestricăciune. Cel dintâi Care a intrat în rai, îmblânzind pe de o parte sabia învârtitoare şi depărtând, pe de alta, de la noi păcatul care ne oprea intrarea. Căci El a plătit pentru noi datoriile şi cu rana Lui noi toţi ne-am vindecat. (...) Cel dintâi S-a suit la Tatăl şi Dumnezeu, inaugurând călătoria de sus şi pregătindu-ne lăcaşurile de sus (Ioan 14,2)."[71]

[70] *Ibid.*
[71] *Ibid.*

Cap. 11 – Pedeapsa poporului pentru lăcomie

1-3: *„Poporul însă începu să cârtească în auzul Domnului, iar Domnul auzind, se aprinse mânia Lui, izbucni între ei foc de la Domnul şi începu a mistui marginile taberei. Atunci a strigat poporul către Moise, iar Moise s-a rugat Domnului şi a încetat focul. De aceea s-a mai numit locul acela: Tabeera, adică ardere, căci acolo a fost aprins între ei focul de la Domnul."*

„Aşadar, cei ce au dispreţuit prin păcat toată iconomia cea în Hristos vor fi hrană focului. Iar cârtirea arată, pe cât se vede, apostazia şi refuzul de-a primi mântuirea de la El, cu toate că au gustat din har. Aceştia pot cunoaşte sigur cele viitoare, învăţând din cele trecute."[72] Sunt pedepsiţi cu foc cei ce dispreţuiesc mana, după cum se cufundă în focul cel veşnic cei ce nesocotesc pe Hristos, Pâinea Care S-a pogorât din cer. Din nou, Moise mijloceşte pentru poporul răzvrătit şi dobândeşte pentru acela iertarea, prefigurând lucrarea Mântuitorului.

4: *„Străinii, dintre ei, începură să-şi arate poftele şi şedeau cu ei şi fiii lui Israel şi plângeau, zicând: Cine ne va hrăni cu carne?"*

Cârtirea o încep *străinii* (gr. *epímiktos*); Anania traduce prin *adunătura*, „termen folosit numai aici şi la Ieşirea 12, 38: amestecătură de ne-evrei (egipteni, semiţi şi alte neamuri) care plecaseră împreună cu ei din Egipt. La ei şi la poftele lor se va referi Pavel în *I Corinteni* 10, 6"[73].

5-9: *„Căci ne aducem aminte de peştele pe care-l mâncam în Egipt în dar, de castraveţi şi de pepeni, de ceapă, de praz şi de usturoi. Acum însă sufletul nostru tânjeşte; nimic nu mai este înaintea ochilor noştri decât numai mana! Iar mana era ca sămânţa de coriandru şi înfăţişarea ei era ca înfăţişarea cristalului. Poporul se ducea şi o aduna, o*

[72] *Ibid.*
[73] PENT, p. 262

râşneau în râşniţe sau o pisau în piuă, o fierbeau în căldări şi făceau din ea turte; iar gustul ei era ca gustul turtelor cu untdelemn. Când cădea noaptea roua pe tabără, atunci cădea peste ea şi mana."

Evreii s-au scârbit de hrana cerească, aşa cum se vor scârbi şi de Hristos, Pâinea cea din cer (Ioan 6,31-51).

10-15: *„Moise însă auzea cum plângea fiecare prin familiile sale şi la uşa cortului său, şi s-a aprins tare mânia Domnului şi s-a mâhnit Moise. Atunci a zis Moise către Domnul: De ce întristezi pe robul Tău şi de ce oare n-am aflat milă înaintea ochilor tăi, căci ai pus asupra mea sarcina a tot poporul acesta? Oare eu am zămislit tot poporul acesta şi oare eu l-am născut, de-mi zici: Ia-l în sânul tău, cum ia doica pe copil, şi-l du în pământul pe care cu jurământ l-am făgăduit părinţilor lui? De unde să iau şi să dau eu carne la tot poporul acesta? Căci plâng înaintea mea şi zic: Dă-ne carne să mâncăm! Eu singur nu voi putea să duc tot poporul acesta, că acest lucru este greu pentru mine. Dacă faci aşa cu mine, atunci omoară-mă, de am aflat milă înaintea ochilor Tăi, ca să nu mai văd necazul acesta!"*

Ca şi la *Ieşirea* 32, 32 , Moise cere să moară el în locul poporului ce a păcătuit. „Dacă nu suntem în stare să renunţăm la viaţa vremelnică, sau poate şi la cea viitoare, ca Moise şi Apostolul (Pavel), cum zicem că iubim pe aproapele?"[74]

16-17: *„Atunci Domnul a zis către Moise: Adună-Mi şaptezeci de bărbaţi, dintre bătrânii lui Israel, pe care-i ştii tu că sunt căpetenii poporului şi supraveghetorii lui, şi du-i la cortul adunării, ca să stea cu tine acolo. Că Mă voi pogorî acolo şi voi vorbi cu tine şi voi lua din duhul care este peste tine şi voi pune peste ei ca să ducă ei cu tine sarcina poporului şi să nu o duci numai tu singur."*

Instituţia *bătrânilor* exista şi la alte popoare din vechime (egipteni, fenicieni, hitiţi, madianiţi ori canaaniţi). Bătrânii erau aleşi dintre căpeteniile poporului; ei sfătuiau şi

[74] Petru Damaschin, *Învăţături duhovniceşti*, I

judecau în pricini civile şi religioase. În cei 70 de bătrâni aflăm originea Sanhedrinului de mai târziu.

18-20: *„Iar poporului spune-i: Să vă curăţiţi pentru ziua de mâine şi veţi avea carne, deoarece aţi plâns în auzul Domnului şi aţi zis: Cine ne va hrăni cu carne? Că ne era bine în Egipt; că are să vă dea Domnul carne să mâncaţi şi veţi mânca; şi veţi mânca nu numai o zi, nici numai două sau cinci zile, nici numai zece sau douăzeci de zile, ci o lună întreagă veţi mânca, până vă va da pe nas şi vă veţi scârbi de ea, pentru că aţi disprețuit pe Domnul, Care este între voi, şi v-aţi plâns înaintea Lui şi aţi zis: La ce trebuia să ieşim noi din Egipt?"*

„Domnul se supărase foarte tare pentru că lui Israil nu-i păsa nici de robie şi nu se temea nici de muncile din Egipt, de dragul răumirositoarelor cărnuri şi legume. Dar şi pe noi ne îndupleacă adeseori plăcerile înfierbântate şi violente să socotim robia diavolului uşor de purtat şi să ne legăm cu jugul păcatului de dragul poftelor stricăcioase şi pământeşti."[75] E mai mult o pedagogie în aceste cuvinte decât o ameninţare, ca şi cum ar spune: „Aşa vă voi scoate din viaţă, fără să mai aveţi poftă; şi ieşind în această stare vă veţi putea curăţi de poftă şi, aducându-vă aminte prin câte suferinţe v-aţi scăpat de ea, să vă feriţi să mai cădeţi într-însa. Sau, dacă acest lucru s-ar mai întâmpla, va fi după lungi răstimpuri, când nu vă veţi mai aduce aminte ce aţi îndurat pentru lăcomia voastră. Dacă, însă, nu aveţi grijă de voi şi nu ascultaţi cuvântul care vă eliberează de orice patimă, veţi cădea în nenorocire."[76]

21-23: *„Apoi a zis Moise: În poporul acesta, în care mă aflu, sunt şase sute de mii de pedeştri şi Tu zici: Am să le dau carne să mănânce şi vor mânca o lună de zile! Li se vor tăia, oare, toate oile şi toţi boii, ca să le ajungă? Sau tot peştele mării li se va aduna, ca să-i îndestuleze? Zis-a Dom-*

[75] Sf. Chiril al Alexandriei, *op. cit.*, V
[76] Origen, *Despre rugăciune*, XXIX,14

nul către Moise: Dar, oare, mâna Domnului e scurtă? Acum vei vedea de se va împlini sau nu cuvântul Meu."

Îndoielii lui Moise îi răspunde Domnul, arătând că El e Cel de la Care vin toate şi Căruia nimic nu-I este cu neputinţă.

24: *„Atunci a ieşit Moise şi a spus poporului cuvintele Domnului, a adunat şaptezeci de bărbaţi dintre bătrânii poporului şi i-a pus împrejurul cortului."*

„Câtă vreme Moise ascultă cuvântul Domnului şi primeşte instrucţiunile Sale, el este înlăuntru, stă în interior, în cele mai intime taine; când însă vorbeşte mulţimilor şi poporului, când îşi exercită îndatorirea sa faţă de om, care nu poate să rămână înlăuntru, el stă afară, zice Scriptura."[77]

25: *„Şi S-a pogorât Domnul în nor şi a vorbit cu el; şi a luat din duhul care era peste el şi a pus peste cei şaptezeci de bărbaţi căpetenii. Îndată însă cum a odihnit duhul peste ei, au început a prooroci, dar apoi au încetat."*

„În înţelesul primar: *a profeţi* = a vorbi în stare de extaz. În cazul de faţă, o harismă simplă şi temporară, ca o prefigurare a Duhului pe Care Domnul Iisus va avea să-L aducă în Biserica Sa."[78] Poate pentru a diferenţia acest moment de cel al Cincizecimii, ediţiile româneşti de care ne folosim ale Scripturii ezită în a majuscula *duhul* trimis asupra bătrânilor; excepţie face *Biblia 1914*. Părinţii Bisericii văd, de altfel, a fi indicat aici Duhul Sfânt. „Se zice că Dumnezeu luând din Duhul lui Moise a dat – Duh – celor şaptezeci de bătrâni. Să nu înţelegi că Dumnezeu a luat de la Moise o substanţă materială şi corporală, a împărţit-o în şaptezeci de părţi şi aşa a dat câte o frântură fiecărui bătrân. Este o impietate a înţelege astfel natura Duhului Sfânt. Această imagine înscrisă în acest text tainic poate fi înţeleasă astfel: Moise şi duhul care era în el sunt asemenea unui luminător foarte strălucitor, cu care Dumnezeu a luminat şi pe cei şaptezeci. Strălucirea luminii s-a revărsat peste ei, fără ca izvorul să scadă prin această comunicare. (...) Duhul *nu se odihneşte* asupra oricui, după cum citim, ci numai peste sfinţi şi peste cei fericiţi. Duhul lui Dumnezeu se odihneşte peste cei care au *o inimă curată* (Matei 5,8) şi peste cei care au curăţit sufletul lor de păcat. Dimpotrivă, El nu sălăşluieşte într-un trup apăsat de păcat, chiar dacă cândva a sălăşluit într-însul. Duhul Sfânt nu îngăduie nici o comunicare, nici o împărţeală, cu duhul răului. E sigur că din clipa păcatului, duhul răului, care-i în sufletul cuiva, îşi are partea sa. Când e lăsat să intre şi să sălăşluiască în noi prin cugetele sale rele şi poftele rele, Duhul Sfânt se află în strâmtoare şi eu îmi îngădui să afirm că: Duhul Sfânt este alungat din noi. (...) În toţi cei care au profeţit *s-a odihnit Duhul Sfânt,* dar în nimeni nu s-a odihnit ca în Mântuitorul."[79] „Căci pe aceia în care se spune că Se odihneşte Duhul Tău, pe aceia îi face să se odihnească în Tine."[80]

26: *„Doi dintre bărbaţi însă au rămas în tabără: pe unul îl chema Eldad şi pe celălalt îl chema Medad. Şi a odihnit şi peste ei duhul, căci erau din cei înscrişi, dar nu veniseră la cort, şi au proorocit şi ei acolo în tabără."*

Eldad (= Dumnezeu a iubit) şi *Medad* (= dragoste) nu se aflau la cortul adunării, dar au primit şi ei harul, numărându-se între cei şaptezeci de bătrâni. „N-a fost împărţit Duhul, ci a fost împărţit harul în câte vase erau şi după puterea celor care l-au primit. În tabără au fost numai şaizeci şi opt de bătrâni, care au profetizat. Eldad şi Medad nu erau acolo. Asta s-a făcut spre a se dovedi că n-a fost Moisi cel care a împărţit harul, ci Duhul cel care lucrează. Eldad şi Medad au făcut parte din cei aleşi şi, cu toate că n-au fost în tabără, totuşi profeţesc."[81]

27-29: *„Atunci a alergat un tânăr şi a spus lui Moise, zicând: Eldad şi Medad proorocesc în tabără! Şi răspun-*

[77] Id., *Omilii la Cartea Numerii*, VI,1
[78] PENT, p. 263

[79] Origen, *op. cit.*, VI,2-3
[80] Fericitul Augustin, *Mărturisiri,* XIII,4
[81] Sf. Chiril al Ierusalimului, *Catehezele*, XVI,25

zând, Iosua, fiul lui Navi, slujitorul lui Moise, unul din aleşii lui, a zis: Domnul meu, Moise, opreşte-i! Moise însă i-a zis: Nu cumva eşti gelos pe mine? O, de ar fi toţi prooroci în poporul Domnului şi de ar trimite Domnul duhul Său peste ei!"

E greu de înţeles motivul pentru care s-a temut Iosua: fie se temea că prestigiul lui Moise va avea de suferit, fie că va suferi el o scădere înaintea celorlalţi. Cert e că i-a cerut lui Moise să-i oprească pe cei doi de-a profeţi, dar Moise nu i-a îngăduit să ceară aceasta. „Nu pot să-i opresc, i-a răspuns Moisi, căci harul este ceresc. Nu pot să-i opresc, pentru că şi eu am acelaşi har ca şi ei. Nu-mi închipui însă că tu ai vorbit aşa din pricina invidiei. *Nu eşti gelos pe mine*, că ei au profeţit, iar tu nu profeţeşti încă. Aşteaptă timpul."[82] „Se spune că Dumnezeu a luat din Duhul ce se afla peste Moise şi s-a pus în cei aleşi, nu pentru alt motiv, ci ca să credem că prin Unul şi Acelaşi Duh sfinţeşte Dumnezeu pe sfinţii dinainte de noi şi pe noi. Căci precum Unul este Tatăl şi Unul de asemenea şi Fiul, la fel Unul este şi Duhul Sfânt, Cel Unul în prooroci şi în noi. Iar fiind Unul, nu trebuie înţeles că se împărţeşte în mulţi, ci este neîmpărţit şi în multa distribuire a darurilor (harismelor) şi se află acelaşi desăvârşit în toţi. Dar trebuie observat că Dumnezeul tuturor a poruncit ca cei aleşi să fie în număr de şaptezeci. Însă nu se completează acest număr. Căci lipsesc doi: Medad şi Eldad. Dar Dumnezeu îi umple şi pe ei, care au întârziat, de Duhul. Căci prooroceau în tabără. Şi unii din jurul lui Moise îi pizmuiesc şi îi cer să-i oprească. Dar el văzând de mai înainte taina lui Hristos zice: *Cine să dea poporului prooroci ai Domnului, când dă Domnul Duhul Său peste ei?* Înţelegem din acestea că legea a pescuit şi a adus lui Dumnezeu pe mulţi ca să pregătească pentru taina lui Hristos. Dar nu i-a putut aduce pe toţi. Însă Hristos i-a sfinţit pe cei ce au venit mai târziu. Căci au fost chemaţi şi din neamuri la cunoştinţa adevărului, nu prin Moise sau prin lege, ci mai mult prin puterea lui Dumnezeu şi Tatăl, descoperind celor ce nu-L cunoşteau chipul Său, adică pe Fiul. Iar pe cei chemaţi i-a făcut şi sfinţi, ungându-i cu Duhul. Şi-i pizmuiesc cei din lege pe cei îndreptaţi în Hristos prin credinţă şi sfinţiţi în Duhul. Dar Moise s-a bucurat, cunoscând de mai înainte taina. Deci norodul Iudeilor nu cugeta cele ale lui Moise, pizmuind prosteşte pe sfinţii în Hristos."[83]

[82] *Ibid.*, XVI, 26

30-31: *„Apoi s-a întors Moise în tabără împreună cu bătrânii lui Israel. Atunci s-a stârnit vânt de la Domnul, a adus prepeliţe dinspre mare şi le-a presărat împrejurul taberei cale de o zi într-o parte şi cale de o zi în cealaltă parte împrejurul taberei, strat gros de aproape doi coţi de la pământ."*

Aşa cum a făgăduit, Dumnezeu trimite israeliţilor belşug de carne.

32-34: *„Atunci s-a sculat poporul şi toată ziua şi toată noaptea aceea şi toată ziua următoare au adunat prepeliţe; şi cine a adunat puţin, tot a adunat zece coşuri şi le-au întins împrejurul taberei. Dar carnea era încă în gura lor şi nu isprăviseră încă de mâncat, când se aprinse mânia Domnului asupra poporului, şi a lovit Domnul poporul cu bătaie foarte mare. Şi s-a pus numele locului aceluia: Chibrot-Hatuava, adică mormintele poftei, căci acolo au îngropat pe poporul cel aprins de poftă."*

„Tot neamul evreilor, pe când trecea prin deşert, fiindcă a dorit mâncăruri obişnuite din carne, şi-a pierdut o parte din popor. Nu le fusese interzisă această dorinţă, dar Dumnezeu a voit, după părerea mea, să introducă în prevederile legii pedepsirea dorinţelor de răzvrătire, pentru ca tot poporul, de bună seamă, să înţeleagă cât trebuie să se ferească de cele pe care Dumnezeu le opreşte prin Scripturile cereşti, de vreme ce-L supărau chiar cele îngăduite şi pe care nu le oprise prin lege."[84] „Dumnezeu îi învaţă că nu trebuie să fie lacomi, dar le dă ceea ce doresc: mulţime de păsări

[83] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Ieşire*, II
[84] Salvianus, *Despre guvernarea lui Dumnezeu*, VI, 10

zburând aproape de pământ s-au lăsat peste tabără ca un nor, grupate în stoluri, a căror vânare uşoară a săturat pofta lor de carne. Dar necumpătarea în mâncare a umplut sucurile din trupuri dintr-odată de otrăvuri vătămătoare şi îmbuibarea a adus boală şi moarte. Iar pilda acestora le-a ajuns celorlalţi spre cumințire."[85] „Nelipsindu-se ei de nici un bine, deşi se bucurau cu îmbelşugare de darul neîntinat al manei, doresc carnea şi prazul, vorbesc de pepeni şi de castraveţi, de ceapă şi usturoi. De aceea, mâncând din ele, nu peste mult timp au murit. Căci le da Dumnezeu prepelițele nu încuviințându-le pofta, ci încredințându-i mai degrabă, prin fapte, că nimic nu-I este cu neputință. Iar după aceasta, pe cei stăpâniți de plăcerile urâte îi pedepseşte. Căci peste nenorociții de Iudei au venit grele pătimiri din timpul venirii Mântuitorului nostru. Acelea au fost umbre ale acestor pătimiri, şi întâmplările de odinioară s-au arătat drept chipuri de mai înainte ale celor de pe urmă. Căci după ce S-a pogorât la noi de sus şi din cer Hristos, mana cea adevărată, care poate să ne hrănească şi să ne făgăduiască viața veşnică, preferând aceia în locul ei în chip neînțelept folosirea lumească şi apoasă a celor pământeşti, s-au revoltat cu hotărâre nu numai împotriva Dumnezeului tuturor, ci şi împotriva dumnezeiescului Moise[86]. Iudeii, respingând pe Hristos, neagă şi Legea lui Moise, după care pretind că se călăuzesc, căci Legea vesteşte pe Hristos.

35: *„Apoi a plecat poporul din Chibrot-Hataava şi s-a oprit în Haşerot."*

Următorul popas al evreilor a fost în *Haşerot* (= loc pentru tabără).

Cap. 12 – Miriam pedepsită cu lepră

1: *„Mariam şi Aaron vorbeau însă împotriva lui Moise pentru femeia etiopiancă, pe care o luase Moise, căci Moise era căsătorit cu o etiopiancă."*

[85] Sf. Grigorie de Nyssa, *Despre viața lui Moise*
[86] Sf. Chiril al Alexandriei, *op. cit.*, II

Dacă aici s-ar vorbi despre Sefora, aceasta ar fi numită doar în mod ironic etiopiancă sau kuşită, căci ea era madianită. Dar credem a fi vorba despre o a doua soție a lui Moise, amintită doar aici, şi care, într-adevăr, era etiopiancă. *Kuşită* sau *etiopiancă* ar însemna *arsă de soare,* nume care, în sens mistic, desemnează pe cel ce a primit lumina dumnezeiască. Comentatori mai noi cred că aici e vorba despre Sefora, dar scrierile patristice susțin că Moise a avut şi o a doua soție, după cum reiese, deşi nu foarte clar, şi din Scriptură; în plus, madianiții nu erau priviți cu ostilitate de către evrei. Soția etiopiancă putea proveni dintre străinii ieşiți din Egipt, şi ea ar prefigura primirea neamurilor în Biserica lui Hristos. „Aaron şi Miriam au murmurat pentru că Moise şi-a luat o soție etiopiancă. Or, noul Moise ia de asemenea o etiopiancă de soție. Legea Sa, într-adevăr, a trecut la etiopeanca noastră."[87] „Pentru a explica, pe scurt, aceasta, zicem că Mariam preînchipuie poporul primordial. Moise, adică Legea lui Dumnezeu, a luat de soție o etiopiancă rătăcită printre neamuri. Moise, adică Legea duhovnicească, o ia de soție, iar Mariam, care imaginează sinagoga de azi, se întristează şi-l ceartă împreună cu Aaron, altfel spus (cu) preoții şi fariseii."[88] „Sinagoga închipuie acel murmur, care necunoscând legământul acestei etiopience, adică al Bisericii dintre neamuri, freamătă prin mustrări zilnice şi urăşte pe acea plebe prin a cărei credință este scăpată ea însăşi de lepra necredinței sale."[89] Miriam preînchipuie Sinagoga, Aaron, în acest caz, preoția veche, iar Moise pe Hristos. „Căci Hristos este Dătătorul legii şi Mijlocitorul între Dumnezeu şi oameni, cum era şi Moise. (...) Iar drept chip al preoției Iudeilor trebuie socotit Aaron, iar Mariam reprezintă fața Sinagogii (a adunării). Deci L-au acuzat pe Mântuitorul nostru Hristos şi bătrânii iudeilor şi însăşi adunarea (Sinagoga) îm-

[87] Origen, *Omilii la Cartea Cântarea Cântărilor*, I,6
[88] Id., *Omilii la Cartea Numerii*, VI,4
[89] Sf. Ambrozie, *Scrisori*, LXIII,57

preună cu aceia, învinuindu-L de călcarea poruncilor dumnezeieşti (...). Dar scrâşneau împotriva Lui şi în alt mod, pentru că şi-a luat de soţie o femeie neagră, adică Biserica din neamuri, şi a părăsit într-un mod oarecare pe cea dintâi, adică pe israelita, care era Sinagoga. Că erau furioşi deoarece nesocotea obiceiurile lor, păzite în mod deşert, sau date prin Moise drept chipuri, nu e greu să vadă cel ce s-a familiarizat cu scrierile evanghelice. Iar că şi-a luat soţie Biserica din neamuri, înnegrită încă pentru întunericul cunoştinţei şi al moravurilor – căci nu era încă în ea lumina cea adevărată care înfrumuseţează şi albeşte faţa – va putea găsi cineva uşor dovada în prooroci."[90]

2: *„Ei ziceau: Oare numai cu Moise a grăit Domnul? N-a grăit El, oare, şi cu noi? Şi a auzit acestea Domnul."*

„Precum se pare, Mariam şi Aaron au făcut din blândeţea lui Moise prilej de îngâmfare. Dar Dumnezeu se supără, chiar dacă Moise tace, şi se mânie de la Sine cu dreptate împotriva celor ce au îndrăznit să defaime pe slujitorul Său şi socoteşte ca a Sa disprepuirea lui. Aşa să înţelegi şi în cazul lui Hristos. Blândeţea şi iubirea de oameni proprii Lui i-au făcut pe farisei mai porniţi spre disprepuirea Lui. Dar se vedea neîndoielnic că nu vor scăpa de mânia de sus. Căci defăimarea Fiului avea să fie greu răbdată de Dumnezeu şi Tatăl."[91]

3: *„Moise însă era omul cel mai blând dintre toţi oamenii de pe pământ."*

„Sunt numiţi *blânzi* cei cu moravurile potolite, cei slobozi de orice patimă, pentru că nu au în sufletele lor nici o turburare. De aceea Scriptura mărturiseşte despre Moisi că a fost mai blând decât toţi oamenii de pe pământ."[92] „Când am auzit pe Sfântul Duh istorisind viaţa lui Moisi, îndată a pătruns în noi dorinţa de a râvni virtutea acelui bărbat şi fiecăruia din noi i s-a arătat vrednică de urmat şi de fericit blândeţea purtării lui."[93] Blândeţea e contrariul mâniei. „Cine şi-a stăpânit mânia a supus pe draci; iar cine s-a robit de dânsa (...) e străin de căile Mântuitorului, dacă se zice că Însuşi Domnul învaţă pe cei blânzi căile Sale (*Psalm* 24, 10)."[94]

4-5: *„Atunci a zis Domnul fără de veste către Moise şi către Aaron şi către Mariam: Ieşiţi câteşi trei la cortul adunării! Şi au ieşit tustrei. Atunci S-a pogorât Domnul în stâlpul cel de nor, a stat la uşa cortului şi a chemat pe Aaron şi pe Mariam şi au ieşit amândoi."*

„Cuvântul a arătat că Dumnezeu va fi judecător al celor care vorbesc împotriva Mântuitorului nostru Iisus Hristos şi va veni să osândească cu mânie pe cei ce au îndrăznit să-L calomnieze şi să se lupte pentru egalitatea în cinste cu El."[95]

6: *„Apoi a zis: Ascultaţi cuvintele Mele: De este între voi vreun proroc al Domnului, Mă arăt lui în vedenie şi în somn vorbesc cu el."*

„Nu toţi au vederi adevărate în somn, nici nu se întipăresc acestea în mintea tuturor, ci numai aceia care sunt curaţi cu mintea şi limpeziţi în simţurile sufletului şi care aleargă spre contemplarea naturală; numai aceia care nu au nici o preocupare de lucrurile vieţii şi nici o grijă de viaţa de aici; aceia ale căror îndelungate flămânziri i-au dus la înfrânarea cuprinzătoare şi ale căror sudori şi osteneli după Dumnezeu au aflat, în locul cel sfânt al lui Dumnezeu, cunoştinţa lucrurilor şi odihna înţelepciunii celei mai înalte; aceia a căror viaţă îngerească e ascunsă la Dumnezeu şi a căror înaintare s-a suit de la sfânta liniştire la treapta proorocilor Bisericii lui Dumnezeu."[96] Comentariul avertizează că nu orice vis e de la Dumnezeu şi nu orice vedenie trebuie primită,

---

[90] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*
[91] *Ibid.*
[92] Sf. Vasile cel Mare, *Omilii la Psalmi*, VIII,2
[93] Id., *Omilii şi cuvântări*, XVIII,1
[94] Evagrie Monahul, *Capete despre deosebirea patimilor şi a gândurilor*, 12
[95] Sf. Chiril al Alexandriei, *op. cit.*
[96] Nichita Stithatul, *300 de capete despre făptuire*, 163

arătând cine sunt cei ce se învrednicesc de har. Revenind la textul biblic, constatăm că şi proorocii pot cunoaşte căderi, asemenea celor ce au disprețuit pe Moise.

7-8: *„Nu tot aşa am grăit şi cu robul Meu Moise, - el este credincios în toată casa Mea: cu el grăiesc gură către gură, la arătare şi aievea, iar nu în ghicituri, şi el vede fața Domnului. Cum de nu v-ați temut să cârtiți împotriva robului Meu Moise?"*

Dumnezeu îi vorbea lui Moise direct, fără încifrări. Mai greu de stabilit e înțelesul *feței Domnului*, de vreme ce nimeni nu poate vedea fața lui Dumnezeu fără să moară (Ieşirea 33,20-23). Dar, „dacă ar fi lipsit cu totul de un chip vrednic de Dumnezeu, Dumnezeu ar fi cu totul de nevăzut (de necunoscut, de nesimțit). Frumusețea este o armonie şi chipul un fel de întocmire statornică. Iar dacă s-ar spune că Dumnezeu e lipsit de un chip vrednic de El, ar trebui să se spună că e lipsit şi de frumusețe şi cu atât mai mult de față, în care e şi chipul şi frumusețea"[97]. „Istoriile Evreilor spun (...) că acel sfânt Moise s-a învrednicit, pentru multa lui blândețe, de arătarea lui Dumnezeu. Şi, dacă îl descriu o dată şi ca lipsit de vederea lui Dumnezeu, nu îl arată despărțit de Dumnezeu, decât când era lipsit de blândețe. Căci spun că Domnul se supăra pe el cu mânie când era foarte îndrăzneț şi se opunea voilor dumnezeieşti. Dar când îl prezintă neopus cererilor hotărâte ale lui Dumnezeu, îl laudă pentru imitarea deosebită a bunătății lui Dumnezeu. De fapt era foarte blând şi pentru aceasta e numit slujitorul lui Dumnezeu şi mai vrednic decât toți proorocii de vederea lui Dumnezeu."[98] „Moise s-a bucurat prin aceasta de o poziție mai înaltă în vederile lui Dumnezeu, mai mult decât alții, ca şi în putința de-a auzi în mod deosebit cuvintele dumnezeieşti. Despre aceasta i s-a dat o bună mărturie. Dar aceasta o vezi şi mai adevărat la Hristos. Căci nu precum a vorbit Dumnezeu şi Tatăl în prooroci a vorbit şi în Fiul. Ci aceia primeau prin Duhul cunoştința celor ce trebuiau să le afle. Iar El cunoştea nu prin învățătură sfaturile Tatălui, ci ca Unul ce era El Însuşi Înțelepciunea şi Sfatul Tatălui."[99]

9-10: *„Şi s-a aprins mânia Domnului asupra lor şi, depărtându-Se Domnul, s-a depărtat şi norul de la cort şi iată Mariam s-a făcut albă de lepră, ca zăpada. Şi când s-a uitat Aaron la Mariam, iată era leproasă."*

„Priveşte la acest popor păcătos şi vezi ce lepră a păcatului s-a lăsat peste el, ce zgomot îi întunecă înțelepciunea, ce slujbă urâtă şi ce înfățişare respingătoare are! Dar această lepră nu rămâne pentru totdeauna, ci când se apropie săptămâna lumii (12,15), cu sfârşitul ei, ea va fi rechemată în tabără. La sfârşitul lumii, când va intra tot numărul păgânilor, atunci tot Israelul va fi mântuit, şi atunci lepra se va îndepărta de pe fața Miriamei, ea va redobândi faima credinței şi frumusețea cunoaşterii lui Hristos, atunci fața ei îşi va recăpăta strălucirea, când cele două turme vor fi una şi va fi *o turmă şi un păstor* (Ioan 10,16)."[100] Despre taina căderii şi a reprimirii lui Israel vorbeşte Sfântul Apostol Pavel (Romani, cap. 11). „Şi s-a depărtat norul de cortul mărturiei. Iar Mariam s-a umplut îndată de lepră, şi nu în mod simplu, ci ca zăpada. Şi de fapt firea dumnezeiască şi preacurată, indignată de bețiile iudeilor împotriva lui Hristos şi de îndrăznelile lor necuviincioase şi afectată de amărăciune, a plecat oarecum şi s-a despărțit de Sinagogă (...). Căci după ce S-a pogorât Domnul în stâlp de nor, pleacă iarăşi ca un nor, după chipul literei. Iar după ce s-a despărțit după cuviință de Sinagoga Iudeilor, aceasta s-a arătat îndată necurată; şi nu simplu necurată, ci ajunsă la extremitatea bolii. Căci spunându-se că un lepros s-a albit foarte, se arată intensitatea bolii. Şi ce e mai alb ca zăpada? Pentru că se cuvenea, ba era chiar necesar

[97] Calist Patriarhul, *Capete despre rugăciune*, 52
[98] Sf. Dionisie Areopagitul, *Epistole*, VIII, 1

[99] Sf. Chiril al Alexandriei, *op. cit.*
[100] Origen, *op. cit.*, VI,4

şi neîndoielnic să ajungă Sinagoga Iudeilor la toate relele, odată ce-a căzut din grija Celui ce o putea mântui."[101]

11-12: *„Atunci a zis Aaron către Moise: Rogu-mă, domnul meu, să nu ne socoteşti greşeala că ne-am purtat rău şi am păcătuit! Nu îngădui dar să fie Mariam ca cel născut mort, al cărui trup, la ieşirea din pântecele mamei sale, este pe jumătate putred."*

„Cei ce, fiind din neamul lui Israil şi nestrăini de legătura după trup cu Sinagoga Iudeilor, au fost rânduiţi vistiernici ai tainelor Mântuitorului nostru, aveau să aducă rugăciuni pentru cei ce au păcătuit, deşi au păcătuit şi ei împreună cu aceia la început. Ei se roagă lui Hristos să nu vină şi asupra lor mânia Tatălui."[102] Aaron, deşi a păcătuit împreună cu Miriam, mijloceşte acum pentru sora sa; la fel, Sfântul Pavel, deşi prigonitor al Bisericii la început împreună cu Iudeii, se roagă mai apoi (după convertire) pentru poporul său (Romani 10,1), nesuferind să-i vadă bolnavi de moarte pe cei de un sânge cu el.

13: *„Atunci a strigat Moise către Domnul şi a zis: Dumnezeule, vindec-o!"*

„Moise s-a făcut şi acum şi mai vrednic de laudă pentru neluarea în seamă a păcatului, pentru că văzând că Dumnezeu pedepseşte bârfirea nesocotită a femeii, şi-a făcut firea mai tare ca mânia, rugând pe Dumnezeu să se îndure de sora lui."[103] „Aaron şi Mariam au fost răniţi de patima bârfirii şi s-au făcut ca un fel de arc al pizmei, aruncând împotriva lui, în loc de săgeată, cuvântul. Dar Moise era atât de departe de a se molipsi de boala lor, încât a putut să şi vindece patima celor ce se îmbolnăviseră de ea. Astfel, nu numai că nu e mişcat de pornirea de răzbunare împotriva celor ce l-au supărat, ci Îl roagă şi pe Dumnezeu pentru ei. El arată, socotesc, prin câte a făcut, că cel ce este bine îmbrăcat în platoşa

[101] Sf. Chiril al Alexandriei, *op. cit.*
[102] *Ibid.*
[103] Sf. Grigorie de Nyssa, *op. cit.*

virtuţii nu va fi străpuns de vârful săgeţilor. Fiindcă tăria ei îndoaie vârful săgeţii şi o respinge. Iar arma ocrotitoare împotriva unor astfel de săgeţi este Însuşi Dumnezeu, pe Care-L îmbracă luptătorul pentru virtute (...). Aceasta este armura Care nu poate fi străpunsă, în Care, îmbrăcat fiind, Moise a făcut neputincios pe vicleanul arcaş. Aşa s-a tocit în el pornirea răzbunătoare împotriva celor ce l-au supărat şi, fiind ei osândiţi de judecata nepărtinitoare, s-a lăsat călăuzit de dreptatea firească şi s-a făcut rugător la Dumnezeu pentru fraţii săi."[104]

14: *„Domnul însă a zis către Moise: Dacă tatăl ei ar fi scuipat-o în obraz, oare n-ar fi trebuit să se ruşineze şapte zile? Aşadar, să fie închisă şapte zile afară din tabără, după aceea să intre."*

Leproşii, după vindecare, pot reveni în tabără abia în a opta zi (Levitic, cap. 13-14). Aici, lepra e apropiată de repudierea din partea tatălui, semn că prin *lepră* trebuie să înţelegem mai ales întinarea cea de bunăvoie. Mijlocirea lui Moise nu are efect imediat; nu folosesc singure rugăciunile sfinţilor, fără efortul nostru spre îndreptare. „De s-ar ruga cineva pentru sora lui, fără să aibă îndreptăţire, va auzi din nou ca şi Moise: *Dacă tatăl ei ar fi scuipat-o în obraz*... Să nu stăm, dar, cu gura căscată aşteptând ajutor de la alţii. Au, într-adevăr, foarte mare putere rugăciunile sfinţilor, dar atunci când şi noi ne căim şi ne îndreptăm."[105] Suntem atenţionaţi şi să acordăm cinstirea cuvenită preoţiei. „Mariam, proorociţa lui Dumnezeu, a defăimat pe Moisi, pentru preoţia lui, numai cu un cuvânt neînsemnat, şi Dumnezeu cel Preaînalt, pentru o ocară ca aceasta, a hotărât să se umple toată de lepră şi să fie scoasă şapte zile afară din tabără."[106] Amintim că sacerdoţiul lui Moise era unul special, el nefiind uns ca preot spre a sluji la cortul adunării.

[104] *Ibid.*
[105] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, V,4
[106] Sf. Efrem Sirul, *Cuvânt despre preoţie*

15: *„Şi a şezut Mariam afară din tabără şapte zile şi poporul n-a plecat la drum până s-a curăţit Mariam."*

„A se curăţa de lepră = a se vindeca. De reţinut etapele morale ale întregului episod: păcat – pedeapsă – pocăinţă – mijlocire – penitenţă – iertare."[107] „Mariam îi vorbeşte lui Moise şi este pedepsită, dar nu fără judecată, ci aşa cum cer legile justiţiei. Într-adevăr, întâi este chemată în proces, apoi este judecată şi, în al treilea rând, este pedepsită. Prin sentinţă simte puterea judecăţii, iar prin lepră suportă ispăşirea greşelilor. De altfel, sancţiunea a suferit-o nu numai Mariam, ci şi Aaron, fiindcă deşi marele preot n-a fost lovit de lepră, pedeapsa l-a atins şi pe el, prin pedeapsa primită de Mariam fiind umilit şi Aaron, ca un fel de complice la culpă. Căci Mariam este chinuită, iar chinul ei este o ruşine pentru Aaron. Dar, ca să cunoaştem din astfel de cazuri că procedura judecăţii divine este fără îndurare, această procedură n-a putut fi schimbată nici la intervenţia celui ce fusese lezat."[108] După o interpretare juridică, interesantă, dar oarecum străină spiritului răsăritean, încheiem cu o viziune eshatologică: „E depărtată Mariam cea stăpânită de lepră. Dar n-a pornit poporul până ce n-a fost curăţită Mariam. Căci aşteptăm şi noi, care credem în Hristos, curăţirea Iudeilor, evident prin credinţă. Aşa, părăsind la sfârşit corturile acestei vieţi, vom înainta împreună spre cetatea de sus şi vom alerga spre pământul făgăduinţei."[109]

Cap. 13 – Iscoadele trimise în Canaan

1-4: *După aceasta a pornit poporul de la Haşerot şi a poposit în pustiul Paran. Acolo a grăit Domnul cu Moise şi i-a zis: Trimite din partea ta oameni ca să iscodească pământul Canaanului pe care am să-l dau Eu fiilor lui Israel*

[107] PENT, p. 265
[108] Salvianus, *op. cit.*, I,11
[109] Sf. Chiril al Alexandriei, *op. cit.*

spre moştenire; câte un om de fiecare seminţie să trimiţi; însă aceştia să fie toţi căpetenii între ei. Şi i-a trimis pe aceştia Moise din pustiul Paran, după porunca Domnului, şi erau toţi căpetenii."

„Deci Moise, sau înţelesul Scripturii legii, îi trimite anticipat prin umbră şi chip pe cei mai cunoscători şi care au mintea mai înălţată spre cercetarea exactă a celor făgăduite de Dumnezeu."[110]

5-16: *„Iată acum şi numele lor: Şammua, fiul lui Zahur, din seminţia lui Ruben; Safat, fiul lui Hori, din seminţia lui Simeon; Caleb, fiul lui Iefone, din seminţia lui Iuda; Igal, fiul lui Iosif, din seminţia lui Isahar; Osia, fiul lui Navi, din seminţia lui Efraim; Palti, fiul lui Rafu, din seminţia lui Veniamin; Gadiel, fiul lui Sodi, din seminţia lui Zabulon; Gadi, fiul lui Susi, din Manase, seminţia lui Iosif; Amiel, fiul lui Ghemali, din seminţia lui Dan; Setur, fiul lui Mihael, din seminţia lui Aşer; Nahbi, fiul lui Vofsi, din seminţia lui Neftali; Gheuel, fiul lui Machi, din seminţia lui Gad."*

Cele 12 iscoade trimise în Canaan au fost:

Şammua (= cel care ascultă), fiul lui *Zahur* (= în amintire bună);

Safat (= judecător), fiul lui *Hori* (= nobil);

Caleb (= ca o inimă), fiul lui *Iefone* (= pregătit de drum);

Igal (= El mântuieşte), fiul lui *Iosif* (= Domnul să adauge);

Osia (= mântuire), fiul lui *Navi* (= odraslă);

Palti (= salvat), fiul lui *Rafu* (= vindecat);

Gadiel (= binecuvântat de Dumnezeu), fiul lui *Sodi* (= taina mea);

Gadi (= norocul meu), fiul lui *Susi* (= calul meu);

Amiel (= poporul lui Dumnezeu), fiul lui *Ghemali* (= păzitor de cămile);

[110] *Ibid.*

Setur (= apărat), fiul lui *Mihael* (= cine este ca Dumnezeu?);

Nahbi (= ascuns), fiul lui *Vofsi* (= şi mâna mea);

Gheuel (= măreţia lui Dumnezeu), fiul lui *Machi* (= rănit).

Lipseşte seminţia lui Levi, care n-a participat la cucerirea Canaanului şi nici la împărţirea ţării.

17: *„Acestea sunt numele bărbaţilor pe care i-a trimis Moise să iscodească ţara. Însă pe Osia, fiul lui Navi, Moise l-a numit Iosua."*

„Ebraicul *Yehoşua*, din care derivă *Iosua* şi *Iisus*, cuprinde în el tetragrama divină YHWH, adică *Yahve* (= Domnul), numele pe care Dumnezeu i l-a descoperit lui Moise pe muntele Horeb (Ieşirea 3,14). În timp ce *Osia* înseamnă, simplu, *mântuire* (numai cu presupunerea că ea vine de la Dumnezeu), *Iosua* înseamnă *Domnul este mântuire* sau *Domnul mântuieşte*. Schimbarea numelui lui Osia semnifică, pe de-o parte, că un astfel de nume nu putea să existe înainte de revelaţia de pe Horeb şi, pe de alta, rolul pe care Moise i-l atribuie lui Iosua, acela de secund al său. E posibil ca schimbarea numelui să fi avut loc cu mult înaintea acestui moment, aici fiind menţionată anume în legătură cu trimiterea lui Iosua ca iscoadă în Canaan (el va fi acela care, în final, va cuceri Canaanul); cu numele cel nou e pomenit în Ieşirea 17,9-14; 24,13; 32,17; 33,11."[111] „Moise a văzut înainte şi numele *Iisus*, desigur prin puterea Duhului lui Dumnezeu, judecându-l a fi un lucru vrednic de ales. Căci într-o vreme când el încă nu fusese rostit de oameni şi când nu era cunoscut încă nici de Moise, totuşi acesta l-a folosit cel dintâi, atribuindu-l celui despre care ştia după chip şi simbol că trebuie să-i urmeze după moartea sa la conducerea poporului."[112] După moartea lui Moise, adică după încetarea Legii

[111] PENT, p. 265

[112] Eusebiu de Cezareea, *Istoria bisericească*, I, III, 3

vechi, poporul va fi dus în pământul sfânt de către Iosua (Iisus), prin Legea cea nouă. „Când Isus e pomenit pentru prima dată, numele tatălui său nu este dat în vileag, nici a doua oară, nici a treia oară. Dimpotrivă, când se citează numele lui Navi, tatăl, el nu mai este numit Isus, ci Iosua. Între cei trimişi ca iscoade, el este numit (Osia). Mi se pare că înainte i se dăduse numele de (Osia), în loc de Isus fiul lui Navi, pentru calitatea lui de iscoadă. Îndată ce s-a reîntors din împlinirea misiunii sale, când, sub impresia groazei obşteşti, el singur dădu curaj celor fricoşi, el singur întări încrederea unui popor descurajat, atunci Moise îi dă numele de Isus. El nu mai este numit fiul lui Navi, ci el este acela căruia Moise i-a zis: *Condu oştirea şi biruieşte pe Amalec* (Ieşirea 17,9)."[113] Citatul, din pricina transcrierii numelor din greceşte, e dificil de urmărit. Ideea este aceea că, atunci când slujitorul lui Moise e numit Iisus, el e tip al lui Hristos şi nu i se mai menţionează tatăl; când e numit Osea, el e prezentat ca fiul lui Navi şi îndeplineşte misiuni inferioare. Totuşi, *Septuaginta* îl numeşte, la Ieşirea 33,11 – Iisus, fiul lui Navi. Mai menţionăm că, pentru a-l deosebi pe Iosua de Iisus Hristos, traducătorii români îi redau numele cu un singur *i*; în textele greceşti, însă, fie că e vorba de *Septuaginta*, fie de scrierile patristice, numele este Iisus (cu *iota* şi *ita*), la fel cu cel al Mântuitorului.

18-21: *„Trimiţându-i pe aceştia din pustiul Paran ca să iscodească pământul Canaanului, Moise le-a zis: Suiţi-vă din pustiul acesta şi vă urcaţi pe munte şi cercetaţi ce pământ este şi ce popor locuieşte în el; de este tare sau slab, mult la număr sau puţin; cum este ţara pe care o locuieşte: bună sau rea; cum sunt oraşele în care trăieşte el: cu ziduri sau fără ziduri; cum este pământul: gras sau slab, de sunt pe el copaci sau nu. Fiţi curajoşi şi luaţi din roadele pământului aceluia! Aceasta se petrecea pe vremea coacerii strugurilor."*

[113] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, I,3

„Moise îndeamnă pe cei trimişi să fie curajoşi, în sensul: nu vă lăsaţi, rămâneţi legaţi unul de altul şi de cauza comună; perseveraţi în ceea ce aţi început. Verbul *proskarteréo* e folosit numai aici, în tot Vechiul Testament".[114]

22: *„Şi s-au dus ei şi au cercetat pământul de la pustiul Ţin până la Rehob, care vine lângă Hamat."*

Ţara e cercetată de la *Ţin* (= spin), pustie la sud de Canaan, până la *Rehob* (= lărgime), lângă *Hamat* (= fortăreaţă), limita nordică a ţării.

23: *„De acolo au trecut în partea de miazăzi a Canaanului şi au mers până la Hebron, unde trăiau Ahiman, Şeşai şi Talmai, copiii lui Enac. Hebronul fusese zidit cu şapte ani înaintea oraşului egiptean Ţoan."*

Hebron (= uniune) exista încă de pe vremea lui Avraam; aici locuiau fiii lui *Enac* (= gât lung): *Ahiman* (= fratele unui dar), *Şeşai* (= nobil) şi *Talmai* (= viteaz). Hebronul a fost zidit cu şapte ani înainte de *Ţoan* (= aşezare joasă), cetate din nordul Egiptului.

24-25: *„Apoi au venit până în valea Eşcol, au cercetat-o şi au tăiat de acolo o viţă de vie cu un strugure de poamă şi au dus-o doi pe pârghie. Au mai luat de asemenea rodii şi smochine. Locul acela l-au numit ei valea Eşcol, adică valea strugurelui, de la strugurele de poamă pe care l-au tăiat de acolo fiii lui Israel."*

În apropierea Hebronului e valea *Eşcol* (= strugure), loc ce a impresionat iscoadele prin îmbelşugarea sa.

26-30: *„Şi după ce au cercetat ei pământul, s-au întors după patruzeci de zile şi, mergând, au venit la Moise şi la Aaron şi la toată obştea fiilor lui Israel, la Cadeş, în pustiul Paran, şi le-au adus lor şi întregii obşti viţa şi le-au arătat roadele pământului aceluia. Apoi le-au povestit şi au zis: Am fost în pământul în care ne-ai trimis, pământul în care curge miere şi lapte şi iată roadele lui. Dar poporul*

[114] PENT, p. 266

care locuieşte în el este îndrăzneţ şi oraşele sunt întărite şi foarte mari, ba şi pe fiii lui Enac i-am văzut acolo. Amalec locuieşte în partea de miazăzi a ţării; Heteii, Heveii, Iebuseii şi Amoreii locuiesc în munţi, iar Canaaneii locuiesc pe lângă mare şi pe lângă râul Iordanului."

Cercetarea a durat 40 de zile, prefigurare a celor 40 de ani petrecuţi de Israel în pustie. Ţara e zugrăvită ca bogată, dar imposibil de cucerit. „Înţelegi că cei mai fricoşi şi mai fără curaj din aceia care au iscodit pământul făgăduinţii au mărturisit deschis că pământul e bogat în vii şi gras şi îmbelşugat în roduri frumoase, dar au împletit în acestea frica lor, numind neamul care-l locuieşte îndrăzneţ şi spunând că sunt pretutindeni cetăţi întărite şi înconjurate cu ziduri şi prin aceasta abătând pe Israil de la nădejdea că va birui şi împingându-l spre frică?"[115] Aceasta e şi o stratagemă a diavolului, vrăjmaşul mântuirii; el nu contestă bunătăţile cereşti, dar caută să descurajeze zugrăvind dificultăţile drumului până la ele.

31-34: *„Caleb însă a liniştit poporul înaintea lui Moise, zicând: Nu, ci să mergem şi să-l cuprindem, pentru că îl vom putea birui! Iar oamenii cei ce fuseseră cu el au zis: Nu putem să mergem împotriva poporului aceluia, pentru că e mult mai puternic decât noi! Şi au împrăştiat printre fiii lui Israel zvonuri rele despre pământul pe care-l cercetaseră, zicând: Pământul pe care l-am străbătut noi, ca să-l vedem, este un pământ care mănâncă pe cei ce locuiesc în el şi tot poporul, pe care l-am văzut acolo, sunt oameni foarte mari. Acolo am văzut noi şi uriaşi, pe fiii lui Enac, din neamul uriaşilor; şi nouă ni se părea că suntem faţă de ei ca nişte lăcuste şi tot aşa le păream şi noi lor."*

Aşa clevetesc cei ce sunt cuprinşi de lenevie: „Aceştia sunt cei ce în vremea sfârşitului lor se află încă pe cale; sunt cei ce mereu voiesc să fie înţelepţi. De aceea nu voiesc să pună niciodată un început. Iar cel simplu, pornind la înot,

[115] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, V

trece marea în prima căldură a sufletului, nefăcându-şi nici o grijă de trup, nici întrebându-se în sine dacă va avea oare vreun folos din lucrarea lui sau nu."[116] Trebuie să ne silim pentru dobândirea făgăduinţelor, fără a mai sta să socotim posibilele greutăţi ce s-ar ivi pe drum. „Să nu păţim şi noi ca ei, să nu ne trândăvim, să nu şovăim, ci, când auzim iscoadele cele viclene că hulesc şi acum calea cea strâmtă şi îngustă (Matei 7,14) şi grăiesc la fel ca şi iscoadele acelea trimise odinioară (...), să nu ne luăm după marea mulţime, ci să mergem după Iisus şi Caleb, fiul lui Iefoni. Să nu ne depărtăm de ei până ce n-am intrat în pământul făgăduinţei şi n-am pus piciorul în cer; nici să socoteşti anevoioasă călătoria."[117] „Fiindcă celor ce voiesc să dobândească bunătăţile atât de înalte şi slăvite nu le este lupta, după cum s-a scris, împotriva sângelui şi trupului, ci *împotriva căpeteniilor, domniilor şi stăpânilor lumii veacului acesta* (Efeseni 6,12), cei ce cugetă ale trupului pregetă în această luptă, cinstind cele vremelnice şi pieritoare mai mult decât desfătarea în veci. Căci ia seama că şi cei din Israel au căzut la atâta frică şi slăbiciune încât opun celor aleşi grijile despre femei şi copii (14,1-4). Dar înţelege prin ei şi pe cei ce în vremea venirii Mântuitorului nostru al tuturor s-au păgubit în credinţă prin cuvântul Iudeilor. Domnul nostru Iisus Hristos le-a hărăzit celor ce cred Împărăţia cerurilor. Dar i-a chemat spre buna îndrăznire, adică la cea duhovnicească. Şi le-a poruncit celor încrezători în El să lupte împotriva tiraniei diavolului (...). Dar ei n-au voit să creadă, alegând cele trupeşti în locul iubirii faţă de Dumnezeu."[118] Moise „era întreg plin de nădejdea moştenirii viitoare, făgăduită de Dumnezeu celor ce se mutau din Egiptul gândit (inteligibil) şi călătoreau spre pământul acela în care ţâşneşte laptele amestecat cu miere. În acest scop îi face pe câţiva, dintre iscoadele bunătăţilor din

[116] Sf. Isaac Sirul, *Cuvinte despre sfintele nevoinţe*, LVI
[117] Sf. Ioan Gură de Aur, *op. cit.*, XXXIX,4
[118] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*

acel pământ, învăţători ai lor. Dintre aceştia, unii sunt, după părerea mea, gândurile ce ne înfăţişează nădejdile cele bune, iar alţii, gândurile ce se nasc din credinţa care întăreşte nădejdea în bunătăţile aşteptate. Iar cei ce pricinuiesc lipsa de nădejde în făgăduinţele cele bune sunt gândurile venite de la cel potrivnic, care slăbesc credinţa în cele făgăduite. Dar Moise, neascultând nici un cuvânt al celor potrivnici, socoteşte vrednic de credinţă pe cel ce vesteşte cele bune despre pământul acela. Conducătorul iscodirii celei bune a fost Iisus (Navi), care prin asigurarea lui a făcut vrednice de crezut bunătăţile făgăduite. Privind la el, Moise şi-a văzut întărite nădejdile în cele viitoare, având ca dovadă a desfătării de acolo ciorchinele adus de Iisus, atârnat pe drugi. Auzind de Iisus, care aduce veşti sigure despre pământul acela, şi deasupra ciorchinele ridicat pe lemn, poţi înţelege pentru ce Moise, privind şi el spre acesta, a fost întărit în nădejdile lui. Căci ce altceva înseamnă ciorchinele spânzurat pe lemn în zilele cele mai de pe urmă, al Cărui sânge se face băutură mântuitoare celor ce cred?"[119].

Cap. 14 – Pedeapsa poporului pentru cârtire

1-4: *„Atunci toată obştea a ridicat strigăt şi a plâns poporul toată noaptea aceea; cârtind împotriva lui Moise şi a lui Aaron, toţi fiii lui Israel şi toată obştea au zis către ei: Mai bine era să fi murit în pământul Egiptului sau să murim în pustiul acesta! La ce ne duce Domnul în pământul acela, ca să cădem în război? Femeile noastre şi copiii noştri vor fi pradă. Nu ar fi, oare, mai bine să ne întoarcem în Egipt? Apoi au zis unii către alţii: Să ne alegem căpetenie şi să ne întoarcem în Egipt!"*

„Deci nu se mai poate pune la îndoială că cel fricos şi neiubitor de osteneală şi cel puţin la credinţă pierde împreună cu el şi pe alţii, stricându-i prin vorbe rele. Nu e clar că

[119] Sf. Grigorie de Nyssa, *op. cit.*

va cădea din partea sortită lui şi din nădejdea lui Dumnezeu, iar cel tare şi atotviguros va sta înlăuntrul nădejdii şi va fi cunoscut lui Dumnezeu?"[120]

5-19: *„Atunci au căzut Moise şi Aaron cu feţele la pământ înaintea întregii adunări a obştii fiilor lui Israel. Iar Iosua, fiul lui Navi, şi Caleb al lui Iefone, care erau din cei ce cercetaseră ţara, şi-au rupt hainele lor şi au zis către obştea fiilor lui Israel: Pământul, pe care l-am străbătut noi, este foarte, foarte bun; de va fi Domnul bun cu noi, ne va duce în pământul acela şi ni-l va da nouă; în pământul acela izvorăşte lapte şi miere. Deci nu vă ridicaţi împotriva Domnului şi nu vă temeţi de poporul pământului aceluia, căci (el) va ajunge mâncarea noastră: ei n-au apărare, iar cu noi este Domnul. Nu vă temeţi de ei! Atunci toată obştea a zis: Să-i ucidem cu pietre! Dar iată slava Domnului s-a arătat în nor tuturor fiilor lui Israel la cortul adunării. Şi a zis Domnul către Moise: Până când Mă va supăra poporul acesta şi până când nu va crede el în Mine, cu toate minunile ce am făcut în mijlocul lui? Îl voi lovi cu ciumă şi-l voi pierde şi te voi face pe tine şi casa tatălui tău popor numeros şi mai puternic decât acesta! Moise însă a zis către Domnul: Vor auzi de aceasta Egiptenii, din mijlocul cărora ai scos Tu, cu puterea Ta, pe poporul acesta, şi vor spune locuitorilor pământului acestuia, care au auzit că Tu, Doamne, Te afli în mijlocul poporului acestuia şi Tu, Doamne, le dai să Te vadă faţă către faţă, şi că Tu mergi înaintea lor, ziua în stâlp de nor şi noaptea în stâlp de foc. Iar dacă Tu vei pierde pe poporul acesta, ca pe un om, atunci popoarele care au auzit de numele Tău vor zice: Domnul n-a putut duce pe poporul acesta în pământul pe care cu jurământ l-a făgăduit să-l dea lor şi de aceea l-a pierdut în pustie. Deci, înalţă-se acum puterea Ta, Doamne, cum ai spus Tu, zicând: Domnul este îndelung-răbdător, mult-îndurat şi adevărat, iertând fărădelegile, greşelile şi păcatele şi nelăsând nepedepsit, ci pedepseşte nelegiuirile părinţilor în copii până la al treilea şi al patrulea neam. Iartă păcatul poporului acestuia, după mare mila Ta, precum ai iertat Tu poporul acesta din Egipt şi până acum."*

Moise mijloceşte din nou pentru popor, abătând mânia divină.

20-21: *„Zis-a Domnul către Moise: Voi ierta, după cuvântul tău, dar viu sunt Eu şi viu e numele Meu şi de slava Domnului e plin tot pământul."*

„Căci toate s-au umplut de Hristos. În El S-a arătat nouă Dumnezeu."[121]

22-25: *„Toţi bărbaţii câţi au văzut slava Mea şi minunile pe care le-am făcut în pământul Egiptului şi în pustie, şi M-au ispitit până acum de zeci de ori şi n-au ascultat glasul Meu, nu vor vedea pământul pe care Eu cu jurământ l-am făgăduit părinţilor lor; ci numai copiilor lor, care sunt aici cu Mine, care nu ştiu ce este binele şi ce este răul şi tuturor nevârstnicilor, care nu judecă, acelora le voi da pământul, iar toţi cei ce M-au amărât nu-l vor vedea; iar pe robul Meu Caleb îl voi duce în pământul în care a umblat şi seminţia lui îl va moşteni, pentru că în el a fost alt duh şi pentru că El s-a supus Mie. Amaleciţii şi Canaaneii locuiesc pe vale; mâine să vă întoarceţi şi să vă duceţi în pustie, spre Marea Roşie."*

Dintre adulţii ieşiţi din Egipt, doar Caleb, amintit aici, şi Iosua vor intra în Canaan. „Cine este Caleb, ne va lămuri numele. Căci se tălmăceşte: *toată inima.* Iar Iefoni, *întoarcere*. Deci cei ce au inima desăvârşită cu Dumnezeu sunt fii ai întoarcerii şi sunt împreună cu Iisus. Aceştia sunt însă şi cei ce au crezut la început Sfinţilor Apostoli, care au chemat pe Israel. Şi ei sunt rămăşiţa. Şi chemându-l, s-au primejduit. Dar au fost făcuţi moştenitori ai pământului sfânt. Că fiii

[120] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, V

[121] Id., *Despre Sfânta Treime*, VI

întoarcerii, sau cei ce s-au întors de la poruncile legii la slujirea şi harul prin credinţă, au avut inima toată sau desăvârşită cu Dumnezeu, o poate afla cineva de la Pavel, care scrie lămurit că socotea gunoaie cele din lege şi le considera pagubă faţă de înălţimea cunoştinţei lui Dumnezeu şi piedică pentru dobândirea Lui şi a dreptăţii Lui."[122]

26-33: *„Şi a mai grăit Domnul cu Moise şi cu Aaron şi a zis: Până când această obşte rea va cârti împotriva Mea? Cârtirea cu care fiii lui Israel cârtesc împotriva Mea, o aud. Deci, spune-le: Viu sunt Eu, zice Domnul! După cum aţi zis în auzul Meu, aşa voi face cu voi: În pustia aceasta vor cădea oasele voastre şi voi toţi cei număraţi, de la douăzeci de ani în sus, care aţi cârtit împotriva Mea, oricâţi aţi fi la număr, nu veţi intra în pământul pentru care, ridicându-Mi mâna, M-am jurat să vă aşez, ci numai Caleb, fiul lui Iefone, şi Iosua, fiul lui Navi. Pe copiii voştri, despre care voi ziceaţi că vor ajunge pradă vrăjmaşilor, îi voi duce acolo şi ei vor cunoaşte pământul pe care voi l-aţi nesocotit; iar oasele voastre vor cădea în pustia aceasta. Copiii voştri vor rătăci prin pustie patruzeci de ani şi vor suferi pedeapsă pentru desfrânarea voastră, până vor cădea toate oasele voastre în pustie."*

Prin *desfrânare*, în sens religios, sunt înţelese necredinţa, idolatria şi falsa credinţă (erezia), adică infidelitatea faţă de Dumnezeu.

34: *„După numărul celor patruzeci de zile, în care aţi iscodit pământul Canaan, veţi purta pedeapsa pentru păcatele voastre patruzeci de ani, câte un an pentru fiecare zi, ca să cunoaşteţi ce înseamnă să fiţi părăsiţi de Mine."*

„În textele masoretice: (şi veţi cunoaşte) *ce-nseamnă să Mă părăsiţi; ce-nseamnă să Mă lepăd Eu de voi; cum e când vă stau Eu împotrivă; ce-nseamnă să-Mi cădeţi în dizgraţie. Septuaginta* foloseşte termenul *thymós* care-nseamnă şi *furie violentă*, ceea ce ar duce la un pleonasm: (veţi cunoaşte) *furia mâniei Mele*. Dar sensul primar şi esenţial al lui *thymós* este acela de *suflu, suflet, principiu de viaţă*, de unde: principiu al voinţei, al inteligenţei, al sentimentelor şi pasiunilor. Sensul teologic: suferinţa de durată îi este dată omului nu ca o răzbunare divină, ci ca un răgaz în care el poate descoperi raţiunea intimă, lăuntrică, a mâniei lui Dumnezeu asupră-i, descoperire menită să scoată suferinţa de sub incidenţa absurdului."[123]

35: *„Eu, Domnul, am grăit! Şi aşa voi face cu toată obştea aceasta rea, care s-a ridicat împotriva Mea: în pustia aceasta vor pieri şi vor muri toţi!"*

„Ale căror oase au rămas oare în pustie? Oare nu ale acelora care doreau să mănânce carne? Aceia, atâta vreme cât s-au mulţumit cu mana şi cu apa din piatră, au învins pe egipteni, au mers pe mare şi în semiţiile lor nu era bolnav. Dar când şi-au adus aminte de căldările cu cărnuri, când s-au întors, prin poftele lor, în Egipt, n-au mai văzut pământul făgăduinţei. Nu te înfricoşează pilda aceasta? Nu te cutremuri oare de grozăvia lăcomiei, care te poate lipsi de bunătăţile nădăjduite?"[124]

36-38: *„Şi oamenii pe care-i trimisese Moise să iscodească pământul şi care la întoarcere au întărâtat împotriva lui toată obştea aceasta, răspândind zvonuri rele despre ţara aceea, au murit loviţi înaintea Domnului, pentru că au răspândit zvonurile despre ţara aceea. Numai Iosua, fiul lui Navi, şi Caleb, fiul lui Iefone, au rămas vii dintre bărbaţii aceia care fuseseră să iscodească ţara Canaan."*

Moartea iscoadelor rele e pedeapsă şi, totodată, semn pentru popor că toate cuvintele Domnului se vor împlini. În plus, se arată că doar cei ce vor urma lui Iisus vor moşteni cele făgăduite. „S-a spus că, din pricina necredinţei lor, n-au

[122] Id., *Glafire la Numeri*

[123] PENT, p. 269

[124] Sf. Vasile cel Mare, *Omilii şi cuvântări*, I,9

să intre în odihnă înainte de a se supune urmaşului lui Moise, ca să afle prin faptă, deşi târziu, că nu se pot mântui altfel decât crezând în Iisus."[125] „Ce înţelesuri nu cuprind toate acestea? Vrei să-L vezi conducător? Iată, îndreaptă pe cele prezente şi le orânduieşte pe cele viitoare. Vrei să-L vezi judecător sever? Iată, pedepseşte pe cei vinovaţi. Vrei să-L vezi drept şi milos? Iată, cruţă pe cei nevinovaţi."[126]

39-40: *„Cuvintele acestea le-a spus Moise înaintea tuturor fiilor lui Israel şi poporul s-a întristat foarte tare. Sculându-se ei deci dis-de-dimineaţă, s-au dus pe vârful muntelui, zicând: Iată, ne ducem la locul acela de care ne-a grăit Domnul, căci am greşit!"*

„O seamă de traduceri, române şi străine, consideră inoportună prezenţa şi funcţiunea particulei *căci*, de vreme ce ea sugerează păcatul drept cauză a victoriei, şi încearcă formulări precum: *deşi am păcătuit* sau: *ne vom sui la locul acela, în legătură cu care ne-a spus Domnul că am păcătuit.* Traducerea corectă însă implică păcatul satanic care a dus şi la căderea primului om: Tocmai de aceea voi birui, pentru că am păcătuit! Consecinţele se văd mai jos."[127]

41-45: *„Moise însă le-a zis: Pentru ce călcaţi porunca Domnului? Nu veţi izbuti. Nu vă duceţi, căci Domnul nu este între voi şi veţi cădea înaintea vrăjmaşilor voştri; căci Amaleciţii şi Canaaneii sunt acolo înaintea voastră şi veţi cădea de sabie, pentru că v-aţi abătut de la Domnul şi Domnul nu va fi cu voi! Dar ei au îndrăznit să se urce pe vârful muntelui; iar chivotul legii Domnului şi Moise n-au părăsit tabăra. Atunci s-au suit Amaleciţii şi Canaaneii care trăiau în muntele acela şi i-au înfrânt şi i-au gonit până la Horma şi s-au întors în tabără."*

[125] Clement Alexandrinul, *Cuvânt de îndemn către Elini*, 85,2
[126] Salvianus, *op. cit.*, I,12
[127] PENT, p. 269

Evreii sunt izgoniţi până la *Horma* (= surghiun), la sud de Canaan. Israel încearcă să suie în munte, dar e biruit de *amaleciţi* (= lenevie) şi *canaanei* (= cei de jos), lipsiţi fiind de ajutorul lui Dumnezeu, din pricina desfrânării lor. „Odinioară, (Amalecitul) care locuia în munte, năpustinduse asupra celor ce se sileau să treacă, îi rănea; acum, uitarea cea rea alungă pe cei ce încearcă să suie la rugăciunea mai înaltă a simplităţii, înainte de curăţie."[128] „Cei ce caută cunoştinţa cu osteneală şi nu reuşesc, nu izbutesc sau din pricina necredinţei, sau poate pentru că plănuiesc să se ridice prosteşte cu ceartă împotriva celor ce cunosc, ca norodul de odinioară împotriva lui Moise. (...) Căci e sigur că cei ce se îmbracă în chipul virtuţii, ca să se fălească, nu numai că nu vor reuşi în vicleşugul lor împotriva evlaviei, ci vor fi zdrobiţi de conştiinţă."[129]

Cap. 15 – Felurite jertfe; pedeapsa pentru călcarea sabatului

1-13: *„În vremea aceea a grăit Domnul cu Moise şi a zis: Vorbeşte fiilor lui Israel şi le spune: Când veţi intra în pământul vostru de locuit, pe care Eu îl voi da vouă, şi când veţi face jertfe Domnului din oi sau din boi, ardere detot, sau jertfă de făgăduinţă sau de bunăvoie, sau când veţi face la sărbătorile voastre mireasmă plăcută Domnului, atunci cel ce aduce darul său Domnului să aducă jertfă de pâine a zecea parte de efă de făină de grâu curată, amestecată cu un sfert de hin de untdelemn, şi vin pentru turnare, a patra parte de hin la ardere detot sau la jertfa de făgăduinţă, la fiecare miel va face la fel întru miros bine-plăcut Domnului. Iar când veţi aduce berbec, adu jertfă de pâine două zecimi de efă de făină de grâu curată, amestecată cu a treia parte de*

[128] Ilie Ecdicul, *Culegere din sentinţele înţelepţilor*, 179
[129] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Capetele teologice*, 19

hin de untdelemn; şi vin de turnare să aduci a treia parte de hin, întru miros de bună mireasmă Domnului. Dacă aduceţi junc, ardere detot, sau jertfă de făgăduinţă, sau jertfă de împăcare, atunci cu juncul să aduci prinos de pâine trei zecimi de efă de făină de grâu, amestecată cu jumătate de hin de untdelemn. Şi vin pentru turnare, jumătate de hin la jertfă, întru miros de bună mireasmă Domnului. Aşa să faci totdeauna, când aduci junc sau berbec, miel sau capră după numărul jertfelor pe care le faceţi. Tot băştinaşul să facă aşa când aduce jertfe de acestea întru mireasmă plăcută Domnului."

Animalele jertfite, cum s-a mai arătat, închipuie Jertfa lui Hristos. „Făina de grâu e chipul vieţii, iar untdelemnul, al bucuriei. (...) Iar vinul e semn al veseliei spirituale de sus şi prin Duhul."[130]

14-16: *„De va trăi însă printre voi în pământul vostru un străin şi ar fi între voi din neam în neam, şi va voi să aducă jertfă pentru miros plăcut Domnului, să facă aşa cum faceţi voi. Pentru voi, obştea Domnului, şi pentru străinul care locuieşte între voi, o singură lege să fie, lege veşnică din neam în neam. Cum sunteţi voi aşa să fie şi străinul înaintea Domnului. O singură lege şi aceleaşi drepturi să fie pentru voi şi pentru străinul care locuieşte la voi."*

„Adăugând că străinul nu va asculta de alte legi, a arătat că cei dintre neamuri îşi vor supune grumazul aceluiaşi jug al Mântuitorului, împreună cu cei din sângele lui Israil, şi vor trece prin aceleaşi jertfe şi prin aceleaşi fapte de laudă duhovniceşti. Căci una este calea care îi duce pe toţi la unirea cu Dumnezeu şi Tatăl. Iar aceasta este Hristos."[131]

17-21: *„Şi a grăit Domnul cu Moise şi a zis: Vorbeşte fiilor lui Israel şi le spune: Când veţi intra în pământul în care vă duc şi veţi mânca pâinea ţării aceleia, să înălţaţi prinos Domnului. Pârgă din aluatul vostru să înălţaţi dar*

[130] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, XVI

[131] *Ibid.*

Domnului o azimă; dar s-o înălţaţi aşa ca prinosul din arie; pârgă din aluatul vostru să înălţaţi dar Domnului din neam în neam."

„Snopul (azima) e pârga grâului şi simbolul noii rodiri. Iar pâinea, al grâului adunat şi aşezat în jitniţă. A poruncit să se predea acestea lui Dumnezeu de către cei ce locuiesc în pământul făgăduinţei. Căci prin amândouă se înţelege Hristos. Fiindcă El este *pâinea cea din cer* (Ioan 6,33) şi de viaţă făcătoare şi pârga frământăturii celor zidiţi din nou în El spre înnoirea vieţii. Pentru că pârga frământăturii mai vechi a fost Adam. Dar fiindcă nesocotind porunca dată s-a rostogolit în neascultare, îndată şi-a atras blestemul şi neamul omenesc a fost osândit în el la moarte şi stricăciune. Însă Hristos, pârga celei de a doua frământături, a scăpat de blestem (...) şi desfiinţează stăpânirea stricăciunii (...). Căci a înviat călcând moartea. Pentru că predându-Se şi dăruindu-Se ca o pârgă strălucită a umanităţii şi înnoindu-Se spre nestricăciune, S-a suit la Tatăl. Astfel Emanuel ne face să cunoaştem că, prin reîntoarcerea la ceruri, a introdus pâinea în sfântul cort şi a predat-o lui Dumnezeu în Sfânta Sfintelor."[132]

22-29: *„Dacă însă veţi greşi din neştiinţă şi nu veţi împlini toate poruncile acestea, pe care le-a rostit Domnul lui Moise, şi tot ce v-a poruncit Domnul prin Moise din ziua în care a început Domnul a vă porunci, dacă greşeala e din nebăgarea de seamă a obştii, atunci toată obştea să aducă din cireadă un junc fără meteahnă, ardere detot, întru miros bineplăcut Domnului, cu dar de pâine, cu turnarea lui după rânduială, şi din turma de capre, un ţap ca jertfă pentru păcat, şi se va ruga preotul pentru toată obştea fiilor lui Israel şi li se va ierta, căci aceasta a fost greşeală şi ei au adus darul lor Domnului şi jertfă pentru păcatul lor înaintea Domnului, pentru greşeala lor. Atunci se va ierta întregii obşti a fiilor lui Israel şi străinului care trăieşte între ei,*

[132] Id., *Glafire la Numeri*

pentru că tot poporul a făcut aceasta din neştiinţă. Dacă vreun suflet a greşit din neştiinţă, să aducă o capră de un an jertfă pentru păcat, şi se va ruga preotul pentru sufletul care a făcut păcat din neştiinţă înaintea Domnului şi va afla milă şi i se va ierta. Şi pentru băştinaşul din Israel şi pentru străinul care trăieşte între voi, o singură lege să fie când cineva va păcătui din neştiinţă."

Sunt hotărâte jertfele pentru păcatele fără de voie, individuale sau colective; e clar afirmat rolul de mijlocitor al preotului.

30-31: *„Iar dacă cineva dintre băştinaşi sau dintre străini va face ceva din îndrăzneală, acela huleşte pe Domnul şi sufletul lui se va stârpi din poporul său, căci a disprețuit cuvântul Domnului şi a călcat poruncile Lui; să se stârpească sufletul acela şi păcatul lui va fi asupra lui."*

E vorba despre păcatele săvârşite cu voia, izvorâte din mândrie. Anania traduce: *cel ce va păcătui din trufie*, „textual: *cu mână trufaşă*; ebraică: *cu mână înaltă*. A păcătui cu braţul ridicat însemna o înfruntare conştientă a lui Dumnezeu"[133]. „Mândria este un viciu al sufletului; şi Dumnezeu ne porunceşte să ne pocăim atât de acest păcat, cât şi de celelalte păcate; ne porunceşte să facem armonie în viaţa noastră lipsită de armonie, spre a ne schimba în mai bine prin aceste trei mădulare: prin gură, inimă şi mâini. Să fie simboluri mădularele acestea: mâinile simbol al faptei, inima simbol al voinţei, iar gura simbol al cuvântului."[134]

32-36: *„Când se aflau fiii lui Israel în pustiu, au găsit un om adunând lemne în ziua odihnei; şi cei ce l-au găsit adunând lemne în ziua odihnei l-au adus la Moise şi Aaron şi la toată obştea fiilor lui Israel; şi l-au pus sub pază, pentru că nu era încă hotărât ce să facă cu el. Atunci a zis Domnul către Moise: Omul acesta să moară; să fie ucis cu pietre de către toată obştea fiilor lui Israel, afară din tabără! L-au scos deci toată obştea fiilor lui Israel afară din tabără şi l-au ucis cu pietre toată obştea, afară din tabără, cum poruncise Domnul lui Moise."*

„În cazul lapidării, condamnatul la acest mod de pedeapsă cu moartea era dus în afara cetăţii (...). Primii care aruncau cu pietre asupra celui vinovat erau martorii, apoi poporul continua până ce condamnatul era îngropat complet într-o movilă de pietre. Astfel se exprima, până la capăt, caracterul colectiv al dreptăţii imanente."[135] „Un om din mulţimea israelită, fiindcă adunase lemne în ziua sabatului, a fost ucis, şi aceasta din porunca şi judecata lui Dumnezeu, Cel mai blând şi mai milos Judecător, Care ar fi dorit, fără îndoială, mai degrabă să-l cruţe decât să-l ucidă, dacă judecata milei n-ar fi fost biruită de judecata asprimii. Căci a pierit un singur nebăgător de seamă, ca să nu piară mulţi după aceea din cauza nebăgării de seamă."[136] „Deşi fapta lui părea în sine nevinovată, totuşi devenea criminală din cauza zilei în care era săvârşită."[137] Mântuitorul, însă, a zis: *Sâmbăta a fost făcută pentru om, iar nu omul pentru sâmbătă* (Marcu 2,27). „Dar atunci pentru ce a fost pedepsit cel ce a adunat lemne sâmbăta? Pentru că dacă ar fi fost disprețuite legile chiar de la început, cu greu ar mai fi fost păzite mai târziu. Că multe şi mari foloase a adus sâmbăta la început; de pildă, i-a făcut pe iudei să fie blânzi şi iubitori de oameni faţă de cei ai lor; i-a învăţat că Dumnezeu este Creatorul şi purtătorul de grijă (...); i-a învăţat să se depărteze încetul cu încetul de păcat şi i-a făcut să fie cu luare aminte la cele duhovniceşti."[138] „Numărul şapte este în cinste la Iudei, deoarece Dumnezeu a poruncit să nu fie cinstit la întâmplare, ci cu pedepse foarte grele, în caz de călcare a poruncii. Dumnezeu

[133] PENT, p. 271
[134] Clement Alexandrinul, *Stromate*, II, 97,3 – 98,1

[135] AB, p. 181
[136] Salvianus, *op. cit.*, VI,10
[137] *Ibid.*, I,11
[138] Sf. Ioan Gură de Aur, *op. cit.*, XXXIX,3

n-a poruncit aceasta fără motiv, ci pentru anumite motive mistice, pe care le înțeleg bine bărbații duhovnicești și cei înzestrați cu harul profeției."[139] „Sâmbăta (Sabatul) este oprirea deplină a lucrării patimilor și încetarea totală a mișcării minții spre cele create, precum și desăvârșita trecere la Dumnezeu. Cel ajuns apoi la Dumnezeu, atât cât e cu putință omului, prin virtute și cunoștință, nu trebuie să mai cugete, ca la niscai lemne, la vreo materie oarecare ce aprinde patimile, nici să mai adune rațiunile firii, ca să nu dogmatizăm ca Elinii un Dumnezeu ce se îndulcește cu patimile sau se măsoară cu hotarele (definițiile) firii. Căci atunci pe Dumnezeu nu-L strigă decât tăcerea desăvârșită și nu-L reprezintă decât neștiința totală prin depășire."[140]

31-41: *„Și a grăit Domnul cu Moise și a zis: Vorbește fiilor lui Israel și le spune să-și facă ciucuri la poalele hainelor lor, din neam în neam, și pe deasupra ciucurilor de la poalele hainelor lor să pună un șiret de mătase violetă. Ciucurii aceștia să fie ca, uitându-vă la ei, să vă aduceți aminte de toate poruncile Domnului și să le împliniți și să nu umblați după inima voastră și după ochii voștri care vă îndeamnă la desfrânare; ca să vă aduceți aminte și să pliniți toate poruncile Mele și să fiți sfinți înaintea Dumnezeului vostru. Eu sunt Domnul Dumnezeul vostru, Care v-am scos din pământul Egiptului, ca să fiu Dumnezeul vostru. Eu sunt Domnul Dumnezeul vostru."*

„Ca să le aducă aminte de poruncile Lui, Dumnezeu a făcut cu ei ceea ce fac adeseori mulți oameni care își leagă degetul cu un petic sau cu un fir de lână ca să nu uite ceva. Tot așa și Dumnezeu a poruncit iudeilor, ca unor copii, să-și coasă de haine, la marginea de la picioare, o fâșie de pânză de culoare violetă, pentru ca uitându-se la ea să-și aducă aminte de poruncile Lui."[141] „Prin legarea unor panglici vinete de ciucuri și de mână se arată, ca printr-o ghicitură, că trebuie să cugetăm și să împlinim cele din cer și să ne aducem aminte de legile dumnezeiești. Căci prin piatra vânătă de India, sau de hiacint, se închipuie corpul eteric, care e un amestec de lumină și de întuneric și are în adâncul său o umezeală, ce-i dă o înfățișare tremurătoare și fluidă. Deci legea a poruncit cu bun rost să se atârne de veșminte și de mână o panglică vânătă de hiacint, arătând prin aceasta că cuvântul din cer este un veșmânt al minții și o îmbrăcăminte a cugetării, iar legea un sfătuitor spre faptele drepte. Pentru că mâna e simbolul faptei, iar cele împlinite de noi după lege sunt fără prihană și nu au în ele stângăcia răutății."[142] Franjurii sau ciucurii erau prinși de veșminte, nu de mână; oricum, înțelesul lor rămâne același.

[139] Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*, IV,23
[140] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Talasie*, 65
[141] Sf. Ioan Gură de Aur, *op. cit.*, LXXII,2

Cap. 16 – Răzvrătirea lui Core, Datan și Abiron

1: *„Atunci Core, fiul lui Ițhar, fiul lui Cahat, fiul lui Levi, cu Datan și cu Abiron, fiii lui Eliab, cu On, fiul lui Felet, din seminția lui Ruben, s-au sculat împotriva lui Moise."*

Capii răzvrătirii au fost *Core* (= pleșuv), fiul lui *Ițhar* (= strălucire), *Datan* (= puternic) și *Abiron* (= tatăl măreției), fiii lui *Eliab* (= Dumnezeu este Tată) și *On* (= forță), fiul lui *Felet* (= grabă). Core era levit din familia cahatiților, iar ceilalți erau rubeniți.

2-3: *„Împreună cu două sute cincizeci de bărbați, căpetenii ale obștii fiilor lui Israel, oameni însemnați, care erau chemați la adunare. Adunându-se aceștia împotriva lui Moise și Aaron, le-au zis: Destul! Toată obștea și toți cei ce o alcătuiesc sunt sfinți și Domnul este între ei. Pentru ce vă socotiți voi mai presus de adunarea Domnului?"*

„Motivația religioasă a acestei răzvrătiri este o proastă înțelegere asupra preoției universale, ca reprezentând prin

[142] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, VII

sine calitatea de preot a fiecărui om (...). Episodul ne permite să percepem şi o răscoală (politică) împotriva lui Moise, dar ea e în principal îndreptată împotriva lui Aaron, cel ce deţinea calitatea de mare preot, în timp ce leviţii erau doar slujitori de rând."[143] Însă între răzvrătiţi nu erau doar leviţi. În cuvintele lor recunoaştem teza referitoare la preoţie susţinută azi de grupările desprinse din Protestantism. „Auzi cum dispreţuiesc măsura pusă lor şi spun că cinstea arhiereului e comună nu numai unui neam (leviţilor), ci şi tuturor celorlalţi şi că nimic nu e mai mult în ei, sau mai de cinste, chiar dacă li s-a spus că aceia sunt superiori, ca unii ce au luat această treaptă prin hotărârea lui Dumnezeu. Iar aceasta înseamnă în chip vădit a blama hotărârea de sus şi a nu pune nici un preţ pe ceea ce vrea legiuitorul."[144]

4-11: *„Auzind acestea, Moise a căzut cu faţa la pământ şi a grăit lui Core şi tuturor părtaşilor lui şi le-a zis: Mâine va arăta Domnul cine este al Lui şi cine este sfânt, ca să şi-L apropie; şi pe cine va alege El, pe acela îl va şi apropia la Sine. Iată ce să faceţi: Core şi toţi părtaşii tăi să vă luaţi cădelniţe şi mâine să puneţi în acestea foc şi să turnaţi în ele tămâie înaintea Domnului, şi pe cine va alege Domnul, acela va fi sfânt. Destul, fiii lui Levi! Apoi a zis iarăşi Moise către Core: Ascultaţi, fii ai lui Levi: Oare e puţin lucru pentru voi că Dumnezeul lui Israel v-a osebit de obştea lui Israel şi v-a apropiat la Sine ca să faceţi slujbe la cortul Domnului şi să staţi înaintea obştii Domnului, slujind pentru ea? El te-a apropiat pe tine şi cu tine pe toţi fraţii tăi, fiii lui Levi. Alergaţi acum şi după preoţie? Aşadar tu şi toată obştea ta v-aţi adunat împotriva Domnului. Ce este Aaron, de cârtiţi împotriva lui?"*

Răzvrătirea era împotriva lui Dumnezeu, de vreme ce viza pe cel rânduit în arhierie de Însuşi Dumnezeu.

[143] PENT, p. 272

[144] Sf. Chiril al Alexandriei, *op. cit.*, X

12-15: *„Atunci a trimis Moise să cheme pe Datan şi pe Abiron, fiii lui Eliab. Ei însă au zis: Nu mergem! Oare puţin lucru e că ne-ai scos din ţara unde curge miere şi lapte şi ne-ai adus să ne pierzi în pustie? Vrei să şi domneşti peste noi? Dusu-ne-ai tu oare în ţara unde curge lapte şi miere şi datu-ne-ai tu oare în stăpânire ţarinile şi viile ei? Vrei să scoţi ochii oamenilor acestora? Nu mergem! Şi s-a mâhnit Moise foarte tare şi a zis către Domnul: Să nu-Ţi întorci ochii Tăi la prinosul lor! Eu nici unuia dintre ei nu l-am luat asinul şi rău n-am făcut nici unuia dintre ei."*

De aici se pare că revoltei împotriva lui Aaron din partea unor leviţi i s-a adăugat şi o revoltă politică împotriva lui Moise, din partea unor rubeniţi, cele două mişcări făcând front comun. Ambele mişcări aduc atingere autorităţii divine. Moise e acuzat că nu a dus poporul în Canaan, iar Egiptul robiei e prezentat ca vrednic de dorit. Văzând răutatea ajunsă la maxim, Moise, cu toată blândeţea sa, Îi cere lui Dumnezeu pedepsirea vinovaţilor.

16-19: *„Apoi a zis Moise către Core: Sfinţeşte-ţi ceata ta şi mâine să fiţi gata înaintea Domnului: tu, ei şi Aaron. Luaţi-vă fiecare cădelniţe, puneţi în ele tămâie şi vă apropiaţi fiecare cu cădelniţa înaintea Domnului, cu două sute cincizeci de cădelniţe: şi tu şi Aaron să aduceţi fiecare cădelniţa voastră. Şi şi-a luat fiecare cădelniţa sa, au pus în ele foc, au turnat tămâie în ele; şi au stat înaintea intrării cortului adunării Moise şi Aaron. Core însă a adunat împotriva lor toată obştea înaintea uşii cortului adunării. Şi s-a arătat slava Domnului la toată obştea."*

„Versiunea masoretică sugerează că răzvrătitul Core ar fi mobilizat întreaga adunare a lui Israel împotriva celor doi, ceea ce e puţin probabil. În cel mai bun caz, Core şi-a mai adăugat o seamă de partizani, pe lângă cei două sute cincizeci."[145]

[145] PENT, p. 273

20-22: *„Şi a grăit Domnul cu Moise şi Aaron şi a zis: Osebiţi-vă de obştea aceasta şi-i voi pierde într-o clipă. Iar ei au căzut cu feţele la pământ şi au zis: Doamne, Dumnezeul duhurilor şi a tot trupul, un om a greşit şi Tu Te mânii pe toată obştea?"*

„Când unii lipsiţi de ruşine se luptau împotriva lui (Moise) şi a lui Aaron pentru preoţie şi pentru posturi în conducerea poporului, (Moise) se ridica deasupra a toată iubirea de slavă şi de stăpânire şi preda ocrotirea poporului celui ales de Dumnezeu. Iar când s-au conjurat împotriva lui şi, osândindu-l pentru hotărârile dinainte, îl ameninţau şi aproape se revoltau, blândul Moise striga pe Cel Bun spre mântuire şi îşi manifesta îndrăzneala, dar cu multă blândeţe, ca să nu fie cauzatorul nici unor rele celor conduşi. Căci ştia că cel ce vorbeşte cu Dumnezeu cel Bun trebuie să se întipărească de o cât mai mare asemănare cu El, pe cât e cu putinţă, şi să devină conştient de lucrările lui binefăcătoare."[146]

23-34: *„Domnul însă i-a zis lui Moise: Spune obştii: Feriţi-vă în toate părţile de locuinţa lui Core, a lui Datan şi a lui Abiron! Atunci, sculându-se, Moise s-a dus la Datan şi Abiron şi s-au dus după el şi toţi bătrânii lui Israel. Şi a zis obştii: Feriţi-vă de corturile acestor oameni netrebnici şi să nu vă atingeţi de tot ce e al lor, ca să nu pieriţi cu toate păcatele lor! Şi ei au ocolit sălaşurile lui Core, Datan şi Abiron; iar Datan şi Abiron ieşiseră şi stăteau la uşile corturilor lor, cu femeile lor şi cu fiii lor şi cu pruncii lor. Zis-a Moise: Că Domnul m-a trimis să fac toate lucrurile acestea şi că nu le fac eu de la mine, veţi cunoaşte din aceea: De vor muri aceştia, cum mor toţi oamenii, şi de-i va ajunge aceeaşi pedeapsă, care ajunge pe toţi oamenii, atunci nu m-a trimis Domnul. Iar dacă Domnul va face lucru neobişnuit, de-şi va deschide pământul gura sa şi-i va înghiţi pe ei şi casele lor şi corturile lor şi tot ce au ei, şi dacă ei vor fi duşi de vii în locuinţa morţilor, atunci să ştiţi că oamenii aceştia au disprețuit pe Domnul. Cum a încetat el să spună toate cuvintele acestea, s-a desfăcut pământul sub aceia şi şi-a deschis pământul gura sa şi i-a înghiţit pe ei şi casele lor, pe toţi oamenii lui Core şi toată averea; şi s-au pogorât ei cu toate câte aveau de vii în locuinţa morţilor, i-a acoperit pământul şi au pierit din mijlocul obştii. Şi tot Israelul, care era împrejurul lor, a fugit la strigătele lor, că ziceau: Să nu ne înghită şi pe noi pământul!"*

„Pământul mugind se despică în mijlocul mulţimii, se deschide o prăpastie în adânc, cei vinovaţi sunt înghiţiţi şi astfel sunt dezlegaţi de toate stihiile acestei lumi, pentru ca să nu se atingă nici de aer prin respiraţie, nici de cer prin văz, nici de mare prin pipăit, nici de pământ prin mormânt."[147] „Prin acest fel de pedeapsă ei n-au devenit mai buni – cum ar fi cu putinţă pentru cei coborâţi în iad? – ci prin pilda lor au înţelepţit pe cei rămaşi în viaţă."[148] „Invidia a coborât în iad de vii pe Datan şi Aviron, pentru că se răsculaseră împotriva robului lui Dumnezeu Moisi."[149] „Prin această istorie socotesc că Scriptura ne învaţă că pogorârea sub pământ este sfârşitul înălţării prin mândrie. Şi poate că pornind cineva de la acestea nu a greşit arătând fiinţa mândriei ca un urcuş în jos. Iar dacă cugetarea aceasta este potrivnică părerii celor mulţi, să nu te miri. Căci multora li se pare că numele de mândrie arată pe cel ce se află deasupra celorlalţi. Dar adevărul celor istorisite întăreşte cugetarea noastră despre mândrie. Căci dacă cei ce s-au ridicat pe ei înşişi peste ceilalţi s-au scufundat undeva jos, pământul crăpându-se într-o clipă, nu vei disprețui spusa care înfăţişează mândria ca prăbuşirea cea mai adâncă. Pe cei ce privesc la acestea Moise îi învaţă să fie smeriţi şi să nu se mândrească cu izbânzile lor, ci totdeauna să judece cum se cuvi-

[146] Sf. Dionisie Areopagitul, *Epistole*, VIII, 1

[147] Sf. Ambrozie, *Scrisori*, LXIII,55
[148] Sf. Vasile cel Mare, *op. cit.*, IX,5
[149] Sf. Clement Romanul, *Epistola către Corinteni*, IV,12

ne cele de față. Căci dacă ai biruit plăcerile, nu înseamnă că nu ești chinuit de alt chip al patimii. Fiindcă orice patimă, cât este patimă, este cădere. Iar schimbarea patimii nu aduce nici o deosebire în căderi. Cel ce a alunecat pe lunecușul plăcerii a căzut, și cel ce a călcat strâmb din mândrie s-a răsturnat. Și nici un fel de cădere nu este de dorit celui ce are minte. Și trebuie să fugim de orice cădere, cât este cădere."[150] „Prin (acestea) s-a închipuit nebunia viitoare a Iudeilor împotriva lui Hristos. Căci El este Arhiereul nostru, rânduit (în) această slujbă de hotărârea Tatălui. Și precum aceia au suferit pedeapsa îndrăznelii lor prea urâte, așa vor suferi și Iudeii de după aceia, făcându-se vinovați de aceleași crime."[151] Totuși, răzvrătirea a fost împotriva a doi oameni aleși, și doar indirect împotriva lui Dumnezeu; pedeapsa însă e mai aspră decât atunci când Iudeii s-au îndreptat împotriva lui Hristos Dumnezeu. „Nu te minuna de ce-ți voi spune. Căci îl am pe Moise ca martor. E mai puțin vătămător să păcătuim lui Dumnezeu, decât părintelui nostru. Căci când Dumnezeu se mânie, povățuitorul nostru poate să-L împace pe El cu noi. Dar turburându-se acesta, nu vom mai avea pe cineva să ne facă pe Dumnezeu milostiv. Dar eu socotesc că amândouă se întâlnesc."[152] Păcătuind împotriva semenilor putem primejdui chiar mântuirea lor, pe când Dumnezeu nu are de suferit de pe urma păcatelor noastre. De aceea ni se cere atenție mai cu seamă față de semeni, slăvind astfel și pe Dumnezeu.

35: *„A ieșit apoi foc de la Domnul și a mistuit pe cei două sute cincizeci de bărbați care au adus tămâie."*

„Astfel, Core, Datan și Abiron, care au încercat să răpească lui Moise și preotului Aaron dreptul de a sacrifica, îndată au fost pedepsiți pentru încercările lor: legăturile pământului s-au rupt, o adâncă prăpastie s-a deschis sub picioarele lor și i-a înghițit de vii. Dar nu numai pe ei, care fu-

[150] Sf. Grigorie de Nyssa, *op. cit.*
[151] Sf. Chiril al Alexandriei, *op. cit.*, IX
[152] Sf. Ioan Scărarul, *Scara*, IV,126

seră făptașii nedreptății, i-a lovit mânia lui Dumnezeu, ci și pe ceilalți 250 de complici și participanți la aceeași nebunie, uniți cu aceeași îndrăzneală, un foc trimis de Domnul ca grabnică pedeapsă i-a mistuit, arătând și învățând că toți cei ce s-au împotrivit lui Dumnezeu au fost niște nemernici, care au încercat cu voință omenească să dărâme rânduirea lui Dumnezeu."[153] Ne amintim că răzvrătiții invocau preoția generală în favoarea lor, în genul ereticilor actuali. Dar ei n-au tras ultimele consecințe din teoria lor, nedorind să desființeze preoția sacramentală, ci doar să uzurpe poziția celor chemați la slujire. Astfel că ereticii de azi săvârșesc un păcat mai grav decât al acelora. „Era voia lui Dumnezeu și era lucru bun să se aducă laudă lui Dumnezeu, dar nu era plăcut lui Dumnezeu să facă aceasta urmașii lui Datan și Aviron."[154] Iar „cei care disprețuiesc pe preoți sunt cu mult mai nelegiuiți decât Datan și cei dimpreună cu el și vrednici de mai mare pedeapsă. Aceia, deși pretindeau o slujbă ce nu li se cuvenea, totuși aveau o părere foarte bună despre preoție și au arătat asta prin râvna ce-o aveau ca să ajungă preoți. Aceștia, însă, care privesc cu dispreț preoția, acum când a fost cu mult mai împodobită, când a fost ridicată la o atât de mare înălțime, săvârșesc un păcat cu mult mai mare decât aceia, pentru că pornesc de la un gând cu totul contrar gândului ce însuflețea atunci pe Datan și pe cei împreună cu el. Că nici nu este egal disprețul de a dori o slujbă care nu ți se cuvine, cu disprețul de a nesocoti o slujbă cu atât de mari bunătăți; deosebirea dintre un dispreț și altul este tot atât de mare pe cât de mare este și deosebirea între admirație și dispreț"[155].

36-40: *„După aceea a grăit Domnul cu Moise și a zis: Spune lui Eleazar, fiul preotului Aaron, să adune cădelnițele cele de aramă ale celor arși și focul străin să-l arunce*

[153] Sf. Ciprian al Cartaginei, *Despre unitatea Bisericii ecumenice*, XVIII
[154] Sf. Vasile cel Mare, *Regulile mici*, 276
[155] Sf. Ioan Gură de Aur, *Tratatul despre preoție*, III,6

afară, căci s-au sfințit cădelnițele acestora prin moartea lor. Să le sfărâme deci și să le facă foi pentru acoperit jertfelnicul. Pentru că le-au adus aceia înaintea Domnului, s-au sfințit și vor fi semn pentru fiii lui Israel. A luat deci Eleazar, fiul preotului Aaron, cădelnițele cele de aramă, pe care le aduseseră cei arși, și le-a prefăcut în foi pentru acoperit jertfelnicul, ca să-și aducă aminte fiii lui Israel că nimeni din alt neam, care nu e din semința lui Aaron, să nu se apropie să aducă tămâiere înaintea Domnului, și să nu fie ca și Core și părtașii lui – precum îi grăise Domnul prin Moise."

Despre acest amănunt nu se mai face referire nicăieri în Scriptură.

41-48: *„A doua zi însă toată obștea fiilor lui Israel a cârtit împotriva lui Moise și a lui Aaron și a zis: Voi ați omorât poporul Domnului! Și când s-a adunat obștea împotriva lui Moise și Aaron, aceștia s-au întors către cortul adunării, și iată norul l-a acoperit și s-a arătat slava Domnului. Și a venit Moise și Aaron la cortul adunării. Atunci a grăit Domnul cu Moise și Aaron și a zis: Depărtați-vă de obștea aceasta, că într-o clipă o voi pierde! Iar ei au căzut cu fața la pământ. Și a zis Moise către Aaron: Ia-ți cădelnița, pune în ea foc pe jertfelnic, aruncă în ea tămâie și du-o repede în tabără și te roagă pentru ei, că a ieșit mânie de la fața Domnului și a început pedepsirea poporului! Atunci Aaron a luat, cum îi zisese Moise, a alergat în mijlocul obștii și iată că începuse moartea în popor; și a pus tămâia și s-a rugat pentru popor; și stând el între morți și vii, a încetat bătaia."*

„Oare îți mai este neclară mijlocirea Fiului și după aceasta? (...) Nu socotești că Aaron a fost rânduit de la început ca un chip și ca o figură a preoției Mântuitorului nostru? (...) Deci după ce am primit ca Arhiereu și Apostol al mărturiei noastre pe Iisus Hristos, să răspândim peste umbrele lipsite încă de frumusețe multele culori ale adevărului. Să spunem, deci, că opunând în mod hotărât voia noastră dogmelor dumnezeiești și rânduielilor stăpânului, toți câți locuim

pe acest pământ larg și nemăsurat am jignit fără măsură pe Creator, deși dorea să ne bucurăm de cinstea și slava care era potrivit să le aibă oamenii. De aici ne-a venit stricăciunea care ne consumă și ne distruge prin moarte. (...) Și ar fi nimicit pământul, desfășurându-și lărgimea cu neputință de străbătut, dacă, prin bunăvoința lui Dumnezeu și Tatăl, n-ar fi pogorât și venit la noi, ca dintr-un cort de sus și din ceruri, Cuvântul Unul Născut al lui Dumnezeu (...) ca să Se facă Arhiereu și asemenea unei tămâi să Se ofere lui Dumnezeu pentru noi și să oprească pieirea. (...) Deci oare nu și prin aceasta se vede că S-a făcut Iisus Mijlocitor între Dumnezeu și oameni? Căci începând lupta și surpându-se vechiul perete despărțitor, s-au apropiat întreolaltă cele odinioară despărțite, adică Dumnezeu și omenirea, slujind ca Mijlocitor Hristos și legând prin Sine pe cele de jos cu cele de sus."[156]

49-50: *„Au murit atunci din pedepsirea aceea paisprezece mii șapte sute de oameni, afară de cei ce muriseră pentru răzvrătirea lui Core. Iar după ce a încetat pedepsirea, s-a întors Aaron la Moise, la ușa cortului adunării."*

„Dar dacă atunci toată mulțimea poporului a păcătuit, de ce n-au fost toți pedepsiți? Mai ales că din acea răscoală a lui Core (...) nici unul n-a scăpat. De ce acolo Dumnezeu a voit să ucidă toată mulțimea de păcătoși, iar dincoace numai o parte? Desigur, fiindcă Domnul este plin de dreptate și de milosârdie și-și arată dragostea Sa prin îngăduință, iar severitatea prin învățătură. De aceea a aplicat acolo învățătura, pentru ca pedeapsa tuturor celor vinovați să fie spre îndreptare tuturor. Aici însă a întrebuințat milosârdia, ca să nu piară tot poporul."[157] În plus, pentru popor au mijlocit Moise și Aaron, în vreme ce pentru Core, Datan și Abiron împreună cu ai lor au cerut pedepsirea.

---

[156] Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre Sfânta Treime*, I

[157] Salvianus, *op. cit.*, I,12

Cap. 17 – Adeverirea preoției lui Aaron

1-11: *„După aceea a grăit Domnul lui Moise și a zis: Spune fiilor lui Israel și ia de la ei, de la toate căpeteniile lor, după seminții, douăsprezece toiege, câte un toiag de fiecare semințe, și numele fiecărei căpetenii scrie-l pe toiagul său; iar numele lui Aaron să-l scrii pe toiagul lui Levi, căci un toiag vor da de fiecare căpetenie de semințe. Toiegele acelea să le pui în cortul adunării înaintea chivotului legii, unde Mă arăt ție. Și va fi că toiagul omului pe care-l voi alege va odrăsli; și așa voi potoli cârtirea fiilor lui Israel, cu care cârtesc ei împotriva voastră! Și Moise a spus acestea fiilor lui Israel și toate căpeteniile lor i-au dat toiegele, câte un toiag de fiecare căpetenie, adică douăsprezece toiege, după cele douăsprezece seminții ale lor; și toiagul lui Aaron era între toiegele lor. Apoi Moise a pus toiegele înaintea Domnului, în cortul adunării. Iar a doua zi a intrat Moise și Aaron în cortul adunării și iată toiagul lui Aaron, din casa lui Levi, odrăslise, înmugurise, înflorise și făcuse migdale. Și atunci a scos Moise toate toiegele de la fața Domnului la toți fiii lui Israel; și au văzut și și-au luat fiecare toiagul său. Apoi a zis Domnul către Moise: Pune iar toiagul lui Aaron înaintea chivotului legii spre păstrare, ca semn pentru fiii neascultători, ca să înceteze de a mai cârti împotriva Mea, ca să nu moară!"*

Dumnezeu poartă de grijă acelora din care avea să Se nască Hristos; deși El S-a născut din tribul Iuda, în genealogia Sa intră și unii leviți (ca Aminadab și Naason). „Fiindcă oricât de mari și de mulți au fost (oamenii virtuoși din vechime), nici unul n-a viețuit cu desăvârșire fără de păcat, ca să poată birui înfrângerea aceea a protopărinților și să vindece rana rădăcinii neamului și să fie tuturor celor de după aceia spre sfințenie, spre binecuvântare și spre redobândirea vieții, lucru pe care l-a văzut El de mai înainte, a ales în cursul timpului neamurile și semințiile din care să se ridice tulpina prealăudată, din care să răsară floarea prin care avea să se

împlinească iconomia mântuitoare a întregului neam omenesc."[158] Dumnezeu „l-a ales pe Aaron preot pentru ca în alegerea de preot să nu precumpănească lăcomia omenească, ci harul lui Dumnezeu, nu dăruirea de bunăvoie, nici propria alegere, ci chemarea cerească"[159]. Semnul „este fără ocoliș, că toiagul este autoritatea preoțească ale cărei porunci nu sunt întotdeauna plăcute, dar sunt folositoare. De aceea i se poruncește profetului să ia toiagul de nuc (sau migdal – *n. n.*), fiindcă fructul pomului amintit are scoarța amară, coaja tare, dar sâmburele gustos, pentru ca, prin asemănare, profetul să ceară cele amare, dar curate, să nu se teamă a da pe față cele rele. La fel este și preotul, fiindcă învățătura lui, deși unora li se pare vremelnic amară și rămâne mult timp în urechile celor prefăcuți, totuși, ca și toiagul lui Aaron, tocmai când se socotește că s-a uscat, tocmai atunci înflorește"[160]. „Pentru a se încredința oamenii și mai mult că harul preoției vine de sus celor învredniciți, s-a adus câte un toiag de la căpetenia fiecărei seminții, fiecare fiind însemnat cu numele celui ce l-a dat. Între ele era și cel al arhiereului Aaron. Și fiind așezate acestea în fața altarului, prin ele se arată poporului hotărârea lui Dumnezeu cu privire la preoție. Căci din toate, numai toiagul lui Aaron a înflorit și numai din acest toiag a odrăslit și s-a copt un fruct. (...) Prin cele întâmplate, toți au fost învățați să păzească buna rânduială. Iar prin rodul pe care l-a dat toiagul preotului, (o nucă), se cuvine să înțelegem cum trebuie să fie viața preotului: o viață înfrânată, aspră și vârtoasă în purtarea ei văzută, dar înăuntru, în ascuns, având miezul bun de mâncare, nearătat și acoperit, care va fi descoperit atunci când se va coace cu vremea și când coaja ce-l înconjoară va fi înlăturată, iar învelișul lemnos se va sparge."[161] Aceasta va fi în viața viitoare, când vom îmbrăca trupul cel de slavă, iar miezul cel bun se va

---

158 Sf. Grigorie Palama, *150 de capete despre cunoștința naturală*, 53.
159 Sf. Ambrozie, *Scrisori*, LXIII, 48
160 *Ibid.*, XLI, 2-3
161 Sf. Grigorie de Nyssa, *op. cit.*

descoperi în plină lumină. „Nu ştia oare mai dinainte Moisi că are să se întâmple aceasta? Negreşit, ştia! Dar, ca să nu se facă tulburare în poporul lui Israil, a făcut aşa, spre a fi slăvit numele adevăratului şi singurului Dumnezeu."[162] Prin odrăslirea toiagului sunt vestite şi alte taine. „Cine nu ştie că un toiag, căruia i s-a luat coaja, nu va mai odrăsli niciodată, chiar dacă s-ar înfige în mijlocul râurilor? Dar pentru că Dumnezeu nu urmează naturii arborilor, ci este făcătorul naturii lor, pentru aceea a făcut să înflorească, să lăstărească şi să rodească nuci toiagul neroditor, uscat şi lipsit de coajă. Aşadar, Cel care, mai presus de fire, a dăruit rod toiagului din pricina aceluia care preînchipuia pe adevăratul Arhiereu, n-a dăruit oare Fecioarei puterea de a naşte din pricina adevăratului Arhiereu?"[163] „Toiagul lui Aaron, care era tăiat şi uscat, a odrăslit fără să aibă reveneala apelor; deşi era sub acoperiş, totuşi a odrăslit ca plantele care cresc pe câmpii; deşi era aşezat în loc uscat, totuşi într-o singură noapte a făcut roade ca şi pomii udaţi timp de mulţi ani. Dacă toiagul lui Aaron a înviat ca din morţi, oare Aaron nu înviază? Dumnezeu, ca să păstreze pentru Aaron arhieria, a făcut minuni printr-un lemn; oare nu va dărui acestui Aaron învierea?"[164] „Precum înmugurirea toiagului şi odrăslirea neaşteptată a lemnului uscat a fost celor vechi un semn îndestulător că Aaron a fost hirotonit arhiereu prin hirotonie de sus, aşa călcarea morţii şi învierea vrednică de Dumnezeu a lui Emanuil e o dovadă strălucită şi vădită şi prea îndestulătoare că El este Dumnezeu după fire. (...) Nu e greşit a socoti că toiagul a fost luat dintr-un migdal. Era în obiceiul celor vechi să folosească acest fel de toiege. (...) Se vorbeşte (...) că toiagul de migdal e în stare să alunge somnul, dacă se pune la capul unora, înfăptuind lucrul acesta prin puterile naturale, dar potrivit voii lui Dumnezeu. (...) Deci toiagul de migdal se poate înţelege, pe

[162] Sf. Clement Romanul, *op. cit.*, XLIII,6
[163] Sf. Chiril al Ierusalimului, *Catehezele*, XII,28
[164] *Ibid.*, XVIII,12

drept cuvânt, ca simbol al trezviei. Dar învierea din morţi a lui Hristos a fost ca o trezire din somn."[165]

12-13: *„Şi au zis fiii lui Israel către Moise: Iată murim, pierim, pierim cu toţii! Tot cel ce se apropie de cortul Domnului moare; nu cumva o să murim cu toţii?"*

Convins de alegerea lui Aaron, poporul se teme că va pieri asemenea lui Core şi acoliţilor săi, căci râvniseră toţi la preoţie, împotriva hotărârii dumnezeieşti.

Cap. 18 – Slujba şi veniturile preoţilor şi leviţilor

1: *„Zis-a Domnul către Aaron: Tu, fiii tăi şi casa tatălui tău cu tine veţi purta păcatul pentru nepăsarea de locaşul sfânt; tu şi fiii tăi împreună cu tine veţi purta păcatul pentru nepăsarea de preoţia voastră."*

„Literal: *păcatele sfântului locaş* şi *păcatele preoţiei voastre*. Textul se referă la răspunderea fiecăruia pentru orice păcat săvârşit împotriva sfântului locaş (care fusese dat în grija leviţilor) sau împotriva preoţiei (cu care fuseseră învestiţi Aaron şi fiii săi)."[166]

2-5: *„Apropie-ţi pe fraţii tăi, seminţia lui Levi, neamul tatălui tău, ca să fie pe lângă tine şi să-ţi slujească; iar tu şi fiii tăi împreună cu tine veţi fi la cortul adunării. Leviţii să păzească cele rânduite de tine şi să facă slujbă la cort, dar să nu se apropie de lucrurile locaşului sfânt şi de jertfelnic, ca să nu moară şi ei şi voi. Să fie deci pe lângă tine şi să facă slujbă la cortul adunării şi toate lucrările la cort; iar altul să nu se apropie de tine. Aşa să faceţi slujba în locaşul sfânt şi la jertfelnic, şi nu va mai veni mânia asupra fiilor lui Israel."*

„A îndeplini cu grijă cele rânduite este o datorie a acelora care au cinstea de a aparţine cinului preoţesc. Aceştia trebuie să ştie care sunt indicaţiile date de Lege pentru a

[165] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, X
[166] PENT, p.275

le împlini. (...) Acestea sunt porunci sigure şi clare: (Preoţii au) datoria de a păzi rânduiala Cortului, a altarului şi a preoţiei. Dar cine este acela care constată şi îndeplineşte îndatoririle preoţeşti? Şi cine este, dimpotrivă, acela care deţine demnitatea şi onoarea preoţiei fără a îndeplini slujirile şi chemarea preoţească? Aceasta poate s-o ştie Cel care *cearcă inima şi rărunchii* (*Psalm* 7,9)."[167]

6-7: *„Că am ales din fiii lui Israel pe fraţii voştri, pe leviţi, şi vi i-am dat ca dar închinat Domnului, să facă slujbă la cortul adunării; iar tu şi fiii tăi să vă îndepliniţi preoţia voastră în toate cele ce ţin de jertfelnic şi ce se află înăuntru după perdea, şi să săvârşiţi slujbele darului vostru preoţesc, iar altul străin, de se va apropia, să fie omorât."*

„Îndatorirea nu constă numai în a observa prevederile exterioare, ci şi în a se îndeletnici şi cu cele ce se află înlăuntru, după perdea, ceea ce însemnează că preoţii nu se îndeletnicesc numai cu îndeplinirea poruncilor Legii sfinte, ci trebuie să cerceteze cu toată grija tainele lor, ascunse sub văl. (...) Dacă referim la om ceea ce se spune despre cort, vom spune că partea acoperită cu văl, unde sunt cuprinse obiectele inaccesibile, este funcţiunea centrală a inimii, care, singură, poate pătrunde tainele adevărului şi poate înţelege cele ascunse ale lui Dumnezeu. (...) Trebuie, deci, ca grija preoţilor şi supravegherea lor să descopere ceea ce este înlăuntru, după catapeteasmă, pentru a nu mai găsi nimic murdar, nimic necurat, adică el trebuie să se ocupe de omul lăuntric şi de părţile ascunse ale inimii, pentru ca ea să rămână fără pată."[168]

8: *„Zis-a Domnul către Aaron: Iată Eu am dat în seama voastră pârga Mea din toate cele închinate Mie de fiii lui Israel: ţie ţi le-am dat acestea şi după tine fiilor tăi, pentru cinul vostru, pentru preoţia voastră, prin lege veşnică."*

[167] Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, X, 3
[168] *Ibid.*

„În privinţa aceasta Domnul a rânduit ca *cei ce propovăduiesc Evanghelia să trăiască din Evanghelie* (I Corinteni 9, 14) şi *cei ce slujesc la altar, de la altar să mănânce* (I Corinteni 9,13). Şi dacă, dimpotrivă, judecăm lucrurile demn şi cuviincios, atunci consider necinstit, nedemn şi necuviincios ca unul care adoră pe Dumnezeu şi este ataşat Bisericii, care ştie că preoţii şi diaconii se ţin de altar şi-şi fac datoria faţă de Cuvântul lui Dumnezeu şi de slujirea Bisericii, să nu aducă preoţilor pârgă din rodul pământului, cu care l-a învrednicit Dumnezeu (...). Mi se pare că unul ca acesta uită de Dumnezeu, nu gândeşte, nu crede că Dumnezeu este Cel care a dat roadele pe care el le-a cules şi care se ascunde ca şi când Dumnezeu ar fi străin de el. Dacă crede că Dumnezeu este Cel care i le-a dat, el ştie să răsplătească pe preoţi şi să cinstească pe Dumnezeu prin darurile sale."[169] „De când este pomenit în istorie, preotul a trăit din ce îi aducea altarul şi, deşi aceste venituri, în decursul timpurilor, au suferit fluctuaţii, ele au fost suficiente pentru a îndestula şi familia sacerdotului. Deseori ele au fost un motiv de invidie sau revoltă a mulţimii ce trebuia să muncească din greu pentru necesităţile domestice. Iahve reaminteşte poporului Său că demnitatea de preot nu este deloc uşoară, că e legată de responsabilităţi solemne şi aceasta îi priveşte şi pe leviţi."[170]

9-19: *„Iată ce este al tău din cele preasfinte, în afară de cele ce se dau focului: orice dar de pâine al lor, orice jertfă pentru păcat a lor şi orice jertfă pentru vină, ce-Mi aduc ei, aceste lucruri preasfinte să fie ale tale şi ale fiilor tăi. Acestea să le mâncaţi în locul cel sfânt. Tu şi fiii tăi, toţi cei de parte bărbătească ai voştri pot să mănânce din ele. Cele sfinte să fie ale tale. Şi iată ce să mai fie al vostru din darurile lor ridicate: toate darurile ridicate ale fiilor lui Israel şi toate darurile lor legănate ţi le-am dat ţie şi fiilor tăi şi fiicelor tale, care sunt cu tine, prin lege veşnică. Tot cel*

[169] *Ibid.*, XI,2
[170] NUM, p. 208

curat din casa ta poate să mănânce din acestea. Toată pârga de untdelemn şi toată pârga de struguri şi pârga grâului lor, toate câte aduc ei Domnului, ţi le-am dat ţie. Cele dintâi roade ale pământului lor, pe care le aduc ei Domnului, să fie ale tale, şi tot cel curat din casa ta poate să mănânce din acestea. Tot ce este afierosit în Israel să fie al tău. Tot ce se naşte întâi din tot trupul, din oameni şi din dobitoace, şi se aduce Domnului, să fie al tău; dar întâiul născut dintre oameni să se răscumpere şi întâiul născut dintre dobitoacele necurate să se răscumpere; iar preţul răscumpărării lui la o lună după naştere, este cinci sicli de argint, după siclul sfânt, care are douăzeci de ghere. Însă întâiul născut al vacilor, întâiul născut al oilor şi întâiul născut al caprelor nu se răscumpără: aceştia sunt sfinţiţi; cu sângele lor să stropeşti jertfelnicul. Grăsimea lor s-o arzi ca jertfă, întru miros de bună mireasmă Domnului; iar carnea lor este a ta şi tot ale tale sunt pieptul înălţat şi şoldul drept. Toate darurile sfinte, înălţate, care se aduc Domnului de fiii lui Israel, ţi le dau ţie, fiilor tăi şi fiicelor tale care sunt cu tine, prin lege veşnică. Acest legământ de necălcat este veşnic înaintea Domnului pentru tine şi pentru urmaşii tăi."

Despre cele ce reveneau preoţilor s-a vorbit la *Levitic.*

20-23: *„Zis-a Domnul către Aaron: În pământul lor nu vei avea nici moştenire, nici parte nu vei avea între ei. Eu sunt partea ta şi moştenirea ta între fiii lui Israel, iar fiilor lui Levi, iată, Eu le-am dat moştenire toată zeciuiala din toate câte are Israel, pentru slujba lor pe care o fac la cortul adunării. De acum fiii lui Israel să nu mai vină la cortul adunării, ca să nu facă păcat aducător de moarte. Ci la cortul adunării să facă slujba leviţii şi să ia asupră-şi păcatul lor. Aceasta este lege veşnică în neamul vostru."*

„Observă deci că neamul sfinţit nu se poate înscrie la un loc cu poporul şi e despărţit de ceilalţi. Şi aceasta nu numai prin lucrările slujbelor, ci şi prin deosebirea nădejdii. (...) Iar păcate numeşte animalele junghiate pentru păcate. Iar acestea sunt şi ele chipuri ale lui Hristos, Care S-a jertfit

pentru noi şi a răbdat junghierea, ca să nimicească păcatul lumii. Şi cele junghiate pentru păcat sunt îngăduite spre mâncare numai slujitorilor celor sfinte. Căci nu se cuvine sufletelor lipsite de sfinţenie să se împărtăşească de trupul sfânt al lui Hristos, ci celor alese şi curate."[171]

24: *„Dar printre fiii lui Israel ei nu vor avea moştenire, căci zeciuiala fiilor lui Israel, pe care aceştia o aduc dar Domnului, am dat-o leviţilor moştenire şi de aceea le-am şi zis Eu că nu vor avea moştenire între fiii lui Israel."*

„Aşadar, desparte zeciuielile cuvenite leviţilor, spre răsplătirea ostenelii slujbei lor. Căci nu rămâne fără plată osteneala sfinţilor, ci deosebit de alese le sunt cinstirile, strălucitoare cununile."[172]

25-32: *„Apoi a grăit Domnul lui Moise şi a zis: Vorbeşte leviţilor şi le zi: Când veţi lua de la fiii lui Israel zeciuiala, pe care v-am dat-o ca moştenire, să înălţaţi din ea Domnului a zecea parte, ca zeciuială, şi vi se va socoti acest dar al vostru ca grâul din arie şi ca mustul de la teasc. Astfel veţi aduce şi voi dar Domnului din toate zeciuielile voastre, câte veţi lua de la fiii lui Israel, şi veţi da din ele, dar Domnului, preotului Aaron. Din toate cele dăruite vouă, cele mai bune din toate cele sfinţite să le aduceţi dar Domnului, şi să le spui: De veţi aduce din acestea partea cea mai bună, se va socoti leviţilor ca cele primite de la arie şi cele primite de la teasc. Aceasta să o mâncaţi oriunde, voi, şi fiii voştri, şi familiile voastre, căci aceasta vă este plata pentru munca voastră la cortul adunării. Pentru aceasta nu veţi avea păcat, de veţi aduce cele mai bune din toate; şi sfintele prinoase ale fiilor lui Israel nu le veţi întina şi nu veţi muri."*

Israeliţii dădeau zeciuială leviţilor, iar aceştia dădeau preoţilor zeciuială din zeciuială.

---

[171] Sf. Chiril al Alexandriei, *op. cit.*, XIII
[172] *Ibid.*

Cap. 19 – Juninca cea roşie şi apa curăţirii

1-2: *„Grăit-a Domnul cu Moise şi Aaron şi le-a zis: Iată porunca legii, pe care a dat-o Domnul, când a zis: Spune fiilor lui Israel să-ţi aducă o junincă roşie, fără meteahnă, care să nu aibă cusur şi să nu fi purtat jug."*

„Juninca fără nici o meteahnă şi liberă de orice pată şi neştiutoare de vreo greşeală este Domnul nostru Iisus Hristos. (...) Observă faptul că o dată a fost numit viţel, altădată junincă, (...)ca prin calitatea bărbătească să se arate Conducător, iar prin cea feminină, micşorat şi supus. Căci Dumnezeu e Conducătorul tuturor şi are stăpânirea peste toate împreună cu Dumnezeu şi Tatăl. Dar S-a pus de bunăvoie sub lege şi a păzit cele ale lui Moise, ca superior, deşi acela îi era slujitor. (...) Iar juninca e roşie. Căci taina Lui s-a desăvârşit în sângele întrupării, făcându-Se ascultător Tatălui până la moarte, iar moartea pe cruce, şi a mântuit lumea de sub cer cu sângele Lui. Iar roşeaţa e semnul clar al sângelui. Dar deşi S-a făcut ascultător Tatălui şi S-a aşezat din iconomie (în scopul mântuirii) sub lege împreună cu noi ca om, sau deşi S-a numit rob, n-a lăsat în necinste trupul asumat, ci a fost şi este şi astfel liber, pentru că e Dumnezeu prin fire şi nu S-a supus jugului robiei, rămânând cu desăvârşire în afara experienţei acestuia. Căci vine de sus şi e deasupra tuturor, născându-Se din fiinţa liberă a lui Dumnezeu şi Tatăl. De aceea a spus că juninca trebuie să fie roşie şi fără meteahnă (pentru lipsa de păcat) şi fără experienţa ostenelilor impuse de jug. Căci deşi S-a golit (S-a micşorat) pe Sine Unul-Născut şi a luat de bunăvoie chipul robului, cum sau pentru ce s-ar îndoi cineva că venirea în jos a fost din înălţimi?."[173]

3: *„Să o dai preotului Eleazar, să o scoată afară din tabără, la loc curat, şi să o junghie înaintea lui"..*

„Preotul e chipul celor ce se sfinţesc (şi e sfinţitor) şi al celor unşi prin Duhul Sfânt."[174]

[173] Id., *Glafire la Numeri*
[174] *Ibid.*

4-5: *„Apoi să ia preotul Eleazar din sângele ei şi să stropească cu sânge spre partea de dinainte a cortului adunării de şapte ori. După aceea să o ardă de tot înaintea lui; să ardă adică şi carnea şi pielea şi sângele şi necurăţenia ei."*

Termenul *necurăţenie* e folosit eufemistic, dar nu întru totul potrivit, de vreme ce şi reziduurile sunt *curate*, în acest caz. Cât priveşte preotul, se înţelege că e vorba despre preotul în funcţiune la un moment dat, nu numai despre Eleazar. La vremea scrierii cărţii va fi fost necesară numirea celui chemat de Dumnezeu; ulterior, însă, numele va avea un înţeles simbolic, *Eleazar* (= Dumnezeu este ajutor) desemnând pe toţi cei sfinţiţi. „S-a mai poruncit să se stropească prin mâna preotului, cu sânge, cortul sfânt; şi aceasta de şapte ori; şi să ardă juninca, necruţându-se nimic din ale ei, ci împreună cu carnea şi cu balega, pielea şi celelalte ale trupului. Căci Hristos sfinţeşte cu sângele Său cortul cel mai adevărat, adică Biserica; o sfinţeşte în mod desăvârşit, adică îmbelşugat. Aceasta socotesc că înseamnă stropirea cortului cu sânge de şapte ori. Căci numărul care înaintează până la şapte este semnul desăvârşirii. (...) Arderea junincii în foc după junghiere închipuieşte cercarea lui Hristos (...) până la moarte. Şi nimic nu se aruncă din ea. Căci Hristos e întreg sfânt: şi carnea şi pielea, adică cele ascunse sub acoperământ şi cele văzute şi la îndemână. Căci era Dumnezeu prin fire, făcut ca noi, dar neştiind de păcat."[175]

6: *„Apoi să ia preotul lemn de cedru, isop şi aţă de lână roşie şi să le arunce pe juninca ce se arde."*

„Se introduce apoi în cenuşă lemnul de cedru şi isopul şi tortul roşu. Cedrul indică în chip potrivit nestricăciunea, isopul curăţia, căci iarba aceasta are puterea să şteargă şi topeşte în chip natural necurăţiile din măruntaie; iar firul roşu împletit închipuieşte unirea Cuvântului cu trupul; căci Cuvântul s-a împletit oarecum cu trupul şi cu sângele, dar a

[175] *Ibid.*

fost cercat pentru noi prin foc până la moarte (...). Dar patima Lui şi modul întrupării au pricinuit nestricăciunea şi curăţia noastră. Căci ne-am îndreptat în El, curăţiţi fiind de murdăria din sufletul şi din lăuntrul nostru."[176]

7-8: *„Să-şi spele preotul hainele sale, să-şi spele trupul cu apă, apoi să intre în tabără şi necurat va fi până seara. Cel ce a ars-o de asemenea să-şi spele hainele sale, să-şi spele trupul cu apă şi necurat va fi până seara."*

„Legea arată prin aceasta slăbiciunea firii omeneşti şi că (...) nimeni din cei rânduiţi spre slujirea (spre liturghie) dumnezeiască şi sfinţită nu s-ar arăta nevrednic de mustrare, chiar dacă ar fi din cei ce s-au hotărât să vieţuiască cât se poate de drept şi oricât s-ar vedea de curat nu va avea slujirea fără pată. Şi nimeni din cei păcătoşi nu e vrednic să se atingă de Tainele Mântuitorului nostru. (...) Deci dacă se compară cele ale noastre cu curăţia lui Hristos, ele apar necurate şi întinate şi supuse judecăţii dumnezeieşti. (...) E certat şi cel ce se socoteşte că e curat. E mult mai presus (...) de firea omului nepăcătuirea desăvârşită şi apropierea curăţiei noastre de Hristos."[177]

9: *„Un om curat să strângă cenuşa junincii, s-o pună afară din tabără la loc curat şi să se păstreze pentru obştea fiilor lui Israel, ca să se facă cu ea apă de stropire, adică apă de curăţire."*

Cenuşa junincii pentru apa de curăţire e pusă la loc curat, afară din tabără „şi nu în tabăra însăşi. Căci curăţirea în Hristos e în afara Sinagogii (adunării) Iudeilor. Şi pe ea a părăsit-o cu totul (...). Harul curăţitor îşi mută curgerea spre neamuri"[178].

10: *„Cel ce a adunat cenuşa junincii să-şi spele hainele sale şi să fie necurat până seara. Aceasta să fie aşezământ veşnic pentru fiii lui Israel şi pentru străinii ce trăiesc la dânşii."*

[176] *Ibid.*
[177] *Ibid.*
[178] *Ibid.*

Juninca „este Iisus; cei care-L jertfesc sunt bărbaţi păcătoşi; ei sunt cei care L-au adus la junghiere. (...) (Cei) care stropesc sunt cei care ne-au binevestit nouă iertarea păcatelor şi curăţia inimii (...). Dar pentru ce lână pe lemn? Pentru că împărăţia lui Iisus este pe lemn şi pentru că cei care cred în El vor trăi în veac. Pentru ce împreună cu lâna şi isopul? Pentru că în împărăţia Lui vor fi zilele rele şi murdare, în care noi vom fi mântuiţi, pentru că şi cel care este bolnav la trup de rapăn se tămăduieşte cu isop"[179]. Prin lână se arată mortificarea, dar şi discreţia, căci lâna stinge zgomotele. Hristos e *lână* pentru patima Sa pe lemn şi pentru discreţia venirii Sale în lume. Împărăţia Sa, începută aici, va fi desăvârşită în viaţa viitoare, astfel că avem încă nevoie de isopul curăţitor, câtă vreme n-am dobândit Împărăţia. Iar obştea lui Israel arată, desigur, pe aceia ce s-au făcut minţi văzătoare de Dumnezeu, iar nu pe israeliţii cei după trup; dar şi dintre aceştia vor moşteni împreună cu neamurile cei care L-au primit pe Hristos.

11-12: *„Cel ce se va atinge de trupul mort al unui om să fie necurat şapte zile. Acesta să se cureţe cu această apă în ziua a treia şi în ziua a şaptea şi va fi curat; iar de nu se va curăţa în ziua a treia şi în ziua a şaptea, nu va fi curat."*

„În legea veche era socotit necurat tot cel care se atingea de un mort, dar nu erau socotiţi necuraţi înşişi morţii. Dar după ce Însăşi viaţa şi cauza vieţii a fost socotită între morţi, nu mai numim morţi pe cei care au adormit întru nădejdea învierii şi cu credinţa în El."[180] Dar încă putem deveni necuraţi prin atingerea de cei morţi sufleteşte, consimţind la gândurile lor. Cel ce se va atinge astfel de mort va fi necurat „şi nu se va elibera de necurăţenie altfel, decât dacă se va stropi cu apa curăţirii în ziua a treia şi a şaptea. Iar stropirea apei (...) e chipul Sfântului Botez. Deci cel stăpânit de fapte moarte şi de miasmele ce duc la stricăciune (...) nu va

[179] Barnaba, *Epistola*, VIII,2-6
[180] Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*, IV,15

ajunge altfel curat decât dacă se va curăți și-și va spăla întinăciunea prin Sfântul Botez, în ziua a treia și a șaptea. A treia înseamnă timpul învierii, (iar a șaptea e timpul cel din urmă), adică ultimul și cel ajuns la desăvârșire, în care S-a făcut om Unul-Născut"[181]. Sau se indică intervalul în care e posibilă mântuirea noastră, de la Înviere (ziua a treia) până la cea de a doua Venire a Domnului (sfârșitul zilei a șaptea).

13-15: *„Tot cel ce se va atinge de trupul mort al unui om și nu se va curăți, acela va întina locașul Domnului; omul acela se va stârpi din Israel, căci n-a fost stropit cu apă curățitoare și este necurat și necurăția lui e încă asupra lui. Iată legea: De va muri un om într-o casă, tot cel ce va intra în casa aceea și câte sunt în casă vor fi necurate șapte zile. Tot vasul descoperit, care nu este legat la gură și n-are capac pe el, este necurat."*

„Prin casa spurcată, prin uneltele din ea și prin vasele neacoperite, Legiuitorul pare să ne dea de înțeles prin chipuri Sinagoga Iudeilor care a ucis pe Domnul, înțelegându-se toți la un loc prin casă, iar prin unelte și vase pe fiecare în parte. Căci omul e unealtă pe pământ. Iar că mintea oamenilor nu e fermă, ci mereu gata spre întinare și spre primirea a tot ce obișnuiește să nedreptățească, se dă de înțeles prin vasele neacoperite, în care e ușor să lunece, cu voia lor, muște sau altceva din gângăniile din casă. Dar mintea celor îndreptați prin credință nu e așa. Căci e asigurată și acoperită și neușor de prins de cele ce obișnuiesc să o facă nedreaptă."[182]

16: *„Tot cel ce se va atinge în câmp de cel ucis cu sabia sau de mort sau de os de om sau de mormânt va fi necurat șapte zile."*

Prin câmp se înțeleg locurile joase, în care lunecă cel depărtat de Dumnezeu. Iar ucis cu sabia e cel străpuns de pofte lumești și devenit necurat cu inima. „Iar prin osul mortului putem înțelege o rămășiță a necurăției. Pentru că

[181] Sf. Chiril al Alexandriei, *op. cit.*
[182] *Ibid.*

uneori satana ne răneşte inima. Iar biruiți în parte de patimile trupului, ne îmbolnăvim și noi înșine, nu cu totul, de vreun păcat, ci ne aflăm stând în lume în rămășița lui. (...) Aceasta socotesc că înseamnă a fi unii în rămășițele necurăției, al cărei simbol este osul mortului. Dar și când patima a fost biruită, dacă ne coborâm mintea la amintirea ei și mergem aproape de plăcerea îngropată, păcătuim nu puțin. Dar suntem eliberați de aceste păcate, spălându-ne pe noi Hristos și curățindu-ne prin patima Lui."[183]

17-22: *„Pentru cel necurat să se ia din cenușa jertfei arse pentru curățire și să se toarne peste ea într-un vas apă de izvor; apoi un om curat să ia isop, să-l moaie în apa aceea și să stropească din ea casa, lucrurile și oamenii câți sunt acolo și pe cel ce s-a atins de os de om sau de ucis sau de mort sau de mormânt. Cel curat să stropească pe cel necurat în ziua a treia și în ziua a șaptea și să-l cureţe în ziua a șaptea. Apoi să-și spele hainele sale și trupul său cu apă și va fi necurat până seara. Iar dacă vreun om va fi necurat și nu se va curăți, omul acela se va stârpi din obște, căci a spurcat locașul Domnului; căci nu s-a stropit cu apă curățitoare și este necurat. Acesta să fie așezământ veșnic pentru dânșii. Cel ce a stropit cu apă curățitoare să-și spele hainele sale; cel ce s-a atins de apa curățitoare va fi necurat până seara. Tot lucrul de care se va atinge cel necurat va fi necurat; și tot cel ce se va atinge de acel lucru va fi necurat până seara."*

Cât suntem în ziua a șaptea, sau în veacul acesta, ne putem încă curăți, primind cu vrednicie Sfintele Taine. Curățirea o face Cel ce S-a adus jertfă pentru noi, dar a rânduit ca aceasta să se lucreze prin preoți; însă și aceştia au nevoie de curățire. Sunt arătați și cei ce se pierd: sunt cei ce resping Tainele, fie ei eretici sau necredincioși. În plus, se vorbește și despre sfințirea naturii. Mântuirea nu e doar a omului, ci a întregii zidiri.

[183] *Ibid.*

Cap. 20 – Moartea Mariamei; apa din piatră; moartea lui Aaron

1: *„În luna întâi a ajuns toată obştea fiilor lui Israel în pustiul Sin şi s-a oprit poporul în Cadeş. Şi a murit Mariam şi a fost îngropată acolo."*

Mariam (= revoltă), sora lui Moise, a murit în *Cadeş* (= consacrat), în pustia *Sin* (= ghimpe), la hotarul sudic al Canaanului. Punând în legătură acest loc cu 33, 36-38, tragem concluzia că este vorba de anul al patruzecilea de la ieşirea din Egipt.

2-5: *„Acolo însă nu era apă pentru obşte şi s-au adunat ei împotriva lui Moise şi a lui Aaron, şi blestema poporul pe Moise şi zicea: O, de am fi murit şi noi când au murit fraţii noştri înaintea Domnului! La ce aţi adus voi obştea Domnului în pustiul acesta, ca să ne omorâţi şi pe noi şi dobitoacele noastre? Şi la ce ne-aţi scos din Egipt, ca să ne aduceţi în acest loc rău, unde nu se poate semăna şi nu sunt nici smochini, nici vite, nici rodii şi nici măcar apă de băut?"*

Iată că nici după atâţia ani n-au încetat cârtirile evreilor! „Însetând puţin, pun mai presus greutăţile mari din Egipt de darurile mari de la Dumnezeu. Şi li se pare dulce jugul amar al robiei de odinioară. Faraon nu li se mai pare greu de suportat, deşi e atât de aspru. Nu le mai e atât de neplăcut lutul, nici cruzimea supraveghetorilor muncii lor, ci toate li se par dulci. Slăbiciunea cugetării îi face să coboare până la o astfel de nebunie. (...) Priveşte cum coboară spre lipsă de bărbăţie şi se apleacă fără frâu spre plăcerile vremelnice şi doreşte desfătările lumeşti şi caută săturarea pântecelui. Şi cum aruncă nădejdea şi nu ţine la pământul făgăduit părinţilor, neînţelegând că totdeauna şi oriunde ostenelile sunt mijlocitoarele darurilor superioare; şi că nu câştigă cineva fără sudoare cununile cele mai frumoase."[184]

[184] Id., *Glafire la Ieşire*, III

6-10: *„Atunci s-au dus Moise şi Aaron din faţa poporului la uşa cortului adunării şi au căzut cu feţele la pământ şi s-a arătat slava Domnului peste ei. Şi a grăit Domnul cu Moise şi a zis: Ia toiagul şi adună obştea, tu şi Aaron, fratele tău, şi grăiţi stâncii înaintea lor şi ea vă va da apă; şi le veţi scoate apă din stâncă şi veţi adăpa obştea şi dobitoacele ei! A luat deci Moise toiagul din faţa Domnului, cum poruncise Domnul. Şi au adunat Moise şi Aaron obştea la stâncă şi a zis către obşte: Ascultaţi, îndărătnicilor, au doară din stânca aceasta vă vom scoate apă?"*

„Prin aceste cuvinte el nu sfinţeşte pe Domnul (...). Deci el n-avea, altfel spus, încredere în puterea lui Dumnezeu, căci în loc să zică: *Dumnezeu poate să scoată apă din aceste pietre*, el spune cu îndoială: *Vom putea noi să facem să izvorască apă din această stâncă?* Pentru că Dumnezeu îi socoteşte păcat aceste vorbe, este sigur că ele nu vin de la Duhul Sfânt, ci de la duhul păcatului. Or, dacă Scriptura arată că un proroc aşa mare ca Moise uneori are Duhul, alteori nu-L are, în momentul păcatului, atunci e firesc să cugetăm la fel şi despre ceilalţi profeţi."[185] Căderile marilor bărbaţi ne atenţionează că nu ne mântuim uşor şi că nu e lipsită de pericole calea cea strâmtă. Diavolul, în schimb, dacă nu ne poate descuraja zugrăvind greutăţile luptei, caută mai apoi să ne piardă, spunând că mântuirea se obţine fără efort: e doctrina eretică a *siguranţei mântuirii*, dobândită *numai prin credinţă*.

11-12: *„Apoi şi-a ridicat Moise mâna şi a lovit în stâncă cu toiagul său de două ori şi a ieşit apă multă şi a băut obştea şi dobitoacele ei. Atunci a zis Domnul către Moise şi Aaron: Pentru că nu M-aţi crezut, ca să arătaţi sfinţenia Mea înaintea ochilor fiilor lui Israel, de aceea nu veţi duce voi adunarea aceasta în pământul pe care am să i-l dau."*

„Pentru care pricină Moisi n-a intrat în pământul făgăduinţei? Nu pentru altă pricină, după cum toţi o ştim, ci numai din pricina acestui păcat. Din pricina acestui păcat acel

[185] Origen, *op. cit.*, VI,3

minunat bărbat n-a putut să aibă parte de bunătățile de care au avut parte cei de sub conducerea sa; și după multe dureri, după multe suferințe, după rătăcirea aceea negrăită din pustie, după atâtea războaie și biruințe, a murit în afara pământului pentru care s-a ostenit atâta. A îndurat valurile și furtunile mării și n-a putut să se bucure de bunătățile portului."[186] „Căci nu ne introduce pe noi în moștenirea sfinților și în pământul mai adevărat al făgăduinței legea cea în chipuri, nici slăbiciunea preoției în umbre. (...) Ci vom păși mai degrabă în cetatea de sus și vom intra în moștenirea părinților având conducător pe Hristos."[187]

13: *„Aceasta este apa Meriba, căci aici fiii lui Israel s-au certat înaintea Domnului, iar El S-a sfințit între ei."*

Meriba (= ceartă) a mai fost numit și un alt loc, în apropiere de Horeb (Ieșirea 17,7). Lipsa de apă a dus de mai multe ori la cârtire, în toți anii rătăcirii prin pustie.

14-17: *„Din Cadeș a trimis Moise soli la regele Edomului, ca să-i spună: Așa zice fratele tău, Israel: Tu știi toate greutățile ce am îndurat. Părinții noștri s-au pogorât în Egipt și noi am pribegit în Egipt vreme multă; dar Egiptenii ne-au făcut rău nouă și părinților noștri. De aceea am strigat către Domnul și a auzit Domnul glasul nostru și a trimis îngerul Său de ne-a scos din Egipt; și acum suntem în Cadeș, orașul cel mai apropiat de hotarul tău. Îngăduiește-ne să trecem prin țara ta, că nu ne vom abate pe la ogoare și pe la vii, nici apă nu vom bea din fântânile tale; ci vom trece pe drumul împărătesc, neabătându-ne nici la dreapta, nici la stânga, până vom ieși din hotarele tale."*

Edom (= roșu) era un regat situat în sudul Palestinei; în vechime, s-a mai numit și Seir. Nu e sigur că locuitorii acestei țări erau urmașii lui Edom, fratele lui Iacov, chiar dacă israeliții i-au socotit astfel; oricum, relațiile dintre cele două popoare au fost întotdeauna încordate. Evreii cer să

[186] Sf. Ioan Gură de Aur, *op. cit.*, IV,1
[187] Sf. Chiril al Alexandriei, *op. cit.*, III

treacă prin Edom urmând *calea împărătească*, un drum larg, cu fundament solid de piatră, folosit mai ales pentru deplasarea trupelor și păzit de gărzile regale. Dar e și un înțeles duhovnicesc aici: „Când cineva este drept, nu din constrângere sau din frică sau pentru nădejdea ce o are, ci din libera sa voie, atunci calea pe care merge se numește cale împărătească și pe această cale merge neamul cel împărătesc; celelalte căi sunt alunecoase, te abat de la drumul cel drept și sunt pline de gropi."[188] Acest drum îl străbate cel ce a dobândit virtuțile: „virtuțile sunt stări de mijloc, sunt cale împărătească, (...) sunt la mijloc între prisosință și lipsuri."[189] „Aceasta este calea Părinților: să nu fi nici încărcat, nici slăbit în viețuire."[190] Calea cea mai sigură evită excesele, fie ele de-a stânga (trupești), fie de-a dreapta (spirituale).

18-21: *„Edom însă i-a răspuns: Să nu treci pe la mine, iar de nu vei asculta voi ieși cu război înaintea ta! Zisu-i-au fiii lui Israel: Vom merge pe drumul cel mare și de vom bea din apa ta, noi sau dobitoacele noastre, îți vom plăti; vom trece numai cu piciorul, ceea ce e un lucru de nimic. Iar acela i-a răspuns: Să nu treci pe la mine! Și a ieșit Edom înaintea lui cu popor mult și cu mână puternică. Deci nu s-a învoit Edom să dea voie lui Israel să treacă prin hotarele lui și Israel s-a depărtat de la el."*

„Nu înțelegi că, uniți cu israeliții prin legătura rudeniei, s-au dovedit prin fapte nemiloși și duri, nedeosebindu-se întru nimic de fiarele sălbatice? Căci trebuind să se milostivească de aceia ca de niște frați ce se aflau în greutăți și osteneli, ei au ieșit cu amenințare. (...) Dar poți vedea că așa se poartă față de noi, care mergem pe drumul drept, noroadele și conducătorii ereticilor. Căci prin faptul că cunosc pe unul și singurul Dumnezeu și Tatăl și primesc credința în Fiul și Duhul, sunt frați cu noi, dar nu au o opinie cu totul

[188] Clement Alexandrinul, *Stromate*, VII, 73, 5
[189] Ava Dorotei, *Învățături de suflet folositoare*, X, 3
[190] Sf. Varsanufie, *Scrisori duhovnicești*, 212

sănătoasă şi adevărată a frăţiei cu noi şi falsifică prin voinţă rudenia; iar când ne aflăm în prigoniri, nu ne dau ajutor, ci mai degrabă ne şi împovărează cu asuprirea lor."[191]

22-26: *„După aceea au pornit fiii lui Israel din Cadeş şi au venit toată obştea la muntele Hor. Iar la muntele Hor, care e lângă hotarele ţării lui Edom, a grăit Domnul cu Moise şi cu Aaron şi a zis: Aaron va fi adăugat la poporul său, că el nu va intra în pământul pe care îl voi da fiilor lui Israel, pentru că nu v-aţi supus poruncii Mele la apa Meriba. Să iei dar pe fratele tău Aaron şi pe Eleazar, fiul lui, şi să-i sui pe muntele Hor înaintea întregii obşti; să dezbraci acolo de pe Aaron hainele lui şi să îmbraci cu ele pe Eleazar, fiul lui, şi Aaron să se ducă şi să moară acolo."*

„Oare acest fapt nu înseamnă că noi suntem datori să cunoaştem că un preot trebuie să sfinţească pe un preot şi să-l îmbrace în veşminte, adică în virtuţile preoţeşti, şi atunci, dacă va vedea că nu-i lipseşte nimic din veşmintele preoţeşti şi că este cu totul corespunzător, numai atunci să-l aducă la sfântul altar? Căci, având a se ruga pentru popor, el trebuie să fie ales de Domnul şi probat de preoţi, ca să n-aibă în el însuşi ceva prin care să supere, datoria lui fiind aceea de a interveni pentru a curma supărarea altora."[192] Aaron a suit pe muntele *Hor* (= munte), în sudul Canaanului.

27-29: *„Şi a făcut Moise aşa cum îi poruncise Domnul: i-a suit pe muntele Hor înaintea ochilor întregii obşti. Acolo a dezbrăcat Moise de pe Aaron hainele lui şi a îmbrăcat cu ele pe Eleazar, fiul lui. Şi a murit Aaron pe vârful muntelui, iar Moise şi Eleazar s-au pogorât din munte. Văzând toată obştea că a murit Aaron, l-a plâns toată casa lui Israel treizeci de zile."*

La israeliţi, doliul după rudele apropiate dura şapte zile, iar după marile personalităţi se ţineau treizeci de zile de doliu. Aaron nu a intrat în Canaan, arătând că preoţia legii

[191] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, XIV
[192] Sf. Ambrozie, *Scrisori*, LXIII, 59

vechi nu ne poate duce în tărâmul făgăduit, dar moartea sa n-a fost una obişnuită, ci în vârful muntelui. „Iar muntele înseamnă faima şi înălţimea şi strălucirea slavei."[193]

Cap. 21 – Şarpele de aramă

1: *„Auzind însă regele canaanean din Arad, care locuia la miazăzi, că Israel vine pe drumul dinspre Atarim, a intrat în luptă cu Israeliţii şi a luat pe unii dintre ei în robie."*

Din Cadeş, evreii au pornit prin *Atarim* (= ţinuturi) către *Arad* (= măgar sălbatic), având de luptat cu regele acestuia.

2: *„Atunci a făcut Israel făgăduinţă Domnului şi a zis: De vei da pe poporul acesta în mâinile mele, îl voi nimici pe el şi cetăţile lui."*

„Literal: *îl voi da anatemei*, în sensul: *i-l voi dărui lui Dumnezeu* (...). O astfel de făgăduinţă făcea parte din ritualul războiului sfânt: întreaga pradă de război – oameni, animale şi lucruri – Îi aparţinea Domnului, dar, pentru ca nu cumva juruinţa să fie călcată prin eventuala folosire a prăzii, aceasta era supusă nimicirii totale. De aici, transferul semantic: a da pe cineva anatemei = a-l da pieirii (blestemul de a se alege din el praful şi pulberea)."[194]

3: *„Şi a ascultat Domnul glasul lui Israel şi a dat pe Canaanei în mâinile lui şi el i-a nimicit pe ei şi oraşele lor şi a pus locului aceluia numele: Horma, adică nimicire."*

Septuaginta numeşte locul *Ànáthema*, iar *Vulgata*, *Horma id est anathema*.

4-5: *„De la muntele Hor au apucat pe calea Mării Roşii, ca să ocolească pământul lui Edom, dar pe drum poporul a început să-şi piardă răbdarea. Şi grăia poporul împotriva lui Dumnezeu şi împotriva lui Moise, zicând: La ce*

[193] Sf. Chiril al Alexandriei, *op. cit.*, XIII
[194] PENT, p. 280

ne-ai scos din pământul Egiptului, ca să ne omori în pustiu? Că aici nu este nici pâine, nici apă, şi sufletul nostru s-a scârbit de această hrană sărăcăcioasă."

„Dacă ne-am umilit prin lenevia noastră, să hulim hrana duhovnicească."[195]

6: *„Atunci a trimis Domnul asupra poporului şerpi veninoşi, care muşcau poporul, şi a murit mulţime de popor din fiii lui Israel."*

Biblia Hebraica are *hanekhaşim hasefarim* (= şerpi arzători), desemnând o specie foarte veninoasă de şerpi. „Dumnezeu a rânduit ca tot şarpele să-i muşte pe israeliţi; şi ei mureau – pentru că prin şarpe s-a făcut de Eva călcarea de poruncă – ca să le arate că, din pricina călcării de poruncă, vor fi daţi să sufere moartea."[196]

7-9: *„A venit deci poporul la Moise şi a zis: Am greşit, grăind împotriva Domnului şi împotriva ta; roagă-te Domnului, ca să depărteze şerpii de la noi! Şi s-a rugat Moise Domnului pentru popor. Iar Domnul a zis către Moise: Fă-ţi un şarpe de aramă şi-l pune pe un stâlp; şi de va muşca şarpele pe vreun om, tot cel muşcat care se va uita la el va trăi. Şi a făcut Moise un şarpe de aramă şi l-a pus pe un stâlp; şi când un şarpe muşca vreun om, acesta privea la şarpele cel de aramă şi trăia."*

Prin *stâlp* e tradus ebraicul *nes* ori grecescul *simion*; *Vulgata* are *signo*. „Cuvântul original, atât în ebraică (*nes*) cât şi în greacă (*simion*) înseamnă *steag, drapel, fanion* (steagul de pe cortul unui general, pavilionul unei nave). Prin asociere, cuvântul a însemnat apoi prăjina care susţine steagul, stâlpul care poartă emblema. În principal, însă, grecescul *simion* se traduce *semn*; prin extensie, *semnificaţie*. Valoarea simbolică (semnificativă) a acestui episod vechi-testamentar va fi consemnată în Ioan 3,14 , el prefigurând mântuitoarea înălţare pe

[195] Isaia Pustnicul, *29 de cuvinte*, XXV,25
[196] Barnaba, *Epistola*, XII,5

cruce a lui Iisus Hristos."[197] „În Scriptură, crucea e numită *semn*. Moise, zice Scriptura, *a făcut un şarpe şi l-a pus pe semn*, adică pe o cruce. Avem aici un semn care ne arată ceva neaşteptat şi nevăzut: propriu-zis şi iudeii îl vedeau, dar era înţeles numai de minţile pătrunzătoare."[198] „Şarpele spânzurat pe stâlp este tipul patimii mântuitoare care s-a săvârşit pe cruce; de aceea, (toţi) câţi priveau către el (cu credinţă) erau salvaţi."[199] „Când Moisi a răstignit şarpele, a preînchipuit crucea, pentru ca cel muşcat de şarpele cel viu să se mântuie prin credinţă uitându-se la şarpele cel de aramă. Apoi, dacă un şarpe de aramă răstignit mântuie, oare nu mântuie Fiul întrupat al lui Dumnezeu când este răstignit?"[200] „Şarpele, deşi era mort, a fost înălţat în triumf pe lemn, iar lemnul mântuieşte pe cei credincioşi, care privesc la duşmanul omorât. Tot astfel a fost pironit Hristos, care nu ştia de păcat, într-un trup al păcatului."[201] „În vremea legii celei vechi, Dumnezeu a poruncit lui Moise să facă un şarpe de aramă, să-l înalţe şi să-l pironească în vârful unui lemn. Toţi aceia care, muşcaţi fiind de şerpi, priveau la şarpele de aramă, se vindecau. Aceasta s-a făcut cu un rost anumit şi anume: cei ce erau copleşiţi de grijile pământeşti, de închinarea la idoli, de plăcerile (sugerate) de satan şi de orice impietate, (erau obligaţi) în felul acesta – fie şi pentru puţin timp – să-şi ridice privirea de la cele de jos către cele de sus, apoi de la acelea să se înalţe (cu gândul şi mai sus), către Cel Preaînalt; sporind câte puţin şi devenind fiinţe superioare, să afle că El, (Dumnezeu), este superior întregii creaturi."[202] E aici şi un argument împotriva iconoclasmului: „Spuneţi-mi, aşadar, oare nu Dumnezeu a fost acela care a poruncit, prin Moisi, să nu se facă de către voi, nicide-

[197] PENT, p. 281
[198] Sf. Vasile cel Mare, *Epistole*, 260, VIII
[199] Id., *Despre Sfântul Duh*, XIV
[200] Sf. Chiril al Ierusalimului, *Catehezele*, XIII,20
[201] Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*, IV,11
[202] Sf. Macarie Egipteanul, *Omilii duhovniceşti*, XI,8

cum, nici chip, nici asemănare, nici a celor din cer de sus, nici a celor de pe pământ şi, cu toate acestea, în pustiu, El a fost acela carte a făcut să se ridice, prin Moisi, şarpele de aramă, pe care l-a aşezat ca semn prin care erau mântuiţi cei muşcaţi de şarpe şi că, pentru aceasta, El nu poate fi învinuit de nici o nedreptate? Căci (...) prin aceasta El a propovăduit o taină, prin care a nimicit puterea şarpelui, care a lucrat şi călcarea săvârşită de Adam, şi a dăruit mântuirea celor ce cred în Acesta, Care avea să fie răstignit prin semnul acesta, de muşcăturile şarpelui, care sunt faptele cele rele, idolatriile şi alte nedreptăţi. Căci, dacă nu ar trebui să se înţeleagă aceasta, atunci spuneţi-mi, pentru care motiv Moisi a ridicat şarpele de aramă ca semn, poruncind ca cei muşcaţi să privească la el, iar cei muşcaţi se vindecau cu toate că El a poruncit ca, întru nimic, să nu se facă vreo asemănare a cuiva."[203] „Domnul nostru Iisus Hristos S-a asemănat cu şarpele de aramă. Căci fiind şarpele duşman, auzindu-l Adam, s-a făcut şi el duşmanul lui Dumnezeu. Dar Domnul nostru Iisus Hristos S-a făcut om desăvârşit în toate, afară de păcat (Evrei 4,15), după asemănarea lui Adam, peñtru noi. Dar şarpele de aramă este asemenea celui ce s-a făcut duşman al lui Dumnezeu, dar nu are gând rău, nici venin, nici răutate, nici nu se încovoaie, nici nu suflă, nici nu are suflarea vrăjmaşului. Chipul acesta l-a dat Sieşi Iisus Hristos, până ce va stinge veninul pe care l-a primit Adam din gura şarpelui şi se va întoarce firea, devenită contrară firii, la starea cea după fire."[204] „Unora, pofta celor nebuneşti le-a adus şerpii, care prin muşcătura lor au vărsat în cei muşcaţi veninul ucigător. Dar marele legiuitor, printr-un chip de şarpe, a făcut neputincioasă puterea fiarelor adevărate. (...) Un leac împotriva acestor patimi rele este curăţirea adusă sufletelor prin taina dreptei credinţe. Punctul de căpetenie în taina celor crezute este privirea la patima Celui ce a primit să pătimească pentru noi. Iar patima

[203] Sf. Iustin Martirul, *Dialogul cu iudeul Trifon*, XCIV
[204] Isaia Pustnicul, *op. cit.*, XXV,15

este crucea. Deci cel ce priveşte spre ea, cum spune cuvântul, nu va fi vătămat de veninul poftei. Iar a privi spre cruce înseamnă a-ţi face toată viaţa moartă şi răstignită pentru lume, nemişcată spre nici un păcat, (...) pironindu-ţi trupul prin frica de Dumnezeu. Iar pironul care potoleşte trupul este înfrânarea. Fiindcă deci pofta nebunească scoate din pământ şerpi otrăvitori (căci orice vlăstar al poftei este ca un şarpe), legea ne-a arătat de mai înainte ce se va vedea pe lemn. Iar aceasta este o asemănare a şarpelui şi nu un şarpe, precum spune şi dumnezeiescul Pavel: *Întru asemănarea trupului păcatului* (Romani 3,5). Iar adevăratul şarpe este păcatul; şi cel pornit spre păcat îmbracă firea şarpelui. Deci omul se eliberează de păcat prin Cel ce a luat chipul păcatului şi S-a făcut ca noi, care ne-am abătut spre chipul şarpelui. Prin El, moartea din muşcături e oprită, dar fiarele însele nu sunt ucise. Iar fiare numesc poftele. Asupra celor ce privesc la cruce, moartea înspăimântătoare a păcătoşilor nu are putere; dar pofta sălăşluită în trup împotriva Duhului nu s-a pierdut cu totul, pentru că şi în cei credincioşi lucrează de multe ori muşcăturile poftei. Dar cel ce priveşte spre Cel înălţat pe lemn îşi vindecă boala, risipind veninul prin frica poruncii ca printr-un leac. Iar că şarpele ridicat în pustie este chipul tainei crucii ne învaţă limpede glasul Domnului, când zice: *Precum Moise a înălţat şarpele în pustie, aşa trebuie să fie înălţat Fiul Omului* (Ioan 3,14). Dar păcatul îşi urmează drumul său într-o continuare a răutăţii, întrucât muşcătura şerpilor făcându-se neputincioasă celor ce privesc spre asemănarea şarpelui (înţelege, desigur, că este vorba de un chip), înşelătorul mult iscusit al nostru născoceşte alt meşteşug al păcatului."[205] Diavolul nu renunţă în tentativa de a ne trage de partea sa, cât suntem în veacul acesta; când nu ne poate atrage la patimi grosiere, încearcă momeli mai subtile, precum înalta părere de sine ori erezia; dar Hristos ne dă putere să călcăm

[205] Sf. Grigorie de Nyssa, *op. cit.*

peste şerpi şi peste scorpii şi peste toată puterea vrăjmaşului (Luca 10,19). „Deci Hristos e şarpe, ca Cel ce a luat asemănarea păcatului, când S-a făcut om. Dar dacă Îl privim spiritual, va fi mai presus de stricăciune şi va învinge moartea şi va dispreţui muşcăturile şi nu se va teme de mulţimea celor ce aruncă din ei otravă. Iar pe Hristos Îl vom vedea înţelegând drept tainele din El şi crezând neclintit că, fiind Dumnezeu după fire, S-a făcut om. Dar, deşi S-a făcut în asemănarea răutăţii, a rămas nu mai puţin bun. Căci S-a făcut ca noi nu ca să se arate împreună cu noi rău, ci ca să ne facă pe noi buni, preschimbându-ne prin Duhul spre tot soiul de virtuţi. (...) Iar şarpele era de aramă pentru buna şi frumoasa răsunare a propovăduirii dumnezeieşti şi evanghelice."[206]

10-15: *„Sculându-se de acolo, fiii lui Israel au tăbărât la Obot. Iar după ce s-au ridicat şi din Obot, au tăbărât la Iie-Abarim, dincolo de pustiu, în faţa Moabului, către răsăritul soarelui. De acolo s-au ridicat şi au tăbărât în valea Zared. Ridicându-se apoi şi de acolo, au tăbărât dincolo de Arnon, în pustia care e în afară de hotarele Amoreilor. Căci Arnonul este hotar între Moabiţi şi Amorei. De aceea se şi zice în Cartea războaielor Domnului: Domnul a cuprins Vahebul cu curgerile sale năvalnice şi şuvoaiele Arnonului şi povârnişul curgerilor de apă care se întinde până la localitatea Ar şi se opreşte în hotarul Moabului."*

Israel a ajuns la răsărit de Iordan; despre popasurile sale vom vorbi la capitolul 33. Cum rezultă din textul biblic, vechii evrei aveau şi alte cărţi, în afara celor păstrate în Scriptură, cărţi care s-au pierdut; între acestea, *Cartea războaielor Domnului*, menţionată numai aici. „În versiunea ebraică, versetele 14-15 exprimă un citat din *Cartea Războaielor Domnului*, o veche culegere de texte epice, astăzi pierdută; de altfel, fragmentul menţionează două nume (*Vaheb* şi *Sufa*) complet necunoscute, într-un context obscur. *Septuaginta* oferă un text

[206] Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Numeri*

mai limpede, asupra unui război al lui Iahve, în care verbul *flogízo* (= a învăpăia; a nimici prin foc; a arde), cu nuanţa *a mâna pe cineva sau ceva cu bici de flacără*, este folosit aproape aidoma ca în Ieşirea 9,24 (focul ca factor dinamic al apei): Zoovul (*Biblia 1995*: Vaheb) este un afluent al Arnonului, iar acesta, la rândul său, îşi adună apele în bazinul oraşului Ar, localitate situată pe hotarul nordic al Moabului."[207]

16-18: *„De acolo s-au îndreptat spre Beer, fântâna despre care a zis Domnul lui Moise: Adună poporul şi le voi da apă să bea! Atunci a cântat Israel la fântână cântarea aceasta: Lăudaţi fântâna aceasta, cântaţi imne în cinstea ei! Fântâna pe care principii au săpat-o, pe care mai-marii poporului au deschis-o cu sceptrul, cu toiegele lor!"*

„Dar de ce stăruie Domnul pe lângă Moise să adune poporul ca să-i dea să bea din fântână? Oare poporul n-ar fi venit de la sine la fântână ca să bea? De ce oare această stăruinţă, pe lângă profet, pentru ca el să adune poporul prin zelul şi truda sa şi să-l facă să bea apă din fântână? (...) Există o fântână care le întrece pe toate celelalte, o fântână minunată: este Acela despre Care se grăieşte în acest loc din Scriptură: Fântânarii care au săpat-o nu erau oameni de rând, ci *principi* şi persoane cu un înalt rang social, pe care Scriptura îi numeşte *regi*. (...) Moise a primit porunca să adune poporul la fântână ca să bea apă. Prin Moise putem să înţelegem Legea (...). Legea lui Dumnezeu este aceea care ne cheamă să venim la fântână. Şi la ce altă fântână ne cheamă dacă nu la cea despre care am vorbit: la Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Care are existenţă prin fiinţa Sa proprie, Ce este împreună mărit cu Tatăl şi cu (Duhul) în izvorul unic al Dumnezeirii? Legea ne cheamă, deci, la fântâna aceasta, adică la credinţa în Hristos. (...) S-ar putea ca principii (*Septuaginta*: *árhontes*) şi regii (*vasilis ethnon* = împăraţii neamurilor) să fie aceleaşi personaje, dar ei trebuie să fie totuşi deosebiţi unul de altul. Prin principi înţelegem profeţii. Ei au ascuns şi descoperit prooro-

[207] PENT, p. 281

ciile lor despre Hristos în adâncimea graiului (...). Aşadar, principii sunt cei care au săpat această fântână, regii, aceia care au sfredelit-o. Când zice: *au deschis-o*, vrea să spună *a face să iasă lovind. Principii* sunt cu ceva mai puţin tari, şi sapă în pământul moale, până la o oarecare adâncime. Dar cei care se numesc *regi* sunt mai tari şi mai înălţaţi, ei nu numai sfredelesc grosimea pământului, ci şi tăria stâncii, pentru a ajunge la ape mult mai adânci şi cercetează, dacă se poate spune, până în adâncuri (...). Noi afirmăm că regii care sunt în stare să cerceteze la aşa adâncimi şi atâtea taine ale fântânii sunt Apostolii (...). Aceia care mulţumită Duhului Sfânt pot cerceta ei înşişi adâncimile lui Dumnezeu şi înţeleg marile taine ale fântânii sunt, în textul nostru, regii care au sfredelit fântâna în piatră şi au pătruns asprele şi grelele taine ale ştiinţei."[208]

19: *„Din Beer au mers la Matana, de la Matana la Nahaliel, de la Nahaliel la Bamot."*

„Matana înseamnă *darul lor*. Cred că ai înţeles că dacă cineva a băut la fântâna *săpată de regi şi de principi* e o chezăşie de a oferi un dar, că cei ce au daruri, aceia le oferă lui Dumnezeu. (...)De la Matana venim la Nahaliel, care se tâlcuieşte *de la Dumnezeu*. Ce vrea să zică: de la Dumnezeu? După ce am oferit ceea ce depinde de noi, venim acum să oferim ceea ce depinde de Dumnezeu. Dacă Îi oferim credinţa noastră şi iubirea noastră, El ne dă darurile bogate ale Duhului Sfânt (...). De la Nahaliel ajungem la Bamot, ceea ce se tâlcuieşte: *venit de la moarte*. De la care moarte, dacă nu de la cea în care *noi murim împreună cu Hristos* (II Timotei 2,11), *pentru a trăi împreună cu El* (Romani 6, 8) (...). Dacă se urmează acest drum spre mântuire, trebuie să se traverseze toate aceste staţionări, pe care le-am pomenit, pentru a ajunge, după multe peripeţii, la acel loc care se tâlcuieşte: *venit de la moarte*."[209]

20: *„Iar de la Bamot la valea din câmpia Moabului, pe vârful muntelui Fazga, în faţa pustiului."*

[208] Origen, *op. cit.*, XII,1-2
[209] *Ibid.*, XII,3

În loc de *vale*, Anania are *dumbravă*; Origen dă un toponim, Hai. „Dacă urmăm acest drum care nu descrie atât denumirile localităţilor, cât mai mult un urcuş al sufletului, după toate aceste etape noi ajungem la Hai, la *pădure*, sau, după o altă variantă, la (Fazga), care se tâlcuieşte *sus*, ceea ce înseamnă piscul muntelui. Prin aceasta se ajunge la faimoşii pomi ai divinului Paradis şi la plăcerile celei dintâi locuinţe, unde e o culme a desăvârşirii şi un belşug de fericire atât de mare, încât să putem spune că *împreună cu Hristos ne vom scula şi cu El vom fi aşezaţi în înălţimile cereşti* (Efeseni 2,6)."[210]

21-22: *„De acolo a trimis Moise soli la Sihon, regele Amoreilor, cu veşti de pace, ca să i se spună: Dă-mi voie să trec prin ţara ta. Nu ne vom abate nici la ogorul tău, nici la via ta, nici apă din fântâna ta nu vom bea, ci vom trece de hotarele tale!"*

Israel cere să fie lăsat să treacă prin ţara lui *Sihon* (= distrugător), fără a se abate de la calea împărătească (*Septuaginta*: *vasiliki porevsómetha)*. „Dar dacă cineva s-ar hotărî să se abată de la calea dreaptă, pentru o umblare foarte sucită şi prostească, părăsind drumul drept al înţelesurilor cuvenite, apucând un altul, va ajunge între spini şi va cădea în gropi şi în piedicile apărute în cale."[211]

23-26: *„Dar Sihon n-a îngăduit lui Israel să treacă prin ţara lui, ci şi-a adunat tot poporul său şi a păşit împotriva lui Israel în pustie, înaintând până la Iahaţ, unde s-a luptat cu Israel. Însă Israel l-a bătut, măcelărindu-l cu sabia, şi i-a cuprins ţara de la Arnon până la Iaboc, până la fiii lui Amon, căci hotarele Amoniţilor erau întărite. Luând toate cetăţile acestea, Israel s-a aşezat în cetăţile Amoreilor: în Heşbon şi în toate satele care ţineau de el. Căci Heşbonul era cetatea lui Sihon, regele Amoreilor. Acesta se luptase cu fostul rege al Amoreilor şi-i luase din mâini toată ţara Amoreilor, de la Aroer până la Arnon."*

[210] *Ibid.*
[211] Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre Sfânta Treime*, V

Israel a învins pe *Amorei* (= munteni), ocupând teritoriul acestora, de la *Arnon* (= cel care murmură) până la *Iaboc* (= râul albastru). Lupta s-a dat la *Iahaț* (= loc secetos). Amoreii erau un popor canaanit, dar ocupaseră și o regiune la est de Iordan. *Aroer* (= goliciune) era o cetate situată în extremitatea sudică a regatului amorit; *Heșbon* (= socoteală) a fost capitala lui Sihon, construită de moabiți, dar căzută ulterior sub amorei.

27-30: *„De aceea zic și rapsozii în bătaie de joc: Veniți la Heșbon, ca să se zidească și să se întărească cetatea lui Sihon. Că a ieșit foc din Heșbon și pară de foc din cetatea lui Sihon și a mistuit Ar-Moabul și pe stăpânii munților Arnonului. Vai de tine, Moab! Ești pierdut, poporul lui Camos! Feciorii lui s-au risipit și fetele lui au ajuns roabe la Sihon, regele Amoreilor. Tras-am asupra lor cu săgeți. De la Heșbon până la Dihon tot este dărâmat, am pustiit tot până la Nofa, care e aproape de Medeba."*

Poemul „pare a fi o baladă amoreeană despre care nu se știe sigur dacă fusese sau nu inclusă în *Cartea Războaielor Domnului.* Oricum, textul era menit să demonstreze că Moabiții își pierduseră de multă vreme drepturile asupra acestui teritoriu"[212]. Sunt cântate victoriile lui Sihon asupra poporului lui *Camos* (= cel care aservește), zeul moabiților. Moabiții au fost bătuți în *Ar-Moab* (= cetatea urmașilor tatălui), *Dibon* (= ținut mlăștinos), *Nofa* (= mireasmă) și *Medeba* (= izvor de putere).

31-35: *„Și așa s-a așezat Israel în toate cetățile Amoreilor. De acolo a trimis Moise să iscodească Iazerul, pe care l-a luat împreună cu satele lui și a alungat pe Amoreii care locuiau acolo. Și întorcându-se, a luat calea spre Vasan; iar Og, regele Vasanului, a ieșit înaintea lor cu tot poporul său, ca să se războiască la Edrei. Atunci a zis Domnul către Moise: Să nu te temi de el, că-l voi da în mâinile tale pe el și tot poporul lui și toată țara lui și vei face cu el cum*

[212] PENT, p. 282

ai făcut cu Sihon, regele Amoreilor, care locuia în Heșbon! Și l-au bătut pe el, pe fiii lui, și pe tot poporul lui, de n-a lăsat viu nici unul din ai lui, și a cuprins țara lui."

Evreii cuceresc cetatea amorită *Iezer* (= folositor), apoi învinge pe *Og* (= uriaș), regele Vasanului. *Vasan* (= țară întinsă) îngloba numeroase cetăți importante. Astfel, Israel ajunge să stăpânească teritorii însemnate la răsărit de Iordan, consolidându-se în vederea cuceririi Canaanului.

Cap. 22 – Valaam

1-4: *„Purcezând apoi de acolo, fiii lui Israel au tăbărât în șesurile Moabului, lângă Iordan, în fața Ierihonului. Iar Balac, fiul lui Sefor, văzând toate câte făcuse Israel Amoreilor, s-a înfricoșat foarte tare de poporul acesta, pentru că era mult la număr, și s-au înspăimântat Moabiții de fiii lui Israel și au zis către căpeteniile Madianiților: Poporul acesta mănâncă acum totul împrejurul nostru, cum mănâncă boul iarba câmpului! Balac însă, feciorul lui Sefor, era atunci regele Moabiților."*

Balac (= descărcător), fiul lui *Sefor* (= pasăre), s-a înspăimântat de Israel; Moabiții caută ajutor la madianiți care, vremelnic, le-au fost vecini. Israel e comparat cu un bou care paște totul împrejurul său. „Așa am înțeles eu de la unul din bătrânii dascăli care tâlcuia textul din cartea Numerilor, unde se spune: *Această sinagogă va înghiți sinagoga noastră, cum mănâncă boul iarba câmpului.* El a explicat pentru ce s-a întrebuințat o astfel de asemănare, (...) pentru a face să se înțeleagă, în acest loc, că sinagoga Domnului care ne-a precedat prin sfinți va înghiți cu limba și gura sinagoga vrăjmașă, cu alte cuvinte, ea va zdrobi pe vrăjmașii noștri prin rugăciunile și mijlocirile ei."[213] Israel paște neamurile spre a le pregăti intrarea în Biserică.

[213] Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, XVI,5

5-7: *„Deci a trimis acesta soli la Valaam, fiul lui Beor, în Petor, care e aşezat lângă râul Eufrat, în pământul fiilor poporului său, ca să-l cheme şi să-i spună: Iată a ieşit un popor din Egipt şi a acoperit faţa pământului şi trăieşte lângă mine. Vino deci şi-mi blesteamă poporul acesta, că este mai tare decât mine, şi atunci poate voi fi în stare să-l bat şi să-l alung din ţară. Eu ştiu că pe cine binecuvântezi tu acela este binecuvântat, şi pe cine blestemi este blestemat. S-au dus deci bătrânii Madianiţilor cu mâinile pline de daruri pentru vrăji; şi ajungând la Valaam, i-au spus vorbele lui Balac."*

Valaam (= cel care mistuie), fiul lui *Beor* (= flacără), era un ghicitor din *Petor* (= tălmăcirea viselor), oraş mesopotamian situat în apropiere de Haran. Noul Testament (II Petru 2,15; Apocalipsa 2,14) şi Părinţii Bisericii au aprecieri foarte aspre la adresa lui Valaam. Din datele ce le avem despre el, Valaam poate fi zugrăvit drept un personaj sincretist, oportunist şi enigmatic.

8-21: *„Iar el le-a zis: Rămâneţi aici peste noapte şi vă voi da răspuns cum îmi va spune Domnul. Şi au rămas căpeteniile lui Moab la Valaam. Atunci a venit Dumnezeu la Valaam şi a zis: Cine sunt oamenii aceia de la tine? Iar Valaam a zis către Dumnezeu: Balac, fiul lui Sefor, regele Moabului, i-a trimis la mine să-mi spună: Iată a ieşit din Egipt un popor şi a acoperit faţa pământului şi locuieşte lângă mine; vino dar de mi-l blesteamă, doar l-aş putea birui şi alunga din ţară! Dumnezeu însă a zis către Valaam: Să nu te duci cu ei şi să nu blestemi pe poporul acela, că este binecuvântat! Dimineaţa s-a sculat Valaam şi a zis către bătrânii lui Balac: Duceţi-vă la stăpânul vostru, că nu mă lasă Dumnezeu să merg cu voi. Sculându-se deci, căpeteniile Moabului au venit la Balac şi i-au spus: Valaam n-a vrut să vină cu noi. Atunci Balac a trimis alţi soli, mai mulţi şi mai însemnaţi decât aceia. Şi venind aceştia la Valaam, i-au zis: Aşa grăieşte Balac al lui Sefor: Nu te lepăda a veni până la mine; că îţi voi da cinste mare şi-ţi voi face toate*

câte-mi vei zice; vino însă şi-mi blesteamă poporul acesta! Iar Valaam a răspuns şi a zis către căpeteniile lui Balac: Chiar de mi-ar da Balac casa sa plină de argint şi de aur, nu pot să calc porunca Domnului Dumnezeului meu şi să fac ceva mic sau mare după placul meu. Rămâneţi însă acum şi voi aici peste noapte şi voi vedea ce-mi va mai spune Domnul. Atunci a venit Dumnezeu la Valaam noaptea şi i-a zis: Dacă oamenii aceştia au venit să te cheme, scoală şi te du cu ei; dar să faci ceea ce-ţi voi zice Eu! A doua zi s-a sculat Valaam, şi-a pus samarul pe asina sa şi s-a dus cu căpeteniile Moabului."

„După tradiţia iudaică, Valaam acceptă în cele din urmă invitaţia lui Balac, dar pare-se din vanitate şi cupiditate, fără să înţeleagă mai profund interdicţia divină. Faptul de a duce daruri devinilor era un obicei răspândit în vremea aceea. Şi israeliţii îl practicau (cf. I Regi 9,7) dar, dacă era vorba de un mag *străin*, foloseau un cuvânt dispreţuitor."[214]

22: *„Dar se aprinsese mânia lui Dumnezeu pentru că s-a dus, iar îngerul Domnului s-a sculat, ca să-l mustre pe cale."*

Versetul pare a contrazice cele spuse mai înainte, dar Dumnezeu poate răspunde gândurilor noastre, în funcţie de oscilaţiile acestora; Valaam gândea să accepte cererea lui Balac, în pofida interdicţiei divine.

23: *„Cum şedea el pe asina sa, însoţit de două slugi ale sale, a văzut asina pe îngerul Domnului, care stătea în drum cu sabia ridicată în mână, şi s-a abătut din drum pe câmp; iar Valaam a bătut asina cu toiagul său, ca să o întoarcă la drum."*

Pornind de la acest loc, Sfântul Grigorie Palama arată că nu trebuie confundată lumina necreată cu îngerii, pentru a nu pune „pe văzătorii de Dumnezeu în rând cu asina lui Valaam,[215] fiindcă s-a scris şi despre ea că a văzut un înger"[216].

---

[214] NUM, p. 209
[215] *Despre sfânta lumină*, 10

24-30: *„Dar îngerul Domnului a stat în drumul îngust între vii, unde de o parte şi de alta era zid; şi asina, văzând îngerul Domnului, s-a tras către zid şi a strâns piciorul lui Valaam în zid, şi acesta iar a început s-o bată. Îngerul Domnului însă a trecut iar şi a stat la loc strâmt, unde nu era chip să te abaţi nici la dreapta, nici la stânga. Iar asina, văzând pe îngerul Domnului, s-a culcat sub Valaam. Atunci s-a mâniat Valaam şi a început să bată asina cu toiagul. Dar Domnul a deschis gura asinei şi aceasta a zis către Valaam: Ce ţi-am făcut eu, de mă baţi acum pentru a treia oară? Şi Valaam a zis către asină: Pentru că ţi-ai râs de mine; de aş fi avut în mână o sabie, te-aş fi ucis aici pe loc! Răspuns-a asina lui Valaam: Au nu sunt eu asina ta, pe care ai umblat din tinereţile tale şi până în ziua aceasta? Avut-am oare deprinderea de a mă purta aşa cu tine? Şi el a zis: Nu!"*

„Faptul că animalele pot vorbi era un lucru acceptat de israeliţi şi ei credeau că, înainte de căderea, oamenii şi animalele vorbeau aceeaşi limbă."[217] Nici pentru noi nu e de neconceput grăirea cu animalele, însă acest dar îl au mai cu seamă cei ajunşi la sfinţenie şi care au restaurat în ei, prin har, omul primordial. „De crezi că (...) Cel ce a deschis gura asinei poate să o deschidă şi pe a ta şi să te înţelepţească, să te cuminţească şi să-ţi dea putere, toate ţi le va da, frate, Dumnezeu, precum nu şti."[217] „Cel cu mintea smerită se fereşte de voia sa ca de o amăgitoare şi, în cererile lui către Domnul, învaţă şi ascultă cu credinţă neşovăitoare. El nu ia aminte la vieţuirea învăţătorilor, ci predă grija de sine lui Dumnezeu, Care a învăţat pe Valaam cele de trebuinţă şi prin asină."[218] De vom căuta să descoperim voia lui Dumnezeu, El ne va vorbi şi prin cei şi cele din jurul nostru; însă această învăţătură o primesc doar cei smeriţi, Valaam fiind un caz excepţional, căci acolo se manifesta grija divină faţă de Israel.

[216] NUM, p. 209
[217] Sf. Varsanufie, *op. cit.*, 360
[218] Sf. Ioan Scărarul, *Scara*, XXV,49

31-35: *„Atunci a deschis Domnul ochii lui Valaam şi acesta a văzut pe îngerul Domnului, care stătea în mijlocul drumului cu sabia ridicată în mână, şi s-a închinat şi a căzut cu faţa la pământ. Iar îngerul Domnului i-a zis: De ce ai bătut asina de trei ori? Eu am ieşit să te împiedic, deoarece calea ta nu este dreaptă înaintea mea; şi asina, văzându-mă pe mine, s-a întors de la mine de trei ori până acum; dacă ea nu s-ar fi întors de la mine, eu te-aş fi ucis pe tine, iar pe ea aş fi lăsat-o vie. Zis-a Valaam către îngerul Domnului: Am păcătuit, pentru că n-am ştiut că stai tu în drum înaintea mea. Deci, dacă aceasta nu este plăcut în ochii tăi, atunci mă voi întoarce. Iar îngerul Domnului a zis lui Valaam: Du-te cu oamenii aceştia, dar să grăieşti ceea ce-ţi voi spune eu! Şi s-a dus Valaam cu căpeteniile lui Balac."*

Cu alte cuvinte, îngerul îi spune: „nu (vei zice) ceea ce vrei, ci ceea ce eşti silit să spui. Vei da cuvintelor Mele glas precum răsunetul unei unelte de cântat. Eu sunt Cel care vorbeşte, nu tu, care faci să răsune ceea ce auzi."[219] „Istorisirea vorbeşte de un ghicitor sau prezicător care, având puterea dintr-o oarecare lucrare vătămătoare a demonilor şi a vrăjmaşilor, a fost plătit de către stăpânitorul (moabiţilor) pentru a vătăma prin blestem pe cei ce vieţuiau după voia lui Dumnezeu. Dar el a prefăcut blestemul în binecuvântare. Prin aceasta noi înţelegem (...) că nici vrăjitoria nu poate lucra împotriva celor ce vieţuiesc în virtute, ci că cei ce sunt susţinuţi de ajutorul dumnezeiesc biruiesc orice uneltire. Iar că cel amintit se ocupa cu vrăjitoria, ne mărturiseşte istoria când spune că săvârşea prin mână vrăjile şi era sfătuit de păsări şi înainte de toate era învăţat prin glasul asinei despre cele viitoare pe care voia să le afle. Glasul asinei (din obişnuinţa ce o avea de a înţelege glasurile cele necuvântătoare printr-o lucrare diavolească), Scriptura ni-l înfăţişează ca fiind articulat. Aceasta ne arată că cei luaţi în stăpânire de o astfel de înşelă-

[219] Sf. Ambrozie, *Scrisori*, L,5

ciune a dracilor ajung până acolo că primesc ca prin cuvânt învățătura născută în ei de calitatea sunetului animalelor simțită de ei. Deci luând aminte la cele prin care era amăgit până acum, de data aceasta a fost învățat că cei împotriva cărora a fost plătit se bucură de o putere nebiruită."[220]

36-41: *„Când a auzit Balac că vine Valaam, a ieșit în întâmpinarea lui în orașul moabit, care este lângă hotarul de la Arnon, chiar la hotar. Și a zis Valaam către Balac: Iată acum am venit la tine. Dar pot eu, oare, să-ți spun ceva? Ce-mi va pune Dumnezeu în gură, aceea îți voi grăi! Apoi s-a dus Valaam cu Balac și au mers la Kiriat-Huțot. Atunci a junghiat Balac oi și boi și a trimis lui Valaam și căpeteniilor ce erau cu el. Iar a doua zi de dimineață, a luat Balac pe Valaam și l-a suit pe înălțimile lui Baal, ca să-i arate de acolo o parte din popor."*

După ce s-au întâlnit, Balac și Valaam au mers în cetatea moabită *Chiriat-Huțot* (= cetatea drumurilor); în dimineața celei de a doua zile, ei au suit pe *Bamot-Baal* (= înălțimile Stăpânului), probabil un vârf de pe creasta muntelui Atarus; de aici au putut vedea o parte a poporului israelit.

Cap. 23 – Valaam binecuvântează pe Israeliți

1: *„Atunci a zis Valaam către Balac: Zidește-mi aici șapte jertfelnice și pregătește-mi șapte viței și șapte berbeci".*

Sunt „jertfele obișnuite la devinii orientali înainte de pronunțarea unui *masal* și care, uneori, erau întovărășite de un ritual foarte complicat și repetat de 8 ori, de data aceasta se aduce pe șapte altare, ceea ce, după importanța (acestui număr), presupune că aici e vorba de un ritual neobișnuit, de la care se așteaptă intensificarea forțelor magice ale devinului"[221]. Ebraicul *masal* (gr. *parávoli*; lat. *parabola*) înseamnă *incantație* sau *poem*.

[220] Sf. Grigorie de Nyssa, *op. cit.*
[221] NUM, p. 209

2-10: *„Și a făcut Balac după cum zisese Valaam: au ridicat Balac și Valaam câte un viței și câte un berbec pe fiecare jertfelnic. Apoi a zis Valaam către Balac: Stai lângă jertfa ta, iar eu mă duc, că poate îmi va ieși Domnul înainte și ce-mi va descoperi El aceea îți voi spune. Și a rămas Balac lângă jertfa sa, iar Valaam s-a dus într-un loc înalt să întrebe pe Dumnezeu. Și S-a arătat Dumnezeu lui Valaam și a zis Valaam către El: Am zidit șapte jertfelnice și am suit câte un viței și câte un berbec pe fiecare jertfelnic. Iar Domnul a pus cuvânt în gura lui Valaam și a zis: Întoarce-te la Balac și să-i zici așa! Și s-a întors la acesta și iată el stătea la arderile de tot ale lui și toate căpeteniile Moabului erau cu el. Și a fost peste el Duhul Domnului și și-a rostit cuvântul său, zicând: Din Mesopotamia m-a adus Balac, regele Moabului, din munții Răsăritului și mi-a zis: Vino și-mi blesteamă pe Iacov, vino și osândește pe Israel! Cum să blestem pe cel ce nu-l blesteamă Dumnezeu? Sau cum să osândesc pe cel ce nu-l osândește Dumnezeu? De pe vârful muntelui mă uit la el și de pe dealuri îl privesc. Iată un popor care trăiește deosebi și nu se numără cu alte popoare. Cine va număra pe urmașii lui Iacov și gloatele din Israel cine le va socoti? Să moară sufletul meu moartea dreptilor acestora și să fie sfârșitul meu ca sfârșitul lor!"*

Primind dar profetic, Valaam cere „să moară această viață trupească, pentru ca sufletele celor drepți să capete harul acelei vieți veșnice. În aceasta se va descoperi atunci măreția legământului ceresc și a Sfântului Botez, prin a căror lucrare oamenii sunt izbăviți de vechea osândă și de lucrarea celor nedrepți, ajungând în tovărășia celor drepți, să se înalțe și la bunele obiceiuri ale acestora"[222]. Finalul masalului vorbește de o moarte a sufletului vrednică de dorit: „sufletul e muritor, și anume, e fericit dacă moare păcatului. De o astfel de moarte voia să vorbească Valaam în proorocia lui, atunci când a grăit sub insuflarea Duhului Sfânt: *să moară sufletul*

[222] Sf. Ambrozie, *Scrisori*, L,10

meu moartea drepților acestora. Așadar, cu gândul la această moarte a făcut Valaam în chip minunat acea proorocie exprimându-și, prin Duhul Sfânt, cea mai frumoasă dintre dorințe: dorința de a muri păcatului și de a trăi pentru Dumnezeu"[223]. Valaam, însă, era doar un instrument prin care grăia Dumnezeu (în cazul de față), astfel că el nu-și va însuși cuvintele pe care le grăia în extaz.

11-19: *„Atunci a zis Balac către Valaam: Ce mi-ai făcut? Eu te-am adus să-mi blestemi pe vrăjmașii mei și iată tu îi binecuvântezi! Valaam însă a zis către Balac: Oare să nu spun eu lui Balac ceea ce-mi pune Domnul în gură? Iar Balac a zis către el: Vino cu mine în alt loc, de unde nu-l vei vedea tot, ci numai o parte din el vei vedea, iar tot nu-l vei vedea: să mi-l blestemi de acolo. Și l-a dus pe el la locul de strajă, pe vârful muntelui Fazga, și a zidit acolo șapte jertfelnice și a pus câte un viței și câte un berbec pe fiecare jertfelnic. Și a zis Valaam către Balac: Stai aici lângă jertfa ta, iar eu mă duc să întreb pe Dumnezeu! Atunci a întâmpinat Dumnezeu pe Valaam și a pus cuvânt în gura lui și a zis: Întoarce-te la Balac și să-i grăiești acestea. Și s-a întors la el și stătea la jertfa sa cu toate căpeteniile Moabului. Și l-a întrebat Balac: Ce ți-a spus Domnul? Iar el și-a rostit cuvântul său și a zis: Scoală și ascultă Balac! Ia aminte la mine, fiul lui Sefor! Dumnezeu nu este ca omul, ca să-L minți, nici ca fiul omului, ca să-I pară rău. Au zice-va El și nu va face? Sau va grăi și nu va împlini?"*

Balac e învățat că Dumnezeu nu e ca omul. „Și poate spune de asemenea cineva: nu sunt oamenii ca Dumnezeu. La oameni, tatăl nu este pururi tată, nici fiul pururi fiu. Fiindcă cel ce devine tatăl unui fiu a fost cândva fiul altuia. (...) Căci fiecare, fiind o parte a născătorului său, se naște ca fiu, dar devine și el tată al altuia. Dar în dumnezeire nu e așa, fiindcă Dumnezeu nu e ca omul. Tatăl nu e din alt tată. De aceea nici nu naște pe cel ce va deveni tată al altuia. Nici Fiul nu e o

[223] Origen, *Convorbirile cu Heraclide*

parte a Tatălui, de aceea nici nu e născut spre a naște un alt fiu."[224] Devenirea e proprie creaturilor, iar Creatorul e neschimbător. Totuși, Scriptura înfățișează adeseori pe Dumnezeu ca având manifestări umane. „Când Pronia dumnezeiască se împletește cu lucrurile omenești, atunci folosește și înțelegere și purtări și graiuri ca de om. Căci, după cum noi când vorbim cu un copil de doi ani stâlcim vorbele pentru copil, căci dacă ne păstrăm seriozitatea vârstei noastre mature și nu facem pogorământ la limbajul copilăresc, copiii mici nu ne înțeleg, tot așa ceva să înțelegem și despre raporturile lui Dumnezeu cu oamenii, adică, atunci când El lucrează prin Pronie ceva pentru neamul omenesc. Aceasta mai cu seamă când oamenii sunt încă *prunci* (I Corinteni 3,1)."[225]

20-21: *„Iată am primit poruncă să binecuvântez; El a binecuvântat și eu nu pot întoarce binecuvântarea. El nu vede nedreptate în Iacov și nu zărește silnicie în Israel; Domnul Dumnezeul său este cu el și în mijlocul lui se aude strigăt de veselie ca pentru împărat."*

Socotim că e vestit Împăratul Hristos. „Dacă vei fi în stare să urmezi mereu pe Iisus, atunci mergi după El și, cât timp Îl urmezi, nu vei osteni, căci *nu este supărare în Iacov și nu se vede osteneală în Israel.* Cel ce urmează pe Iisus n-are parte de osteneală. Faptul însuși de a-L urma înlătură toată osteneala."[226]

22-24: *„Dumnezeu l-a scos din Egipt, puterea lui este ca a unui taur. Pentru că nu este vrăjitorie în Iacov, nici farmece în Israel, la vreme se va spune fiilor lui Iacov și lui Israel cele ce vrea să plinească Dumnezeu! Iată un popor care se ridică asemenea unei leoaice și ca un leu se scoală, care nu se culcă până n-a sfâșiat prada și până n-a băut sângele ucișilor!"*

[224] Sf. Atanasie cel Mare, *Despre Sfântul Duh, către Serapion*, II,6
[225] Origen, *Omilii la Cartea Proorocului Ieremia*, XVII,6
[226] *Ibid.*, XVII,6

E vestit poporul dreptcredincios, care va birui pe toți vrăjmașii săi. Încă neclară, profeția se poate aplica, în parte, și poporului evreu.

25-30: *„Zis-a Balac către Valaam: Nici de blestemat să nu-l blestemi, nici de binecuvântat să nu-l binecuvântezi! Iar Valaam a răspuns și a zis către Balac: Nu ți-am grăit eu, oare, că voi face ce-mi va spune Domnul? Atunci a zis Balac către Valaam: Hai să te duc în alt loc: poate-I va plăcea lui Dumnezeu și mi-l vei blestema de acolo. Și a luat Balac pe Valaam pe vârful lui Peor, care privește spre pustie. Aici Valaam a zis către Balac: Zidește-mi șapte jertfelnice și pregătește-mi șapte viței și șapte berbeci. Și a făcut Balac, cum a zis Valaam, și a pus câte un viței și câte un berbec pe fiecare jertfelnic."*

Balac încearcă prin practici magice (repetarea ritualului; schimbarea locului) să influențeze hotărârea divină, acceptând chiar și un compromis (ca, măcar, Israel să nu fie binecuvântat). Aparținător unei religii decăzute, el e incapabil să înțeleagă natura divină. Interesant și faptul că Valaam Îl numește pe Dumnezeu cu numele de Iahve (în textul ebraic). Nu credem să fi fost descoperit acest nume, pe care evreii nu îndrăzneau nici să-l pronunțe, unui vrăjitor de alt neam; ar fi, totuși, un subiect vrednic de cercetat, dacă nu ne-am lovi de sărăcia izvoarelor.

Cap. 24 – Proorocia lui Valaam

1-4: *„Văzând Valaam că Domnul binevoiește să se binecuvânteze Israel, n-a mai alergat după obicei la vrăjitorii, ci s-a întors cu fața spre pustie; și ridicându-și Valaam ochii săi, a văzut pe Israel așezat după semințiile sale și a venit peste dânsul Duhul lui Dumnezeu, și și-a rostit el cuvântul său, zicând: Așa zice Valaam, fiul lui Beor; așa grăiește bărbatul cel ce vede cu adevărat; așa glăsuiește cel ce ascultă cuvântul lui Dumnezeu, cel ce cunoaște gândurile Celui Atotputernic, ca în vis, dar ochii și-i are deschiși."*

Valaam grăiește în stare de extaz; se mai arată că abia acum a renunțat el la practicile vrăjitorești, înțelegând neputința lor în acest caz.

5-7: *„Cât sunt de frumoase sălașurile tale, Iacove, corturile tale, Israele! Se desfășoară ca niște văi, ca niște grădini pe lângă râuri, ca niște cedri pe lângă ape, ca niște corturi pe care le-a înfipt Domnul! Ieși-va din sămânța lui un Om, care va stăpâni neamuri multe și stăpânirea Lui va întrece pe a lui Agag și împărăția Lui se va înălța."*

„Text cu evidentă dimensiune profetică, asupra lui Mesia ca Împărat, pe care însă versiunea ebraică îl redă diferit, la modul impersonal: *Apa se revarsă din ciuturile lui, în ape-mbelșugate îi este seminția.* Profetismul textului însă e în perfectă concordanță cu Facerea 49,10 , dar și cu versetul 17 al prezentului capitol; acesta este motivul pentru care, probabil, *Biblia de Ierusalim* părăsește aici versiunea ebraică și preferă să traducă după *Septuaginta*."[227] Mesia va întrece stăpânirea lui Agag, „rege amalecit învins de Saul (I Regi 15,7-8); viziune istoricistă precară, deoarece Amaleciții nu au fost niciodată o mare putere. *Septuaginta* preferă comparația cu Gog, a cărui istoricitate are și o valență simbolică, reprezentând orice fel de adversitate organizată împotriva lui Dumnezeu (cf. Apocalipsa 20,8)"[228]. Cât despre viziunea privind sălașurile lui Israel, așa cum sunt descrise, ele sugerează slava în care vor petrece sfinții.

8-9: *„Dumnezeu l-a scos din Egipt și puterea lui va fi ca a taurului; mânca-va popoarele dușmane lui, va sfărâma oasele lor și cu săgețile sale va săgeta pe vrăjmași. Plecatu-s-a și s-a culcat ca un leu și ca o leoaică; cine-l va scula? Cel ce te binecuvântează, binecuvântat să fie, și cel ce te blesteamă să fie blestemat!"*

---

[227] PENT, p. 287
[228] *Ibid.*

„Despre cine este vorba, dacă nu despre poporul lui Hristos? Îl binecuvântează Dumnezeu pe Acela în ale cărui mădulare coboară Cuvântul lui Dumnezeu."[229]

10-16: *„Atunci s-a mâniat Balac pe Valaam şi, frângându-şi mâinile, a zis Balac către Valaam: Eu te-am chemat să-mi blestemi pe vrăjmaşii mei, iar tu, iată, i-ai binecuvântat de trei ori până acum. Fugi dar în ţara ta! Am zis că te voi cinsti; dar iată că Domnul te-a lipsit de cinste! Valaam însă a zis către Balac: N-am spus eu oare solilor tăi pe care i-ai trimis la mine: Chiar de mi-ar da Balac casa sa plină de argint şi de aur, nu voi putea să calc porunca Domnului, ca să fac ceva bun sau rău după placul meu; câte-mi va spune Domnul, acelea le voi grăi? Deci, iată, mă duc în ţara mea; dar vino să-ţi spun ce are să facă poporul acesta cu poporul tău în vremurile viitoare. Şi şi-a urmat Valaam cuvântul său şi a zis: Aşa grăieşte Valaam, fiul lui Beor; aşa grăieşte bărbatul cel ce vede cu adevărat, cel ce ascultă cuvintele lui Dumnezeu, cel ce are ştiinţă de la Cel Preaînalt şi vede descoperirile lui Dumnezeu, ca în vis, dar ochii îi sunt deschişi."*

„Reiese din toate acestea că ştiinţa lui Valaam, această ştiinţă pentru care a venit din munţii Mesopotamiei, din Răsărit, pentru a blestema pe Iacov, îşi are izvorul şi principiile ei în Cel Preaînalt. De aici şi-a scos el cunoaşterea firii, a animalelor, mişcările păsărilor, deosebirile glasurilor, însă el întrebuinţează spre rău darurile pe care le-a primit pentru ştiinţa lucrurilor bune."[230]

17: *„Îl văd, dar acum încă nu este; îl privesc, dar nu de aproape; o stea răsare din Iacov; un toiag se ridică din Israel şi va lovi pe căpeteniile Moabului şi pe toţi fiii lui Set îi va zdrobi."*

„În vechiul Orient, *steaua* este semnul unui zeu şi, în consecinţă, al unui rege divinizat. Fiii lui Set erau, de fapt,

[229] Sf. Ambrozie, *Scrisori*, L, 12
[230] Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, XVIII, 3

nişte triburi beduine, după care profetul trece în revistă adversarii lui Israel de la marginile Canaanului. Într-un document găsit la Ierihon, în 1947, atât Moabul cât şi Edomul sunt numiţi *fii ai întunericului*, care, evident, trebuiau stârpiţi."[231] Indiscutabil, e vorba de o profeţie mesianică. „Moise, cel cu adevărat mare şi crezut de (iudei) ca spunând adevărul, a însemnat cuvântul despre întruparea Mântuitorului, socotindu-l şi cunoscându-l ca adevărat şi ca tot ceea ce putea fi mai mare."[232] „Hristos este cel vizat (...): *O stea va răsări din Iacov şi un Om se va ridica din Israel.* Acela va fi văzut, zice Valaam, însă nu acum, ci la vremea când El însuşi va grăi (...). Aceste cuvinte (...) profeţesc despre steaua care s-a arătat pe cer magilor din Răsărit şi care i-a îndrumat spre Iudeea pentru a căuta pe Împăratul lui Israel, care S-a născut, şi aflându-L I-au adus daruri şi I s-au închinat. (...) Şi tot aşa mi se pare că steaua este imaginea dumnezeirii. De asemenea ordinea expresiilor acestei profeţii arată că-i vorba despre dumnezeire: *O stea va răsări din Iacov*, şi de natura umană: *şi un Om se va ridica din Israel* (în textul ebraic: *un toiag*). Astfel că Hristos este descoperit în profeţie deplin, atât în dumnezeirea cât şi în umanitatea Sa. *Şi va lovi căpeteniile Moabului.* Moabul este o naţiune ai cărei conducători nu reprezintă altceva decât duhul răului şi puterile împotriva cărora noi suntem datori să luptăm. Însă acest Om ieşit din Israel îi va zdrobi când *va dezbrăca domniile şi puterile, biruind asupra lor prin crucea Sa* (Coloseni 2,15). Căci El nu va putea mântui pe moabiţi pentru a-i îndruma spre cunoaşterea lui Dumnezeu fără a zdrobi puterile lor, care au exercitat asupra lor o impietate tiranică. *Şi pe toţi fiii lui Set îi va zdrobi.* Set este fiul lui Adam (...). Toţi oamenii care sunt în lumea aceasta sunt fiii lui Set. (...) Şi aici El a făcut pe toţi fiii lui Set pradă a Sa. (...) Această turmă de neam omenesc,

[231] NUM, p. 209
[232] Sf. Atanasie cel Mare, *Tratat despre întruparea Cuvântului*, 33

pe care diavolul a făcut-o captivă pentru a sa pieire, Hristos a dobândit-o în înțeles opus și a fost readusă de la moarte la viață."[233]

18: *„Lua-va de moștenire pe Edom și va stăpâni Seirul vrăjmașilor săi și Israel își va arăta puterea."*

Septuaginta numește aici pe Edom și Isva; *Biblia Hebraica* are Edom și Seir; *Vulgata* are idumea și Seir. „Edom e una și aceeași persoană cu (Isav). Din punct de vedere istoric, el este dușmanul lui Israel. Dar, la venirea lui Hristos, zice Valaam că și Edomul va fi moștenirea Sa; el va fi inclus, adică, în credință, și nu va fi exclus din moștenirea lui Hristos. Dacă scrutăm înțelesul duhovnicesc al acestui pasaj, înțelegem că Edom este trupul care poftește împotriva duhului și îi este vrăjmaș. La venirea lui Hristos, însă, când trupul a fost supus duhului, prin nădejdea învierii va ajunge și el la moștenire. Că nu numai sufletul, ci și trupul, care altădată îi era dușman, va avea parte în viitor de moștenire, desigur dacă dă ascultare duhului. Cuvintele *iar Israel își va arăta puterea* vor să spună că și Edom sau (Isav), adică firea trupească, va fi chemată la partea de moștenire când Israel, adică sufletul, va fi săvârșit cele ale virtuții și va fi copleșit de virtute. Iar dimpotrivă, dacă sufletul nu vine la cele ale virtuții, ci stăruie în slăbiciune, trupul nu numai că nu va ajunge la moștenire, ci va cădea sub judecata *celui care poate ca și trupul și sufletul să le piardă în gheenă* (Matei 10,28)."[234]

19: *„Din Iacov se va scula Cel ce va stăpâni cu putere și va pierde pe cei ce vor rămâne în cetate."*

În toate celelalte traduceri românești de care dispunem se vorbește de cei *scăpați din cetate*, ceea ce corespunde atât Septuagintei (*sozómenon ek póleos*), cât și Vulgatei (*reliquias civitatis*). „Cuvintele: *El va zdrobi pe cel scăpat din cetate* (...) poate că s-ar tâlcui în felul următor: prin această cetate înțelegem lumea (...). Cu alte cuvinte, Iisus va

[233] Origen, *op. cit.*, XVIII, 4
[234] *Ibid.*

pierde printr-o pieire mântuitoare pe cel care s-a eliberat din cetatea acestei lumi. Și noi, de asemenea, dacă voim să dobândim mântuirea și să fim eliberați din această lume, trebuie să pierdem sufletul nostru printr-o pieire folositoare și necesară. Căci se pierde sufletul urmând pe Hristos. Cel care-și ucide poftele, care suprimă patimile și luptă împotriva desfrâului și a patimilor, acela nu-și face nicidecum voia sa, ci pe cea a lui Dumnezeu."[235]

20-22: *„Apoi văzând pe Amalec, și-a urmat cuvântul și a zis: Cel întâi dintre popoare e Amalec, dar și neamul lui va pieri. Văzând după aceea pe Chenei, și-a urmat cuvântul și a zis: Locuința ta e tare și cuibul tău e așezat pe stâncă; dar Cain va fi dărâmat și nu este mult până ce Asur te va duce în robie."*

Profeția continuă arătând cum neamurile se vor supune lui Hristos. E folosit aici un joc de cuvinte, bazat pe asemănarea între *ken* (cuib), *Cain* și *Chenei*. Prin Asur, cel mai probabil, sunt înțeleși Asirienii.

23-25: *„Iar când a văzut pe Og, și-a urmat cuvântul și a zis: Vai, vai, cine va mai trăi când Dumnezeu va aduce acestea! Veni-vor corăbii de la Chitim și vor smeri pe Asur, vor smeri pe Heber, dar și acelea vor pieri! Sculându-se apoi Valaam s-a întors înapoi, în țara sa; și s-a dus și Balac întru ale sale."*

Textul grec e mai clar, arătând că și evreii vor avea de suferit, dar asupritorii lor vor pieri. Întreaga profeție e dificil de armonizat, unele detalii privind istoria veterotestamentară, altele vizând pe Hristos și Biserica Sa. Pornind de la întreg acest capitol, Petru Damaschin sfătuiește să nu cercetăm cele ascunse și să nu cerem cunoașterea celor viitoare; uneori, Dumnezeu le descoperă, ca lui Valaam, spre folosul de obște, chiar dacă acela a fost nevrednic de descoperirile ce i s-au făcut[236].

[235] *Ibid.*
[236] Cf. *Învățături duhovnicești*, I

Cap. 25 – Pedeapsa pentru idolatrie şi desfrânare

1-2: *„Atunci s-a aşezat Israel în Sitim, dar poporul a început să se spurce, păcătuind cu fetele din Moab. Că acestea îi chemau la jertfele idolilor lor şi mânca poporul din acele jertfe şi se închina la dumnezeii lor."*

„Pe de-o parte, cultul lui Baal presupunea şi anumite ritualuri orgiastice, în care femeile îi antrenau pe participanţi; pe de alta, în limbajul Vechiului Testament se operează transferul semantic de la prostituţia propriu-zisă la prostituţia sacră, prin care infidelitatea faţă de Iahve este echivalentă cu adulterul."[237]

3: *„Aşa s-a lipit Israel de Baal-Peor, pentru care s-a aprins mânia lui Dumnezeu asupra lui Israel."*

Dacă nu reuşeşte prin greutăţi să ne întoarcă din drumul către cele făgăduite nouă de Dumnezeu, „pricinuitorul răutăţii nu se opreşte cu totul de la alte născociri împotriva noastră, ci îşi îndreaptă gândul spre lupta lui cea mai proprie, ispitind firea iarăşi spre păcatul prin plăcere. Căci plăcerea, dând oricărui păcat un farmec, atrage uşor sufletele mai lihnite spre pofte în undiţa pierzării. E un lucru care s-a întâmplat şi atunci. Căci cei ce au biruit armele şi au dovedit orice atac prin armele de fier ca fiind mai slab decât puterea lor şi au pus pe fugă oastea vrăjmaşilor, au fost răpuşi de săgeţile femeieşti, prin plăcere. Şi cei ce au fost mai tari decât bărbaţii s-au făcut mai slabi decât femeile. Îndată ce li s-au arătat lor femeile, punându-le în faţă nu arme, ci formele lor, îndată au uitat de tăria bărbătească, topindu-şi mânia în plăcere. Şi unii au ajuns într-o stare în care era firesc să ajungă cei ce s-au înfierbântat de amestecarea nelegiuită cu cele de alt neam. Iar această unire cu răul a însemnat lipsirea de unirea cu binele."[238]

[237] PENT, p. 288
[238] Sf. Grigorie de Nyssa, *op. cit.*

4: *„Şi a zis Domnul către Moise: Ia pe toate căpeteniile poporului şi le spânzură de copaci pentru Domnul înainte de asfinţitul soarelui, ca să se abată de la Israel iuţimea mâniei Domnului."*

„Versiunea ebraică foloseşte un cuvânt cu sens incert, tradus fie prin *spânzuraţi-le*, fie prin *trageţi-le în ţeapă* (pe căpetenii – *n. n.*). Grecescul *paradigmatízo* din *Septuaginta* înseamnă *a da pe cineva în vileag* (ca exemplu rău), *a-i aplica cuiva o pedeapsă exemplară, a-i descoperi cuiva partea negativă.*"[239] „Vezi cum e stârnită de noi şi adusă la urgia fără voie firea dumnezeiască şi atotblândă? Căci e un lucru dobitocesc şi cu totul nelegiuit a te înfierbânta de formele femeilor şi a îndrăzni să schimbi evlavia către Dumnezeu cu plăcerea neînfrânată. De aceea sunt arătaţi Domnului înaintea soarelui, adică sunt atârnaţi de lemne întoarse spre răsărit. Acesta e modul pedepsirii lor, fiind un chip ce striga limpede şi da cuvânt că ochiului atoatepătrunzător şi fără greşeală al Judecătorului nu-i poate scăpa nimeni din cei căzuţi în astfel de greşeli şi nu poate rămâne nepedepsit, ci va fi pus, după cuvântul proorocului, în văzul a tot trupul, având să suporte pedepsele aspre ale păcatelor lor. Aşadar, arătarea cuiva înaintea soarelui înseamnă pedepsirea lui făţişă şi sub ochii lui Dumnezeu."[240]

5: *„Atunci a zis Moise către judecătorii lui Israel: Ucideţi fiecare pe oamenii voştri care s-au lipit de Baal-Peor!"*

„Şi Moise, care a fost mărturisit ca cel mai blând dintre toţi oamenii, când i-a cerut-o momentul, s-a indignat şi a ajuns la un asemenea punct de tulburare, încât să-şi manifeste indignarea prin uciderea celor din acelaşi neam, o dată când au fabricat viţelul de aur, altă dată când s-au alipit de Baal-Peor. Aşa încât este posibil ca şi cel blând să se indigneze, aşa cum hotărăşte raţiunea, şi să nu distrugă virtutea blândeţii. Dar ca să rămână cineva inflexibil sau să nu se

[239] PENT, p. 239
[240] Sf. Chiril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr*, XIV

indigneze, aşa cum este logic, nu înseamnă blândeţe, ci inactivitatea naturii."[241]

6-8: *„Dar iată oarecare din fiii lui Israel a venit şi a adus între fraţii săi o madianită, în ochii lui Moise şi în ochii întregii obşti a fiilor lui Israel, când plângeau ei la uşa cortului adunării. Atunci Finees, fiul lui Eleazar, fiul preotului Aaron, văzând aceasta, s-a sculat din mijlocul obştii şi, luând în mână lancea sa, a intrat după israelit în sălaş şi i-a străpuns pe amândoi, pe israelit şi pe femeie, în pântece; şi a încetat pedepsirea fiilor lui Israel."*

Finees (= negru), ucigând pe cei doi pângăritori, a oprit mânia lui Dumnezeu împotriva israeliţilor. „E proprie minţii şi mânia potrivită firii. Căci fără mânie nu e nici curăţie în om. Mânia aceasta luptă împotriva semineţelor semănate ca plăceri înşelătoare de vrăjmaşul în trup."[242] „Ce a îndreptăţit pe Finees? Oare nu mânia lui cea dreaptă împotriva desfrânaţilor? Finees era un om foarte blând şi paşnic; dar când a văzut că (acel israelit) a făcut desfrânare pe faţă şi fără de ruşine cu madianita şi că ei nici nu au ascuns privelişte urâtă a ruşinii lor, n-a mai putut răbda, s-a folosit de mânie, aşa cum trebuia, şi a străpuns pe cei doi cu lancea."[243]

9: *„Cei ce au murit de pedeapsa aceasta au fost douăzeci şi patru de mii."*

Nu e clar dacă aceştia au murit doar în urma poruncii lui Moise sau şi a unei pedepse divine, dar învăţătura rămâne aceeaşi. „Mie mi se pare că această istorisire dă oamenilor un sfat folositor, prin care învăţăm că din multele patimi care războiesc gândurile oamenilor, nici o altă patimă nu are asupra noastră o putere deopotrivă cu boala plăcerii trupeşti. Căci pe israeliţii ce se dovediseră mai tari decât călărimea egipteană şi biruiseră pe amaleciţi şi se arătaseră înfricoşători poporului întâlnit după aceea şi mai apoi zdrobiseră oastea

[241] Sf. Vasile cel Mare, *Constituţiile ascetice*, XIII
[242] Isaia Pustnicul, *op. cit.*, II,2
[243] Sf. Vasile cel Mare, *Omilii şi cuvântări*, X,6

madianiţilor, pe aceştia îi robeşte dintr-o dată vederea femeilor de alt neam. Prin aceasta ni se arată (...) nu altceva decât că plăcerea trupească pricinuieşte o războire greu de înfrânt şi de înfruntat. Ea a ridicat împotriva celor nebiruiţi de arme, prin însăşi arătarea ei, steagul biruitor al necinstei, punând sub mărturia luminii ruşinea lor. Ea a dovedit pe oameni a fi ca animalele, căci pornirea dobitocească şi neraţională spre desfrâu i-a făcut să uite de firea omenească, nemaiascunzându-şi murdăria, ci lăudându-se cu necuviinţa patimii şi împodobindu-se cu urâciunea ruşinii lor, tăvălindu-se pe faţă unii la vederea altora, ca porcii în mocirla necurăţiei. Ce ne învaţă, deci, istorisirea? Ca învăţând câtă putere spre rău are boala plăcerii trupeşti, să ne ducem viaţa noastră cât mai departe de vecinătatea ei, ca să nu treacă boala şi la noi, ca un foc care-şi întinde, prin apropiere, flacăra lui cea nimicitoare."[244]

10-13: *„Şi a grăit Domnul cu Moise şi a zis: Finees, feciorul lui Eleazar, fiul preotului Aaron, a abătut mânia Mea de la fiii lui Israel, râvnind între ei pentru Mine, şi n-am mai pierdut pe fiii lui Israel în mânia Mea; de aceea spune-i că voi încheia cu el legământul Meu de pace, şi va fi pentru el şi pentru urmaşii lui de după el legământ de preoţie veşnică, căci a arătat râvnă pentru Dumnezeul său şi a ispăşit păcatul fiilor lui Israel."*

„Crima, recunoscută de toţi ca venind de la diavol, ei bine, chiar crima, săvârşită la timp potrivit, a făcut ca Fineeş, care a ucis, să fie înălţat la treapta de preot."[245] Orice faptă trebuie judecată într-un anume context şi după scopul pentru care a fost săvârşită.

14-15: *„Numele israelitului ucis, care a fost omorât cu madianita, era Zimri, fiul lui Salu, căpetenia seminţiei lui Simeon; iar numele madianitei ucise era Cozbi, fiica lui Ţur, căpetenia unei seminţii ieşită dintr-o casă patriarhală din Madian."*

[244] Sf. Grigorie de Nyssa, *op. cit.*
[245] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, XVII,6

Zimri (= cântarea mea), fiul lui *Salu* (= nobil), e robit de *Cozbi* (= înşelătoare), fiica lui *Ţur* (= duşman; asupritor). Duşmanul minţii văzătoare de Dumnezeu caută s-o supună pe aceasta, atrăgând ceea ce are ea mai nobil la plăcerile înşelătoare. Finees, „străpungând pe madianită împreună cu israeliteanul, a arătat tainic prin lance că prin puterea cuvântului arhiereului trebuie scoasă cu totul din suflet materia împreună cu forma, pofta împreună cu mânia, plăcerea străină împreună cu gândul pătimaş. Căci forma deţine faţă de materie rolul pe care îl are iuţimea faţă de poftă. Pentru că iuţimea imprimă poftei o mişcare, întrucât aceasta e prin sine nemişcată. La fel, gândul dă plăcerii o formă, întrucât aceasta e fără chip şi formă după raţiunea ei. Aceasta o arată şi însuşi înţelesul numelor. Căci madianita se numeşte *Hasvi* care înseamnă *gâdilirea mea*, iar israeliteanul, *Zamvri* care înseamnă *cântarea mea*, adică înălţarea mea în cele înalte. Când deci partea raţională a sufletului renunţă la cugetarea şi privirea celor dumnezeieşti şi se împreună cu gâdilirea trupului, în cuptorul păcatului, are nevoie numaidecât de cuvântul arhiereului spre nimicirea celor împreunate rău între ele şi spre abaterea mâniei stârnite a lui Dumnezeu"[246].

16-18: *„Şi a grăit Domnul cu Moise şi a zis: Vorbeşte fiilor lui Israel şi le zi: Socotiţi pe Madianiţi duşmanii voştri şi omorâţi-i, bateţi-i, că s-au purtat cu voi duşmănos întru vicleşugul lor, ademenindu-vă cu Peor şi cu Cozbi, sora lor, fiica unei căpetenii a Madianiţilor, care a fost ucisă în ziua urgiei celei pentru Peor."*

„Oare femeile madianite n-au făcut cu frumuseţea lor pe evrei, care luptau cu madianiţii, să se lepede de Dumnezeul lor din pricină că n-au mai fost înfrânaţi şi s-au destrăbălat? Femeile madianiţilor, împrietenindu-se cu evreii, i-au ademenit cu frumuseţea lor; şi făcându-i să-şi părăsească deprinderile lor cuviincioase şi să se dedea plăcerilor desfrânate, i-au făcut să se înnebunească după jertfele idolilor şi după femei străine; biruiţi de femei şi de plăcere, s-au depărtat şi de Dumnezeu şi s-au depărtat şi de lege; puţin a lipsit ca tot poporul, printr-o stratagemă femeiască, să nu ajungă în mâna duşmanilor, dacă, în faţa primejdiei, frica nu i-ar fi sfătuit să se oprească."[247]

[246] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*, 70

Cap. 26 – Numărătoarea din nou a poporului

1-4: *„După această pedeapsă, a grăit Domnul către Moise şi către Eleazar, fiul preotului Aaron, şi a zis: Număraţi toată obştea fiilor lui Israel de la douăzeci de ani în sus, pe toţi cei buni de război în Israel, după familiile lor! Atunci Moise şi preotul Eleazar le-au grăit în şesurile Moabului, la Iordan, în dreptul Ierihonului, şi le-au zis: Număraţi pe toţi de la douăzeci de ani în sus, cum a grăit Domnul lui Moise şi fiilor lui Israel, care au ieşit din pământul Egiptului."*

După 40 de ani de la prima numărătoare, e poruncit un al doilea recensământ, în vederea cuceririi şi împărţirii ţării Canaanului. „Dumnezeu porunceşte să se numere iarăşi ceea ce este în putere şi în vârstă bună de război. Căci în cunoştinţa şi în conscripţia lui Dumnezeu şi în cartea celor vii nu e cel plăpând şi slab, nici cel încă prunc la cugetare, ci tot cel ce este viguros pentru bătălia împotriva patimilor şi a păcatului şi întărit în înţelepciune şi bine pregătit ca să poată lucra şi să poată împlini cele ce le vrea Dumnezeu."[248]

5-51: *„Ruben este întâiul născut al lui Israel. Fiii lui Ruben: din Enoh, neamul lui Enoh; din Falu, neamul lui Falu; din Heţron, neamul lui Heţron; din Carmi, neamul lui Carmi; acestea sunt neamurile lui Ruben; şi s-au numărat patruzeci şi trei de mii şapte sute treizeci. Fiul lui Falu: Eliab. Fiii lui Eliab: Nemuel, Datan şi Abiron. Datan şi Abiron sunt aceia care, chemaţi fiind în adunare, au stârnit răzvrăti-*

[247] Clement Alexandrinul, *Stromate*, II, 83, 3-4
[248] Sf. Chiril al Alexandriei, *op. cit.*, IV

re împotriva lui Moise şi a lui Aaron împreună cu părtaşii lui Core, când aceştia au stârnit răzvrătire împotriva Domnului şi şi-a deschis pământul gura sa şi i-a înghiţit pe ei şi pe Core; şi împreună cu ei au murit şi părtaşii lor, când focul a mistuit două sute cincizeci de oameni şi au rămas ei ca semn. Însă fiii lui Core n-au murit. Fiii lui Simeon, după familiile lor, sunt: din Nemuel, neamul lui Nemuel; din Iamin, neamul lui Iamin; din Iachin, neamul lui Iachin; din Zerah, neamul lui Zerah; din Saul, neamul lui Saul. Acestea sunt neamurile cele din Simeon, care s-au găsit la numărătoarea lor: douăzeci şi două de mii două sute. Fiii lui Gad, după neamurile lor: din Ţefon, neamul Ţefonienilor; din Haghi, neamul Haghiţilor; din Şunie, neamul Şunienilor; din Ozni, neamul Oznienilor; din Eri, neamul Erienilor; din Arod, neamul Arodeilor; din Areli, neamul Arelienilor. Acestea sunt neamurile fiilor lui Gad, care la numărătoarea lor s-au găsit patruzeci de mii cinci sute. Fiii lui Iuda sunt: Er şi Onan, Şela, Fares şi Zara; însă Er şi Onan au murit în pământul Canaanului. Şi fiii lui Iuda, după neamurile lor, sunt: din Şela, neamul Şelaenilor; din Fares, neamul Fareseilor; din Zara, neamul Zaraenilor. Iar fiii lui Fares sunt: din Esron, neamul Esroneilor; din Hamul, neamul Hamulienilor. Acestea sunt neamurile lui Iuda şi la numărătoarea lor s-au găsit şaptezeci şi şase de mii cinci sute. Fiii lui Isahar, după neamurile lor, sunt: din Tola, neamul Tolaenilor; din Fuva, neamul Fuvaenilor; din Iaşub, neamul Iaşubienilor; din Şimron, neamul Şimronienilor. Acestea sunt neamurile lui Isahar şi la numărătoarea lor s-au găsit şaizeci şi patru de mii trei sute. Fiii lui Zabulon, după neamurile lor, sunt: din Sered, neamul Seredienilor; din Elon, Neamul Elonienilor; din Iahleil, neamul Iahleililor. Acestea sunt neamurile din Zabulon şi la numărătoarea lor s-au găsit şaizeci de mii cinci sute. Fiii lui Iosif sunt: Manase şi Efraim. Fiii lui Manase, după neamurile lor, sunt: din Machir, neamul Machirienilor; Din Machir s-a născut Galaad şi din Galaad este neamul Galaadenilor. Fiii lui Galaad sunt: din Iezer, neamul Iezerienilor; din Helec, neamul Helecienilor; din Asriel, neamul Asrielienilor; din Şechem,

neamul Şechemienilor; din Şemida, neamul Şemidienilor; din Hefer, neamul Heferienilor. Salfaad, fiul lui Hefer, n-a avut fii, ci numai fiice şi numele fiicelor lui Salfaad sunt: Mahla, Noa, Hogla, Milca şi Tirţa. Acestea sunt neamurile lui Manase şi la numărătoarea lor s-au găsit cincizeci şi două de mii şapte sute. Fiii lui Efraim, după neamurile lor, sunt: din Şutelah, neamul Şutelahienilor; din Becher, neamul Becherienilor; din Tahan, neamul Tahanienilor. Iar fiii lui Şutelah sunt: din Eran, neamul Eranienilor. Acestea sunt neamurile fiilor lui Efraim şi la numărătoarea lor s-au găsit treizeci şi două de mii cinci sute. Aceştia sunt fiii lui Iosif după neamurile lor. Fiii lui Veniamin, după neamurile lor, sunt: din Bela, neamul Belaienilor; din Aşbel, neamul Aşbelienilor; din Ahiram, neamul Ahiramienilor; din Şefufam, neamul Şefufamienilor; din Hufam, neamul Hufamienilor. Iar fiii lui Bela sunt: Ard şi Naaman: din Ard, neamul Ardienilor şi din Naaman, neamul Naamanienilor. Aceştia sunt fiii lui Veniamin după neamurile lor şi la numărătoare s-au găsit patruzeci şi cinci de mii şase sute. Fiii lui Dan, după neamurile lor, sunt: din Şuham, neamul Şuhamienilor. Acestea sunt familiile lui Dan, după neamurile lor. Şi neamurile lui Şuham, la numărătoarea lor, au fost de toate şaizeci şi patru de mii patru sute. Fiii lui Aşer, după neamurile lor, sunt: din Imna, neamul Imnaenilor; din Işba, neamul Işbaenilor; din Verie, neamul Verienilor. Din fiii lui Verie: din Heber, neamul Heberienilor; din Malchiel, neamul Malchielilor. Şi numele fiicei lui Aşer a fost Serah. Acestea sunt neamurile fiilor lui Aşer şi la numărătoare s-au găsit cincizeci şi trei de mii patru sute. Fiii lui Neftali, după neamurile lor, sunt: din Iehţeel, neamul Iehţeelienilor; din Guni, neamul Gunienilor; din Ieţer, neamul Ieţerienilor; din Şilem, neamul Şilemienilor. Acestea sunt neamurile lui Neftali, după familiile lor, şi la numărătoare s-au găsit patruzeci şi cinci de mii patru sute. Iată numărul fiilor lui Israel, celor ce au intrat la numărătoare: şase sute una mii şapte sute treizeci."

Iată un tabel pe seminţii, cu rezultatele celor două numărători:

Seminția	Primul recensământ	Al doilea recensământ	Spor
Ruben	46 500	43	–
Simeon	300	22 200	–
Gad	45 650	40 500	–
Iuda	74 600	76 500	+
Isahar	54 400	64 300	+
Zabulon	57 400	60 500	+
Manase	32 200	57 700	+
Efraim	40 500	32 500	–
Veniamin	34 500	45 600	+
Dan	62 700	64 400	+
Aşer	41 500	53 400	+
Neftali	53 400	45 400	–
Israel	**603 550**	**601 730**	–

Ar fi fost de aşteptat ca, în 40 de ani, numărul israeliților să sporească. Dar asupra lor s-a abătut adeseori pedeapsa divină. În funcție de creşterea ori descreşterea fiecărui trib în parte, credem că se pot trage concluzii despre fidelitatea acestora față de Dumnezeu, în perioada petrecerii în pustie. Cea mai mare scădere o înregistrează Simeon, iar cel mai mare spor, Manase, probabil după atitudinea acestor triburi în momentele în care poporul s-a răzvrătit.

52-53: *„Apoi a grăit Domnul cu Moise şi a zis: Acestora să li se împartă spre moştenire pământul, după numărul numelor."*

E preînchipuită moştenirea sălaşurilor cereşti. „Moştenitori ai pământului sfânt şi părtaşi la bunătățile nădăjduite, după seminții şi după neam, sunt cei despre care spune cuvântul: *Fericiți cei blânzi, că aceia vor moşteni pământul; fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui* şi celelalte fericiri (Matei 5,3-12). Pentru că aceasta e partea proprie, rânduită celor milostivi, blânzi, săraci cu duhul şi prigoniți pentru dreptate."[249]

[249] *Ibid.*

54: *„Celor mai mulți să le dai moşie mai mare, iar celor mai puțini să le dai moşie mai mică; fiecăruia să se dea moşie potrivit cu numărul celor ce au intrat la numărătoare."*

Pământul e împărțit după seminții, „dar cununa gloriei se dă şi la câte unul în parte, după nume, Dumnezeu cinstind pe fiecare potrivit cu izbânzile lui şi măsurând celor ce s-au luptat bărbăteşte harul cuvenit, deşi poate mai trebuie cugetat că într-o măsură mai mare şi într-o dăruire mai bogată. (...) Căci cel mai mare după numărul numelor e chipul clar al celui ce e mai înalt şi mai mare în virtute"[250]. „Ştim că, la porunca lui Dumnezeu, poporul mai fusese recenzat o dată, însă cei care au fost admişi căzuseră în pustie din pricina stăruinței lor în păcat, iar acum alt popor, care a luat locul celor pierduți, prin generația nouă, este chemat la recensământ. Şi despre cel de al doilea se spun unele lucruri care nu s-au spus la cel dintâi. (...) Dacă li s-ar fi spus (la întâiul recensământ) că pământul li se va da lor moştenire, făgăduința ar fi fost călcată, căci între timp ei au căzut în pustie din pricina păcatelor. Ceea ce nu li s-a spus celor dintâi, se spune celor din urmă şi acum toate făgăduințele care li s-au făcut s-au împlinit. Nu se poate crede că toate acestea se cuprind numai în această pericopă. Sunt taine care se expun şi în asemănările Legii. Un prim popor care este lepădat, cel al tăierii împrejur, un al doilea, împrăştiat printre națiuni, este primit şi devine cel care primeşte moştenirea părintească. De la cine o primeşte? De la Moise? Nu, ci de la Iosua (Iisus)."[251]

55: *„Pământul să-l împărțiți prin sorți; după numele seminților părinților lor să-şi primească şi părțile."*

„Iar pământul se împarte la sorți (...). Căci prin hotărârea dumnezeiască se va face împărțirea fără greşeală a bunurilor viitoare, Cel ce ştie toate alé noastre rânduind atunci fiecăruia spre moştenire ceea ce i se cuvine."[252]

[250] *Ibid.*
[251] Origen, *op. cit.*, XXI,1
[252] Sf. Chiril al Alexandriei, *op. cit.*, IV

56: *„Prin sorți să le împarți moșia, atât celor mulți la număr, cât și celor puțini la număr."*

„Moise nu dă moștenire prin sorți, nici nu împarte loturi și nu poate aprecia prin hotărâre dumnezeiască vrednicile fiecăruia, după seminții, case, familii și nume. Numai Iosua a făcut așa ceva, ca unul care *a dat toată judecata Tatălui* (Ioan 5,22). El știe cum să împartă poporului său într-un mod drept și mulțumitor, nu numai pe seminții, pe familii și pe case, ci pentru fiecare în parte, *după nume.*"[253]

57-62: *„Leviții, care au intrat la numărătoare, după neamurile lor, sunt aceștia: din Gherșon, neamul Gherșonienilor; din Cahat, neamul Cahatienilor; din Merari, neamul Merarienilor. Iată neamurile lui Levi: neamul lui Libni, neamul lui Hebron, neamul lui Mahli, neamul lui Mușî și neamul lui Core. Din Cahat s-a născut Amram. Numele femeii lui Amram a fost Iohabed, fiica lui Levi, pe care a născut-o femeia lui Levi în Egipt, iar ea a născut lui Amram pe Aaron, pe Moise și pe Mariam, sora lor. Lui Aaron i s-au născut: Nadab și Abiud, Eleazar și Itamar. Dar Nadab și Abiud au murit când au adus foc străin înaintea Domnului, în pustiul Sinai. Și s-au numărat toți cei de parte bărbătească de la o lună în sus și s-au găsit douăzeci și trei de mii; căci aceștia nu fuseseră numărați împreună cu fiii lui Israel, pentru că nu li s-a dat moștenire printre fiii lui Israel."*

„Sunt însă unii care, în afară de tragerea la sorți, au o situație aparte și nu sunt supuși aceleiași rânduieli. Aceștia sunt leviții, adică toți cei care, fără odihnă și fără încetare, rămân în slujba lui Dumnezeu, veghind ziua și noaptea cu ascultare față de El. (...) Prin aceasta mi se pare că sunt (indicați) cei care, fără a se lăsa copleșiți de greutăți de natură trupească, au depășit faima celor văzute și și-au închinat lui Dumnezeu toată viața lor, prin funcțiunile lor, care nu caută nimic din cele ale trupului, nimic din ceea ce sugrumă judecata dreaptă. Ei au poftit înțelepciunea, au râvnit după cunoașterea tainelor lui Dumnezeu și, unde este inima lor, acolo *este și comoara lor* (Matei 6,21). Aceștia n-au, deci, parte de moștenire pe pământ, ei s-au suit dincolo, spre cele mai înalte ținuturi ale cerului, și acolo vor fi pentru totdeauna cu Domnul, cu cuvântul său, întru înțelepciunea Sa, în plăcerile științei Sale, îndestulați de plăceri. Aceasta va fi hrana lor, băutura lor, avuția lor, împărăția lor."[254] „Și iarăși numărătoarea Leviților se face deosebit, de la o lună și mai sus. Iar soarta lor nu li se dă în mijlocul lui Israil, la rând cu aceia, nici n-au fost socotiți împreună cu aceia. Căci neamul mai curat e totdeauna mai sfânt. De aceea recensământul lor e deosebit de al celorlalți și soarta lor nu e cu a celorlalți, și numărătoarea lor e deosebită și soarta lor e Însuși Dumnezeul tuturor."[255]

Numărul leviților a crescut, față de primul recensământ, însă nu în mod spectaculos: de la 22 000, la 23 000. Poate exista o dublă explicație: pe de o parte, înfrânarea acestora, despre care s-a mai amintit; pe de altă parte, implicarea unor leviți în revolte, ceea ce a atras asupra acelora pedeapsa divină.

Cap. 27 – Fiicele lui Salfaad; Iosua ca succesor al lui Moise

1-7: *„Atunci au venit fetele lui Salfaad, fiul lui Hefer, fiul lui Galaad, fiul lui Machir, din neamul lui Manase, fiul lui Iosif, ale căror nume sunt acestea: Mahla, Noa, Hogla, Milca și Tirța, și au stat înaintea lui Moise, a lui Eleazar preotul, înaintea căpeteniilor și înaintea întregii obști, la ușa cortului adunării, și au zis: Tatăl nostru a murit în pustie; el n-a fost din numărul celor care s-au ridicat împotriva Domnului cu adunarea lui Core, ci a murit pentru păcatul*

[253] Origen, *op. cit.*, XXI, 1

[254] *Ibid.*

[255] Sf. Chiril al Alexandriei, *op. cit.*, IV

său şi feciori n-a avut. De ce să piară numele tatălui nostru din neamul lui, pentru că n-are fii? Dă-ne şi nouă moşie între fraţii tatălui nostru! Moise însă a adus cererea lor înaintea Domnului; iar Domnul a zis către Moise: Drept au grăit fetele lui Salfaad; dăruieşte-le şi lor moştenire între fraţii tatălui lor şi trece-le lor moşia tatălui lor."

Fiicele lui Salfaad, *Mahla* (= boală), *Noa* (= odihnă), *Hogla* (= dansul său), *Milca* (= sfătuire) şi *Tirţa* (= farmec), cer şi dobândesc moştenire între fraţii tatălui lor. Numele acestora închipuie însuşiri trupeşti, ce pot fi preschimbate în virtuţi. „Îndurarea atotputernicului Dumnezeu nu înlătură, nici nu nesocoteşte cererea tinerelor fete, şi nu numai că dă un răspuns favorabil, ci chiar îşi însuşeşte revendicările lor, pentru a pune bazele de drept veşnic, valabil în toate veacurile. (...) Din punct de vedere istoric, importanţa acestui pasaj este evidentă, dacă ne gândim că aceste legi sunt în vigoare nu numai la fiii lui Israel, ci la toţi oamenii care trăiesc într-o orânduire socială. Îndrăzneala fetelor lui Salfaad nu numai că le-a dat o moştenire, ci a întemeiat un drept durabil. (...) Să cercetăm, însă, după legea cea duhovnicească, cine sunt cele cinci fete, al căror tată este mort pentru un păcat oarecare şi care cu toate acestea sunt moştenitoare ale cuvântului sfânt? (...) Virtuţile sufletului şi gândurile înţeleptului sunt numite fii. Pare deci just şi logic de a vedea fetele în opera care se împlineşte cu ajutorul trupului. Cu acest scop ele sunt cinci la număr, căci cinci sunt simţurile trupeşti cu ajutorul cărora se îndeplineşte întreaga lucrare în trup. Aceste cinci fete imaginează desăvârşirea prin fapte. Cu toate că lipsite de tată şi rămase orfane, ele nu sunt alungate de la moştenire, nici excluse din împărăţie: ele primesc o moştenire în mijlocul poporului lui Dumnezeu. (...) Să vedem atunci cine este tatăl lor, despre care ni se spune că este mort? El este numit Salfaad, (...) care se tâlcuieşte: *umbră în gura lui*. Părintele faptelor este înţelepciunea. Acest caz revine de obicei: şi nu sunt puţini fraţii noştri care au o înţelepciune fără adâncime, fără amploare. Gândirea lor este

moartă (...). Unul ca acesta nu înţelege nimic, el este mort pentru înţelepciunea duhovnicească. Însă el a dat viaţă fetelor sale, adică la fapte de ascultare, la opere după poruncile lui Dumnezeu, el a luat moştenire un pământ în acelaşi trup cu poporul lui Dumnezeu. El nu putea fi socotit împreună cu aceia despre care se spune că: *Domnul este partea (lor) de moştenire* (Deuteronom 32,9). Neputând deci fi cuprins în numărul slujitorilor şi preoţilor, el a primit o moştenire în Ţara făgăduinţei, însă după rangul său modest (...). Din semnificaţia numelui său, însă, se poate înţelege şi de ce acest Salfaad n-a putut avea feciori, ci numai fete, căci se tâlcuieşte, după cum am spus, *umbră în gura sa*. Înţelegi că dacă cineva are umbra Legii în gură şi nu e *însuşi chipul lucrurilor viitoare* (Evrei 10,1), nu poate da viaţă nici unui cuget duhovnicesc, nici gândirii profunde, neavând decât umbra Legii în gură, unul ca acesta nu poate organiza gânduri vii şi duhovniceşti, poate da însă viaţă unor opere şi fapte, care pot sluji doar celor de rând. Şi astfel îndurarea lui Dumnezeu adevereşte aici că toţi cei nevinovaţi şi care în lipsa înţelepciunii au însă fapte bune nu sunt excluşi de la moştenirea sfinţilor."[256]

8-11: *„Iar fiilor lui Israel să le grăieşti şi să le spui: De va muri cineva, neavând fiu, să daţi partea lui fiicei lui. Iar de nu are nici fiică, să daţi partea lui fraţilor lui. De nu are însă nici fraţi, să daţi partea lui fraţilor tatălui lui. Iar de nu are tatăl său fraţi, să daţi partea lui rudeniei celei mai de aproape din neamul lui, ca să moştenească ale lui. Aceasta să fie pentru fiii lui Israel ca o hotărâre din lege, cum a poruncit Domnul lui Moise."*

„Dacă cineva murea fără a lăsa în urmă fii sau fiice, fraţii săi deveneau moştenitori ai averii personale. Dacă lipseau şi aceştia, urmau unchii (fraţii tatălui), iar dacă şi aceştia lipseau, urmau rudeniile imediat apropiate. Rudenia de sânge din partea mamei nu se lua în considerare, pentru ca

[256] Origen, *op. cit.*, XXII,1

nu cumva moştenirea să treacă la alt trib, din care putea să fie mama. Văduvele nu puteau deveni moştenitoare ale soţului şi, ca atare, trebuiau întreţinute de către fiii care moşteneau averea sau de către moştenitorii proximi, în lipsa fiilor. Prin testament se putea lăsa însă o parte de moştenire şi văduvelor."[257] „După aceea s-a aşezat o *lege a moştenirii*, în înţelesul că moştenirea revine fiului, în rândul al doilea fetelor, în rândul al treilea fratelui, în rândul al patrulea fratelui tatălui. Aici gradul al cincilea nu indică nici o persoană anumită, ci atribuie moştenirea rudeniei celei mai apropiate de familie. De aceea înţelesul istoric e atât de întreg şi de desăvârşit încât el nu mai reclamă nici o lămurire suplimentară. În acelaşi timp, însă, cel care este bine iniţiat în legile duhovniceşti şi profund iluminat de ştiinţă, acela poate înţelege şi variaţia acestor grade ale moştenirii. Cel dintâi este cel al moştenirii cereşti, dobândit ca urmare a cunoştinţelor şi a ştiinţei; acesta este cel de genul bărbătesc. Al doilea grad este cel acordat faptelor; acesta este fata. Al treilea este cel cu oarecare simpatie şi asemănare, de aceea acest grad se numeşte frate. Căci sunt unii care nu produc nimic spontan sau vreo faptă personală de înţelepciune, dar care aşezaţi în mijlocul fraţilor lor par a săvârşi, prin imitaţia altora, aceleaşi fapte ca şi cei care sunt însufleţiţi de o viaţă intelectuală personală. Aceştia devin moştenitori de gradul al treilea, cu titlu de fraţi. În al patrulea grad, cel al fratelui după tată (sau unchi), se poate vedea acea categorie de oameni care se nevoiesc să-şi îndeplinească îndatoririle deprinse de la părinţii lor şi să urmeze tradiţiile strânse de către înaintaşii lor. Aceştia, de obicei, nu sunt însufleţiţi de sentimente personale, nici nu sunt mişcaţi de învăţăturile epocii, ci sunt formaţi numai prin tradiţie şi rutina celor bătrâni. Ei nu exclud însă săvârşirea unor fapte bune. Ultimul grad – se scrie – este cel al unei înrudiri oarecare cu înaintaşii. Despre acesta s-ar putea spune că un oarecare bine pe care-l face, fie la întâmplare sau prin cunoaşterea adevărului, nu se va pierde câştigul faptei sale bune şi va fi răsplătit prin larga înţelegere a Domnului cu o parte de moştenire."[258]

[257] AB, p. 173

12: *„Apoi a zis Domnul către Moise: Suie-te pe acest munte, care este dincoace de Iordan, adică pe muntele Nebo, şi priveşte pământul Canaanului, pe care am să-l dau fiilor lui Israel de moştenire."*

„În versiunea ebraică: *Suie-te pe muntele Abarim*. În fapt, Abarim era un lanţ muntos (etimologic: *cei ce se află de cealaltă parte*) ce se întindea de-a lungul coastei de est a Mării Moarte, între hotarul Moabului la sud şi vârful Nebo la miazănoapte."[259] *Nebo* (= înălţime) se numea unul din piscurile Munţilor Abarim, în dreptul Ierihonului.

13: *„Iar după ce-l vei vedea, te vei adăuga şi tu la poporul tău, cum s-a adăugat Aaron, fratele tău, pe muntele Hor."*

„În primul rând vedem că omul desăvârşit şi fericit nu sfârşeşte într-o vale, nici pe un loc obişnuit, sau pe o colină, ci pe un munte, adică pe un loc înalt şi greu de urcat. Căci desăvârşirea vieţii îşi are şi ea înălţimile ei. Moise a mai primit şi porunca de a cuprinde cu privirea sa toată Ţara Făgăduinţei şi de a o privi cu atenţie de pe un loc foarte ridicat. Ar trebui ca nimic să nu fie necunoscut pentru cel care vrea să atingă desăvârşirea supremă şi ca el să aibă cunoştinţă de tot ce se vede şi se aude. De aceea, cred eu, el trebuia să se orienteze în toate lucrurile pe care le-a cunoscut sub aspectul lor material, în vremea petrecerii sale în trup. Când va intra în lumea Duhului şi a cunoaşterii depline, pentru ca degrabă să împlinească poruncile Înţelepciunii, a se pune în slujba îndrumării sale, el va putea să afle îndată raţiunile şi cauzele."[260]

[258] Origen, *op. cit.*, XXII,2
[259] PENT, p. 293
[260] Origen, *op. cit.*, XXII,3

14: *„Pentru că v-ați împotrivit poruncii Mele în pustiul Sinai, în vremea tulburării obștii, ca să arătați înaintea ochilor lor sfințenia Mea la ape, adică la apele Meriba de la Cadeș, în pustiul Sin."*

„Dar ce rost a avut să-i arate Dumnezeu tocmai în seara plecării din această lume, la sfârșitul acestei vieți, pământurile și locurile ale căror greutăți nu le-a putut învinge și nici să le culeagă roadele? Mă umple de teamă cuvântul care urmează. (...) Moise este și el vinovat? Da, și lui i se atribuie vină, a fost și el supus greșelii."[261] Putem înțelege însă și că Moise depășise nevoia de a moșteni făgăduințele în chip sensibil; în plus, se cuvenea să treacă lui Iosua (Iisus) conducerea poporului, închipuind sfârșitul Legii vechi.

15-17: *„Moise însă a grăit Domnului și a zis: Domnul Dumnezeul duhurilor și a tot trupul să rânduiască peste obștea aceasta un om, care să iasă înaintea ei și care să intre înaintea ei, care să-i ducă și să-i aducă, ca să nu rămână obștea Domnului ca oile ce n-au păstor."*

„Ce faci, Moise? Nu ai tu, oare, de copii pe Gherșon și Eleazar? Dacă te îndoiești de ei, nu sunt copiii fratelui tău, acest om de seamă? Cum de nu rogi pe Dumnezeu să-i facă pe ei conducători ai poporului? Dar conducătorii Bisericii nu sunt cei uniți cu ei prin legătura sângelui, sau a rudeniei trupești, ci în Biserică se așază alte dinastii, care se silesc să se refere la judecata lui Dumnezeu. De aceea ei nu se aleg după sugestiile sentimentelor umane, ci e supusă judecății lui Dumnezeu numirea succesorilor lor."[262] Comentariul își păstrează valabilitatea, dar în textul biblic e vorba despre conducătorul politic ce avea să-i urmeze lui Moise, sacerdoțiul fiind condus de aaroniți.

18-21: *„Iar Domnul a zis către Moise: Ia-ți pe Iosua, fiul lui Navi, om cu duh într-însul, pune-ți peste el mâna ta; apoi du-l înaintea preotului Eleazar, înaintea a toată obștea*

[261] *Ibid.*
[262] *Ibid.*, XXII,4

și dă-i povețe înaintea ochilor lor; dă-i din slava ta, ca să-l asculte toată obștea fiilor lui Israel. După aceea să stea înaintea preotului Eleazar și acesta va întreba de hotărârile Domnului prin ajutorul Urimului: după cuvântul acestuia să iasă și după cuvântul acestuia să intre el și toți fiii lui Israel cei împreună cu dânsul și toată obștea."

Dumnezeu nu mai vorbește direct cu urmașii lui Moise, ci-i îndrumă pe aceștia prin oracolele divine, Urim și Tumim. Interesant că Iosua e prezentat într-o dublă lumină: inferior lui Moise ca personaj istoric, dar și superior lui, ca tip al lui Hristos.

22-23: *„Și a făcut Moise cum i-a poruncit Domnul Dumnezeu: a luat pe Iosua și l-a pus înaintea preotului Eleazar și a toată obștea. Apoi și-a pus peste el mâinile sale și i-a dat povețe, cum zisese Domnul prin Moise."*

„Așadar, vezi limpede descris aici felul de instituire a conducătorului poporului și care depășește nevoia de comentar. Nu se vede aici nici o manifestare populară, nici o considerație de rudenie. Părinții sunt lăsați să moștenească ogoarele și câmpurile, însă conducerea poporului este încredințată alesului lui Dumnezeu (...), om care îi este binecunoscut și apropiat lui Moise și are, adică, lumina Legii și știința curată, pentru ca fiii lui Israel să-l poată asculta. Cum, însă, toate învățăturile sunt pline de taine, noi nu putem neglija pe cele mai prețioase, atât de folositoare și atât de necesare, cum par a fi legile date de litera Legii. Considerăm, dar, că moartea lui Moise echivalează cu sfârșitul Legii după literă. Care este sfârșitul ei? Încetarea jertfelor și a tuturor prescriptelor asemănătoare cuprinse în Lege. Îndată ce ele iau sfârșit, Iisus – Iosua – preia conducerea: *Căci sfârșitul Legii este Hristos, spre îndreptarea a tot celui ce crede* (Romani 10,4)."[263]

[263] *Ibid.*

Cap. 28 – Noi rânduieli pentru o seamă de jertfe

1-2: *„Apoi iarăşi a grăit Domnul cu Moise şi a zis: Porunceşte fiilor lui Israel şi le spune: Darurile Mele, dările Mele, jertfele Mele cele întru miros cu bună mireasmă, îngrijiţi să Mi se aducă la sărbătorile Mele."*

„Nimeni nu aduce dintru ale sale lui Dumnezeu. Lucrul adus este al Domnului şi ceea ce se aduce este mai puţin decât un bun propriu al Lui şi care I se înapoiază. De aceea Domnul (...) zice: (...) Darurile pe care am poruncit să le aduceţi la sărbătorile Mele sunt *darurile Mele*, Eu sunt Cel care vi le-a dat. Tot ceea ce oamenii deţin, au de la Mine. Să nu-şi închipuie cineva că aducând daruri I se face lui Dumnezeu un oarecare avantaj, să nu se săvârşească această impietate chiar cu fapta prin care consideră că cinsteşte pe Dumnezeu. Prin urmare, ce impietate este ca omul să creadă că Dumnezeu are trebuinţă de ceea ce el aduce! Ci Dumnezeu, precum am spus, învaţă pe om că pentru tot ce-I dă, i se înapoiază mai mult decât dă. Dar să vedem înţelesul cuvintelor: *Ce-Mi veţi aduce la sărbătorile Mele*. Aşadar, Dumnezeu are sărbătorile Sale? Da, are. O mare sărbătoare a lui Dumnezeu este mântuirea neamului omenesc. Cred că orice credincios, orice om care se converteşte la credinţa în Dumnezeu, sau care înaintează în credinţă, dă naştere unei sărbători a Domnului."[264]

3-10: *„Spune-le: Iată jertfele care trebuie să le aduceţi Domnului: doi miei de câte un an, fără meteahnă, ardere detot necontenită, pe fiecare zi; un miel să-l aduci dimineaţa şi pe celălalt miel să-l aduci seara. Jertfă de pâine să aduci a zecea parte de efă de făină de grâu, amestecată cu un sfert de hin de untdelemn; aceasta este ardere detot necontenită şi care a fost săvârşită la Muntele Sinai, spre miros cu bună mireasmă şi ca jertfă Domnului. La ea să aduci turnare un sfert de hin de vin la un miel; şi turnarea de vin a Domnului s-o torni la loc sfânt. Celălalt miel să-l aduci spre seară, cu darul lui de pâine şi cu turnarea lui să-l aduci jertfă, mireasmă plăcută Domnului. Iar în ziua odihnei să aduceţi doi miei de câte un an, fără meteahnă, şi ca jertfă două zecimi de efă de făină de grâu, frământată cu untdelemn şi cu turnarea ei. Aceasta este ardere detot pentru ziua odihnei afară de arderea de tot cea necontenită cu turnarea ei."*

E rânduită jertfa zilnică, iar pentru sabat se face menţiune deosebită, jertfa pentru ziua sâmbetei fiind mai mare. „Legea dumnezeiască afirmă în acestea că mai ales în sărbători se cuvine să se aducă jertfe. Căci socotesc că mai ales în ele noi trebuie numaidecât să înălţăm lui Dumnezeu ca pe o bună mireasmă modurile vieţuirii în Hristos, făcându-ne ca nişte miresme şi aducându-ne pe noi lui Dumnezeu ardere detot bine mirositoare (...). Iar jertfa neîncetată spune că trebuie să se săvârşească junghiindu-se un miel dimineaţa şi altul către seară, arzându-se împreună cu ei făină curată la care se adaugă untdelemn şi vin. Căci în toată vremea şi fără încetare, de la început până la sfârşit, răspândim în Hristos bunamireasmă prin toată virtutea în cortul sfânt, adică în Biserică. Pentru că fumul ce se ridică din arderea mieilor dimineaţa şi către seară este iarăşi un chip al Celui ce din pricina noastră şi în favoarea noastră Se înalţă spre Tatăl întru miros de bună mireasmă, aducând împreună cu Sine şi viaţa celor ce au crezut în El, care au întru nădejde strălucirea slavei şi a împărăţiei sigure şi, pe lângă aceasta, bucuria de desfătările veşnice. Iar semnul acestei vieţi este făina îmbibată în untdelemn şi stropită cu vin."[265] Acestea erau închipuite cu precădere în sabat. „Sabatizând şi noi în Hristos şi intrând la odihnă, vom aduce în chip îndoit lui Dumnezeu cele ale bunei miresme duhovniceşti, dacă este adevărat că buna mireasmă a celor de demult era păzirea şi lauda dreptăţii cea

[264] *Ibid.*, XXIII,2

[265] Sf. Chiril al Alexandriei, *op. cit.*, XVII

din lege. Pentru că legea e duhovnicească (...). Dar e superioară totuşi vieţuirea cea în Hristos şi sabatismul în Duh întrece în bunul miros dreptatea din lege."[266]

11-15: *„La începutul lunilor voastre să aduceţi Domnului ardere detot: din cireadă, doi viţei, iar din turmă, un berbec şi şapte miei de câte un an, fără meteahnă. Iar ca dar de pâine, câte trei zecimi de efă făină de grâu, frământată cu untdelemn, la fiecare viţel, şi două zecimi de efă făină de grâu, frământată cu untdelemn, ca dar de pâine la berbec, şi câte o zecime de efă făină de grâu, frământată cu untdelemn, ca dar de pâine la fiecare miel. Aceasta este ardere detot, mireasmă plăcută, jertfă Domnului. Turnare la ele să fie jumătate hin de vin de fiecare viţel, a treia parte hin de berbec şi un sfert de hin la fiecare miel. Aceasta este ardere detot pentru fiecare început de lună, la toate lunile anului. Să mai aduceţi Domnului şi un ţap, jertfă pentru păcat, afară de arderea de tot cea necontenită, şi să-l aducă cu turnarea lui."*

„Jertfa aceasta de-a pururi şi nesfârşită a fiecărei luni şi de la începutul anilor se adaugă la cea a fiecărei zile, care este cea neîncetată. Iar acestea au şi ele un tâlc care nu e simplu. (...) Astfel, ca lună nouă (începutul lunii) spirituală şi mai adevărată trebuie să înţelegem veacul cel nou în Hristos, după ce a trecut cel dintâi, adică cel al legii. Dar luna nouă ne poate servi şi drept chip al veacului ce va să fie după acesta şi care nu e încă de faţă, dar îşi are ca început învierea lui Hristos. Căci prin aceasta ne-am strămutat la înnoire, având Duhul harului ca arvună şi nădejdea sigură în nestricăciunea vieţii. Căci preschimbaţi fiind întru fericire şi sfinţenie şi mergând spre starea de la început şi înapoi, suntem făcuţi în chipul veacului viitor. Deci care e jertfa ce se cuvine la începutul lunilor, se înţelege jertfa spirituală în Hristos, potrivită cu viaţa veacului viitor? A muri lui Dumnezeu şi a nu mai voi să trăim păcatelor, ci să ne despărţim cu totul de vieţuirea pământească şi să vieţuim împreună cu Hristos."[267] „Dar observă că cei ce s-au obişnuit să fie vrednici de laudă mor afundându-se prin jertfă lui Dumnezeu în grade diferite de forţă duhovnicească şi dobândesc îndată premiile vieţii virtuoase. Căci se jertfesc doi viţei şi, pe lângă ei, un berbec şi şapte miei fără prihană. Iar prin acestea ni se zugrăveşte mulţimea tuturor sfinţilor, care străluceşte întru virtutea cea mai înaltă, prin viţel, dar e şi mai jos şi în locul al doilea, prin berbec, precum şi în locul mai mic şi mai coborât, prin miei. Iar viţeii sunt doi, căci două sunt popoarele. Şi unul e la mijloc berbecul, pentru unirea celor două în unitatea cea întru Hristos. Iar mieii sunt şapte; căci mulţimea sfinţilor este în plinătatea cea mai desăvârşită. Deci două fiind popoarele şi unul prin unirea duhovnicească, dau mulţimea preadesăvârşită a sfinţilor. Căci e foarte întinsă turma celor ce cred, şi se distinge prin simplitatea şi pruncia cea întru Hristos. (...) Şi iarăşi adaugă la jertfe un ţap ce se junghie pentru păcate, drept chip al lui Hristos. Căci jertfa noastră e primită şi plăcută lui Dumnezeu pentru patima lui Hristos cea mântuitoare."[268]

16-18: *„În ziua a paisprezecea a lunii întâi sunt Paştile Domnului. În ziua a cincisprezecea este sărbătoare. Şapte zile să mâncaţi azime. În ziua întâi să aveţi adunare sfântă şi nici un fel de lucru să nu faceţi."*

Sărbătoarea azimilor începea cu *„adunarea sfântă* prescrisă în Levitic 23, 2; era o convocare specială, în afara celor obişnuite la alte sărbători, când întreaga obşte a lui Israel se aduna împrejurul altarului"[269]. În această zi era oprită orice lucrare sau, cum redă Anania, orice *muncă slujitoare*. „Prin *muncă slujitoare* (*érgon latrevtòn*) se înţelegea numai munca propriu-zisă, productivă, nu şi treburile mărunte, me-

[266] *Ibid.*

[267] *Ibid.*
[268] *Ibid.*
[269] PENT, p. 295

nite să-i asigure omului trebuința elementară de a se hrăni; această precizare e făcută în Ieşirea 12,16. Atunci când şi acestea din urmă erau interzise, se folosea expresia *nici o muncă* sau *nici un fel de lucrare* (ca în Numeri 29,7 , unde repaosul total e motivat şi prin postire)."[270]

19-25: *„Şi să aduceți Domnului jertfă, ardere detot: din cireadă, doi viței, iar din turmă, un berbec şi şapte miei de câte un an; aceştia să fie fără meteahnă. Cu ei să aduceți dar de pâine, făină de grâu frământată cu untdelemn, trei zecimi de efă de fiecare viţel, două zecimi de efă la berbec, şi câte o zecime de efă să aduci cu fiecare din cei şapte miei; să aduceți un țap jertfă pentru păcat, pentru curățirea voastră. Acestea să le aduceți, pe lângă arderea de tot de dimineață, care este arderea de tot necontenită. Tot aşa să aduceți şi în fiecare din cele şapte zile: pâine, jertfă, mireasmă plăcută Domnului, pe lângă arderea de tot cea necontenită şi cu turnarea ei. În ziua a şaptea să aveți adunare sfântă şi nici un lucru să nu lucrați."*

„Dacă mielul care s-a adus pentru curățirea poporului se referă la Domnul şi Mântuitorul nostru, celelalte animale afectează şi ele curățiri şi reprezintă, pare-se, persoanele care, pentru meritele sângelui lui Hristos, contribuie şi ele, într-o măsură oarecare, la curățirea neamului omenesc."[271]

„Se junghie mielul drept chip al lui Hristos în luna întâia după lege şi în ziua a paisprezecea. Şi se adaugă viței şi berbec şi miei spre jertfă şi arderi de tot, care indică în chip, precum socotesc, mulțimea celor chemați prin credință la sfințenie şi la măsura vigoarei duhovnicești. Căci dacă nu murea Hristos pentru noi, n-am fi fost primiți spre miros de bună mireasmă a lui Dumnezeu şi Tatăl. Dar odată ce s-a desăvârşit El prin patimi, venim după El îndată ca dar sfințit lui Dumnezeu şi Tatăl şi ne oferim pe noi înşine jertfă cu adevărat duhovnicească. (...) Şi pomenind legea de viței, de berbec şi de miei, a indicat cele trei trepte ale vieţuirii plăcute lui Dumnezeu a sfinților, adică cea de tot înaltă, cea mijlocie şi cea mai mică şi mai de jos. Pentru că mărimile corporale ale animalelor au închipuit mărimea vârstei duhovnicești. (...) De aceea, proporțional cu mărimile fiecăruia se adaugă şi măsura făinii, care e chipul vieții. Căci se pun trei zecimi la viţel, două la berbec şi una la miel. În afară de acestea, toate a spus că trebuie să fie îmbibate cu untdelemn. Căci proporțional cu măsurile fiecăruia vor fi şi cele de la Dumnezeu. Şi mare va fi varietatea vieții în strălucire şi în fericire. (...) Dar în orice măsuri s-ar afla, viața sfinților se va afla întru strălucire şi se va veseli şi se va îngrăşa de bunătățile de la Dumnezeu."[272]

26: *„În ziua celor dintâi roade, când aduceți Domnului prinosul nou de pâine, la încheierea săptămânilor, să aveți adunare sfântă şi nici un lucru să nu lucrați."*

E vorba despre Sărbătoarea Secerişului sau a Săptămânilor, când se aducea Domnului pârga produselor agricole.

27-31: *„Să aduceți ardere detot spre miros de bună mireasmă Domnului: din cireadă, doi viței, iar din turmă, un berbec şi şapte miei de câte un an, fără meteahnă. Cu ei să aduceți dar de pâine, făină de grâu frământată cu untdelemn: trei zecimi de efă la fiecare viţel, două zecimi de efă la berbec şi o zecime de efă la fiecare din cei şapte miei. Să aduceți un țap jertfă pentru păcat, spre curățirea voastră. Acestea să Mi le aduceți cu turnările lor, afară de arderile de tot neîncetate cu darul lor de pâine, care se aduc de obicei; acestea trebuie să fie curate."*

Sunt aceleaşi jertfe ca şi la Sărbătoarea Azimilor, iar înțelesul lor mistic a fost arătat mai sus. Cât priveşte roadele cele noi, ele închipuie „taina învierii Mântuitorului nostru. Căci în Hristos a odrăslit din nou firea omului cel dintâi, scuturând stricăciunea şi lepădând învechirea din păcat"[273].

---

[270] *Ibid.*
[271] Origen, *op. cit.*, XXIV,1

[272] Sf. Chiril al Alexandriei, *op. cit.*, XVII
[273] *Ibid.*

Cap. 29 – Jertfe în luna a şaptea

1: *„În ziua întâi a lunii a şaptea de asemenea să aveţi adunare sfântă, şi nici un lucru să nu lucraţi; pe aceasta să o socotiţi o zi a sufletului în trâmbiţe."*

Anania are: *aceasta-i pentru voi o Zi a Trâmbiţării*. „Literal: *Semn, Semnal*, strigăte de război (vezi 10,5) devenite aclamaţii religioase. Luna a şaptea (Septembrie – Octombrie) reprezenta începutul anului calendaristic şi avea foarte numeroase sărbători."[274] Sărbătoarea pare a cuprinde un mesaj aparte: „cine poate prăznui sunetul din trâmbiţi, dacă nu cel care poate încredinţa gândurilor sale scrierile profetice, evanghelice şi apostolice, pe care le reţine ca pe un sunet de trompetă cerească şi le închide în vistieria inimii sale? Cine face aceasta şi cugetă în Legea lui Dumnezeu ziua şi noaptea, acela prăznuieşte sunatul din trâmbiţi"[275]. Sfârşitul versetului în *Septuaginta*: *iméra simasías éste imin*, se poate traduce şi *zi însemnată va fi vouă* (*Biblia 1914*). În aceasta s-a văzut şi un semn al celor de pe urmă: „înţelesul sărbătorii l-a indicat zicând: *Zi însemnată va fi vouă*. Căci înseamnă trâmbiţa din urmă, cea prin glasul îngerului, la care vor învia morţii şi se vor scula cei din morminte"[276].

2-6: *„Să aduceţi ardere detot, spre miros plăcut Domnului: un viţel, un berbec, şapte miei de câte un an, fără meteahnă; la ei, ca dar de pâine, făină de grâu, frământată cu untdelemn: trei zecimi de efă la viţel, două zecimi de efă la berbec şi câte o zecime de efă la fiecare din cei şapte miei. Din turma de capre să aduceţi un ţap, jertfă pentru păcat, spre curăţirea voastră. Acestea să le aduceţi jertfe pe lângă arderea de tot, cu darul de pâine şi turnarea lui de la luna nouă şi pe lângă arderea de tot necontenită cu darul ei de pâine şi turnarea lui, după rânduială, întru miros de bună mireasmă Domnului."*

[274] PENT, p. 296
[275] Origen, *op. cit.*, XXIII,9
[276] Sf. Chiril al Alexandriei, *op. cit.*, XVII

Acestea erau jertfite în prima zi a lunii a şaptea; cele jertfite, cum s-a mai spus, închipuie pe Hristos şi pe Sfinţii Săi, iar ziua întâi e icoană a timpului primordial şi a zilei a opta, a depăşirii temporalului.

7-11: *„În ziua a zecea a acestei luni să aveţi adunare sfântă, să postiţi şi nici un lucru să nu faceţi. Să aduceţi ardere detot Domnului spre miros de bună mireasmă: un viţel, un berbec şi şapte miei de câte un an. La ei să aduceţi dar de pâine, făină de grâu frământată cu untdelemn, trei zecimi de efă la viţel, două zecimi de efă la berbec şi câte o zecime de efă la fiecare din cei şapte miei. Iar din turma de capre să aduceţi un ţap jertfă pentru păcat, spre curăţirea voastră; acestea pe lângă jertfa pentru păcat din ziua curăţirii şi pe lângă arderea de tot cea necontenită cu darul ei de pâine şi turnarea ei, care se aduce după rânduială jertfă Domnului, spre miros cu bună mireasmă."*

Ziua a zecea, spre deosebire de cea dintâi, era una de post şi oprire de la orice fel de muncă.

12-34: *„În ziua a cincisprezecea a lunii a şaptea să aveţi iar adunare sfântă; nici un lucru să nu lucraţi şi să sărbătoriţi sărbătoarea Domnului şapte zile. În ziua întâi să aduceţi ardere detot, jertfă, mireasmă plăcută Domnului: din cireadă, treisprezece viţei, iar din turmă, doi berbeci, paisprezece miei de câte un an; dar să fie fără meteahnă. Cu ei, ca dar de pâine, să se aducă făină de grâu frământată cu untdelemn: trei zecimi de efă cu fiecare din cei treisprezece viţei, două zecimi de efă cu fiecare din cei doi berbeci, şi câte o zecime de efă de fiecare din cei paisprezece miei; iar din turma de capre, un ţap, jertfă pentru păcat, peste arderea de tot necontenită şi darul ei de pâine cu turnarea ei. A doua zi să se aducă doisprezece viţei, doi berbeci, paisprezece miei de câte un an, fără meteahnă; cu ei să se aducă dar de pâine şi turnare: la viţei, la berbeci şi la miei, după numărul lor, cum e rânduit; iar din turma de capre, un ţap, jertfă pentru păcat; acestea să le aduceţi în afară de arderea de tot necontenită şi de darul de pâine cu*

turnarea ei. A treia zi să aduceţi unsprezece viţei, doi berbeci şi paisprezece miei de câte un an, fără meteahnă; şi cu ei dar de pâine şi turnare pentru viţei, pentru berbeci şi pentru miei, după numărul lor, după rânduială; iar din turma de capre să aduceţi un ţap, jertfă pentru păcat, peste arderea de tot necontenită cu darul de pâine şi turnarea ei. A patra zi să aduceţi zece viţei, doi berbeci şi paisprezece miei de câte un an, fără meteahnă; cu ei să aduceţi dar de pâine şi turnare pentru viţei, pentru berbeci şi pentru miei, după numărul lor, cum e rânduiala; iar din turma de capre să aduceţi un ţap, jertfă pentru păcat, pe lângă arderea de tot necontenită cu darul ei de pâine şi turnarea ei. În ziua a cincea să aduceţi nouă viţei, doi berbeci şi paisprezece miei de câte un an, fără meteahnă; şi cu ei dar de pâine şi turnare pentru viţei, pentru berbeci şi pentru miei, după numărul lor, cum e rânduiala; iar din turma de capre să aduceţi un ţap, jertfă pentru păcat, peste arderea necontenită cu darul de pâine şi cu turnarea ei. În ziua a şasea să aduceţi opt viţei, doi berbeci şi paisprezece miei, fără meteahnă; şi cu ei dar de pâine şi turnare pentru viţei, pentru berbeci şi pentru miei, după numărul lor, cum e rânduiala; iar din turma de capre, un ţap, jertfă pentru păcat, peste arderea de tot necontenită cu darul de pâine şi cu turnarea ei. În ziua a şaptea să aduceţi şapte viţei, doi berbeci şi paisprezece miei fără meteahnă; şi cu ei dar de pâine şi turnare pentru viţei, pentru berbeci şi pentru miei, după numărul lor, cum e rânduiala; iar din turma de capre să aduceţi un ţap, jertfă pentru păcat, peste arderea de tot necontenită cu darul de pâine şi cu turnarea ei."

Sunt descrise jertfele aduse timp de şapte zile, în luna a şaptea, începând cu ziua a cincisprezecea. Curând, aceste zile vor deveni Sărbătoarea Corturilor, cu prăznuire între 15-22 Tişri. Aici sunt aduse precizări cu privire la jertfe. „Observă deci că în fiecare zi singur numărul viţeilor scădea, dar al berbecilor, al mieilor, măsurile făinii şi ale celor de turnat rămâneau egale. (...) Aşadar, înfăţişând chemarea lui Israil în gradele cele mai înalte, de mijloc şi mai de jos, se jertfesc

lui Dumnezeu viţei, berbeci şi miei; dar numărul viţeilor era mereu mai mic, deoarece cei aleşi se împuţinau mereu şi timpul suferea tot mai mult de raritatea celor înalţi şi preacuraţi, până la ziua a şaptea, adică până la venirea Mântuitorului nostru, când s-a ivit odihna (sabatismul) în duh şi sfârşitul păcatului."[277] Scade numărul profeţilor, spre a face loc venirii Domnului.

35-39: *„În ziua a opta să aveţi încheierea sărbătorii; nici un lucru să nu lucraţi, şi să aduceţi ardere detot, jertfă, mireasmă plăcută Domnului: un viţel, un berbec şi şapte miei fără meteahnă. Şi cu ei dar de pâine şi turnare pentru viţel, pentru berbec şi pentru miei, după numărul lor, cum e rânduiala. Iar din turma de capre să aduceţi un ţap, jertfă pentru păcat, pe lângă arderea de tot necontenită cu darul de pâine şi cu turnarea ei. Acestea să le aduceţi Domnului la sărbătorile voastre, pe lângă arderile de tot ale voastre cu darurile de pâine ale voastre şi cu turnările voastre şi jertfele voastre de bună voie, pe care le aduceţi după făgăduinţă sau din evlavie."*

„Auzi cum spune legea limpede: *Încheierea praznicului este*. Căci s-a sfârşit slujirea în umbre şi călăuzirea în chip în ziua a opta, când a înviat Hristos şi a intrat timpul tăierii împrejur în duh. Căci s-a închis mulţimea veche a celor chemaţi, suferind de păcatul necredinţei, şi a răsărit în loc poporul cel nou şi ales prin tărie duhovnicească (căci aceasta înseamnă viţelul), făcându-se desăvârşit vrednic de laudă, ca unul ce se află în plinătatea vârstei (căci aceasta înseamnă berbecul) şi are frumuseţea aleasă a prunciei şi nevinovăţiei în Hristos (căci aceasta înseamnă mielul), măcar că e cunoscută într-o mulţime atotdesăvârşită. Căci aceasta se indică prin faptul că mieii sunt şapte. Pentru că îşi câştigă în Hristos lauda prin credinţă, urcând spre Dumnezeu întru miros de bună mireasmă."[278]

---

[277] *Ibid.*
[278] *Ibid.*

Cap. 30 – Despre făgăduinţe

1-3: *„Moise a spus fiilor lui Israel toate cele ce-i poruncise Domnul. Aşadar, a grăit Moise către căpeteniile seminţiilor fiilor lui Israel şi le-a zis: Iată ce porunceşte Domnul: Omul care va face făgăduinţă Domnului sau se va jura cu jurământ, punând legătură asupra sufletului său, să nu-şi calce cuvântul, ci să împlinească toate câte au ieşit din gura lui."*

„În context: prin *făgăduinţă* se înţelege un anume vot prin care omul se obliga să-I facă lui Dumnezeu unul sau mai multe daruri (acestea fiind puse de-o parte în acest scop); prin *legământ* (*legătură*) se înţelegea votul cuiva de a-şi impune temporar o anumită abstinenţă, parţială sau totală, cum era, de pildă, nazireatul."[279] Făgăduinţa făcută lui Dumnezeu trebuia împlinită întocmai.

4-17: *„Dacă vreo femeie va da făgăduinţă Domnului şi va pune asupra sa legământul, în casa părintelui său, în tinereţea sa, şi va auzi tatăl făgăduinţa ei şi legământul ce ea şi-a pus asupra sufletului său, şi va tăcea tatăl ei asupra acestora, atunci toate făgăduinţele ei se vor ţine şi orice legământ şi-ar fi pus ea asupra sufletului său se va ţine. Iar dacă tatăl ei, auzind, o va opri, atunci toate făgăduinţele ei şi legămintele ce ea şi-ar fi pus asupra sufletului său nu se vor ţine şi Domnul o va ierta, pentru că a oprit-o tatăl ei. Dacă însă ea se va mărita şi va fi asupra ei făgăduinţa sau cuvântul gurii sale, cu care s-a legat de la sine, şi va auzi bărbatul ei şi, auzind-o, va tăcea, atunci făgăduinţele ei se vor ţine şi legămintele ce ea şi-a pus asupra sufletului său se vor ţine. Iar dacă bărbatul ei, auzind, o va opri şi va lepăda făgăduinţa ei, care este asupra ei, şi cuvântul gurii ei cu care ea s-a legat pe sine, atunci acestea nu se vor ţine, pentru că i le-a oprit bărbatul ei, şi Domnul o va ierta. Iar făgăduinţa văduvei şi a celei despărţite şi orice legământ*

[279] PENT, p. 298

şi-ar pune aceasta asupra sufletului ei se va ţine. Dacă însă în casa bărbatului său a dat făgăduinţă sau şi-a pus legământ asupra sufletului său cu jurământ, şi bărbatul ei a auzit şi a tăcut asupra acesteia şi n-a oprit-o, atunci toate făgăduinţele ei se vor ţine şi orice legământ şi-ar fi pus asupra sufletului său se va ţine. Dacă însă bărbatul ei, auzind, a lepădat făgăduinţele, atunci toate făgăduinţele ieşite din gura ei şi legămintele sufletului său nu se vor ţine, pentru că bărbatul ei le-a desfiinţat şi domnul o va ierta. Orice făgăduinţă şi orice legământ cu jurământ pentru smerirea sufletului ei, bărbatul ei îl poate întări şi tot bărbatul ei îl poate desfiinţa. Dacă însă bărbatul ei a tăcut despre aceasta, zi după zi, prin aceasta el a întărit toate făgăduinţele ei şi toate legămintele ce sunt asupra ei le-a întărit, pentru că el a auzit şi a tăcut. Iar dacă bărbatul le-a lepădat după ce le-a auzit, atunci a luat el asupra sa păcatul ei. Acestea sunt legile, pe care Domnul le-a poruncit lui Moise asupra legămintelor dintre bărbat şi femeia lui, dintre tată şi fiica lui, cât aceasta este tânără şi se află în casa tatălui ei."

„În societatea iudaică a Vechiului Testament, situaţia femeii se caracterizează prin tutela, exercitată totuşi în anumite limite bine stabilite, a bărbatului, tată sau soţ. Doar văduvele sau femeile repudiate se bucurau de o anumită capacitate juridică."[280] „Întrucât evreii îşi cumpărau soţiile cu bani sau cu alte daruri oferite părinţilor acestora, ele deveneau proprietatea soţului, depinzând întru toate de el. Dacă doreau să facă vreo făgăduinţă solemnă sau să întreprindă orice altă acţiune, aveau nevoie neapărat de consimţământul soţului."[281] Dar e şi un sens duhovnicesc al acestora, vizând orice suflet aflat încă sub stăpânirea celor trupeşti şi care e arătat prin femeie. „Toţi cei care trăim în legea lui Dumnezeu, care formăm Biserica Sa, trăim, unii sub un tată, alţii sub un bărbat. Şi dacă inima noastră este mică şi începătoare în învăţătura dumnezeiască,

[280] NUM, p. 210
[281] AB, p. 168

ea trebuie privită ca aflându-se încă sub autoritatea părintelui. Dacă, însă, ea *s-a măritat*, devenind matură pentru căsătorie, pentru a zămisli sămânța Cuvântului lui Dumnezeu și să înțeleagă tainele învățăturii duhovnicești, atunci ea este statornicită sub ascultarea unui bărbat."[282] Sufletul e sub autoritatea părintelui cât încă are nevoie de a fi sfătuit în toate de către duhovnic; spunem că el s-a *măritat* prin alipirea de Domnul și cunoașterea dogmelor, dar nici atunci nu se poate lipsi de un sfătuitor, chiar dacă se află într-o altă relație, superioară, cu acesta. Iar *văduva* credem că închipuie pe cel nevoit, uneori, să decidă singur ce are de făcut, în absența sfătuitorului.

Cap. 31 – Nimicirea Madianiților

1-2: *„Apoi a grăit Domnul cu Moise și a zis: Răzbună pe fiii lui Israel împotriva Madianiților, și apoi te vei adăuga la poporul tău."*

„Această poruncă este o urmare a celei rostite la sfârșitul capitolului 25 împotriva Madianiților, care-i atacaseră pe Israeliți prin viclenie."[283] „Relațiile dintre (evrei) și madianiți n-au fost totdeauna rele. Astfel, Moise, refugiat din Egipt, s-a stabilit în Madian, unde s-a căsătorit cu fiica unui preot. Războiul acesta n-a fost propriu-zis un act strategic prealabil pentru cucerirea Canaanului, ci un *război sfânt*, determinat de blasfemia adusă Domnului prin cele întâmplate în legătură cu Baal-Peor."[284]

3-6: *„Iar Moise a grăit poporului și a zis: Înarmați dintre voi oameni pentru război, ca să meargă împotriva Madianiților și să săvârșească răzbunarea Domnului asupra Madianiților. Din toate semințiile fiilor lui Israel să trimiteți la război, câte o mie de fiecare semințe! Și și-au ales din miile lui Israel, câte o mie din fiecare semințe, adică douăsprezece mii de oameni, înarmați pentru război. Pe aceștia i-a trimis Moise la război, câte o mie din fiecare semințe; și cu ei a trimis la război pe Finees, fiul preotului Eleazar, fiul lui Aaron; și acesta avea în mâinile sale vasele sfinte și trâmbițele de strigare."*

Deducem că rolul lui Finees era acela de căpetenie religioasă; prin el, participă și tribul lui Levi la lupta împotriva Madianiților.

7-8: *„Și au lovit ei pe Madian, cum poruncise Domnul lui Moise, și au ucis pe toți cei de parte bărbătească. Împreună cu uciși lor au căzut și regii madianiți: Evi, Rechem, Țur, Hur și Reba – cinci regi madianiți – și Valaam, fiul lui Beor, a căzut de sabie, împreună cu uciși acelora."*

Cei cinci regi căzuți în luptă se numeau: *Evi* (= dorință), *Rechem* (= prietenie), *Țur* (= dușman), *Hur* (= groapă) și *Reba* (= cel care coboară). Alături de madianiți se afla și ghicitorul Valaam; el luptă împotriva lui Israel, în contradicție cu profețiile pe care le rostise.

9-13: *„Iar pe femeile Madianiților și pe copiii lor le-au luat fiii lui Israel în robie; și toate vitele lor, toate turmele lor și toate avuțiile lor le-au luat pradă. Toate cetățile lor din ținuturile lor cu toate satele lor le-au ars cu foc. Toată prada și tot ce-au apucat, de la om până la dobitoc, au luat cu ei. Robii, prada și cele apucate le-au dus la Moise, la preotul Eleazar și la obștea fiilor lui Israel, în tabăra din șesul Moabului, care este lângă Iordan, în fața Ierihonului. În întâmpinarea lor au ieșit din tabără Moise, Eleazar preotul și toate căpeteniile obștii."*

„Deci a pornit la război împotriva Madianiților mulțimea viguroasă a celor aleși, împreună aflându-se cu ei Fineas preotul și sfintele vase și trâmbițele pentru semnale. Căci Hristos, Marele nostru Arhiereu, totdeauna este împreună luptător cu cei ce se luptă bărbățește. Dar luptă împreună și îngerii, închipuiți prin sfintele vase. Căci vase sfinte și slujitoare sunt duhurile raționale din cer; pentru că sunt rânduite de Dumnezeu spre ajutorul nostru. Sunt de față nu mai puțin

[282] Origen, *op. cit.*, XXIV,3
[283] PENT, p. 299
[284] NUM, p. 210

trâmbițele de semnale, adică cuvântările propovăduitorilor lui Dumnezeu, care arată în ce chip trebuie să ne îmbărbătăm împotriva dușmanilor, sau a patimilor din noi. Așadar preotul, adică Finees, e chipul lui Hristos; sfintele vase, ale îngerilor; iar trâmbițele de semnal, ale celor ce ne strigă nouă cuvântul dumnezeiesc. Așa vom birui fără greutate, în Hristos, pe cei ce ni se împotrivesc (...). Aceasta au și făcut-o israeliții. Și pustiind toată cetatea și țara Madianiților, au adus robimea la Eleazar preotul și la toată adunarea fiilor lui Israil. Pentru că biruințele sfinților sunt daruri sfinte ce trebuie închinate lui Hristos, Arhiereul tuturor, și nu trebuie să rămână nearătate popoarelor."[285] Hristos e închipuit aici atât prin Finees, care întărește poporul în luptă, cât și prin Eleazar, căruia îi sunt înfățișate prăzile. Ne putem gândi la cele două firi ale Mântuitorului, dar și la diferitele aspecte ale relației noastre cu El.

14-18: *„Atunci s-a mâniat Moise pe căpeteniile oștirii, pe căpeteniile miilor și pe sutașii care se întorseseră de la război, și le-a zis Moise: Pentru ce ați lăsat vii toate femeile? Căci ele, după sfatul lui Valaam, au făcut pe fiii lui Israel să se abată de la cuvântul Domnului, pentru Peor, pentru care a venit pedeapsă asupra obștii Domnului. Ucideți dar toți copiii de parte bărbătească și toate femeile ce-au cunoscut bărbat, ucideți-le. Iar pe fetele care n-au cunoscut bărbat, lăsați-le pe toate vii pentru voi."*

„Deci se aduc la vederea preotului și a tot poporul cele luate în robie, drept chip, pentru o anumită iconomie. Dar Moise a certat pe biruitori pentru că n-au săvârșit lucrul cu totul după rațiunea exactă și neștirbită. Căci nu trebuie, zice, să prindă vie partea bărbătească, nici partea femeiască ispitită de nuntă. Și motivul istoric e convingător. Căci trebuia să se radă partea bărbătească din pământul ce peste puțin avea să fie sub ei, ca nu cumva ajungând în scurtă vreme la

[285] Sf. Chiril al Alexandriei, *op. cit.*, IV

tinerețe și vigoare, să-i facă război poporului. Dar să se nimicească și partea femeiască, care a fost pricină de smintea-lă și care, dacă ar fi cruțată, ar fi în viitor iarăși."[286] În înțeles mistic, bărbații de alt neam reprezintă aici patimile, iar femeile nuntite cu aceia sunt gândurile unite cu patima. Textul biblic aduce noi precizări privind rolul nefast al lui Valaam care, prin sfatul său, a pricinuit căderea lui Israel, dar și pieirea ulterioară a Madianiților.

19-20: *„Și să ședeți afară din tabără șapte zile; toți cei ce ați ucis om și v-ați atins de om ucis să vă curățiți în ziua a treia și în ziua a șaptea, și voi și robii voștri. Toate hainele, toate lucrurile de piele, tot ce este făcut din păr de capră și toate vasele de lemn să le curățiți."*

„Vezi că și neamul cel mai bun și mai prețuit dintre noi al celor aleși nu e cu totul fără prihană. *Căci nimeni nu e curat de întinăciune* (Iov 25,4), chiar dacă ar fi dintre cei lăudați. Sfințenia desăvârșită e păstrată pentru veacul viitor. Deci trimite pe biruitori afară din cetate și zice că ei trebuie să se curățească în ziua a treia și a șaptea. Ziua a treia înseamnă sau timpul al treilea în care s-a făcut curățirea prin Hristos, după timpul lui Moise și după cel în care a apărut ceata proorocilor, sau cel al învierii, în care a revenit la viață Hristos, pironind pe cinstita cruce zapisul cel împotriva noastră (Coloseni 2,14) și răbdând pentru noi patima prin care a nimicit păcatul. Iar a șaptea (zi) ne îndeamnă să cugetăm la timpul de la sfârșitul veacului acesta, în care lepădând toată povara păcatului și ajungând la sfârșitul sfințeniei, vom fi împreună cu Hristos petrecând o viață curată și nevinovată, în fericirea cea întru Hristos."[287]

21-24: *„Apoi a zis preotul Eleazar oștenilor care fuseseră la război: Hotărârea legii, pe care a dat-o Domnul lui Moise, este aceasta: Aurul, argintul, arama, fierul, plumbul, cositorul și tot ce trece prin foc, să le treceți prin foc, ca*

[286] *Ibid.*
[287] *Ibid.*

să se cureţe; afară de aceasta şi cu apă de curăţire să le curăţiţi; iar toate cele ce nu se pot trece prin foc, să le treceţi prin apă. Hainele voastre să le spălaţi în ziua a şaptea şi să vă curăţiţi, iar după aceea veţi intra în tabără."

„Observă că Moise le-a arătat mai înainte, celor ce-au biruit, timpul în care trebuie să se curăţească, dar nu şi modul curăţirii. Căci legea vesteşte mai dinainte timpul curăţirii prin Hristos. Iar al doilea şi după Moise a vorbit preotul, adică Eleazar. Căci Hristos porunceşte după Moise şi nu mai arată celor ce luptă bărbăteşte timpul curăţirii, căci El Însuşi este timpul; ci explică modul şi scoate în sfârşit la vedere taina însăşi, tâlcuind scopul exact al legii. El a poruncit ca acelea dintre vase care erau în stare să treacă prin puterea focului să fie trecute prin foc; iar cele care nu au tăria naturală, ci sunt stricăcioase, gata să sufere dispariţia totală, de pildă hainele şi toate lucrurile din piele şi lemn, să fie trecute prin apă. Prin vasele de aur, de argint şi prin celelalte ne-a închipuit ca prin ghicitură pe noi, cărora ni s-a făcut curăţirea prin Hristos ca prin foc şi apă. Căci am fost *botezaţi în Duhul Sfânt şi în foc* (Matei 3,11). Deci trecerea prin foc şi prin apă a celor adunate din robie arată curăţirea noastră de deunăzi. Căci fiind noi odinioară ca o bogăţie a diavolului, ne-a făcut Hristos ai Săi, intrând în casa celui tare şi răpind vasele lui, iar pe cel tare legându-l (Matei 12,29). Eleazar zice apoi că biruitorii vor intra în tabără de abia după ce îşi vor spăla în ziua a şaptea hainele şi aşa vor fi curaţi. Căci curăţirea desăvârşită şi lepădarea a toată întinăciunea va avea loc în vremea din urmă a sfârşitului, (...) când se va desfiinţa cu totul păcatul şi firea omului va fi ridicată la frumuseţea de la început şi atotstrăveche."[288]

25-31: *„Iarăşi a grăit Domnul cu Moise şi a zis: Socoteşte prada de război, de la om până la dobitoc, împreună cu Eleazar preotul şi cu căpeteniile semiţiilor obştii; apoi împarte prada în două, între oştenii care au fost la bătălie şi între toată obştea. De la oştenii care au fost la război, ia dare pentru Domnul, câte un suflet la cinci sute, din oameni, din vite, din asini şi din oi. Acestea să le iei din partea lor şi să le dai preotului Eleazar ca dar înălţat Domnului. Iar din jumătatea cuvenită fiilor lui Israel să iei unul la cincizeci din oameni, din vite, din asini şi din oi; şi pe acestea să le dai leviţilor, care slujesc la cortul Domnului. Şi a făcut Moise şi Eleazar preotul cum poruncise Domnul lui Moise."*

„Miile alese din fiecare seminţie s-au luptat împotriva Madianiţilor şi, câştigând biruinţa (...) cu osteneală şi sudoare multă, au împărţit îndată cele strânse din război cu toată adunarea, încât cu rezultatul celor ce s-au luptat vitejeşte s-a împodobit şi cealaltă mulţime. (...) Se vor binecuvânta împreună cu cei mari şi cei ce se cheamă mici, care nu se pot lăuda cu aceeaşi tărie şi sunt mai prejos în putinţa de-a răbda necazurile cu inimă bună, dar sunt poate egali în râvnă şi în credinţă şi îl bucură pe Hristos prin vigoarea potrivită cu puterea lor. Iar Moise şi Eleazar sunt chipul lui Hristos Cel Unul, arhiereu şi legiuitor în acelaşi timp, care împarte poporului prăzile, fiind de faţă sfinţii îngeri, al căror chip sunt căpeteniile neamurilor din adunare. (...) Se aşteaptă să vină Hristos din cer cu sfinţii îngeri; şi va şedea pe scaunul slavei Sale şi va împărţi fiecăruia cununile cuvenite lui şi, pe măsura faptelor, cinstirile."[289]

32-47: *„Atunci s-a găsit pradă rămasă din cele luate şi aduse de cei ce fuseseră la război: şase sute şaptezeci şi cinci de mii de oi; şaptezeci şi două de mii de boi; asini, şaizeci şi una de mii; femei, care n-au cunoscut bărbat, de toate, treizeci şi două de mii de suflete. Jumătate, partea celor ce fuseseră la război, după numărătoare a fost: oi, trei sute treizeci şi şapte de mii cinci sute. Şi darea Domnului din oi a fost: şase sute şaptezeci şi cinci; boi, treizeci şi şase de mii, şi din aceştia darea Domnului a fost şaptezeci şi doi; a-*

[288] *Ibid.*

[289] *Ibid.*

sini, treizeci de mii cinci sute, şi din ei darea Domnului a fost şaizeci şi unul; oameni, şaisprezece mii, şi din ei darea Domnului a fost treizeci şi două suflete. Şi a dat Moise darea Domnului lui Eleazar preotul, cum poruncise Domnul lui Moise. Iar partea fiilor lui Israel, pe care a luat-o Moise de la cei ce nu fuseseră la război, a fost: oi, trei sute treizeci şi şapte de mii cinci sute; boi, treizeci şi şase de mii; asini, treizeci de mii cinci sute; oameni, şaisprezece mii. Din această parte a fiilor lui Israel, a luat Moise unul la cincizeci din oameni şi din vite, şi le-a dat leviţilor, care făceau slujbă în cortul Domnului, după cum poruncise Domnul lui Moise."

Parte din pradă revine preoţilor, iar cei ce n-au luptat dau de zece ori mai mult, căci ei sunt dăruiţi cu har mai cu seamă pentru mijlocirile acelora. Preoţii primesc plată pentru biruinţele noastre, care n-ar fi fost cu putinţă fără lucrarea lor.

48-54: *„Atunci au venit la Moise căpeteniile oştirii, căpeteniile peste mii şi sutaşii, şi au zis către Moise: Robii tăi au numărat pe oştenii care ne-au fost încredinţaţi şi n-a lipsit nici unul din ei. Şi iată noi am adus prinos Domnului, fiecare din ce am putut dobândi din lucrurile de aur: lanţuri, brăţări, inele, cercei şi salbe, pentru curăţirea sufletelor noastre înaintea Domnului. Şi a luat Moise şi Eleazar de la ei toate aceste lucruri de aur. Aurul acesta, care s-a adus prinos Domnului de către căpeteniile peste mii şi peste sute, a fost tot şaisprezece mii şapte sute cincizeci de sicli. Oştenii au prădat fiecare pentru ei. Şi a luat Moise şi preotul Eleazar aurul de la căpeteniile peste mii şi peste sute şi l-au dus în cortul adunării, pentru pomenirea fiilor lui Israel înaintea Domnului."*

Căpeteniile oştirii „vin şi cu aducerea de bună voie a celor mai alese dintre giuvaeruri. Astfel conducătorii celor aleşi întrec hotarul legii cu dărnicia lor. Şi luându-le Moise şi (Eleazar), le-au dus în cortul sfânt, aşezându-le spre pomenire înaintea Domnului. (...) Căci izbânzile bărbăteşti ale sfinţilor sunt bine primite de Hristos şi lauda lor e o bogăţie

strălucitoare şi prin ele dobândesc o pomenire îndelungată, mai bine zis veşnică; şi prin ea dovedesc că sunt vrednici să primească pe Dumnezeu. Căci aceasta o arată când se spune că au fost puse cele închinate înaintea Domnului. E fără îndoială mare şi ales lucru a sta în faţa Domnului. Căci îi cinsteşte în chip mai presus de fire pe cei ce-i învredniceşte să-i privească."[290]

Cap. 32 – Galaadul dat lui Gad şi Ruben

1-5: *„Iar fiii lui Ruben şi fiii lui Gad aveau foarte multe turme; dar văzând că pământul Iezer şi pământul Galaad sunt locuri bune pentru turme, au venit fiii lui Gad şi fiii lui Ruben şi au grăit cu Moise, cu Eleazar preotul şi cu căpeteniile obştii şi au zis: Atarotul, Dibonul, Iezerul, Nimra, Heşbonul, Eleale, Sevam, Nebo şi Beon, ţinuturile pe care Domnul le-a lovit înaintea obştii lui Israel, sunt pământuri bune pentru turme, şi robii tăi au turme. Şi au mai zis: De-am aflat trecere în ochii tăi, dă pământurile acestea robilor tăi în stăpânire şi nu ne trece peste Iordan."*

Triburile Gad şi Ruben cer lui Moise teritorii de la răsărit de Iordan, deoarece acolo se găseau locuri pentru păşunat foarte bune, în special în Galaad. Sunt amintite 9 cetăţi, cucerite de evrei în aceste teritorii: *Atarot* (= diademe); *Dibon* (= ţinut mlăştinos), situată la nord de Arnon; *Iazer* (= folositor); Nimra sau *Bet-Nimra* (= casa leopardului; *Heşbon* (= socoteală), între Arnon şi Iaboc; *Eleale* (= Dumnezeu este înălţat); *Sevam* (= balsam); *Nebo* (= a vesti); Beon sau *Baal-Meon* (= Domnul locuinţelor).

6-27: *„Moise însă a zis către fiii lui Gad şi către fiii lui Ruben: Fraţii voştri se duc la război, iar voi să rămâneţi aici? Pentru ce întoarceţi inima fiilor lui Israel să nu treacă în pământul pe care Domnul li-l dă? Aşa au făcut şi părinţii voştri când i-am trimis din Cadeş-Barne ca să cerceteze*

---

[290] *Ibid.*

ţara: au mers până în valea Eşcol, au văzut pământul şi au abătut inima fiilor lui Israel, ca să nu meargă aceştia în pământul pe care Domnul li-l dă. Dar s-a aprins în ziua aceea mânia Domnului şi S-a jurat şi a zis: Oamenii aceştia, care au ieşit din Egipt şi care sunt de douăzeci de ani şi mai mari şi cunosc binele şi răul, nu vor vedea pământul pentru care Eu M-am jurat lui Avraam şi lui Isaac şi lui Iacov. Pentru că nu Mi s-au supus Mie, afară de Caleb, fiul lui Iefone Chenezeul, şi de Iosua, fiul lui Navi, pentru că aceştia s-au supus Domnului. S-a aprins atunci mânia Domnului asupra lui Israel şi i-a purtat prin pustie patruzeci de ani, până când s-a sfârşit tot neamul care făcuse rău înaintea Domnului. Şi iată acum, în locul părinţilor voştri v-aţi ridicat voi, sămânţa păcătoşilor, ca să sporiţi încă şi mai mult iuţimea mâniei Domnului asupra lui Israel. Dacă vă veţi abate de la El, iarăşi va lăsa pe Israel în pustie şi veţi pierde tot poporul acesta. Iar ei, apropiindu-se de el, au zis: Noi ne vom face aici staule pentru turmele noastre şi cetăţi pentru copiii noştri; iar noi înşine cei dintâi ne vom înarma şi vom merge înaintea fiilor lui Israel, până ce îi vom duce la locurile lor; iar copiii noştri vor rămâne în cetăţile întărite, pentru ca să nu fie în primejdie din partea oamenilor locului. Nu ne vom întoarce la casele noastre, până când fiii lui Israel nu vor intra fiecare în moştenirea sa; căci nu vom lua cu ei împreună moştenire dincolo de Iordan şi nici mai departe, dacă ni se va da parte dincoace de Iordan, spre răsărit. Atunci a zis Moise către ei: De veţi face aceasta, de veţi merge înarmaţi la război înaintea Domnului, de va trece fiecare din voi înarmat peste Iordan înaintea Domnului, până când va pierde El pe vrăjmaşii Săi înaintea Sa şi până când va fi cuprins pământul înaintea Lui, atunci, după ce vă veţi întoarce, veţi fi fără vină înaintea Domnului şi înaintea lui Israel şi veţi avea pământul acesta moştenire înaintea Domnului. Iar de nu veţi face aşa, veţi greşi înaintea Domnului şi veţi suferi pedeapsa care vă va ajunge pentru păcatul vostru. Zidiţi-vă cetăţi pentru copiii voştri şi staule pentru oile voastre şi faceţi cele ce aţi rostit cu

buzele voastre. Zis-au fiii lui Gad şi fiii lui Ruben către Moise: Robii tăi vor face cum porunceşte domnul nostru. Copiii noştri, femeile noastre, turmele noastre şi toate vitele noastre vor rămâne aici în cetăţile Galaadului; iar robii tăi, înarmaţi cu toţi ca oşteni, vor merge înaintea Domnului la război, cum zice domnul nostru."

„Observă că aceştia, de dragul creşterii vitelor şi al averilor şi a iubirii de femei şi de copii, nu ar fi trecut Iordanul şi n-ar fi suferit să ia parte la război şi la luptă, nici n-ar fi voit să se împărtăşească împreună cu ceilalţi de gloria şi de bunătăţile nădăjduite. Ci socoteau că cel mai bun şi mai (de) dorit lucru este să rămână pe loc, fără să-şi vâre, ca să zic aşa, măcar piciorul în undele Iordanului. Dar certându-i Moise şi făcându-i să se teamă de-a se vedea sub mânia dumnezeiască, făgăduiesc cu greutate să treacă împreună cu ceilalţi Iordanul şi să ia parte împreună cu ei la ostenelile războiului şi luptei. Dar declară că nu vor fi împreună părtaşi cu ei, de vreme ce au primit partea lor dincolo de Iordan."[291] Prin Ruben şi Gad sunt zugrăviţi cei ce se apropie de Biserică doar mânaţi de frica pedepsei, preferând cele din lume bunurilor făgăduite. Totuşi, au şi aceştia parte de o anume răsplată.

28-32: *„Atunci a dat Moise poruncă pentru ei lui Eleazar preotul, lui Iosua, fiul lui Navi, şi căpeteniilor semin-ţiilor fiilor lui Israel, şi le-a zis Moise: Dacă fiii lui Gad şi fiii lui Ruben vor trece cu voi peste Iordan, întrarmându-se cu toţii pentru război înaintea Domnului, după ce ţara va fi supusă înaintea voastră, să le daţi pământul Galaad în stăpânire. Iar dacă ei nu vor merge cu voi înarmaţi pentru război înaintea Domnului, să trimiteţi înaintea voastră averea lor, femeile lor şi vitele lor în pământul Canaan şi ei să primească moşie împreună cu voi în pământul Canaanului. Iar fiii lui Gad şi fiii lui Ruben au răspuns şi au zis: Cum a zis domnul robilor tăi aşa vom şi face. Vom merge înarmaţi*

[291] *Ibid.*, V

înaintea Domnului în pământul Canaan, iar partea noastră de moşie să fie de astă parte de Iordan."

„Cei ce s-au lenevit faţă de cele prea bune, din pricina creşterii vitelor, a copiilor, a femeilor, a stânilor şi a clădirilor, sunt Rubin şi Gad. (...) Cel dintâi era primul născut din Iacov, iar celălalt s-a născut din slujnica Zilfa. (...) Deci cei chemaţi sunt întâi născuţi din credinţă şi ei au primit o parte aleasă de la Dumnezeu, cât ţine de har. Dar nu sunt iubitori de libertate, din pricina aplecării spre cele rele. Iar Biserica celor întâi născuţi, scrişi în ceruri, spunem că se numesc cei îndreptaţi din credinţă. Dar primul născut nu e iubitor de libertate, ci mai degrabă părtaş şi soţ al celor ce nu fug de ruşinea robiei."[292]

33-42: *„Atunci Moise le-a dat fiilor lui Gad, fiilor lui Ruben şi la jumătate din seminţia lui Manase, fiul lui Iosif, ţara lui Sihon, regele Amoreilor, şi ţara lui Og, regele Vasanului, pământul cu oraşele lui şi împrejurimile şi cetăţile din toate părţile ţării. Şi au zidit fii lui Gad: Dibonul, Atarotul, Aroerul, Atarot-Şofanul, Iazerul, Iogheba; Bet-Nimra şi Bet-Haran, cetăţi întărite şi staule pentru oi. Fiii lui Ruben au zidit Heşbonul, Eleala, Chiriataimul, Nebo, Baal-Meonul şi Sibma, ale căror nume au fost schimbate şi au dat alte nume oraşelor pe care le-au zidit ei. Iar fiii lui Machir, fiul lui Manase, s-au dus în Galaad şi l-au luat şi au alungat pe Amoreii care erau acolo. Iar Moise a dat Galaadul lui Machir, fiul lui Manase, şi s-a aşezat acela acolo. Iair, fiul lui Manase, s-a dus şi a luat sălaşurile lor şi le-a numit sălaşurile lui Iair. Iar Nobah s-a dus şi a luat Chenatul şi cetăţile care ţineau de el şi l-a numit după numele său: Nobah."*

Sunt numite cetăţile pe care le-au supus ori le-au zidit la răsărit de Iordan triburile Ruben, Gad şi jumătate din Manase. Unele cetăţi au mai fost amintite, altele sunt numite doar acum: *Aroer* (= goliciune); *Atarot-Şofan* (= coroanele

[292] *Ibid.*

lui Şofan); *Iogheba* (= cea înălţată); *Chiriataim* (= cetăţi gemene), între Arnon şi Atarot; *Bet-Haran* (= casa drumului); *Chenat* (= posesiune, numit şi Nobah; *Havot-Iair* (= satele corturarilor), localităţi fără ziduri de apărare, în nordvestul Basanului. *Iair* (= El luminează) şi *Nobah* (= cel ce latră) au devenit toponime.

Cap. 33 – Călătoriile şi popasurile poporului Israel

1-4: *„Iată acum popasurile fiilor lui Israel, după ce au ieşit ei din pământul Egiptului cu oştirile lor, sub mâna lui Moise şi Aaron. Moise, din porunca Domnului, a scris călătoria lor cu popasurile lor; iar popasurile lor sunt acestea: în luna întâi, în ziua a cincisprezecea a lunii întâi, a doua zi de Paşti, fiii lui Israel au purces din Ramses şi au ieşit, sub mână înaltă, înaintea ochilor a tot Egiptul. În vremea aceea Egiptenii îngropau pe toţi cei ce muriseră dintre ei, pe toţi întâi-născuţii, pe care-i lovise Domnul, în ţara Egiptului, când a făcut Domnul judecată asupra dumnezeilor lor"*

Evreii au plecat din Ramses, de lângă pământul Goşen din Delta Nilului. După trecerea prin Marea Roşie, sunt enumerate 40 de etape ale călătoriei lor. Numărul popasurilor corespunde celor 40 de ani în care Israel a pribegit în pustie, de la ieşirea din Egipt şi până la intrarea în Canaan.

5-49: *„După ce au pornit fiii lui Israel din Ramses, au poposit în Sucot. Pornind apoi din Sucot, au tăbărât la Etam, care este la marginea pustiului. Din Etam au pornit şi s-au îndreptat spre Pi-Hahirot, care este în faţa Baal-Ţefonului, şi şi-au aşezat tabăra înaintea Migdolului. Pornind apoi din Pi-Hahirot, au trecut prin mare în pustie şi, mergând cale de trei zile prin pustiul Etam, şi-au aşezat tabăra la Mara. Plecând de la Mara, au venit la Elim. În Elim însă erau douăsprezece izvoare de apă şi şaptezeci de finici şi au tăbărât acolo lângă apă. Pornind apoi din Elim, au tăbărât la Marea Roşie. Au pornit apoi de la Marea Roşie şi au*

tăbărât în pustiul Sin. Pornind din pustiul Sin, au poposit la Dofca. Pornind din Dofca, au tăbărât la Aluş. Pornind din Aluş, şi-au aşezat tabăra la Rafidim. Acolo nu era apă ca să bea poporul. Pornind din Rafidim, au tăbărât în pustiul Sinai. Iar după ce au pornit din pustiul Sinai, au poposit la Chibrot-Hataava. Pornind din Chibrot-Hataava, au tăbărât în Haşerot. Pornind din Haşerot, au poposit la Ritma. Pornind din Ritma, şi-au aşezat tabăra la Rimon-Pereţ. Pornind din Rimon-Pereţ, au tăbărât în Libna. Pornind din Libna, au tăbărât la Risa. Pornind din Risa, şi-au aşezat tabăra la Chehelata. Pornind din Chehelata, au tăbărât pe Muntele Şefer. Pornind de pe Muntele Şefer, au poposit în Harada. Pornind din Harada, au tăbărât la Machelot. Pornind din Machelot, au poposit în Tahat. Pornind din Tahat, s-au aşezat cu tabăra în Tarah. Pornind din Tarah, au tăbărât în Mitca. Pornind din Mitca, au tăbărât în Haşmona. Pornind din Haşmona, au poposit la Moserot. Pornind din Moserot, şi-au aşezat tabăra la Bene-Iaakan. Pornind din Bene-Iaakan, au tăbărât la Hor-Haghidgad. Pornind din Hor-Haghidgad, au poposit în Iotbata. Pornind din Iotbata, au tăbărât la Abrona. Pornind din Abrona, şi-au aşezat tabăra la Eţion-Gheber. Pornind din Eţion-Gheber, au poposit în pustiul Sin. Plecând din pustiul Sin, au tăbărât în Cadeş. Iar din Cadeş au purces şi au poposit la muntele Hor, lângă hotarul ţării Edomului. Aici s-a suit Aaron preotul pe muntele Hor, după porunca Domnului, şi a murit acolo, în anul al patruzecilea de la ieşirea fiilor lui Israel din pământul Egiptului, în luna a cincea, în ziua întâi a lunii. Aaron era de o sută douăzeci şi trei de ani, când a murit pe muntele Hor. Atunci regele canaanean din Arad, care trăia în partea de miazăzi a pământului Canaan, a auzit că vin fiii lui Israel. Aceştia însă, plecând de la muntele Hor, au tăbărât la Ţalmona. Pornind din Ţalmona, au poposit la Punon. Pornind din Punon, au tăbărât la Obot. Pornind din Obot, au poposit la Iie-Abarim, lângă hotarele lui Moab. Pornind din Iie-Abarim, au tăbărât la Dibon-Gad. Pornind din Dibon-Gad, au poposit la Almon-Diblataim. Pornind din Almon-Diblataim, au tăbărât în munţii Abarim, în faţa lui Nebo. Pornind de la munţii Abarim, au poposit în şesurile Moabului, la Iordan, în faţa Ierihonului, şi şi-au aşezat ei tabăra la Iordan, de la Bet-Ieşimot până la Abel-Şitim, în şesurile Moabului."

Vom urmări acest traseu, oferind traducerea numelor ce apar aici, sugestivă în multe cazuri; parţial, poate fi vorba de un itinerar mistic, marcând suişuri şi coborâşuri ce apar în calea celor ce urmează lui Dumnezeu: *Ramses* (= fiul soarelui), *Sucot* (= colibe), *Etam* (= vizuina fiarelor) şi *Pi-Hahirot* (marginea prăpastiei) – acestea sunt cele ce se cer părăsite. Urmează, după trecerea prin Marea Roşie: *Mara* (= amărăciune), *Elim* (= palmieri), *Sin* (= crâng), *Dofca* (= topire), *Aluş* (= simţirea lipsei), *Rafidim* (= lărgime), *Sinai* (= muntele mărăcinilor), *Chibrot-Hataava* (= mormintele poftei), *Haşerot* (= loc de tabără), *Ritma* (= tufă), *Rimon-Pereţ* (= rodie crăpată), *Libna* (= curăţie), *Risa* (= picurare), *Chehelata* (= adunarea poporului), *Şafer* (= frumuseţe), *Harada* (= locul spaimei), *Machjelot* (= adoraţie), *Tahat* (= înjosire), *Tarah* (= amânare), *Mitca* (= plăcere), *Haşmona* (= rodnicie), *Moserot* (= legături), *Bene-Iaakan* (= pocăinţă), *Hor-Haghidgad* (= popor războinic), *Iotbata* (= fericire), *Abrona* (= trecătoare), *Eţion-Gheber* (= puterea uriaşului), *Sin* (= ghimpi), *Cadeş* (= sfinţenie), *Hor* (= munte), *Ţalmona* (= întunecos – aici se crede că a fost înălţat şarpele de aramă), *Punon* (= tulburat), *Obot* (= peşteri), *Iie-Abarim* (= colina trecerii), *Didon-Gad* (= fericire şi putere), *Almon-Diblataim* (= locul unde se ascund laşii), *Abarim* (= colţuri), *Bet-Ieşimot* (= casa pustiită), *Abel-Şitim* (= lunca salcâmilor).

50-56: *„Grăit-a Domnul cu Moise în şesurile Moabului, la Iordan, în faţa Ierihonului, şi a zis: Vorbeşte fiilor lui Israel şi le spune: Când veţi trece peste Iordan, în pământul Canaanului, să alungaţi de la voi pe toţi locuitorii ţării şi să*

stricați toate chipurile cele cioplite ale lor, toți idolii lor cei turnați din argint și toate înălțimile lor să le pustiiți. Să luați în stăpânire pământul și să vă așezați acolo, căci vă dau în stăpânire pământul acesta. Să împărțiți pământul prin sorți la seminții voastre: celor mai mulți la număr să le dați parte mai mare, iar celor mai puțini la număr să le dați parte mai mică; fiecăruia unde-i va cădea sorțul, acolo să-i fie partea, după seminții părinților voștri. Iar dacă nu veți alunga de la voi pe locuitorii pământului, atunci cei rămași din ei vor fi spini pentru ochii voștri și bolduri pentru coastele voastre și vă vor strâmtora în țara în care veți trăi. Și atunci vă voi face vouă ceea ce aveam de gând să le fac lor."

Israel e din nou avertizat asupra pericolului căderii în idolatrie; totodată, se dau porunci pentru împărțirea pământului Canaanului.

Cap. 34 – Hotarele țării Canaanului; cei ce o vor împărți

1-12: *„A grăit Domnul cu Moise și a zis: Poruncește fiilor lui Israel și le zi: Iată, veți intra în pământul Canaan. Acesta va fi moștenirea voastră; iar hotarele Canaanului sunt acestea: Partea de miazăzi va începe de la pustiul Sin de lângă Edom și va avea la răsărit, ca hotar, Marea Sărată. Acest hotar se va îndrepta spre miazăzi, către înălțimea Acrivimului; va trece prin Sin și se va întinde până la miazăzi de Cadeș-Barne; apoi va merge către Hațar-Adar trecând la Ațmon. De la Ațmon, hotarul se va îndrepta spre Râul Egiptului și se va pogorî până la mare. Iar hotar dinspre apus vă va fi Marea cea Mare. Acesta va fi hotarul vostru dinspre asfințit. Iar spre miazănoapte, hotarul vostru să-l trageți de la Marea cea Mare până la muntele Hor; de la muntele Hor, să-l trageți spre Hamat, și hotarul va atinge Țedadul. De acolo va merge hotarul către Țifron și va atinge Hațar-Enan. Acesta să vă fie hotarul de miazănoapte. Iar*

hotarul dinspre răsărit să vi-l trageți de la Hațar-Enan către Șefam; de la Șefam hotarul se va pogorî spre Ribla, pe la răsărit de Ain, mergând de-a lungul malului mării Chineret, pe partea de răsărit. De aici hotarul se va pogorî pe Iordan și se va sfârși la Marea Sărată. Acesta va fi pământul vostru, după hotarele lui din toate părțile."

Sunt prezentate limitele țării Canaanului: La sud era pustiul Sin și țara Edomului (Idumeea); de la Marea Moartă (Sărată), hotarul mergea către *Acravim* (= scorpioni), prin Cadeș-Barnea, *Hațar-Adar* (= curtea a doua), *Ațmon* (= robust), până la Mediterana. La apus, hotarul era Marea Mediterană (cea Mare). La nord, de la Mediterana până la muntele Hor, hotarul trecea prin *Hamat* (= fortăreață), *Țedad* (= loc abrupt), *Țifron* (= miros dulce) și *Hațar-Enan* (= satul fântânilor). În răsărit, hotarul pornea de la Hațar-Enan, trecând prin *Șefam* (= ținut pustiu) și *Ribla* (= cea roditoare), cetate situată la răsărit de *Ain* (= ochi; izvor), cobora de-a lungul Mării *Chineret* (= harpă) - vechiul nume al Lacului Ghenizaret -, și apoi, pe Iordan, hotarul ajungea până la Marea Moartă.

13-15: *„Atunci a dat Moise poruncă fiilor lui Israel și a zis: Iată pământul pe care voi îl veți împărți în bucăți, prin sorți, și care a poruncit Domnul să se dea la nouă seminții și la jumătate din semința lui Manase. Căci semințiilor fiilor lui Ruben cu familiile lor, a fiilor lui Gad cu familiile lor, și jumătate din semința lui Manase și-au primit partea lor. Două seminții întregi și o jumătate de semințe și-au primit partea peste Iordan, pe partea răsăriteană, în fața Ierihonului."*

Împărțirea țării prin sorți e icoană a realităților cerești. „Întocmai cum Ierusalimul pământesc este împrejmuit de alte cetăți, de târgușoare și de ținuturi variate, tot așa, fără îndoială, și Ierusalimul ceresc se aseamănă cu lucrurile pământești, împrejmuit de alte cetăți, de târgușoare și de ținuturi diferite, în care trebuie să fie așezat într-o bună zi po-

porul lui Dumnezeu şi adevăratul Israel, de către adevăratul Iisus, pentru care Iosua fiul lui Navi este doar o imagine, unde el va dobândi moştenirea sorţii, după probarea vredniciei sale. Dacă la împărţirea pământului Domnul dă un anumit hotar cutărei seminţii, iar altul alteia, însemnează că din pricina inegalităţii vredniciilor aceleaşi răsplăţi se vor face şi la moştenitorii împărăţiei cerurilor. Poate de aceea a poruncit el să se fixeze atât de riguros hotarele între seminţii, pentru ca să înţelegem că se va ţine seama de inegalitatea vredniciilor în parte. De exemplu, cel leneş ar vrea să fie socotit, fără îndoială, şi el printre fiii lui Israel, însă nepăsarea lui şi lenea lui îl aşază în seminţia lui Ruben, sau a lui Gad, sau în jumătatea seminţiei lui Manase, unde va primi lotul său, dar nu dincoace de Iordan, ci dincolo de Iordan. Altul, dimpotrivă, în urma înnoirii vieţii sale şi prin convertirea voinţei sale va fi considerat vrednic să fie socotit, după un plan cunoscut numai de Dumnezeu, în seminţia lui Iuda sau chiar în seminţia lui Veniamin, unde se înalţă Ierusalimul, templul lui Dumnezeu şi altarul. Şi aşa mai departe, unul aici, altul dincolo. Acesta e modul care, după relatările cărţii Numerii, putea trasa o umbră a repartizării care se va face în ceruri, cel puţin pentru moştenitorii împărăţiei cerurilor, prin Iisus Domnul şi Mântuitorul nostru."[293]

16-29: *„A grăit Domnul cu Moise şi a zis: Iată numele bărbaţilor care au să vă împartă pământul: Eleazar preotul şi Iosua, fiul lui Navi; veţi mai lua încă şi câte o căpetenie de fiecare seminţie pentru împărţirea pământului. Numele acestor bărbaţi sunt: Caleb, fiul lui Iefoni, pentru seminţia Iudei; Samuel, fiul lui Amihud, pentru seminţia fiilor lui Simeon; Elidad, fiul lui Chislon, pentru seminţia lui Veniamin; căpetenia Buchi, fiul lui Iogli, pentru seminţia fiilor lui Dan; căpetenia Haniel, fiul lui Efod, pentru seminţia fiilor lui Manase; căpetenia Chemuel, fiul lui Şiftan, pentru seminţia fiilor lui*

[293] Origen, *op. cit.*, XXVIII,2

Efraim; căpetenia Elitafan, fiul lui Parnac, pentru seminţia fiilor lui Zabulon; căpetenia Paltiel, fiul lui Azan, pentru seminţia fiilor lui Isahar; căpetenia Ahihud, fiul lui Şelomi, pentru seminţia fiilor lui Aşer; căpetenia Pedael, fiul lui Amihud, pentru seminţia lui Neftali. Aceştia sunt aceia cărora a poruncit Domnul să împartă pământul Canaan la fiii lui Israel."

Lipsesc, desigur, triburile Ruben şi Gad, stabilite dincolo de Iordan. Celelalte 10 triburi îşi vor împărţi Canaanul, sub conducerea preotului Eleazar, a lui Iosua şi a celor 10 căpetenii numite de Dumnezeu. Acestea erau:

Caleb (= ca o inimă), fiul lui *Iefoni* (= El se întoarce), din Iuda;

Samuel (= Dumnezeu aude), fiul lui *Amihud* (= poporul cinstei), din Simeon;

Elidad (= Dumnezeu iubeşte), fiul lui *Chislon* (= statornicie), din Veniamin;

Buchi (= gura Domnului), fiul lui *Iogli* (= exilat), din Dan;

Haniel (= harul lui Dumnezeu), fiul lui *Efod* (= podoaba hainei), din Manase;

Chemuel (= adunarea lui Dumnezeu), fiul lui *Şiftan* (= judecător este Iahve), din Efraim;

Elitafan (= Dumnezeu ocroteşte), fiul lui *Parnac* (= ghimpe), din Zabulon;

Paltiel (= Dumnezeu e adăpost), fiul lui *Azan* (= cercetător), din Isahar;

Ahihud (= fratele cinstei), fiul lui *Şelomi* (= paşnic), din Aşer;

Pedael (= răscumpărat de Dumnezeu), fiul lui *Amihud* (= poporul cinstei), din Neftali.

Cap. 35 – Cetăţile leviţilor şi cetăţile de scăpare

1-5: *„În vremea aceea a grăit Domnul cu Moise în şesurile Moabului, la Iordan, în faţa Ierihonului, şi a zis: Porunceşte fiilor lui Israel, ca ei, din părţile moştenirii lor, să dea leviţilor cetăţi de locuit; şi împrejurul cetăţilor să le*

dea leviților locuri. Cetățile vor fi de locuit; iar locurile vor fi pentru vitele lor, iar averea pentru toate nevoile vieții lor. Locurile de pe lângă cetățile pe care trebuie să le dați leviților să se întindă în toate părțile, de la zidurile cetății până la două mii de coți; să măsurați de la cetate, spre răsărit două mii de coți, spre miazăzi două mii de coți, spre apus două mii de coți și spre miazănoapte două mii de coți, iar în mijloc să fie cetatea; acestea vor fi pământurile lor de pe lângă cetăți."

„Nu se poate vorbi, propriu-zis, de *posesiuni* exclusive ale leviților, cetățile primite de ei fiind locuite și de către alții. Iar în ce privește locurile de pășunat, legiuitorul se ferește să vorbească de proprietate sau parte de moștenire."[294]

6-8: *„Dintre cetățile pe care le veți da leviților, șase cetăți să fie de scăpare, în care veți îngădui să fugă ucigașii. Și pe lângă acestea să le mai dați patruzeci și două de cetăți. Cetățile pe care trebuie să le dați leviților să fie de toate patruzeci și opt de cetăți cu locurile dimprejur. Și când veți da cetățile acestea din moșiile fiilor lui Israel, atunci din moșiile cele mai mari să dați mai mult și din cele mai mici mai puțin; fiecare seminție să dea leviților din cetățile ei potrivit cu partea primită."*

„Se îngăduie sfinților să aibă și în lumea aceasta cele îndestulătoare vieții și cele ce le ajung pentru trebuința necesară a trupului. (...) Iar ceea ce prisosește, e păgubitor. (...) Și poruncește să se cedeze leviților cetățile de scăpare, punând în grija slujitorilor celor sfinte neamul celor ce pătimesc și care are lipsă de cel mai mare ajutor. Prin aceasta socotesc că s-a dat o pildă bisericilor pentru grija de cei osândiți."[295]

9-15: *„A grăit Domnul cu Moise și a zis: Spune fiilor lui Israel și le zi: Când veți trece peste Iordan, în pământul Canaan, să vă alegeți cetățile care au să vă fie cetăți de scăpare, unde să poată fugi ucigașul care a ucis om fără să vrea. Și vor fi cetățile acestea loc de scăpare de cel ce răzbună sângele vărsat, ca să nu fie omorât cel ce a ucis, înainte de a se înfățișa el în fața obștii la judecată. Cetățile pe care trebuie să le dați ca cetăți de scăpare să fie șase. Trei cetăți să dați de astă parte de Iordan, și trei cetăți să dați în pământul Canaan; acestea trebuie să fie cetățile de scăpare. Aceste cetăți să fie, și pentru fiii lui Israel și pentru străini și pentru cei strămutați la voi, loc de scăpare; acolo să fugă ucigașul fără voie."*

Poate mira atenția pe care o dă Scriptura acestor cetăți de scăpare, de vreme ce cazurile de omor involuntar au fost întotdeauna rare. Astfel că suntem tentați să vedem în aceste cetăți un tip al Bisericii, în care aflăm scăpare de osândă. Dar nu vor găsi iertare cei ce ocolesc Biserica și nici cei ce săvârșesc păcatul cu o maximă răutate, închipuită prin omorul intenționat.

16-21: *„Dacă cineva a lovit pe altul cu o unealtă de fier și acela a murit, acesta este ucigaș și ucigașul trebuie omorât. Dacă cineva a lovit cu piatră pe altul și acela a murit, acesta este ucigaș și ucigașul trebuie omorât. Sau dacă cu o unealtă de lemn, cu care se poate pricinui moartea, l-a lovit așa încât acela a murit, acesta este ucigaș și ucigașul trebuie dat morții. Răzbunătorul sângelui vărsat poate să ucidă pe făptaș îndată ce-l întâlnește. Dacă cineva izbește pe altul din ură, sau cu gând rău aruncă asupra lui ceva, așa încât acela moare, sau din dușmănie îl lovește cu mâna, așa încât acela moare, cel ce a lovit trebuie dat morții, că este ucigaș, și răzbunătorul sângelui vărsat poate ucide pe ucigaș îndată ce-l va întâlni."*

„Obiceiul acesta, în uz și la alte popoare, constituie regimul de *răzbunare individuală*, care a dăinuit până la arabii moderni. Vechiul drept iudaic, păstrat în *Cartea Legământului*, păstrează principiul omorârii oricărui ucigaș, dar distinge asasinatul caracterizat prin urmărire (*sadah*), viclenie (*armah*) și răutate (*zid*) de uciderea accidentală, nepre-

[294] NUM, p. 211
[295] Sf. Chiril al Alexandriei, *op. cit.*

meditată. Numai în acest al doilea caz se putea afla un loc de refugiu (*maqom*) pentru salvarea lui."[296]

22-25: *„Dacă însă cineva izbeşte pe altul din nebăgare de seamă, fără duşmănie, sau aruncă ceva asupra lui fără gând rău, sau vreo piatră a rostogolit asupra lui fără să-l vadă şi acela moare, iar el nu i-a fost duşman şi nu i-a dorit răul, atunci obştea trebuie să judece între ucigaş şi răzbunătorul sângelui vărsat, după aceste rânduieli; şi obştea trebuie să izbăvească pe ucigaş din mâinile răzbunătorului sângelui vărsat, şi să-l întoarcă obştea în cetatea lui de scăpare, unde a fugit el, ca să trăiască acolo până la moartea marelui preot, care este miruit cu mir sfinţit."*

„Înscăunarea unui nou arhiereu era prilej de amnistie pentru crimele de omucidere, când ucigaşii puteau ieşi fără teamă de sub ocrotirea cetăţilor de azil, întorcându-se acasă."[297] Scriptura, însă, leagă iertarea de moartea Arhiereului.

26-29: *„Dacă ucigaşul va ieşi peste hotarele oraşului de scăpare, în care a fugit, şi-l va găsi răzbunătorul sângelui vărsat, în afară de hotarele cetăţii lui de scăpare, şi va ucide pe ucigaşul acesta răzbunătorul de sânge, acesta nu va fi vinovat de vărsare de sânge, pentru că acela trebuie să şadă în oraşul său de scăpare până la moartea marelui preot; iar după moartea marelui preot trebuie să se întoarcă ucigaşul în pământul său de moştenire. Aceasta să vă fie rânduiala legiuită în neamul şi în toate locaşurile voastre."*

„Nu e greşit (...) a socoti că cei stăpâniţi de păcate sunt ca nişte ucigaşi ai sufletului propriu. Ei s-au rostogolit la atâta nefericire nu de bunăvoie, ci au fost siliţi la neascultare şi la jignirea lui Dumnezeu de faptul că mintea omului e aplecată spre cele rele din tinereţe şi din pricina poftei nedomolite de plăcere, care stăpâneşte în mădularele trupului lui. Deci nefericitul suflet al omului a fost pedepsit cu exilul din lume şi în trup şi a petrecut mulţi ani în sânurile

[296] NUM, p. 211
[297] PENT, p. 309

morţii, fiind eliberat de abia când a murit Hristos, marele preot, Care răbdând moartea pentru toţi a coborât în iad, a deschis porţile celor de jos şi i-a dezlegat din legături."[298]

30-34: *„Dacă cineva va ucide om, ucigaşul trebuie ucis după cuvintele martorilor, dar pentru a osândi la moarte, nu este de ajuns un singur martor. Să nu luaţi răscumpărare pentru sufletul ucigaşului care este vinovat morţii, ci să-l omorâţi. Să nu luaţi răscumpărare pentru cel ce a fugit în oraşul de scăpare, ca să-i îngăduiţi să locuiască în pământul său, înainte de moartea marelui preot. Să nu spurcaţi pământul pe care aveţi să trăiţi; că sângele spurcă pământul şi pământul nu se poate curăţi în alt fel de sângele vărsat pe el, decât cu sângele celui ce l-a vărsat. Să nu spurcaţi pământul pe care trăiţi şi în mijlocul căruia locuiesc Eu; căci Eu, Domnul, locuiesc între fiii lui Israel."*

„Legea mozaică prevedea pedeapsa cu moartea pentru cel care intenţionat ucidea pe altul. Sub nici un motiv nu era îngăduit ca prin plata unui preţ de răscumpărare făptuitorul să se împace cu rudele celui ucis, deoarece sângele întinează pământul, care nu se poate curăţi decât prin sângele celui care l-a vărsat."[299] Dar nici ucigaşul fără voie nu poate fi iertat până la moartea Arhiereului, prin care raiul e redeschis.

Cap. 36 – Rânduială pentru neînstrăinarea moşiilor

1-4: *„Atunci au venit căpeteniile familiilor din seminţia fiilor lui Galaad, fiul lui Machir, fiul lui Manase, din seminţia fiilor lui Iosif, şi au grăit înaintea lui Moise şi înaintea lui Eleazar preotul şi înaintea căpeteniilor urmaşilor fiilor lui Israel şi au zis: Domnul a poruncit stăpânului nostru să dea pământ de moştenire fiilor lui Israel prin sorţi, şi stăpânului nostru i s-a poruncit de la Domnul să dea partea lui Salfaad, fratele nostru, fiicelor lui. Dacă însă acestea vor fi*

[298] Sf. Chiril al Alexandriei, *op. cit.*, VIII
[299] AB, p. 310

soţii ale fiilor unei alte seminţii a fiilor lui Israel, atunci partea lor se va lua din moşia părinţilor noştri şi se va adăuga la moşia acelei seminţii, în care ele vor fi soţii, şi aşa se va lua din moşia noastră ce ni s-a cuvenit prin sorţi. Şi chiar când va fi jubileu la fiii lui Israel, atunci partea lor se va adăuga la moşia acelei seminţii, în care ele vor fi soţii, şi aşa se va lua din moşia noastră ce ni s-a cuvenit prin sorţi."

La jubileu, pământurile vândute sau cumpărate reveneau proprietarului iniţial, proprietatea funciară fiind considerată inalienabilă în Israel. Însă legea nu prevăzuse nimic asupra terenurilor lăsate moştenire.

5-9: *„Deci a dat Moise poruncă fiilor lui Israel, după cuvântul Domnului, zicând: Adevărat grăieşte seminţia fiilor lui Iosif. Iată ce porunceşte Domnul pentru fiicele lui Salfaad: Ele pot să fie soţii ale acelora care vor plăcea ochilor lor, numai să fie soţii în neamul seminţiei tatălui lor, pentru ca partea fiilor lui Israel să nu treacă de la o seminţie la alta; că fiecare din fiii lui Israel trebuie să fie legat de moşia seminţiei părinţilor săi. Şi orice fată care stăpâneşte o parte de moştenire în una din seminţiile fiilor lui Israel să fie soţie unuia din neamul seminţiei tatălui său, ca fiii lui Israel să moştenească fiecare partea părinţilor săi, şi să nu treacă partea de la o seminţie la altă seminţie, că fiecare din seminţiile fiilor lui Israel trebuie să fie legată de moşia sa."*

Pornind de la cazul particular al fiicelor lui Salfaad, se hotărăşte o lege generală pentru întregul Israel, oprindu-se înstrăinarea moşiilor prin căsătoria fetelor.

10-13: *„Cum a poruncit Domnul lui Moise, aşa au făcut fiicele lui Salfaad. Şi fiicele lui Salfaad: Mahla, Tirţa, Hogla, Milca şi Noa s-au măritat după fiii unchiului lor. În seminţia fiilor lui Manase, fiul lui Iosif, au fost ele soţii, şi a rămas moşia lor neamului tatălui lor. Acestea sunt poruncile şi aşezămintele pe care le-a dat Domnul fiilor lui Israel, prin Moise, în şesurile Moabului, la Iordan, în faţa Ierihonului."*

Anania încheie diferit: *în scăpătatul Moabului, la Iordan, în faţa Ierihonului. „Septuaginta* foloseşte termenul *dysmé*, a cărui semnificaţie e dublă: 1) apusul soarelui (sau al astrelor), ca punct cardinal; 2) declinul (unei vieţi, al unui popor, al unei civilizaţii). E de crezut că autorul le-a avut în vedere pe amândouă, dar că accentul cade pe înţelesul figurativ: sfârşitul Moabului, principalul adversar al Israeliţilor; precizările care urmează sunt, şi ele, semnificative: Iordanul care trebuie trecut şi Ierihonul care se cere cucerit."[300]

Numerii se încheie brusc, evenimentele istorice care urmează fiind relatate în *Deuteronom*.

---

[300] PENT, p. 310

BIBLIOGRAFIE

a. Sfânta Scriptură

Biblia sau Sfânta Scriptură, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române (EIB), Bucureşti, 1995

Biblia adică Dumnezeeasca Scriptură, Ediţia Sfântului Sinod, Bucureşti, 1914

Pentateuhul sau cele cinci cărţi ale lui Moise, versiune revizuită după *Septuaginta*, redactată şi comentată de Bartolomeu Valeriu Anania sprijinit pe numeroase alte osteneli, EIB, Bucureşti, 1997

Monumenta linguae dacoromanorum, Biblia 1688, pars IV, *Numeri*, Editura Universităţii „Al. I. Cuza", Iaşi, 1994

Biblia Hebraica, Editio quarta emendata opera H. P. Rüger, Stuttgart, 1979

Biblia Sacra Vulgata, Editionem quartam emendatam cum sociis B. Fischer, H. I. Frede, H. F. D. Sparks, W. Thiele, praeparavit Roger Gryson, Stuttgart, 1979

Septuaginta, Edidit Alfred Rahlfs, Stuttgart, 1979

b. Scrieri patristice

Ambrozie al Milanului (Sf.), *Scrisori, Scrieri II,* trad. David Popescu, în colecţia „Părinţi şi Scriitori bisericeşti" (PSB) nr. 53, EIB, Bucureşti, 1994

Atanasie cel Mare (Sf.), *Despre Sfântul Duh, către Serapion, Scrieri II,* trad. Dumitru Stăniloae, PSB 16, EIB, Bucureşti, 1988

Atanasie cel Mare (Sf.), *Tratat despre întruparea Cuvântului şi despre arătarea Lui nouă prin Trup, Scrieri I,* trad. D. Stăniloae, PSB 15, EIB, Bucureşti, 1987

Augustin (Fer.), *Mărturisiri, Scrieri alese I,* trad. Nicolae Barbu, PSB 64, EIB, Bucureşti, 1985

Barnaba, *Epistola*, trad. Dumitru Fecioru, în *Scrierile Părinţilor apostolici*, PSB 1, EIB, Bucureşti, 1979

Calist Patriarhul, *Capete despre rugăciune*, trad. D. Stăniloae, în Colecţia „Filocalia" (F) nr.8, EIB, Bucureşti, 1979

Chiril al Alexandriei (Sf.), *Despre Sfânta Treime, Scrieri III,* trad. D. Stăniloae, PSB 40, EIB, Bucureşti, 1994

Chiril al Alexandriei (Sf.), *Glafire, Scrieri II,* trad. D. Stăniloae, PSB 39, EIB, Bucureşti, 1992

Chiril al Alexandriei (Sf.), *Închinarea şi slujirea în Duh şi Adevăr, Scrieri I,* trad. D. Stăniloae, PSB 38, EIB, Bucureşti, 1991

Chiril al Ierusalimului (Sf.), *Catehezele*, trad. D. Fecioru, vol. I-II, EIB, Bucureşti, 1943-1945

Ciprian al Cartaginei (Sf.), *Despre unitatea Bisericii ecumenice*, trad. D. Popescu, în *Apologeţi de limbă latină*, PSB 3, EIB, Bucureşti, 1981

Clement Alexandrinul, *Cuvânt de îndemn către Elini, Scrieri I,* trad. D. Fecioru, PSB 4, EIB, Bucureşti, 1982

Clement Alexandrinul, *Pedagogul, Scrieri I,* trad. D. Fecioru, PSB 4, EIB, Bucureşti, 1982

Clement Alexandrinul, *Stromate, Scrieri II,* trad. D. Fecioru, PSB 5, EIB, Bucureşti, 1982

Clement Romanul (Sf.), *Epistola către Corinteni*, trad. D. Fecioru, în *Scrierile Părinţilor apostolici*, PSB 1, EIB, Bucureşti, 1979

Dionisie Areopagitul (Sf.), *Epistole, Opere complete*, trad. D. Stăniloae, Ed. Paideia, Bucureşti, 1996

Dorotei (Ava), *Învăţături de suflet folositoare*, trad. D. Stăniloae, F 9, EIB, Bucureşti, 1980

Efrem Sirul (Sf.), *Cuvânt despre preoţie*, trad. D. Fecioru, în vol. *Despre preoţie*, EIB, Bucureşti, 1987

Eusebiu de Cezareea, *Istoria bisericească, Scrieri I,* trad. Teodor Bodogae, PSB 13, EIB, Bucureşti, 1987

Evagrie Monahul, *Capete despre deosebirea patimilor*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946

Grigorie Palama (Sf.), *Despre sfânta lumină*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, Bucureşti, 1977

Grigorie Palama (Sf.), *O sută cincizeci de capete despre cunoştinţa naturală*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, Bucureşti, 1977
Grigorie de Nyssa (SF.), *Despre viaţa lui Moise*, *Scrieri I*, trad. Ioan Buga, PSB 29, EIB, Bucureşti, 1982
Ilie Ecdicul, *Culegere din sentinţele înţelepţilor*, trad. D. Stăniloae, F 4, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1948
Ioan Damaschin (Sf.), *Dogmatica*, trad. D. Fecioru, EIB, Bucureşti, 1943
Ioan Gură de Aur (Sf.), *Omilii la Matei*, *Scrieri III*, trad. D. Fecioru, PSB 23, EIB, Bucureşti, 1994
Ioan Gură de Aur (Sf.), *Tratatul despre preoţie*, trad. D. Fecioru, în vol. *Despre preoţie*, EIB, Bucureşti, 1987
Ioan Scărarul (Sf.), *Scara*, trad. D. Stăniloae, F 9, EIB, Bucureşti, 1980
Isaac Sirul (Sf.), *Cuvinte despre sfintele nevoinţe*, trad. D. Stăniloae, F 10, EIB, Bucureşti, 1981
Isaia Pustnicul, *Douăzeci şi nouă de cuvinte*, trad. D. Stăniloae, F 12, Ed. Harisma, Bucureşti, 1991
Iustin Martirul (Sf.), *Dialogul cu iudeul Trifon*, trad. Olimp Căciulă, în *Apologeţi de limbă greacă*, PSB 2, EIB, Bucureşti, 1980
Macarie Egipteanul (Sf.), *Omilii duhovniceşti*, trad. Constantin Corniţescu, PSB 34, EIB, Bucureşti, 1992
Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Ambigua*, trad. D. Stăniloae, PSB 80, EIB, Bucureşti, 1983
Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Capetele teologice*, trad. D. Stăniloae, F 2, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1947
Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Răspunsuri către Talasie*, trad. D. Stăniloae, F 3, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1947
Metodiu de Olimp, *Banchetul sau despre castitate*, *Scrieri*, trad. C. Corniţescu, PSB 10, EIB, Bucureşti, 1984
Nichita Stithatul, *Trei sute de capete despre faptuire*, trad. D. Stăniloae, F 6, EIB, Bucureşti, 1977
Nil Ascetul, *Cuvânt ascetic*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
Origen, *Contra lui Celsus*, *Scrieri alese IV*, trad. T. Bodogae, PSB 9, EIB, Bucureşti, 1984

Origen, *Convorbirile cu Heraclide*, *Scrieri alese III*, trad. T. Bodogae, PSB 8, EIB, Bucureşti, 1982
Origen, *Despre rugăciune*, *Scrieri alese II*, trad. T. Bodogae şi Nicolae Neaga, PSB 7, EIB, Bucureşti, 1982
Origen, *Omilii la Cartea Cântarea Cântărilor*, *Scrieri alese I*, trad. T. Bodogae şi N. Neaga, PSB 6, EIB, Bucureşti, 1981
Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, *Scrieri alese I*, trad. T. Bodogae şi N. Neaga, PSB 6, EIB, Bucureşti, 1981
Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, *Scrieri alese I*, trad. T. Bodogae şi N. Neaga, PSB 6, EIB, Bucureşti, 1981
Origen, *Omilii la Cartea Proorocului Ieremia*, *Scrieri alese I*, trad. T. Bodogae şi N. Neaga, PSB 6, EIB, Bucureşti, 1981
Petru Damaschin, *Învăţături duhovniceşti*, trad. D. Stăniloae, F 5, EIB, Bucureşti, 1976
Salvianus, *Despre guvernarea lui Dumnezeu*, *Scrieri*, trad. D. Popescu, PSB 72, EIB, Bucureşti, 1992
Varsanufie (Sf.), *Scrisori duhovniceşti*, trad. D. Stăniloae, F 11, Editura Episcopiei Romanului şi Huşilor, 1990
Vasile cel Mare (Sf.), *Constituţiile ascetice*, *Scrieri II*, trad. Iorgu Ivan, PSB 18, EIB, Bucureşti, 1989
Vasile cel Mare (Sf.), *Despre Sfântul Duh*, *Scrieri III*, trad. C. Corniţescu şi T. Bodogae, PSB 12, EIB, Bucureşti, 1988
Vasile cel Mare (Sf.), *Epistole*, *Scrieri III*, trad. C. Corniţescu şi T. Bodogae, PSB 12, EIB, Bucureşti, 1988
Vasile cel Mare (Sf.), *Omilii la Psalmi*, *Scrieri I*, trad. D. Fecioru, PSB 17, EIB, Bucureşti, 1986
Vasile cel Mare (Sf.), *Omilii şi cuvântări*, *Scrieri I*, trad. D. Fecioru, PSB 17, EIB, Bucureşti, 1986
Vasile cel Mare (Sf.), *Regulile mici*, *Scrieri II*, trad. I. Ivan, PSB 18, EIB, Bucureşti, 1989

c. Lucrări teologice

Abrudan Dumitru, Emilian Corniţescu, *Arheologie biblică*, EIB, Bucureşti, 1994
Moldoveanu Nicolae, *Dicţionar biblic de nume proprii şi cuvinte rare*, Ed. Casa Şcoalelor, Bucureşti, 1995

În aceeaşi serie au apărut:

Facerea
(2002)
Ieşirea
(2002)
Leviticul
(2003)